

INTELLIGENCE

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

www.sri.ro

Prin cunoaștere pentru o lume mai sigură

■ numărul 20, august - octombrie 2011

Editorial
George Cristian Maior

Aspecte ale spionajului
străin pe teritoriul
României semnalate în
romanul Răscoala de
Liviu Rebreanu

Aurelian Andra - șeful
Frontului de Vest
unul din cei mai buni
ofițeri de informații
din istoria serviciilor de
informații românești

Interviu
general Ioan Talpeș

Linie telefonică gratuită pentru semnalarea riscurilor teroriste **0800.800.100**

Cum poti fi de folos?
Daca observi amanunte, telefoneaza!

0800.800.100

Persoane care manifesta interes pentru procurarea de substante care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Persoane care confectioneaza, detin, transporta sau manipuleaza ilegal, armament, munitii, substante care ar putea fi folosite în scopuri teroriste;

Prezenta repetata sau prelungita a unor persoane neautorizate în zona unor obiective care ar putea constitui tinte ale unor atacuri teroriste (misiuni diplomatice straine, sedii ale unor institutii internationale etc.);

Interesul nejustificat al unor persoane pentru studierea sau obtinerea de date referitoare la obiective importante;

Tendinta unor persoane de a fotografia sau filma obiective importante sau aglomerate;

Telefon cu acces gratuit. Abuzul se pedepseste.

Stationarea îndelungata si nejustificata a unor autoturisme în apropierea unor zone de importanta deosebita, misiuni diplomatice sau alte locatii în care prezenta populatiei este numeroasa;

Interesul unor persoane pentru studierea insistenta a unor locuri aglomerate (gari feroviare sau de metrou, aerogari, mari centre comerciale, obiective turistice, sportive sau culturale);

Chestionarea nejustificata în legatura cu subiecte care, la prima vedere, nu ar prezenta interes (programul de functionare al unor institutii, momente ale zilei de maxima aglomeratie, momentul schimbarii personalului care asigura paza ambasadelor);

Interesul unor persoane pentru studierea insistenta a cailor de acces feroviar, rutier, subteran, aerian, fara a avea motive plauzibile în acest sens.

INTELLIGENCE

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

Prin cunoaștere pentru o lume mai sigură

CUPRINS

5 | GEORGE-CRISTIAN MAIOR

Intelligence în era informațională

15 | IONEL NIȚU

Provocări privind implementarea unei reforme unitare și comprehensive în analiza de intelligence ("Proiectul 3P")

27 | CRISTIAN BARNA

Doctrina Jihad-ului, de la Osama bin Laden la Muammar Gaddafi

32 | CORINA SINDIE

Femeile și spionajul. Prezența și contribuția femeilor spion în istoria activității de informații

35 | INTELLIGENCE

Interviu general Ioan Talpeș

60 | SIMONA ENESCU

Studiu asupra evenimentelor care au marcat evoluția globală a fenomenului radicalizării

68 | EUGEN IORGA, ALINA TOPÂRCEANU

Provocări actuale la adresa securității juridice ca fundament al statului de drept

74 | TIBERIU TĂNASE

Aurelian Andra - șeful Frontului de Vest - unul din cei mai buni ofițeri de informații din istoria serviciilor de informații românești

76 | TIBERIU TĂNASE

Eșalonul Mobil - structură de intelligence a Serviciului Special de Informații în al Doilea Război Mondial

80 | TIBERIU TĂNASE

Frontul de Est - subdiviziune informativă teritorială din cadrul Secției I Informații a Serviciului Secret al Armatei Române și a Serviciului Special de Informații

83 | GEORGICĂ BUDU

01.05.1951-01.05.2011 - 60 de ani de existență și funcționare a sistemului de transport și protecție a corespondenței clasificate

86 | OANA-MAGDALENA CIOBANU

Dimensiunea securității energetice

94 | LIVIU MIHAIL IANCU

Doctrina și cadrul normativ din România postdecembristă privind amenințările la adresa securității naționale.

98| DAN BĂRBUȚ

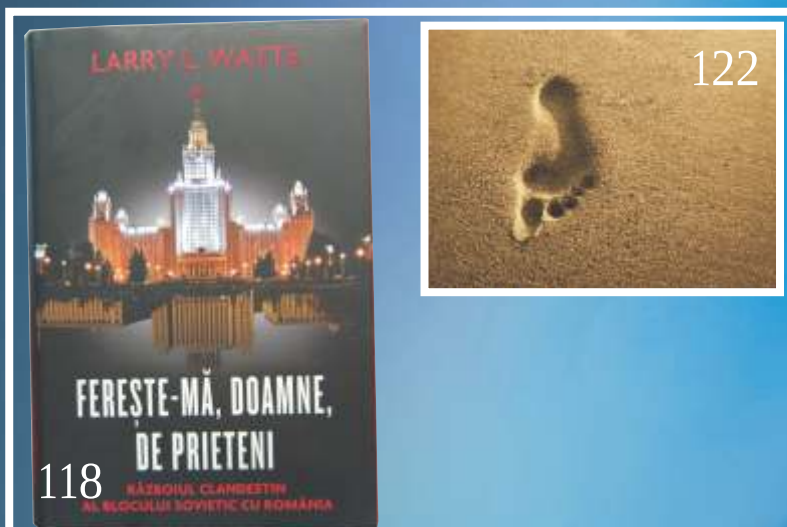
Kazakhstanul – Un nou EL DORADO Petrolier?

102| MARIUS BOGDAN CRACEA

Perspectiva strategiei pan-europene de securitate

106| COSTINEL ANUȚA

Starea viitorului 2010

108| CLAUDIU IONEL PASĂRE

NATO - Factor de stabilitate și securitate la nivel regional și global

114| CODRUȚ MITROI

Internetul organizației în era informațională

118| TIBERIU TĂNASE

Recenzie Larry Watts

122| - NICOLAE ROTARU

I PAK DAU ȘTIRE... UN PAS

COLECTIVUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: Flaviu Predescu

Redactori: Lucian Agafiței, Sava Sorin,
Cătălin Țugui, Oana M. Ciobanu,
Diana Ivan

Coordonator rubrică istorie: dr. Tiberiu Tănase

Coordonator studii terorism: Cristian Barna

Senior editori: Nicolae Rotaru, Dorin N. Uritescu

Tehnoredactare și design: Bogdan Antipa,
Cătălin Clonaru

Corectura: Centrul Surse Deschise

Contact: presa@sri.ro, fpredescu@sri.ro

Difuzare: 021.410.60.60

Fax: 021.410.25.45

Adresa redacției: București, bd. Libertatii 14 d

Reproducerea oricărui material din această publicație este interzisă în lipsa consimțământului prealabil al Serviciului Român de Informații.

Potrivit art. 206 Cod Penal, responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului aparține exclusiv autorului.

ISSN 1844-7244

Intelligence în era informațională

Una din cele mai mari provocări ale perioadei actuale este generată de evoluția și impactul tehnologiei informației asupra societății. Imensitatea spațiului virtual este deja de necuprins. Nu mai devreme de mijlocul acestei veri s-a desprins un nou lider tăcut al lumii virtuale, atunci când supercomputerul japonez K a fost numit cea mai rapidă mașină de calcul de pe întreg mapamondul. K reușește să realizeze 8,2 cvadrilioane (8,2 milioane de miliarde) de calcule pe secundă. Specialiștii au stabilit că performanțele acestui calculator îl fac mai puternic decât cele mai rapide cinci supercomputere anterioare la un loc. Asemenea unități de măsură ale capacităților și vitezelor de procesare a datelor ne pun deja într-o dificultate intelectuală similară cu aceea creată de imposibilitatea de cuprindere a dimensiunilor Universului.

Nu știu câți își mai amintesc astăzi de un simbol al lumii pre-digitale, telefonul cu disc de acum zece sau cincisprezece ani, care stătea pe măsuta lui cochetă lipită de cel mai confortabil fotoliu din casă, alături de o mică agendă și un creion, context al unui ritual de comunicare la distanță, mediată tehnologic. Câți își vor mai aminti oare peste una sau două decade de echipamentele actuale de telefonie mobilă cu agendă electronică încorporată și stilou digital pentru ecran tactil, atunci când acestea vor fi complet integrate în platforme de comunicare multimedia mobile și miniaturizate, într-o lume a web-ului n.0, cu funcții nenumărate. Sir Ken Robinson, excelentul vizionar în domeniul educației, remarcă într-una dintre prelegerile sale susținute în cadrul unei conferințe TED (Technology, Entertainment, Design) un reper contemporan al dinamicii pieței de idei faptul că tinerii de astăzi nu mai poartă ceasuri la mână dintr-un motiv trivial de simplu: acestea sunt aproape inutile fiind instrumente cu o singură funcție. Ideea funcțiilor multiple este extrem de importantă.

În zilele noastre, instrumentele, echipamentele, rețelele sau organizațiile sunt ineficiente dacă nu sunt capabile să răspundă rapid unor funcții multiple. Răspunsul, indiferent dacă este văzut ca produs, decizie sau acțiune, este construit pe date și informații rafinate cognitiv.

Acesta este, în esență, tărâmul intelligence-ului, domeniu extrem de complex, cu un profil unic și bine determinat, caracterizat de un obiect de studiu distinct, o metodologie specifică și un limbaj propriu, conectate direct la conceptele de interes național, risc și amenințare.

Mark Lowenthal argumentează faptul că intelligence-ul este diferit de orice altă funcție guvernamentală din cel puțin două motive. În primul rând, aproape tot ceea ce înseamnă intelligence se manifestă în secret, și în al doilea rând, secretul poate fi o sursă de nemulțumire a cetățenilor, în special în țările democratice. De aici apar și dificultățile opiniei publice de asociere directă a obiectivelor și idealurilor naționale cu realitățile intelligence-ului.

Noile tehnologii produc mutații semnificative în zona misiunilor clasice ale serviciilor de informații. Acest lucru capătă conotații speciale dacă avem în vedere situarea României la confluența unor zone de interes geopolitic sau economic extrem de active. Contextul informațional se complică deoarece fluxurile de cunoaștere propagate pe axele est-vest sau sud-nord au, de multe ori, conotații negative, cu influență directă asupra unor domenii precum contraspionajul, contraterorismul sau contraproliferarea.

În zilele noastre, interesul național a devenit, practic, sinonim cu securitatea națională. Dacă în limbajul politic nu sunt reliefate alte nuanțe, bunăstarea și puterea reprezintă măsuri ale stării de securitate, fiind o expresie a capacității statului de a gestiona spectrul extins de oportunități, vulnerabilități, riscuri și amenințări. Dilemele se nasc atunci când toți acești factori sunt multiplicați exponențial de resorturile erei informaționale.

Dezvoltarea tehnologică fără precedent și modul de manifestare al comunităților virtuale construiesc noi perspective asupra statalității în general și deciziei strategice în particular. Lumea virtuală poate fi mai bine înțeleasă dacă este percepută ca un fenomen spațial, caracterizat de o expansiune graduală și continuă a formelor de interacțiune, organizare și cooperare, în afara sau la limita dimensiunii tradiționale conferite de suveranitatea statului. În interiorul acestui model, relația dintre securitate și tehnologie este foarte complexă. Securitatea nu mai poate fi privită ca valoare absolută în înțelesul atribuit de clasici precum Thomas Hobbes sau Max Weber. Securitatea trebuie pusă în relație cu alte valori esențiale ale societății noastre, în primul rând cu libertatea, tocmai pentru că tehnologia informațională poate amplifica libertățile, în aceeași fracțiune de secundă în care poate provoca o catastrofă în termeni de securitate.

De aceea, raportul dintre libertate și securitate reprezintă problema centrală a erei informaționale.

INTELLIGENCE

Gestionarea acestui raport reprezintă, în egală măsură, oportunitate și constrângere pentru decizia strategică, la rândul ei determinată fundamental de calitatea procesului de intelligence. În componenta analitică a acestui proces, dimensiunea spațiului cibernetic și amplitudinea amenințărilor specifice reprezintă provocări de anvergură. Percepția fenomenelor provocate sau propagate prin mediul cibernetic trebuie susținută de modele de analiză credibile și rezistente în timp.

Problema cu noile modele de analiză este aceea că rezultatele prezumate pot fi testate și confirmate numai post-eveniment, iar într-o lume cibernetică în plină expansiune, nu reușim încă să imaginăm întreaga tipologie a acțiunilor ostile posibile. În egală măsură, o axiomă a intelligence-ului este aceea că produsul analitic trebuie să fie accesibil beneficiarului. Această cerință solicită suplimentar analistul, nevoit să „traducă” într-un limbaj familiar beneficiarului, formulări abstracte de natură tehnică, în scopul evitării erorilor de interpretare.

Întreg acest context solicită identificarea de soluții pentru exploatarea progresului tehnologic ca multiplicator al eficienței și coagulant al formelor clasice și moderne de analiză și acțiune. Avalanșa de provocări amintite trebuie întâmpinată cu răspunsuri instituționale care să consolideze securitatea națiunii în condiții optime de funcționare ale unui stat democratic.

Viziunea strategică „SRI în era informațională”, pe care am lansat-o în primăvara acestui an, este un astfel de răspuns care descrie noul front de acțiune al serviciilor de informații, modifică responsabilitățile noastre tradiționale și extinde conceptele securității cu o dimensiune complet nouă, cea a securității cibernetice.

Prin asimilarea acestor schimbări, care presupun o simbioză reușită între instinctul și arta ofițerului de intelligence, respectiv rapiditatea și precizia unui supercomputer K, vom reuși să ne îndeplinim misiunea noastră fundamentală de cunoaștere, prevenire și contracarare a amenințărilor și să utilizăm ferestrele de oportunitate ale erei informaționale în susținerea intereselor naționale ale României în secolul XXI.■

Securitatea cibernetică - prioritate a sectorului de intelligence în lumea globalizată

I Marius Sticlaru

Astăzi, ne este practic imposibil să ne imaginăm viața în absența interacțiunii cu calculatorul. Fiecare domeniu uman de activitate necesită recurgerea la rețele informatice și de comunicare racordate global. Conexiunile de acest gen asigură un suport esențial în toate domeniile de activitate: social, economic, financiar, politic, și, nu în ultimul rând, militar și de securitate.

Mediul comun în care aceste rețele funcționează este denumit, generic, spațiul cibernetic¹. Acesta constituie nu doar universul tehnologic utilizat de oameni pentru a face ceea ce genetic sunt programați să facă, respectiv să comunice unul cu altul, ci o fațetă a realității sociale, un habitat uman indispensabil².

Impactul social și politic al spațiului virtual a fost demonstrat pe deplin, într-o formulă inedită, în așa-numitele „revoluții Twitter” sau „Facebook”, sintagme folosite în mass media cu prilejul protestelor înregistrate în anul 2009 în Republica Moldova și Iran, în context electoral și, ulterior, în episoadele tunisian și egiptean ale „primăverii arabe”.

Domeniul cibernetic a cunoscut într-un interval foarte scurt schimbări profunde, oferind oportunități excepționale, dar și riscuri pe măsură pentru utilizatorii ciberspățiului. Sursele de risc sunt reprezentate de o parte din actorii care îl populează, ce speculează, în interesul unui stat/organizații ori individual, vulnerabilitățile specifice domeniului.

În ultimii ani, pe fondul înmulțirii atacurilor și incidentelor ciberneticе, atenția acordată amenințărilor din domeniul spațiului cibernetic și impactului acestora asupra securității naționale este tot mai ridicată.

Experții serviciilor de informații acordă o importanță în creștere securității ciberneticе, îngrijorați de

utilizarea pe scară tot mai largă a spațiului cibernetic de către grupări și persoane cu viziuni extremiste (pentru difuzarea de mesaje, atragerea de simpatizanți, propagandă, obținerea de finanțare, etc.), inclusiv în scopuri teroriste, înmulțirea cazurilor de spionaj cibernetic, dar și de amploarea criminalității informatice ori imperativul protecției infrastructurilor critice.

Exploatarea oportunităților și gestionarea adecvată a riscurilor din spațiul cibernetic reprezintă o misiune dificilă dată fiind rapiditatea evoluțiilor tehnologice și dependența în creștere față de acestea.

Amenințările la adresa securității ciberneticе, ce nu sunt limitate de frontiere, au devenit din ce în ce mai serioase, în ultimii ani, atât prin frecvență, cât și prin gradul de sofisticare.

Analizele asupra acestui tip de riscuri asimetrice s-au intensificat odată cu războiul din Kosovo. Experiența ex-iugoslavă a ilustrat rolul extrem de important al componentei informaționale a războiului. Printre altele, confruntările dintre Republica Federală Iugoslavia și NATO (martie iunie 1999) au introdus, ca elemente de noutate, utilizarea Internetului ca instrument de propagandă, de către ambii beligeranți și atacul lansat de către hackeri care protestau împotriva bombardamentelor Alianței asupra paginii web a NATO, o premieră devenită, astăzi, banală, cel mai recent atac de acest gen fiind înregistrat, potrivit relatărilor agențiilor de presă internațională, în luna iulie a.c.. Potrivit oficialilor NATO, atacul a vizat site-ul e-Bookshop, un serviciu public destinat informării publicului, care nu conține date secrete.

Literatura de specialitate conexează, de regulă, amenințările ciberneticе, cu problematicile războiului informațional și protecției informațiilor critice.

Pe fondul conflictului dintre India și Pakistan generat de disputa teritorială asupra Kașmirului, spre exemplu, numai în intervalul ianuarie 1999 – august 2001 hackerii pakistanezi au realizat peste 450 de atacuri asupra unor site-uri indiene, inclusiv asupra Centrului de Cercetări Atomice Bhabha, de pe pagina web a căruia au fost descărcate, neautorizat, aproximativ 5 MB de informații sensibile. În luna noiembrie 2010, presa internațională semnală un episod similar, vizând, în acest caz, centrifuge nucleare iraniene.

Frecvent, accentul a fost pus pe mizele politice ale unor astfel de atacuri ce au vizat, adesea, ținte simbolice. Printre episoadele clasice analizate în literatura de specialitate se numără atacurile unor activiști palestinieni asupra instituțiilor financiare și bancare israeliene, ori cel cu viermele Cod Red asupra site-ului Casei Albe³.

Pe măsura evoluției globalizării și fenomenelor asociate, preocupările specialiștilor s-au axat pe subiecte precum criminalitatea cibernetică, războiul cibernetic, spionajul cibernetic și respectiv terorismul cibernetic. Evoluțiile înregistrate în aceste domenii au fost spectaculoase, raportat la intervalul scurt de manifestare.

Inițial, intruziunile neautorizate în sistemele de calcul și „furtul” de informații au aparținut, cel mai adesea, unor hackeri individuali. Astăzi, există grupuri internaționale online, precum Anonymous, constituit în 2003⁴, ce se autodefinesc drept „hackeri anarhiști” și promovează nesupunerea civică, care atacă frecvent site-uri corporatiste, dar și guvernamentale din întreaga lume. Dezvăluirile Wikileaks, calificate de către înalți oficiali americani drept o formă de „terorism hi-tech” ce a produs o „incredibilă breșă” în sistemul securității naționale, au la origine, la rândul lor, acțiunile colective ale unor persoane, din Statele Unite, Europa, Taiwan, Australia și Africa de Sud, motivate de o cauză comună⁵.

Grupările de crimă organizată au preluat și perfecționat, la rândul lor, astfel de metode, intuind potențialul enorm de obținere a unor profituri ilegale. Au urmat preocupări sistematice, care, prin amploare și intensitate, sunt greu de explicat în absența angrenării resurselor unor state.

Începând cu luna martie 1998, specialiștii au reliefat existența așa-numitelor intruziuni *Moonlight Maze* asupra infrastructurii guvernamentale din Statele Unite ale Americii (sute de rețele neclasificate utilizate de Pentagon, Departamentul Energiei, Administrația Națională de Aeronautică și Spațială - NASA, universități private și laboratoare de cercetare). Timp de aproape doi ani „invadatorii” au scotocit sistematic prin zeci de mii de pagini de documente (inclusiv scheme ale unor instalații militare, hărți cu amplasamente de trupe, ș.a.), experți ai Departamentului Apărării identificând originea atacurilor în computere amplasate în Federația Rusă, acuzație respinsă categoric de autoritățile de la Moscova. Pe 20 septembrie 1999, prestigioasa publicație „Newsweek” titra pe prima pagină, declarația devenită celebră „Suntem în mijlocul unui război cibernetic”, aparținând secretarului adjunct al apărării, John Hamre⁶.

Un exemplu clasic de operațiune similară, analizată pe larg în literatura de profil, este cea desemnată de experții Biroului Federal de Investigații (*Federal Bureau of Investigation*) prin sintagma „Ploaia de titan” (*Titan Rain*), ce se referă la o serie de atacuri coordonate asupra unor rețele de calculatoare americane (printre care cele ale *Lockheed Martin*, *Sandia National Laboratories*, *Redstone Arsenal* și *NASA*), derulate începând cu anul 2003 și având ca origine China⁷.

Potrivit declarațiilor unor experți în domeniul securității, atacurile au fost orchestrate, cel mai probabil, de hackeri militari chinezi, ipoteza spionajului sponsorizat de stat nefiind însă singura vehiculată (s-a vorbit, de asemenea, de spionaj corporatist și hackeri obișnuiți). Problemele atacurilor cibernetice instrumentate de pe teritoriul Chinei sunt considerate atât de grave prin consecințele potențiale încât constituie nu doar obiect al preocupărilor companiilor care asigură servicii utilizatorilor Internet, ci și al serviciilor de informații și securitate.

Pe 12 ianuarie 2010, spre exemplu, Google dezvăluia că a făcut obiectul unui atac cibernetic sofisticat și bine asistat din punct de vedere al resurselor, în a doua jumătate a anului 2009, originar din China. Simultan, au fost atacate zeci de alte companii, dintre care unele (*Adobe Systems*, *Juniper Network* și *Rackspace*) au recunoscut acest lucru, iar altele, menționate de presă, au optat să nu comenteze public (*Yahoo*, *Symantec*, *Northrop Grumman*, *Morgan Stanley* și *Dow Chemical*).

În context, Google a susținut că, în măsura în care nu va putea menține un motor de căutare complet necenzurat în China, își va închide birourile din această țară. În replică, organele de presă oficiale chineze au descris incidentul ca parte a unei conspirații guvernamentale americane.

Atacul a fost desemnat prin sintagma „Operațiunea Aurora” de către Dmitri Alperovitch, vice președinte pentru cercetarea amenințărilor în cadrul companiei de securitate McAfee, care a susținut că obiectivul primar l-a constituit accesarea neautorizată a comunicațiilor unor activiști în domeniul drepturilor omului, printre care două conturi gmail ale lui Ai Weiwei, un cunoscut disident și militant împotriva abuzurilor autorităților de la Beijing, arestat în luna aprilie 2011 pentruaproximativ două luni pentru acuzații neprobate de evaziune fiscală, la scurt timp după ce a investigat acte de corupție ale unor oficiali, în cadrul scandalului ce a urmat prăbușirii unor școli în urma cutremurului din provincia Sichuan, din anul 2008⁸.

Ulterior, guvernele german, australian și francez au emis avertismentele publice utilizatorilor Internet Explorer, susținând că toate versiunile serviciului sunt potențial vulnerabile și recomandând utilizarea de browsere alternative până la soluționarea incidentelor de securitate.

De departe cea mai mediatizată operațiune de acest gen este *GhostNet*, denumirea dată de cercetătorii canadieni din cadrul *Information Warfare Monitor* (entitate public-privată) unui atac pe scară largă descoperit în luna martie 2009, la finalul unei investigații care a durat 10 luni, a cărui infrastructură de comandă și control s-a aflat în principal în Republica Populară Chineză.

În cadrul acesteia, au fost infiltrate sisteme informatice aparținând unor ambasade (aparținând Indiei, Coreei de Sud, Indoneziei, României, Ciprului, Maltei, Tailandei, Taiwanului, Portugaliei, Germaniei și Pakistanului), ministere de externe (din Iranul, Bangladej, Letonia, Indonezia, Filipine, Brunei, Barbados și Butan) și alte entități guvernamentale din 103 țări, inclusiv centrele exilaților tibetani din India, Londra și New York⁹.

Organizațiilor menționate le-au fost transmise mail-uri cu informații relevante contextual, ce conțineau fișiere atașate care, la deschidere, infiltrau în sistem un Troian (cunoscut sub denumirea *GhostRat*). Acesta se conecta unui server, de regulă localizat în China, pentru a prelua comenzi și permitea atacatorilor să preia controlul complet și în timp real asupra calculatoarelor pe care era instalat sistemul de operare Microsoft Windows.

Seriozitatea amenințării cibernetice a determinat guvernele statelor înalt dependente de tehnologia informațională să aloce, în regim prioritar, resurse consistente prevenirii și contracarării acestora.

În luna februarie 2003, Statele Unite ale Americii au adoptat, în premieră, Strategia Națională pentru Securitatea Ciberspațiului¹⁰, în cadrul complexului de măsuri de consolidare a securității naționale, ulterior atacurilor teroriste din 11 septembrie 2001. Documentul a fixat un set de priorități în domeniul asigurării securității spațiului cibernetic național, incluzând constituirea unui sistem național de reacție la amenințările cibernetice și adoptarea unui program de reducere a amenințărilor și vulnerabilităților specifice, respectiv a unui program de avertizare timpurie și instruire a resursei umane cu responsabilități în domeniu.

Considerând amenințarea cibernetică drept una din cele mai serioase provocări la adresa securității națiunii americane, din perspectiva consecințelor potențiale ale unui atac cibernetic major asupra economiei Statelor Unite ale Americii, pe 29 mai

2009 președintele Barack Obama a solicitat revizuirea politicilor din dome-niul securității cibernetice și elaborarea unui plan de acți-une pentru atingerea obiectivelor naționale în acest domeniu.

Raportul elaborat de către experții ai administrației prezidențiale a emis o serie de recomandări, printre care desemnarea unui oficial care să coordoneze politicile de securitate cibernetică și redefinirea responsabilităților agențiilor federale cu atribuții în domeniu¹¹.

În decembrie 2009, președintele Obama l-a desemnat în funcția de coordonator pentru securitate cibernetică (poziție constituită la nivelul Biroului Executiv al Președintelui Statelor Unite ale Americii) pe Howard Schmidt, un reputat specialist ce a activat în cadrul structurilor specializate militare și Biroului Federal de Informații, ulterior pensionării ocupând poziții manageriale în cadrul unor companii de consultanță în domeniul securității cibernetice¹².

În luna iunie 2011, Departamentul Apărării a lansat Strategia pentru Operarea în Ciberspațiu¹³, ce tratează spațiul cibernetic într-un mod similar cu spațiile terestru, aerian și maritim, iar atacurile asupra infrastructurii strategice sunt considerate „acte de război” ce ar putea genera o reacție militară clasică. ”În secolul al XXI-lea, biții și baiții pot fi la fel de amenințători ca gloanțele și bombele”, declara William Lynn, adjunctul secretarului american al apărării, cu ocazia prezentării noii strategii.

INTELLIGENCE

Într-un discurs susținut la Universitatea Națională de Apărare din Washington, înaltul responsabil american a precizat că circa 24.000 de fișiere conținând date aparținând Pentagonului au fost furate dintr-un calculator din rețeaua industriei de apărare, într-unul din cele mai mari atacuri cibernetice din istoria SUA¹⁴, produs în luna martie a.c.. Informațiile sustrase au vizat cele mai „sensibile” sisteme ale Pentagonului, printre care avionica, tehnologiile de supraveghere, sistemele de comunicare prin satelit și protocoalele de securitate a rețelelor.

Potrivit oficialilor americani, tehnologia informației a devenit atât de importantă, încât există practic garanția că viitorii inamici vor ținti dependența de ea.

Preocupări similare manifestă și Uniunea Europeană. La nivelul spațiului comunitar, responsabilitatea îmbunătățirii capabili-tăților uniunii, statelor membre și

comunității de afaceri de a preveni, gestiona și răspunde la provocările din domeniul securității cibernetice revine Agenției Europene pentru Securitatea Rețelelor și Informației (European Network and Information Security Agency, ENISA)¹⁵.

Organismul menționat, condus de Udo Helmbrecht, în calitate de director executiv, a fost conceput ca un centru de expertiză menit să stimuleze cooperarea între sectoarele public-privat („pace-setter”).

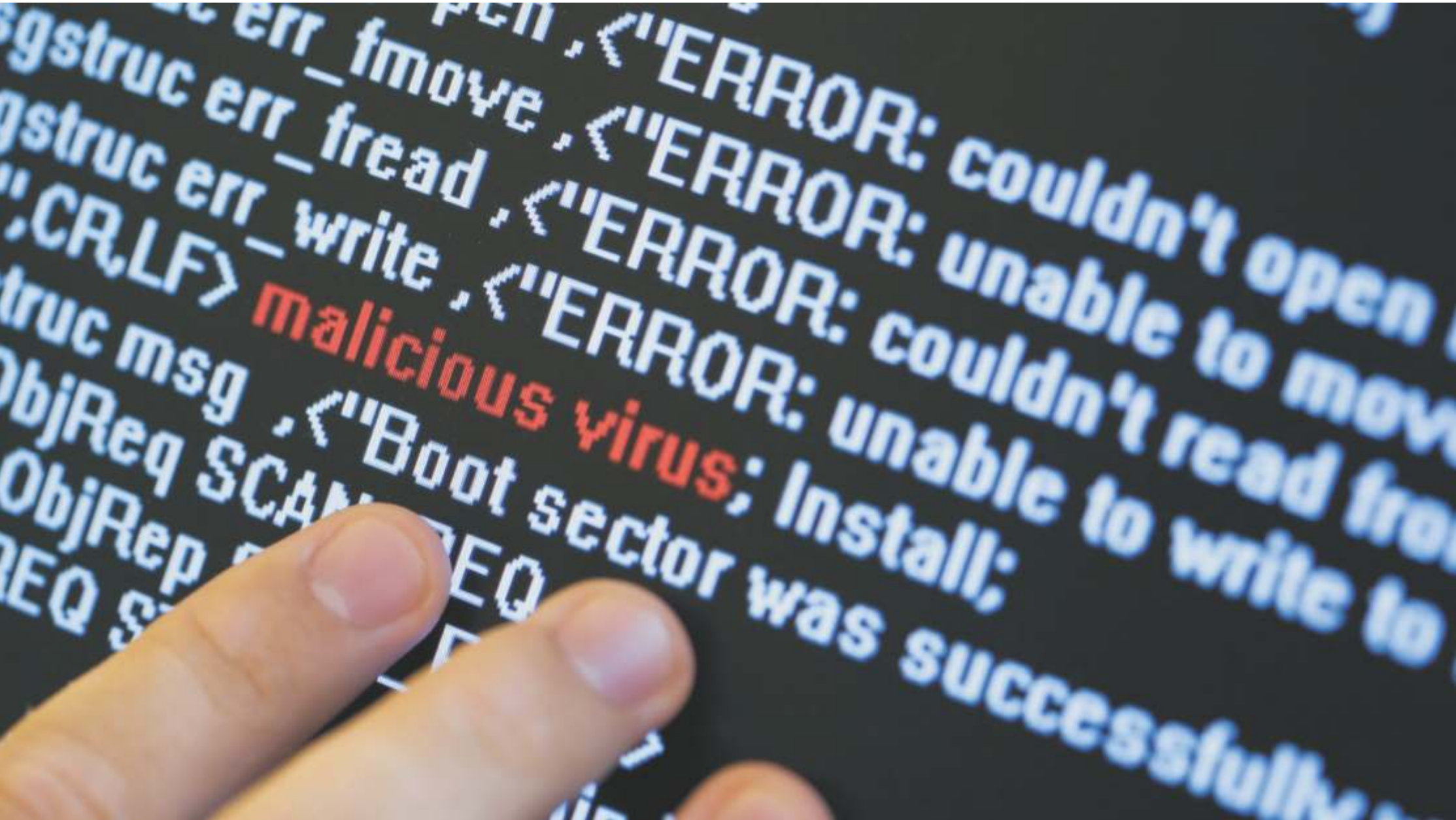
Statele membre au devenit, la rândul lor, conștiente de necesitatea fixării de obiective prioritare și alocării de resurse acestei componente a securității naționale.

Una din primele strategii de securitate cibernetică a fost adoptată în luna iunie 2009 de către Marea Britanie, sub titlul „Siguranță, securitate și rezistență în ciberspațiu”¹⁶. Pentru argumentarea demersului, în preambulul strategiei se precizează că pentru asigurarea securității naționale și prosperității Marea Britanie a fost nevoită să securizeze, rând pe rând, mările, în secolul 19, aerul, în secolul 20, în secolul 21 devenind stringentă securizarea spațiului cibernetic. De menționat că, potrivit estimărilor oficiale, prejudiciul

anual provocat de criminalitatea cibernetică este de 27 de miliarde lire sterline, din care 21 miliarde pentru mediul de afaceri, 2,2 miliarde pentru sectorul guvernamental și 3,1 miliarde pentru cetățeni.

Pe palierul instituțional, strategia a prevăzut înființarea unui Birou pentru Securitate Cibernetică (*Office of Cyber Security*) având rolul de asigura conducerea strategică și coerența politicilor guvernamentale în domeniu și a unui Centru pentru Operațiuni de Securitate Cibernetică (*Cyber Security Operations Centre*), responsabil de monito-rizarea „sănătății” spațiului cibernetic și coordonarea răspunsului la incidente cibernetice ce vizează rețele și utilizatori din Marea Britanie.

În Germania, țară în care, potrivit declarațiilor unor oficiali, numai prejudiciile provocate de spionajul electronic chinez însumează 50 de miliarde de euro, a fost adoptată în luna martie a.c. o Strategie Națională pentru Securitatea Ciberspațiului (Nationale Cyber-Sicherheitsstrategie), ce consideră securitatea informației o problemă esențială a secolului 21, deziderat aflat, în egală măsură, în responsabilitatea statului, sectorului corporatist și societății¹⁷.

În conformitate cu strategia menționată, începând cu 1 aprilie 2011 la nivelul Cancelariei Federale funcționează un Consiliu pentru Securitatea Cibernetică (*Nationaler Cyber-Sicherheitsrat*) condus de un oficial cu rang de secretar de stat¹⁸, ce reunește reprezentanți la nivel înalt din cadrul ministerelor relevante (interne, apărare, justiție, economie, finanțe) iar în luna iunie 2011 a fost inaugurat Centrul Național de Apărare Cibernetică (*Nationales Cyber-Abwehrzentrum*)¹⁹, având sediul în Bonn-Mehlem, a cărui resursă umană urmează să fie asigurată, în principal, de Oficiul Federal pentru Securitatea Informației (*Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik*) și de Oficiul Federal pentru Apărarea Constituției (*Bundesamt für Verfassungsschutz*)²⁰.

În Franța, în cadrul eforturilor guvernamentale de consolidare a capacităților naționale în domeniul apărării, a fost creată, în anul 2009, Agenția Națională pentru Securitatea Sistemelor Informaționale (*l'Agence nationale de la sécurité des systèmes d'information*), iar ulterior a fost adoptată o strategie destinată asigurării apărării și securității infrastructurii informaționale²¹.

Strategia Națională pentru Securitate Cibernetică a Olandei, intitulată, sugestiv „Succes prin cooperare”²², a prevăzut înființarea, începând cu data de 1 iulie 2011, a unui Comitet pentru Securitate Cibernetică, organism strategic având rolul de implementare a strategiei și a unui Centrul Național pentru Securitate Cibernetică, în cadrul căruia se vor reuni experți guvernamentali și civili. Centrul menționat, ce va îngloba actuala structură de răspuns la incidente de securitate cibernetică (GOVCERT.NL)²³, urmează să își înceapă activitatea la 1 ianuarie 2012, având rolul de a elabora o radiografie exhaustivă a amenințării cibernetice, beneficiind de suportul serviciilor de informații și securitate (*Algemene Inlichtingen-en Veiligheidsdienst*²⁴ și *Militaire Inlichtingen-en Veiligheidsdienst*²⁵).

Apartenența universală a spațiului cibernetic, riscurile de securitate pe care le implică atacurile cibernetice și caracterul global al efectelor lor impun eforturi de cooperare internațională pentru asigurarea securității sistemelor informatice.

Acestea sunt considerentele pentru care organisme de securitate colectivă, precum Organizația Tratatului Atlanticului de Nord, și-au adaptat strategiile proprii la realitățile spațiului cibernetic.

Apărarea cibernetică a fost inclusă în premieră pe agenda NATO la Summit-ul de la Praga, din 2002 și a fost ulterior confirmată ca prioritară la Summit-ul de la Riga, din 2006.

Preocupările s-au accentuat după atacul informatic asupra Estoniei din 2007²⁶, astfel încât, cu prilejul Summit-ului de la București, din aprilie 2008, s-a decis INTELLIGENCE

adoptarea unei politici clare în domeniul apărării informatice, menite să protejeze vulnerabilitățile Alianței prin coordonarea eforturilor statelor membre. În luna iunie 2010 la București s-a desfășurat prima dezbateri națională pe tema securității spațiului cibernetic. În cadrul manifestării, reprezentantul NATO, Erik Breidlid, a menționat că Alianța și-a conturat politica pentru apărarea spațiului cibernetic, inclusă în Noul Concept Strategic al NATO.

Cu prilejul conferinței menționate, George Cristian Maior, directorul Serviciului Român de Informații, menționa că au fost prevenite deja atacuri informatice la adresa infrastructurii critice a României, că instituția pe care o conduce dispune de specialiști și de o bună cercetare a spațiului virtual și că a prevenit atacuri la adresa infrastructurii critice a României fără ca acest lucru să facă obiectul unor mediatizări excesive, o stare de fapt apreciată drept normală în condițiile în care lucrurile sunt ținute sub control.

În declarația oferită postului public de radio se specifica faptul că securitatea informatică a constituit una din temele importante abordate în timpul vizitei efectuate la Agenția Centrală de Informații: „Am discutat această chestiune și cu directorul CIA. Este pe agenda noastră de cooperare ca un punct foarte important. Facem schimb de expertiză, de informații - lucrurile sunt într-o evoluție calitativă”²⁷.

Tema amenințărilor cibernetice s-a aflat în centrul agendei Summit-ului de la Lisabona, din noiembrie 2010, după cum reiese din Declarația Summit-ului și Noul Concept Strategic, ce califică amenințările din domeniul cibernetic ca vizând direct securitatea infrastructurilor naționale vitale, ce pot atinge nivele de natură a pune în pericol "prosperitatea, securitatea și stabilitatea națională și euro-atlantică”²⁸. În consecință, acest tip de provocări impun dezvoltarea de către Alianță a capacității de prevenire, detectare și apărare împotriva lor, de redresare în urma apariției lor, de consolidare și coordonare a capacităților naționale de apărare cibernetică.

În abordarea riscurilor de securitate provenite din spațiul cibernetic, NATO cooperează cu organizațiile internaționale, cum ar fi ONU și UE, precum și cu statele partenere, cu respectarea prevederilor documentelor cadru în materie²⁹.

În România, au fost stabilite liniile directoare pentru domeniul securității cibernetice, cu scopul de protejare a sistemelor de comunicații și de transfer al informațiilor proprii, precum și de a reduce riscurile la adresa Alianței³⁰.

Pe 11 mai 2011 a fost înființat, prin Hotărârea de Guvern nr. 494, Centrul Național de Răspuns la

Incidente de Securitate Cibernetică (CERT-RO), ca structură independentă de expertiză și cercetare-dezvoltare în domeniul protecției infrastructurilor cibernetice, în coordonarea Ministerului Comunicațiilor și Societății Informaționale (MCSI), finanțată integral de la bugetul de stat.

CERT-RO a fost conceput ca o entitate organizațională specializată, care dispune de capacitatea necesară pentru prevenirea, analiza, identificarea și reacția la incidentele cibernetice³¹.

Actul normativ menționat definește, în premieră în legislația națională, concepte precum infrastructură cibernetică³², spațiu cibernetic³³, securitate cibernetică³⁴, atac cibernetic³⁵ ori incident cibernetic³⁶.

În cadrul CERT-RO a fost instituit Sistemul de alertă timpurie și informare în timp real privind incidentele cibernetice, conceput ca ansamblul de proceduri și sisteme tehnice care au rolul de a identifica premisele de apariție a incidentelor cibernetice și de a avertiza în cazul producerii acestora.

Din perspectiva legiului, sistemul include și conexiuni de date ce vor transporta informații referitoare la incidentele cibernetice identificate de senzori dedicați, precum și informații statistice referitoare la valorile de trafic înregistrate în nodurile de rețea ale infrastructurilor cibernetice ce asigură funcționalități de utilitate publică ori asigură servicii ale societății informaționale.

Datele primite în sistem sunt centralizate și prelucrate de către CERT-RO, în scopul avertizării în timp real și emiterii de rapoarte cu privire la distribuția și natura incidentelor și colaborării cu autoritățile naționale responsabile în asigurarea securității cibernetice, în vederea prevenirii și înlăturării efectelor incidentelor.

De menționat că infrastructurile cibernetice aflate în administrarea instituțiilor din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale, dispun de propriile structuri de tip CERT, în relaționarea cu acestea CERT-RO având doar atribuții de cooperare, în temeiul unor acorduri dedicate.

La sfârșitul lunii mai 2011, MCSI a lansat în dezbatere publică proiectul „Strategiei de securitate cibernetică a României”.

În preambulul documentului menționat se specifică faptul că „cu cât o societate este mai informatizată, cu atât este mai vulnerabilă, iar asigurarea securității spațiului cibernetic trebuie să constituie o preocupare majoră a tuturor actorilor implicați, mai ales la nivel instituțional, unde se concentrează responsabilitatea elaborării și aplicării de politici coerente în domeniu³⁷. Necesitatea adoptării strategiei menționate este

justificată prin faptul că România se confruntă în prezent cu amenințări provenite din spațiul cibernetic la adresa infrastructurilor critice, având în vedere interdependența din ce în ce mai ridicată între infrastructurile cibernetice și infrastructuri precum cele din sectoarele financiar-bancar, transport, energie și apărare națională.

Dintre formele de materializare a amenințărilor din spațiul cibernetic prin exploatarea vulnerabilităților de natură umană, tehnică și procedurală enumerate în proiectul de strategie se numără:

- atacurile cibernetice împotriva infrastructurilor care susțin funcții de utilitate publică ori servicii ale societății informaționale a căror întrerupere / afectare ar putea constitui un pericol la adresa securității naționale;

- accesarea neautorizată a infrastructurilor cibernetice, modificarea, ștergerea sau deteriorarea neautorizată de date informatice ori restricționarea ilegală a accesului la aceste date;

- spionajul cibernetic³⁸;

- cauzarea unui prejudiciu patrimonial, hărțuirea și șantajul persoanelor fizice și juridice, de drept public și privat.

Documentul strategic supus dezbaterii publice definește concepte precum cele de război cibernetic³⁹, terorism cibernetic⁴⁰ și criminalitate informatică⁴¹ și propune constituirea unui Sistem Național de Securitate Cibernetică menit să asigure cunoașterea, prevenirea și contracararea unui atac împotriva componentei naționale a spațiului cibernetic.

Un rol important, pe toate cele trei paliere menționate, revine Serviciului Român de Informații, în calitate de autoritate națională în materie de Cyber Intelligence.

Adoptarea instituției de intelligence la provocările erei informaționale și imperativul utilizării noilor instrumente cibernetice pentru consolidarea performanței operaționale și analitice constituie obiectivul Viziunii Strategice 2011-2015, intitulată „SRI în era informațională”.

În mesajul din preambulul Strategiei, directorul George Cristian-Maior evidențiază:

„expansiunea lumii virtuale a condus la emergența unei noi dimensiuni a puterii statale”, așa-numita „putere digitală”, ale cărei forme de evoluție „vor reprezenta, în egală măsură, oportunități de dezvoltare, dar și vulnerabilități și provocări la adresa securității”⁴².

Din perspectiva Viziunii Strategice 2011-2015, tehnologia informației constituie o resursă fundamentală ce asigură, în egală măsură, un avantaj competitiv în intelligence și un facilitator al cooperării în absența căreia gestionarea riscurilor și amenințărilor la adresa intereselor de securitate este, astăzi, imposibil de imaginat.

Note Bibliografice

1. Etimologic, termenul cyberspace provine din grecescul „kybernis” cărmă, fiind tradus literar prin „spațiu navigabil”. Conceptul a fost introdus, în premieră, de către scriitorul de literatură științifico-fantastică William Gibson, într-o povestire intitulată „Burning Chrome”, publicată în anul 1982. Ulterior, termenul a fost dezvoltat de către Gibson în romanul „Neuromancer”, emblematic pentru categorii de sciencefiction numită cyberpunk, ce descrie viața omenirii următoarelor secole - așa numita societate „lowlife, hig-tech”, „monitorizată și controlată de corporații gigant și administrată de mafii digitale”; pentru detalii, a se vedea Simona Mărieș, Cyberpunk sau intrarea în oglindă, în „Steaua”, nr. 1-2/2010 și Gabriela, Grossec, Incursiune în ciberspațiu (I), în „Informatica Economică”, nr. 3 (27)/2003, 11
2. Michel Benedikt, Cyberspace: First Steps, MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1991, 122
3. în data de 19 iulie 2001, într-un interval de numai 9 ore, acesta s-a replicat de peste 250.000 de ori
4. http://en.wikipedia.org/wiki/Anonymous_%28group%29
5. <http://www.wikileaks.org>
6. http://en.wikipedia.org/wiki/Moonlight_Maze (data accesării: 25 august 2011)
7. existența acestor atacuri a fost dezvăluită în premieră de cotidianul „Washington Post” într-un articol semnat de jurnalistul Bradley Graham, pe 25 august 2005
8. Ariana Eunjung Cha and Ellen Nakashima, Google China cyberattack part of vast espionage campaign, experts say, „The Washington Post”, January 17, 2010.
9. John Markoff, Vast Spy System Loots Computers in 103 Countries, „New York Times”, March 28, 2009
10. The National Strategy to Secure Cyberspace, February 2003, http://www.us-cert.gov/reading_room/cyberspace_strategy.pdf (data accesării: 26 august 2011)
11. Joeli Field, Cybersecurity: Division of Responsibility in the US Government, September 18, 2010, <http://www.nsciva.org/CyberReferenceLib> (data accesării: 25 august 2011)
12. Macon, Phillips, Introducing the New Cybersecurity Coordinator, December 22, 2009, <http://www.whitehouse.gov/blog/2009/12/22/introducing-new-cybersecurity-coordinator> (data accesării: 25 august 2011)
13. Department of Defense Strategy for Operating in Cyberspace, July 2011, <http://www.defense.gov/news/d20110714cyber.pdf>
14. Remarks on the Department of Defense Cyber Strategy, <http://www.defense.gov/speeches/speech.aspx?speechid=1593> (data accesării: 26 august 2011)
15. <http://www.enisa.europa.eu/about-enisa>
16. Cyber Security Strategy of the United Kingdom. Safety, Security and resilience in cyber space, <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm76/7642/7642.pdf>
17. disponibilă, în limba engleză, la adresa <http://www.enisa.europa.eu/media/news-items/german-cyber-security-strategy-2011-1>
18. poziție deținută de Cornelia Rogall-Grothe
19. Thomas, Rid, Germany's Cyber Security Strategy, <http://kingsofwar.org.uk/2011/03/germanys-cyber-security-strategy> (data accesării: 27 august 2011)

20. <http://www.verfassungsschutz.de>

21. Défense et sécurité des systèmes d'information. Stratégie de la France (<http://www.enisa.europa.eu/media/news-items/french-cyber-security-strategy-2011>)

22. disponibilă, în limba engleză, la adresa <http://www.enisa.europa.eu/media/news-items/dutch-cyber-security-strategy-2011>

23. <http://www.govcert.nl>

24. <https://www.aivd.nl>

25. <http://www.defensie.nl/mivd>

26. declanșate pe 27 aprilie, în contextul deciziei de relocare a unei statui din Tallinn amplasate în epoca sovietică, atacurile au vizat Parlamentul, ministere, bănci, ziare și posturi de radio și televiziune, oficialii estonieni acuzând Kremlinul de implicare directă în instrumentarea acestora

27. Radu Dobrițoiu, În România se dezbate securitatea spațiului cibernetic, http://www.romania-actualitati.ro/in_romania_se_dezbate_siguranta_spatiului_cibernetic-14699 (data accesării: 26 august 2011)

28. <http://www.nato.int/strategic-concept/index.html>

29. "Council Guidelines for Cooperation on Cyber Defense with Partners and International Organizations" adoptat în august 2008, respectiv "Framework for Cooperation on Cyber Defense between NATO and Partner countries", adoptat în aprilie 2009

30. apărarea cibernetică, <http://nato.mae.ro/node/435> (data accesării: 26 august 2011)

31. CERT-RO este condus de un director general și de un director general adjunct, sprijiniți de Comitetul de coordonare, format din reprezentanți ai: MCSI; Ministerului Apărării Naționale; Ministerului Administrației și Internelor; Serviciului Român de Informații; Serviciului de Informații Externe; Serviciului de Telecomunicații Speciale; Serviciului de Protecție și Pază; Oficiului Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat și Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații. Activitatea CERT-RO este analizată semestrial în Comitetul de coordonare, pe baza raportului elaborat în acest sens de către directorul general; la rândul său, CERT-RO prezintă CSAT un raport anual privind activitatea sa.

32. „totalitatea infrastructurilor de tehnologia informației și comunicații, constând în sisteme informatice, aplicații aferente, rețele și servicii de comunicații electronice”

33. „mediul virtual, generat de infrastructurile cibernetică, incluzând conținutul informațional procesat, stocat sau transmis, precum și acțiunile derulate de utilizatori în acesta”

34. „starea de normalitate rezultată în urma aplicării unui ansamblu de măsuri proactive și reactive prin care se asigură confidențialitatea, integritatea, disponibilitatea, autenticitatea și nonrepudiarea informațiilor în format electronic, a resurselor și serviciilor publice sau private din spațiul cibernetic”

35. „orice acțiune ostilă desfășurată în spațiul cibernetic de natură să afecteze securitatea cibernetică”

36. „orice eveniment survenit în spațiul cibernetic de natură să afecteze securitatea cibernetică”

37. http://www.mcsi.ro/Transparenta-decizionala/21/Strategie_Cyber_23052011

38. definit drept „acțiuni desfășurate în spațiul cibernetic, cu scopul de a obține neautorizat informații confidențiale în interesul unui stat”

39. „desfășurarea de acțiuni ofensive în spațiul cibernetic de către un stat în scopul distrugerii sau perturbării funcționării infrastructurilor critice ale altui stat, concomitent cu desfășurarea de acțiuni defensive și contraofensive pentru protejarea infrastructurii cibernetică proprii”

40. „activitățile premeditate desfășurate în spațiul cibernetic de către persoane, grupări sau organizații motivate politic, ideologic sau religios ce pot determina distrugeri materiale sau victime de natură să determine panică sau teroare”

41. „totalitatea faptelor prevăzute de legea penală care reprezintă pericol social și sunt săvârșite cu vinovăție, prin intermediul sau asupra infrastructurilor cibernetică”

42. <http://www.sri.ro/categorii/18/viziunea-strategica-20112015.html> (data accesării: 25 august 2011)

Aspecte ale spionajului străin pe teritoriul României semnalate în romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu

I Prof. dr. Dorin Uritescu

Spionajul pe teritoriul României a înregistrat o activitate complexă la sfârșitul sec. al XIX-lea, crescând în intensitate și extindere, cuprinzând modalități multiple și diverse, de la sabotajul economic și diversiunea politică până la asasinat¹.

Aspecte ale procesului organizat de spionajul străin și efectele antiromânești ale acestuia sunt oglindite în transfigurări artistice-literare de o mare forță expresivă, dar, până astăzi, critica literară și istoria literară nu le-au semnalat și nu le-au analizat din punctul de vedere al conținutului realității transformate estetic, atât de important pentru realizarea educației corecte de securitate a cetățenilor, în primul rând a elevilor și studenților, pe lângă acțiunea realizării educației lor artistice, astfel o parte esențială a mesajului epic a rămas necunoscută acestora.

Să analizăm datele istorice cuprinse sub forma estetică în *Răscoala* de Liviu Rebreanu² și prezentarea lor deformată în studiile criticii literare, academice, și în interpretările din manualele școlare.

Petre Petre, recent lăsat la vatră, în discuția cu Titu Herdelea, în drumul spre satul Lespezi, rostește:
"[...]"

Dar poate s-or îndura boierii să ne dea pământ, că așa se aude [...]. De altminteri am auzit la București pe mulți boieri că trebuie să se împartă moșiile la oameni, că nu-i drept ca tocmai oamenii, care îl muncesc, să nu aibă pământ."³

Avem a face cu un zvon-dorință⁴ introdus cu abilitate și

susținut cu consecvență de serviciile străine de spionaj, o tipică instigare (subtil substituit de informație, fiind însoțit cu reacții emoționale extreme în percepția lui de către populația fixată ca țintă într-o societate în care nu există o cultură de securitate⁵) cu scopul destabilizării României, până la declanșarea unei revolte antistatale, care să ducă la un război civil - care ar fi fost un bun motiv al intervenției armatelor străine pentru stabilirea ordinii în teritoriile ocupate. Conținutul zvonului în legătură cu pământul este tratat cu atenție suspectă de presa socialistă care exagera în susținerea schimbărilor social-politice prin mijloace marxist-leniniste (*Muncitorul*, *Desrobirea*, apoi *Dimineața* și *Adevărul* erau publicații de evidentă propagandă anarhistă, cu finanțare străină⁶). Cât despre "mulți boieri" putem spune, pe baza documentelor procuraturii vremii că aceștia aparțineau Opoziției Unite, mai ales disidenți "nemulțumiți și iresponsabili". Iată cum reflectă această realitate politică în paginile desfășurării epice:

"[...] Opoziția, bine, să zicem, e opoziție și vrea să profite chiar de o catastrofă ca să pue mâna pe putere"⁷

Prezentarea situației într-un studiu istoric bazat pe documente autentice ale vremii:

"Ne aflăm în situația unică în care o forță politică a unei țări, în loc să fie atacată de o răscoală, produce ea însăși o revoltă țărănească pentru a ajunge la putere. O răsturnare a guvernului [...] ca urmare a acestei răscoale ar fi avut caracterul unei lovituri de stat, ea fiind pregătită ca atare de gruparea radicală din Opoziția Unită cu sprijin străin [...]"⁸

Membrii opoziției erau contactați de profesioniști ai spionajului rus de la Consulatul Rusiei la București și de la Iași, care își făcuseră un obicei, încă de la 1888, să participe la manifestațiile de stradă împotriva puterii democratic alese⁹.

Zvonul funcționează în continuitatea celui de la 1888, când "urzitorii" (în denumirea dată de procuratură, atunci) răspândesc ideea prin sate că primăriile țin ascunsă adresa guvernului prin care se specifica împărțirea pământului în România de către "ruși si Cuza"¹⁰. De fapt, încă de la revenirea în localitatea natală, ca rezervist (categorie care interesa factorii diversivunii calificate) lui Petre Petre i se pune întrebarea:

"- Despre pământuri n-ai aflat nimic, Petrică? ... Pe aici se aude că Vodă vrea să împartă moșiile la oameni și că boierii nu-l lasă "¹¹.

Țăranul Toader Strâmbu garantează cele susținute de consăteanul său, aducând argumentul încrederii în ceea ce se aude a semenilor și din alte locuri:

"- [...] și la Pitești deunăzi, când fusei la judecată, niște oameni se jurau că până-n primăvară toți trebuie să avem pământ, că așa a dat Vodă poruncă [...]"¹²

Serviciile secrete de spionaj străine cunoșteau bine trăsăturile psihologiei colectivității-țintă, știau să folosească agenți care să vorbească țăranilor pe limba lor, să exploateze nevoile acestora, să se adreseze și închipuirii superstițioase, mentalității magice și celei mistice (religios-creștine) și să acționeze în consecință¹³. Astfel, este lămuritoare în această privință intervenția lui Anton, țăran sărman, care a fost călugăr [...] și propovăduiește:

"Și vor veni călăreți cu săbii de foc pe armăsari albi, iar oamenii se vor minuna și nu vor pricepe că i-a trimis Dumnezeu să pedepsească lumea cea plină de rele."¹⁴

Este clară multiplicarea ipostazei eroice a Sfântului Gheorghe călare pe un armăsar INTELLIGENCE

alb, omorând balaurul (dracul), iar "săbiile de foc "sunt și acestea luate din imaginea justițiară fermă a îngerilor apocaliptici, care separă pe necredincioși și păcătoși de credincioși și fără de păcate.

Pe baza acestei mentalități spionajul străin trimite emisari corespunzători ca înfățișare celor din gândirea mitică a țăranilor români, dar încărcăți și cu autoritatea pământeană a ofițerilor cavaleriști români din garda lui Vodă, cu uniforme similare:

"Oamenii călări, în uniforme de fantezie și cu pieptul acoperit de decorații de tinichea sau de hârtie, mergeau prin sate [...]"¹⁵

Este vorba de instigarea calificată care apare transfigurată artistic ca o legendă creată datorită tensiunii pasionale a sătenilor țărani. În articolul de prezentare a Răscoalei de Liviu Rebreanu, scriitorul Mihail Sebastian are o interpretare a procesului și fenomenelor sociale din perspectiva psio-sociologică a închipuirii unei povești la nivelul sufletului colectiv,

îngropând cauzele reale ale unei motivații tradiționale, lupta pentru pământ (asupra cărora vom reveni):

" [...] miturile cresc din nimic. Crainicii care trec prin sate pe cai albi - nimeni nu i-a văzut și toată lumea îi știe. Vestitorii lui Vodă, poate trimișii lui Dumnezeu, taie în lung și în lat moșiile. Se spune, se crede, se află. Totul se profilează halucinant și simplu, jumătate în basm, jumătate în adevăr”

Acest paragraf este dovada că încă de la începutul analizelor destinate creației epice în discuție, prezența spionilor străini este văzută ca o închipuire, ca un rezultat al psihozei colective.

Alte exemple:

"Revoluția este prezentată ca un fenomen de psihoză colectivă. Nu se știe din ce se naște [...] magistrală evocare a psihologiei de masă și un delir colectiv [...] adânc și plastic realizat "¹⁷;

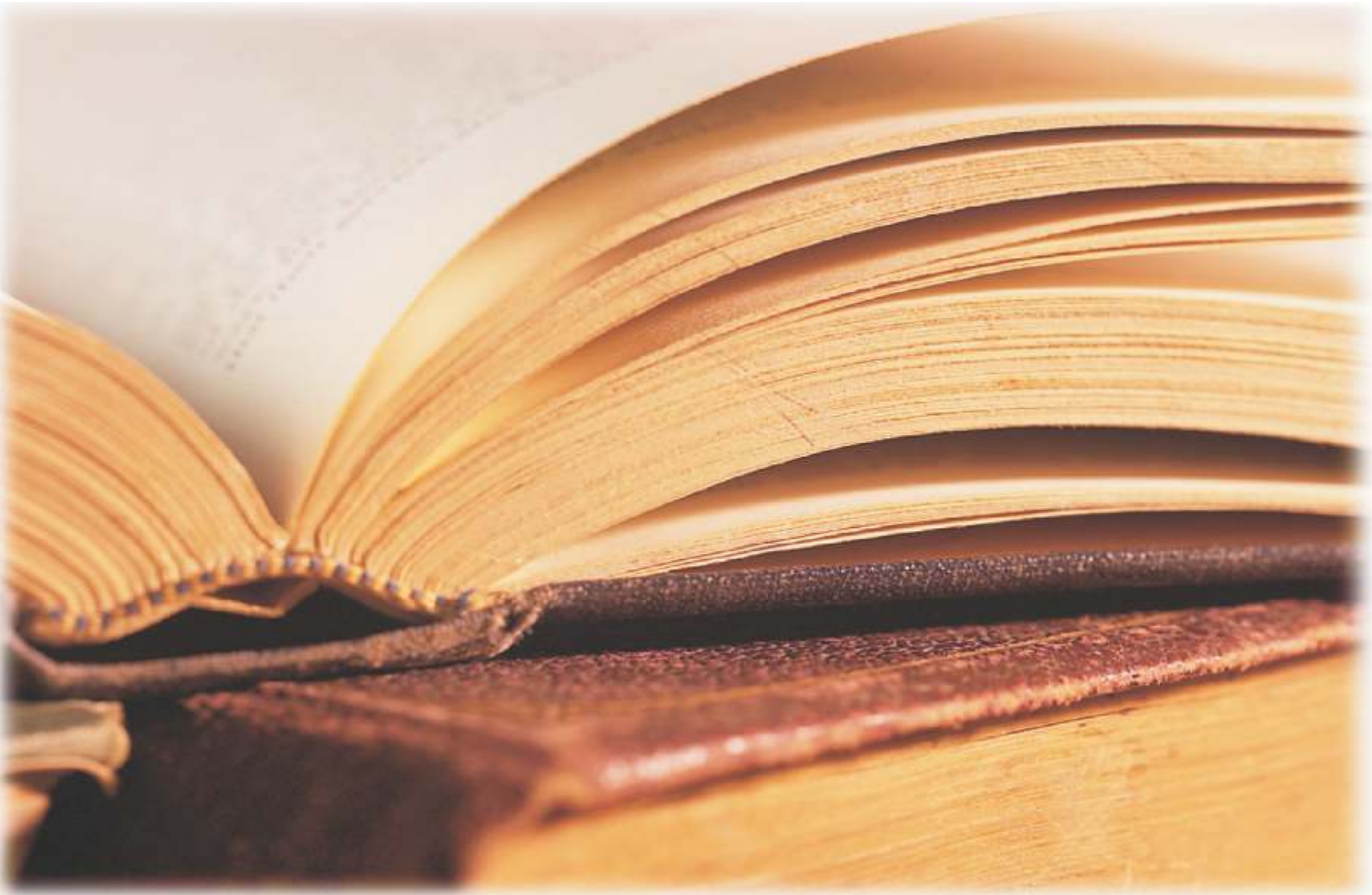
" [...] vestea călăreților pe cai albi. Introducerea acestui element fabulos vine din nevoia unei autorizări supreme a rațiunilor ce vor fi întreprinse, a unei forțe miraculoase, care să-i sprijine în clipele de deznădejde pe țăranii¹⁸"

Să ne oprim asupra câtorva pasaje din roman, care clarifică mecanismul vizitelor scurte ale călăreților pe cai albi dacă le analizăm în lumina documentelor istorice, nu ca ficțiuni literare, cu scop estetic, ci ca transfigurări artistice ale unei realități indubitabile, imixtiunea prin agenți profesioniști ai puterilor străine:

“Plecasem cu băiețelul de mână până la soacră-mea, să-mi mai împrumute nițel porumb... Când treceam pe la biserică tocmai trăgeau clopotele de sfânta evanghelie și mă închinam și-mi era rușine că de atâtea griji și necazuri nici la sfânta slujbă nu mai pot răzbi. N-apucaii bine să mă închin că și văzui venind pe uliță doi călăreți pe cai albi de m-am mirat. Veneau din sus, dinspre Lespezi. Mă dădui la marginea uliței, dar numai ce mă pomenii că unul mă strigă și zice: "Unde te duci, muiere?" Zic: "Numai colea la socra-mea..." Și celălalt zice: "Văd că ești necăjită rău, dar n-ai grijă că noi aducem veste mare, că pe noi ne-a trimis Vodă să dăm de știre oamenilor că toate moșiile sunt ale lor de-aici înainte și să se apuce de îndată să le împartă după dreptate, iar pe boieri și pe arendași să-i alunge și să le ardă conacele și curțile și toate acareturile ca nu cumva să se mai întoarcă înapoi! Ai înțeles, femeie?... Și să nu întârzie deloc oamenii că așa e porunca lui Vodă și cine nu ascultă porunca amarnic are să ispășească!" Uite așa mi-a spus călărețul și eu zic: "Am înțeles, dar..." "Apoi atunci bine! Rămâi sănătoasă!" "Dumnezeu să v-ajute și d-voastră!" Dânșii au pornit la vale și eu m-am întors și m-am uitat după ei o bucată de timp ș-apoi mi-am văzut de drum și i-am spus socrului ce mi-au spus călăreții și s-a mirat și dumnealui..." [...]

"Mai aflară de la Anghelina că cei doi călăreți erau îmbrăcați în alb și că au trecut ori spre Ruginoasa ori spre Vaideei" [...]

"Într-un târziu veni și Anton Nacu, care avusese niște treburi la Ruginoasa, și povesti că și el s-a întâlnit pe drum cu călăreții albi și i-au spus tot așa că oamenii să-și împartă fără zăbavă pământurile boierilor și cine se împotrivește să nu fie cruțat, cum n-au fost nici oamenii cruțați de dânșii."

“Cu toate că se desprimăvăraseră, era vreme mohorâtă, cu cerul de plumb. Oamenii zgribuleau dar nu se risipeau. Pe la amiazi Matei Dulmanu sosi cu alți câțiva din Lespezi, aducând știrea că și pe la ei au trecut călăreții. Irimie Popa, pândarul arendașului Cosma, se întorcea din Vaideei și spunea că și acolo se minunează lumea ce să fie cu călăreții care au poruncit ca oamenii să bage plugurile îndată în moșia boierului...”

[...]

“În Amara, în jurul cârciumii lui Busuioc, era mai multă lume ca de obicei. Ichim spuse că s-au adunat oamenii și din celelalte sate din pricina călăreților care au trecut de dimineață cu poruncile lui Vodă¹⁹”

Fără îndoială, este vorba de oglindirea instigării calificate la răscoală, surprinsă și în observațiile lui Titu Maiorescu din însemnările politice, dar cu privire la alt tip de agenți:

“[...] mulți agenți ai poliției rusești, ascunși sub înfățișarea de iconari [...] caută să se încuibeză și în România.²⁰”

Avem și mărturia, în urma analizelor documentare, a istoricului contemporan:

“Mișcarea iconarilor a fost identificată de timpuriu ca acțiune de propagandă panslavistă²¹”

Avem la îndemână și o mărturie din vremea dinainte de răzmeriță:

“Iconarii sunt agenți de propagandă care merg din casă în casă [...].²²”

Să urmărim pasajele epice care cuprind, în termenii artei literare, această situație:

“- Crezi că eu de bine bat drumurile cu traista de icoane în spinare?

[...]

Că pe la noi oamenii trag nădejdea că în curând Vodă are să înceapă să împartă moșiile, cum se și aude mereu de mulți ani...

[...]

Se aude pe la noi că la muscali a început împăratul lor să împartă pământurile boierești²³”

INTELLIGENCE

Atenție! Iconarul se dădea de loc de prin părțile Moldovei, de pe lângă Focșani, dar era agent rus, fără dubii, căci continuă cu provocarea la răscoală prin analogie:

”Se aude pe la noi că la muscali a început împăratul lor să împartă pământurile boierești. Dar muscalii s-au răsculat mai an, cu mic cu mare, și-au pus mâna pe topoare și-au făcut o vâlvătaie de a mers vestea în toată lumea²⁴”.

În perioada socialismului multilateral dezvoltat în manualele școlare de istorie și de literatură se făceau analize halucinante care prezentau Răscoala de la 1907 în mod deformat, în maniera binecunoscută a propagandei comuniste: țărani au fost exploatați fără milă, umiliți, sărăcia fără margini și bolile incurabile erau consubstanțiale regimului de spoliere burghezo-moșierească (numai ideologii puterii democrat-populare cumplit pleonasm: *demos* = popor, *democrație* = puterea poporului, deci puterea poporului populară este un pleonasm stupid) puteau să folosească aceasta sintagmă întrucât burghezia este specifică orânduirii capitaliste și luptă pentru distrugerea moșierimii, clasă specifică orânduirii feudale), înăbușirea sângeroasă, inumană a răsculaților, 11000 de morți, s-a tras cu tunurile, țărani au ajuns la capătul puterilor și al răbdării etc.

După Revoluția din 1989 au apărut studii istorice întemeiate pe cunoașterea documentelor autentice scoase la iveală din arhivele secrete ale statului în care se precizează în urma dovezilor concrete că anul bugetar 1916 s-a încheiat cu un excedent de 45 de milioane lei-aur și supraproducția de cereale a devenit marfă de export.²⁵ Aflăm că Răscoala nu s-a produs în 1904, an cu o secetă devastatoare, ci în 1907, un an îmbelșugat. Aceasta nu a avut un caracter spontan (specific răzmerițelor țărănești), ci a fost minuțios pregătită, adevărat, pe fundalul unor nemulțumiri în legătură cu învoirile agricole între țărani și trusturile arendașești colosale (Fischer, Guttman, Ztalei, Ghațel ș.a.).²⁶

Aflăm, de asemenea, că:

”din punct de vedere oficial, Marea Răscoală din 1907 a fost clasificată, până la instalarea regimului comunist în România, drept un atentat la securitatea națională a țării inițiat de o putere străină²⁷”

Pe baza documentelor din arhivele procuraturii:

”devine la fel de evident că instigatorii au acționat în baza unui plan de instigare elaborat - centrul diversionist a fost identificat la Cernăuți - , că au fost înarmați și că au folosit aceleași mesaje proruse binecunoscute, cu care ne-am întâlnit și în cazul răscoalei din 1888.”²⁸

De aceea este explicabilă afirmația:

”au fost expulzați din țară 880 de socialiști implicați în instigarea răscoalei, ei neputând fi condamnați pentru că erau cetățeni străini.”²⁹

În concluzie, am urmărit în articolul de față să atragem atenția asupra unor aspecte ale spionajului străin pe teritoriul României oglindite în operele literare. Aceste aspecte constituie un material prețios, nefructificat de Învățămint în activitatea de instruire și de educare a elevilor și studenților în domeniul securității naționale. ”Educația în domeniul securității este esențială în România de azi și se adresează atât generațiilor actuale, cât și celor care vin din urmă, liderilor în devenire și liderilor care abia se formează. De aceste generații, de viitorul uman al țării depinde în cele din urmă perspectiva strategică în care ne vom plasa în secolul XXI.”³⁰ ■

Note bibliografice:

1. Pentru o informație largă , argumentată științific, să se vadă: Alex Mihai Stoenescu, "Istoria loviturilor de stat în România", vol. 2, subcap. "Spionajul pe teritoriul României", editura RAO, 2002, București, pag. 57-75
2. Liviu Rebreanu, Răscoala, ediție princeps, București, Editura Adevarul, 1932, reeditată, Ediție critică de Nicolae Gheran, Editura Minerva, București, 1977
3. Liviu Rebreanu, op. cit., pag. 97 (cap. III), Flămânzii, subcap.2
4. Vezi George Fotino, Discursurile lui Ion I.C. Brătianu, vol. 2, Ed. Cartea Românească, București, p. 447: "O mână de agenți străini sau de trădători plătiți a reușit extrem de ușor să manipuleze populația rurală, păcălind-o cu zvonuri care ni se par nouă stupide astăzi, dar care au avut un efect total atunci [...]"
5. Vezi George Cristian Maior, coordonator, Un război al minții, Editura Rao, 2010, București, Capitolul I, subcap. 3: "Războiul cognitiv, cultura de securitate și percepția riscurilor. România și ceilalți" de Vasile Sebastian Dâncu, pag. 114-123

6. Alex Mihai Stoenescu, op. cit., pag. 131
7. Liviu Rebreanu, op.cit., pag. 215
8. Alex Mihai Stoenescu, op.cit., pag.215
9. Constantin Bacalbașa, Bucureștii de altădată, vol. 3, Ed. Albatros, București, 2000, p. 124, apud Alex Mihai Stoenescu, op. cit., pag. 57
10. Ibidem
11. Liviu Rebreanu, op. cit., pag. 114
12. Ibidem; funcționalitatea zvonului se bazează pe generalizarea încrederii în conținutul lui
13. Vezi Alexandru Beldiman, O crimă de stat. Răscoala sătenilor din primăvara anului 1888, București, 1888, apud Alex Mihai Stoenescu, op. cit., pag. 72
14. Liviu Rebreanu, op.cit., pag. 114
15. Radu Rosetti, Pentru ce s-au răsculat țărani, Ed. Eminescu, București, 1987, pag. 398
16. Mihail Sebastian, Liviu Rebreanu: "Răscoala", în România literară, II, nr. 52, 11 februarie 1933, pag. 4
17. Pompiliu Constantinescu, Liviu Rebreanu: "Răscoala", vol. I-II, roman, în "Vremea", VI, nr. 278, 5 martie 1933, pag. 12
18. Colectiv: Maria Pavrotescu, Nicolae I. Nicolae, A.Gh. Olteanu, Gheorghe Lăzeanu, Emil Leahu, Lucian Pavel, Vasile Teodorescu, Matei Certez, Florin Ioniță, Limba și literatura română, Manual pentru clasa a XI-a, Editura Didactică și Pedagogică, Editura Sigma, 1999, pag. 120
19. Liviu Rebreanu, op.cit., pag. 225, 226, 227 și 236
20. Titu Maiorescu, Istoria politică a României sub domnia lui Carol I, Editura Humanitas, București, 1994, pag. 45
21. Alex Mihai Stoenescu, op.cit., pag. 72
22. Alexandru Beldiman, op.cit., pag. 64
23. Liviu Rebreanu, op.cit., pag. 195
24. Idem, p. 196
25. Prof. Senator Badea Mangâru, România sub Vodă Cuza, regii Carol I și Ferdinand I, Ed. Cartea Românească, București, 1932, p. 394, cu precizarea "cifra a fost reprodusă din declarația solemnă a regelui Carol I", apud Alex Mihai Stoenescu, op. cit., pag. 106
26. Alex Mihai Stoenescu, op.cit., pag. 105
27. Idem, p. 128
28. Ibidem
29. Idem, pag. 176
30. George Cristian Maior (coordonator), Un război al minții, Intelligence, servicii de informații și cunoaștere strategică în secolul XXI, Cuvânt înainte, Editura RAO, București, 2010, pag. 17

Provocări privind implementarea unei reforme unitare și comprehensive în analiza de intelligence (“Proiectul 3P”)

MOTTO: „Nu supraviețuiesc speciile cele mai puternice,
Nici cele mai inteligente, ci cele mai ușor adaptabile” (Charles Darwin)

I Nițu Ionel

Cei trei P provin de la cele trei categorii/domenii extrem de importante în definirea unui proces de reformă a analizei informațiilor de securitate națională, și anume:

Proces (activitatea de analiză, cu întreg instrumentarul său de metode și mijloace, proceduri și standarde interne, dar și cu diversele sale forme de organizare);

Produs (rezultatele activității de analiză, produsele care sunt transmise beneficiarilor ori utilizatorilor, precum și feed-back-ul ori solicitările de informații ale consumatorilor de intelligence);

Personal (analistul de informații, respectiv procesul de selecție și pregătire a acestuia).

De ce acești 3 P? Mărturisesc că ideea de a încerca să definesc activitatea de analiză și, implicit, principalele repere ale unei reformări a acestui domeniu atât de important în activitatea oricărui serviciu de informații mi-a venit în urma unor discuții cu colegi și experți, analiști de informații.

Am lucrat (în coautorat) la un document (prezentat în cadrul unui forum internațional) privind modul în care a evoluat analiza de intelligence, pe cele 3 categorii: proces, produs și personal.

Ulterior, am constatat că există o întreagă literatură care definește procesele de management (îndeosebi din corporații) sau performanța într-o organizație/firmă în logica celor 3 P.

Așadar, voi aborda succint din punct de vedere teoretic subiectul reformei analizei de intelligence pornind de la cei 3 factori vitali identificați, urmând să mă axez pe componenta practică.

INTELLIGENCE

Ce spune teoria?

Dinamica riscurilor de securitate după sfârșitul războiului rece reprezintă una din temele de cercetare în relațiile internaționale, precum și în domeniul subsecvent al studiilor de securitate și al analizei de intelligence.

Printre cei mai cunoscuți autori care abordează subiectul globalizării și extinderii conceptului de securitate sunt James Rosenau, Alvin Toffler, Robert Keohane și Joseph Nye în teoriile interdependenței complexe sau Ikenberry privind strategiile de securitate.

Reforma în domeniul securității naționale a fost abordată extensiv atât în cadrul teoriilor organizaționale și teoriei alegerii raționale (Cummings, Mullins), cât și la nivelul teoriilor relațiilor internaționale (pornind de la studiul lui Graham Allison și Philip Zelikov privind criza rachetelor din Cuba) sau în studiile psihologice (percepții ale schimbării, rezistența la schimbare, strategii ale liderului etc. Carnall, Burke).

Abordările referitoare la transformările serviciilor de informații sunt preponderent de proveniență anglo-saxonă, fiind cantonate în dezbaterile privind reforma sectorului de securitate și cooperării inter-agenții.

De referință în acest domeniu sunt studiile realizate de Centrul DCAF (Democratic Control of the Armed Forces, Geneva) sau Kings College, Londra sau în cazul SUA, RAND Corporation, precum și cele privind analizele de politici realizate în context instituțional (analizele comisiilor parlamentare post-11 septembrie sau studiile lui Treverton și Barger).

Primele preocupări științifice (la nivelul comunității de informații a SUA) îi aparțin lui Sherman Kent (după numele căruia a fost denumit și cel mai prestigios institut de cercetare în domeniu, Centrul pentru Studii de Intelligence din cadrul CIA) și Richards Heuer jr., cu a sa Psihologie a analizei informațiilor, lucrare de referință și bibliografie obligatorie pentru orice analist la început de carieră.

Cercetările cu privire la analiza de informații au fost demarate practic după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, odată cu dezvoltarea palierului analitic în cadrul CIA.

Treptat, dar accentuat în ultimii ani (în contextul post-11 septembrie 2001), specializarea și dezvoltarea tehnologică a determinat apariția unor studii în intelligence focalizate pe anumite domenii (OSINT, surse secrete, surse tehnice, utilizarea sateliților, combaterea terorismului și a criminalității organizate etc.), oferind mai puțin o imagine cuprinzătoare asupra reformei analizei de intelligence în ansamblul său.

Pe de altă parte, au fost extinse cercetările/ abordările cu privire la transformarea concretă în intelligence, generată de reformele și evaluările realizate în cadrul diferitelor servicii de informații din SUA și Europa, precum și de dezvoltările noi în cooperarea dintre servicii în cadrul NATO și UE (în cadrul Alianței Nord-Atlantice în special pe zona intelligence-ului militar.

În zilele noastre, o pondere tot mai mare a studiilor referitoare la intelligence au fost generate de

coagularea, după sfârșitul războiului rece, a unor comunități naționale de informații (SUA, Marea Britanie) cu rol de armonizare a obiectivelor serviciilor de informații și de integrare a informațiilor obținute.

Aceste comunități se află într-o perioadă de schimbări fundamentale, cu efecte asupra fiecărei structuri componente, dar care au dobândit în timp o logică proprie de dezvoltare instituțională ce presupune procese de transformare distincte de cele individuale - ale agențiilor de intelligence.

O altă sursă bibliografică relevantă este reprezentată de articolele de specialitate din diferite publicații americane și europene, în special cele dedicate domeniului intelligence și analizei informațiilor, referitoare la eșecurile și succesele actuale ale serviciilor de informații în combaterea noilor amenințări de securitate sau gestionarea riscurilor „clasice”.

Comisiile parlamentare înființate, în ultimii ani (îndeosebi după 11 septembrie 2001), pentru evaluarea activității unora dintre serviciile occidentale importante au relevat existența unor disfuncții ce au favorizat apariția unor „eșecuri de analiză”, context în care nevoia de reformare, pe multiple paliere, a sistemelor respective a devenit imperativă.

În SUA, raportul comisiei ce a investigat activitatea agențiilor de informații după 11 septembrie a relevat existența unor deficiențe în asigurarea fluxurilor de informații și erori de interpretare a datelor avute la dispoziție (în sensul minimizării/ignorării riscului sau, din contră, al exagerării acestuia).

În ceea ce privește reforma din domeniul analizei informațiilor la nivelul comunității de informații din România, nu există în prezent o cercetare academică care să abordeze unitar și comprehensiv acest subiect.

Premise

Nevoile de securitate ale societăților din statele democratice (atât din punct de vedere al cetățeanului, cât și al statului) reclamă existența nu doar a unor capacități adecvate de captare a informațiilor de către agențiile de intelligence, ci și a unor structuri eficiente și moderne de analiză a informațiilor, capabile să facă față provocărilor în continuă schimbare ale mediului de securitate și nevoilor de informare ale consumatorilor de intelligence.

Creșterea exponențială a datelor și informațiilor accesibile tinde să redirecționeze eforturile dinspre căutarea informației către rafinarea instrumentarului de interpretare a acestora și extinderea cooperării inter-agenții în vederea îmbunătățirii procesului de „împărtășire a informațiilor” și realizării de produse analitice integrate (din toate sursele disponibile).

În contextul în care majoritatea serviciilor de informații (îndeosebi din zona euro-atlantică) încearcă să se adapteze la noul mediu de securitate, componenta analitică a devenit un factor esențial în „competiția” angajată cu ceilalți actori din „piața informațională”: structuri private de analiză, think tanks, institute de cercetare, organizații neguvernamentale.

Nevoia de expertiză analitică de calitate și constrângerile în alocarea resurselor impun comunităților de informații să extindă rețeaua parteneriatelor peste limitele tradiționale, determinând o amplificare a cooperării, inclusiv cu entități din afara sistemelor naționale de securitate.

Extinderea parteneriatelor strategice cu servicii de informații din alte state contribuie la creșterea interacțiunii și a posibilității de realizare a unei evaluări corecte a riscurilor și amenințărilor de securitate.

În ultimii ani, activitatea serviciilor de informații s-a adaptat continuu schimbărilor din mediul de securitate, componenta analitică a procesului de intelligence traversând, de asemenea, o perioadă de continuă transformare și adaptare de paradigmă, având în vedere următorii factori determinanți:

- comprimarea timpului de reacție, respectiv de prelucrare a datelor, astfel încât produsul de intelligence să fie disponibil la timp pentru a fi util în fundamentarea unor strategii naționale (pe termen mediu și lung) sau decizii punctuale (cu implicații pe termen scurt);

- capacitatea de extragere a informațiilor relevante din multitudinea de date accesibile („zgomotul de fond”) și, respectiv, de interpretare și integrare, cu accent pe analiza multi-sursă și abordarea multidisciplinară a problemelor de interes strategic;

- forma corespunzătoare a produselor de intelligence prin utilizarea oportună a unor metode și tehnici analitice în varii situații, astfel încât să fie eliminate situațiile în care analiza eșuează din cauza limitelor inerente procesului analitic.

Ce ne învață practica?

Pornind de la considerațiile expuse anterior și de la evaluarea activității de zi cu zi într-un departament de analiză de intelligence consider că cei trei P devin factori cruciali în procesul de reformare și modernizare continuă a activității de analiză în cadrul comunităților și serviciilor de informații.

Nevoia unei abordări integrate a celor trei factori derivă din faptul că nu pot fi abordați separat:

- nu poate fi fezabilă doar îmbunătățirea procesului de analiză (de exemplu, prin introducerea unor metode științifice de analiză, crearea unor metodologii de lucru ori extinderea cooperării cu mediul academic), în absența profesionalizării analiștilor. Îmbunătățirea procesului de analiză nu poate fi un obiectiv în sine dacă nu se traduce în sporirea dimensiunii predictive și creșterea calității produselor de analiză;

- nu poate fi dezirabilă doar profesionalizarea resursei umane, în absența creșterii calității procesului de analiză și fără ca ambele să se traducă într-o diversificare și îmbunătățire a produselor de intelligence;

- nu se poate realiza o sporire calitativă a produselor de analiză, care să satisfacă nevoile tot mai diversificate și mai complexe ale beneficiarilor, în absența îmbunătățirii celorlalți doi factori: procesul de analiză și personalul.

Primul P - procesul

În măsura în care activitatea de informații are drept scop, în sens larg, reducerea incertitudinii

inerente nesiguranța „naturală”, specifică problemelor complexe de securitate națională și a incertitudinii induse (prin operațiuni de manipulare și dezinformare) ale consumatorilor, procesul de analiză vizează prioritar transformarea rezultatelor activității de intelligence în contribuție concretă la garantarea securității statului și a cetățenilor.

Din perspectivă funcțională, analiza informațiilor trebuie să dețină un rol de pivot între activitatea de culegere și procesare a informațiilor de securitate națională și cea de diseminare (informare).

Orice model explicativ utilizat în studiile de intelligence pornește de la ciclul de intelligence. Ciclul clasic presupune o anumită logică, chiar liniară: solicitare/planificare culegere procesare/analiză diseminare. Analiști și manageri din diferite agenții de informații cu tradiție propun însă noi versiuni ale clasicului ciclu de intelligence în care, tocmai datorită avalanșei informaționale, analiza este nu doar o parte a procesului general, ci un input necesar în fiecare etapă a ciclului.

Astfel, în etapa de inițiere a procesului de intelligence (fie ca urmare a unei solicitări ori nevoi a consumatorului, fie ca urmare a procesului intern de planificare), analiza trebuie să contribuie la orientarea culegerii de informații, prioritizarea obiectivelor etc.

În etapa de culegere, selectarea țintelor și a riscurilor care sunt monitorizate presupune o analiză a priorităților unui stat și a ierarhiei riscurilor la adresa securității.

În etapa de procesare, analiza propriu-zisă devine autoreferențială atunci când își propune să evalueze produsul propriu (în timp, în raportul dintre predicții și evoluții efective etc.).

În fine, în diseminarea către consumatorii de informații, analiza joacă un rol critic asupra formei și conținutului produsului de intelligence, în evaluarea feed-back-ului primit, în definirea modalităților prin care se poate consolida cooperarea dintre producător (analist) și consumator (beneficiar de informații), chiar în crearea unui limbaj comun între aceștia.

Din perspectivă metodologică, este necesară îmbunătățirea proceselor și produselor de analiză prin adaptarea permanentă a structurii și a metodelor de lucru, astfel încât produsul final să fie obținut cât mai repede, la un nivel calitativ ridicat și în termeni de eficiență (raportul cost - beneficiu).

Pentru eliminarea acelor situații în care analiza de intelligence eșuează din cauza limitelor procesului analitic, un proces de reformă a domeniului analizei de informații trebuie să aibă în vedere:

- (re)proiectarea teoretică a domeniului analizei, în vederea creării unor instrumente de standardizare a activității, respectiv dezvoltării metodologiei în sens extensiv (creșterea numărului de metode de cercetare, inclusiv prin implementarea unor metode și tehnici utilizate de structuri private de intelligence benchmarking, reengineering, management strategic și al riscului, intelligence competitiv etc. și lărgirea sferei de aplicabilitate a acestora) și intensiv (rafinarea/perfecționarea metodelor de cercetare utilizate). Extrem de utile se pot dovedi importurile de metode dinspre alte științe, îndeosebi cele sociale, aplicabile în activitatea curentă de analiză.

Necesitatea dezvoltării aparatului conceptual aplicabil în analiza informației se întemeiază pe preocuparea de a elimina confuziile generate de absența unui consens asupra noțiunilor și conceptelor utilizate/operabile în domeniul analizei informațiilor;

- implementarea unor mecanisme de lecții învățate, care să permită inventarierea și împărtășirea (încă din procesul educativ) a factorilor care pot influența activitatea de analiză (erori de analiză, limite ori deficiențe determinate de alți factori, precum cei psihologici, de timp etc.);

- abordarea transdisciplinară a problemelor/fenomenelor din domeniul securității și realizarea de produse analitice multi-sursă;

- valorizarea surselor deschise/publice de informații, în condițiile în care „societatea deschisă” și abundența informațiilor disponibile facilitează utilizarea metodelor „nesecrete” pentru fundamentarea și implementarea politicilor de securitate;

- nevoia focalizării activității de analiză pe dezvoltarea capacităților și capabilităților necesare realizării de produse de intelligence cu caracter predictiv/anticipativ, care să permită identificarea vulnerabilităților și contracararea riscurilor, înainte ca acestea să se transforme în amenințări la adresa securității naționale;

- impulsivitatea utilizării metodelor și tehnicilor intuitiv-predictive (analiza oportunităților, evaluarea probabilităților reduse, metoda scenariilor, analiza ipotezelor concurente, analiza deciziilor conflictuale - corespondente intelligence-ului strategic) pentru a răspunde cerințelor sau nevoilor beneficiarilor, concentrate pe evaluarea implicațiilor și evidențierea incertitudinilor.

Aș invoca drept argument constatările făcute de Johnston, care după sute de interviuri și multiple participări la echipe de lucru în SUA, imediat după INTELLIGENCE

9/11 - nu a identificat nicio metodă analitică standard care să stea la baza analizei de intelligence.

Autorul notează că „în loc de aceasta, practica cea mai comună este aceea de a face un brainstorming limitat pe baza analizei anterioare, producând astfel o înclinație către confruntarea părerilor anterioare. Niciuna dintre agențiile analitice nu cunoaște prea multe despre tehnicile analitice ale celorlalte. Per total, se pune accentul mult mai mult pe abilitățile de scriere și comunicare, decât pe metode analitice. Majoritatea antrenamentului e la fața locului”.

Consider că tot așa cum operativii trebuie să deprindă tehnici de abordare și recrutare a surselor umane și analiștii trebuie să cunoască și să utilizeze metode de analiză.

În acest demers - pe cât de complex, pe atât de incipient la nivelul comunității autohtone de intelligence - o importanță majoră revine procesului de meta-analiză ce ar putea fi denumit, plastic, „analiza analizei”. În această accepțiune, meta-analiza desemnează:

- pe de o parte, evaluarea - în principal, în termeni de eficiență/operativitate a gradului de adecvare a metodelor și tehnicilor utilizate în procesul analitic cu informațiile de securitate națională procesate în vederea realizării produselor analitice;

- pe de altă parte, realizarea unei abordări teoretice complexe, în încercarea de a decela mecanismele intime ce definesc procesul analitic specific zonei de intelligence și, respectiv, de a (re)configura arsenalul conceptual și metodologic folosit în acest demers în sensul optimizării componentei de analiză și prognoză prin stimularea gândirii critice.

Johnston militează pentru constituirea unei „Infrastructuri de Îmbunătățire a Performanței”, care să măsoare performanța analitică actuală și pe cea ideală (de performanță), să le poată compara (pentru a identifica lipsurile de performanță); să permită realizarea de intervenții pentru a îmbunătăți analiza și, ulterior, să măsoare (din nou) performanța pentru a evalua eficacitatea intervențiilor.

Din perspectivă structurală, este vitală proiectarea corectă a atribuțiilor palierelor analitice, în vederea stabilirii unor rețele de comunicare biunivocă între structurile de culegere și cele de analiză și instituirea unor mecanisme de răspuns eficient.

Un rol major îl au, din această perspectivă, platformele IT destinate îmbunătățirii proceselor de analiză, facilitării interacțiunii (mai ales în cazul task-force-urilor), creșterii operativității în recepționarea și valorificarea input-urilor utilizate în elaborarea produselor de intelligence și sporirea interacțiunii între palierele de culegere și de analiză.

În accepțiunea „Proiectului 3P”, se impune instituirea unui model funcțional de pregătire profesională în domeniul analizei informațiilor, în care accentul să fie pus deopotrivă pe pregătirea noilor angajați și pe formarea formatorilor, întrucât aceștia din urmă vor avea un rol major în identificarea nevoilor de pregătire existente și îmbunătățirea programelor de training. În ceea ce-i privește pe noii angajați, sunt esențiale politicile de selecție și recrutare, iar imediat după angajarea propriu-zisă - pregătirea intensă (etapizată) a acestora.

Pregătirea trebuie să pornească de la premisa că “ceea ce majoritatea oamenilor cunosc despre această meserie este de cele mai multe ori fals și ar trebui să fie datorită organizației și a recrutorilor săi de a prezenta imaginea corectă și de a munci spre a distruge miturile deja formate”.

Din perspectivă funcțională, imperativul dezvoltării capabilităților de analiză - la nivel tactic și strategic - pentru identificarea celor mai bune mijloace de racordare a capacităților existente la prioritățile de securitate națională reprezintă un dat. Acest obiectiv este perpetuu pentru agențiile de intelligence, majoritatea având dezvoltate programe diversificate și extinse de pregătire a resursei umane angrenate în activitatea de analiză.

Modernizarea acestei componente critice a analizei de intelligence vizează identificarea nevoilor legate de selecție și perfecționare profesională a analistului în cadrul întregului ciclu de carieră în cadrul unui departament de analiză.

Metodele de selecție trebuie mutate de la atitudinea pasivă (publicarea ofertei educaționale și luarea în considerare a oricărei aplicații, CV etc.) spre cele ofensive: selecții pe site-uri specializate, campanii de informare la universități care pregătesc specialiștii de care agențiile de intelligence au nevoie, participarea la târguri de joburi etc. Pentru anumite posturi (precum cele de top) se poate apela la serviciile companiilor de head hunting.

Din perspectivă structurală, este important să fie definite, încă din procesul de selecție, unele baterii de teste psihologice (cu accent pe latura vocațional-aptitudinală) și profesionale (axate pe competențe și cunoștințe) menite să îmbunătățească procesul de recrutare.

Ulterior, se poate dovedi extrem de necesară realizarea de diagnoze ale muncii, cu accent pe: stabilirea profilului psiho-profesional al analistului (și, implicit, a coordonatelor formării viitoarelor generații de analiști)

și identificarea criteriilor de performanță (care să permită identificarea elementelor semnificative în asigurarea eficienței analiștilor, precum și a criteriilor de evaluare a activității acestora).

Totodată, dezvoltarea unor mecanisme de schimb de experiență (între diverse departamente de analiză și, respectiv, între zonele de culegere și cele de analiză) și generalizarea bunelor practici pot contribui la optimizarea procesului de analiză, lărgirea orizontului de cunoaștere al analiștilor și evitarea erorilor în cadrul proceselor de formare a acestora.

Din perspectivă relațională, sunt critice asigurarea unor permanente schimburi de viziuni, proiecții, experiențe etc. cu structuri omologe din servicii occidentale, precum și cuplarea la preocupările academice care au legătură cu securitatea națională.

Menținerea analiștilor în contact cu realitățile mediului de securitate, dar și cu cercetările fundamentale în domenii conexe (economie, relații internaționale, studii administrative etc.) le facilitează acestora înțelegerea corectă a evoluțiilor de securitate pe care sunt chemați să le evalueze periodic. Participarea la conferințe științifice, seminarii și mese rotunde le permite analiștilor să-și păstreze mintea deschisă, să aibă inițiativă și atitudine pro-activă (în raport cu obiectul lor de studiu), să fie creativi și, în același timp (și în egală măsură) să-și exerseze gândirea critică.

Din perspectivă cognitivă, date fiind dificultățile inerente procesării umane a informațiilor complexe, trebuie încurajați analiștii să delimiteze clar presupunerile de șirurile deductive și să specifice gradul și sursa de incertitudine implicată în meta-analizele care re-examinează periodic problemele cheie din context.

Analiștii trebuie stimulați să fie inovativi, dar și riguroși, să utilizeze instrumentarul analitic (validat științific), să sublinieze procedeele care prezintă puncte de vedere diferite și să prezinte (în produsele de intelligence destinate consumatorilor) atât limitele, cât și virtuțile analizei de informații.

Din perspectivă managerială, este importantă crearea unui mediu organizațional de stimulare a analizei și asigurarea unei pregătiri în analiza de intelligence, focalizate pe încercarea de a deschide modelul mental al analistului.

Întrucât analistul trebuie să estimeze - pe baza informațiilor disponibile, a propriei experiențe în domeniu și a propriilor abilități psihologice (intuiție, creativitate, imaginație) - tendințele de evoluție a indicatorilor de amenințări reliefati ori de apariție a altora, există riscul ca analiza de intelligence să fie supusă limitelor capacității mentale umane și îngreunată de utilizarea unor „fixații mentale”, „lentile”.

Acestea sunt motivele pentru care se impun a fi dezvoltate:

- politici moderne de realizare a selecției analiștilor de intelligence (utilizate de servicii din spațiul euro-atlantic) și de stimulare a performanțelor (individuale sau de echipă);
- programe cât mai diversificate de pregătire profesională a analiștilor, prin schimburi de experiență cu servicii omologe, cuplarea la cercetările fundamentale în domeniile de expertiză, participări la conferințe științifice și seminarii, dar și stimularea pregătirii individuale permanente.

Satisfacția muncii este foarte importantă atât pentru obținerea optimului în performanța analiștilor, cât și pentru a limita numărul plecărilor din agențiile de intelligence, motiv pentru care este esențială crearea unui mediu de lucru optim, bazat pe meritocrație, care să stimuleze performanțele profesionale, accesul la poziții manageriale etc.

Orice cercetare sociologică poate semnala că o persoană este mai probabil să părăsească un anumit loc de muncă cu cât satisfacția sa (profesională, personală, financiară etc.) este mai mică.

Demisiile voluntare - cunoscute în literatura de specialitate și ca „dezertări” au consecințe atât în planul păstrării conspirativității informațiilor clasificate la care analiștii au avut acces, cât și în plan financiar, date fiind costurile ridicate de specializare a acestei categorii aparte de personal. 1

- Va urma -

Doctrina Jihad-ului, de la Osama bin Laden la Muammar Gaddafi

I Cristian Barna

Succesul revoltelor populare din Tunisia și Egipt, precum și conflictul din Libia, pot fi văzute ca o deschidere a “cutiei Pandorei” pentru grupările fundamentalist islamice, vacuumul politic generat de căderea regimului lui Ben Ali, Hosni Mubarak și, eventual, a lui Muammar Gaddafi putând crea cadrul venirii la putere a unor regimuri fundamentaliste în Tunisia sau Egipt respectiv declanșării unui război civile, în cazul Libiei.

Posibila consolidare a pozițiilor grupărilor fundamentalist islamice în statele musulmane din Africa de Nord ar putea avea urmări negative pentru întreaga lume. În cazul Libiei, dincolo de propaganda lui Muammar Gaddafi, faptul că unele grupări teroriste afiliate Al Qaīda încearcă să profite de pe urma acestor revolte este real.

Aceste mutații în evoluția amenințării teroriste la nivel mondial pot fi explicate prin faptul că majoritatea militanților Al Qaīda din Irak și Afganistan și-au mutat bazele logistice în zone în care pot opera mai în siguranță precum Yemen, Somalia, Nigeria sau Mauritania și, mai nou, Libia.

Situația politică din Africa de Nord este un exemplu concludent cu privire la modul în care state cu guvernare slabă sunt atractive pentru grupările teroriste de sorginte fundamentalist islamică deoarece reprezintă atât un tărâm fertil pentru radicalizarea populației, precum și oportunități pentru colectarea de fonduri din exploatarea resurselor naturale cum ar fi petrolul și diamantele.

Ca atare, este de înțeles îngrijorarea SUA cu privire la evoluția situației politice din Africa de Nord, în urma declanșării crizelor tunisiane și egipteană, precum și a războiului din Libia. De menționat că, anterior

declanșării „primăverii arabe” (cum a fost denumită căderea regimurilor dictatoriale din Africa de Nord), experții americani au clasificat țările arabe din Orientul Mijlociu și din Maghreb în trei mari grupe de risc: primul grup include țările cu „o puternică probabilitate de răsturnare a regimului în decursul anului 2011”, între care Tunisia și Egiptul se aflau pe primele poziții, alături de Yemen; cel de-al doilea grup conține țările „expuse riscului de perturbări de natură să determine o schimbare de regim pe termen scurt și mediu” (de la 1 până la 5 ani), care includeau Algeria, Libia, precum și Siria; cel de-al treilea grup este cel al țărilor „mai puțin expuse”, unde se situează petro-monarhiile din Golful Persic, precum și Marocul care, datorită investițiilor masive făcute în infrastructuri, ar putea menține rata nemulțumirii sociale și a șomajului sub ceea ce CIA consideră „zonă de risc”.

Mai mult, potrivit unor oficiali ai Administrației SUA, Barack Obama a solicitat consilierilor săi, încă din luna august 2010, să realizeze un raport privind situația tensionată din lumea arabă, care a concluzionat că, fără implementarea unor schimbări politice radicale, state precum Bahrein și Yemen vor fi afectate de revolte populare.

Raportul menționat identifica și alte posibile puncte de conflict în lumea musulmană, cel mai notabil fiind Egiptul, făcând recomandări cu privire la faptul că SUA ar trebui să exercite presiuni pentru implementarea unor reforme politice în statele musulmane cu lideri autocrați care sunt, în același timp, aliați valoroși ai SUA.

Cât privește rolul arogat de Al Qaīda, de simbol al anti-colonialismului occidental, liderii acestei grupări au tăcut frapant de mult timp cu privire la înlăturarea regimurilor din Tunisia și Egipt.

Conform lui Philipp Holtmann, expert pe probleme de terorism al Fundației Stiință și Politică (Stiftung Wissenschaft und Politik) din Berlin, Al Qaīda a fost la fel de surprinsă de prăbușirea regimurilor din Africa de Nord ca și opinia publică occidentală. Între timp, gruparea teroristă a reacționat însă la schimbare, lideri proeminenți ai acesteia făcând declarații în acest sens.

Însă deși propaganda jihadiștilor nu le-a adus, până acum, avantaje de pe urma revoltelor populare din Africa de Nord, aceștia întrezăresc unele oportunități în prăbușirea regimurilor autoritare din Egipt, Tunisia și, eventual, din Libia. Conform lui Philipp Holtmann, pe forumurile jihadistice, o temă curentă este cea legată de faptul că deoarece serviciile de securitate sunt slăbite de aceste revolte populare apar spații libere de acțiune pentru grupările teroriste de sorginte fundamentalist islamică.

În acest sens, pierderea controlului la frontiere ar putea conferi Al Qaīda din Maghrebul Islamic o nouă libertate de mișcare, îndeosebi în Libia, unde ar putea lua naștere un adevărat haos, care ar fi în avantajul grupărilor teroriste fundamentalist islamice, Gaddafi însuși creând un mediu în care jihadiștii pot căpăta forțe noi.

Astfel, ideologul Al Qaīda din Peninsula Arabică, Anwar al-Awlaki, consideră că revoluțiile din Egipt și Libia sunt vești bune pentru grupările teroriste de sorginte fundamentalist islamică, Al Qaīda din Maghrebul Islamic (AQMI) dorind să transforme regiunile Sahara și Sahel într-un viitor Afganistan (conform lui Ronald Noble, Secretarul general al Interpolului).

Declarația lui Ronald Noble se circumscrie constatărilor făcute de alți experți în terorism, printre care se numără și Richard Miniter, jurnalist de investigații american și autorul a lucrărilor intitulate „Losing Ben Laden” și „Shadow War”, în opinia cărora presiunea care planează asupra Al Qaīda în Afganistan a determinat rețeaua teroristă să caute alte zone mai izolate, vitale pentru proliferarea activităților sale: „Al Qaīda s-a repliat în vastele întinderi deșertice ale Saharei pentru a scăpa de presiunea forțelor armate americane în Pakistan, Irak și Yemen”.

Ca urmare, chiar dacă, pe termen lung, „primăvara arabă” contrazice și slăbește legitimitatea ideologiei Al Qaīda, care acuză Occidentul de susținerea regimurilor autoritare din Egipt și Tunisia, ar putea oferi grupărilor de sorginte fundamentalist islamică condiții favorabile extinderii zonelor de acțiune.

Jihadiștii pot profita de crizele de regim politic, de haosul creat, dezorganizarea armatelor și polițiilor, de luptele civile și insurecții, de accesul la depozite de arme pe care nimeni nu le mai păzește sau, mai târziu, de deziluzia celor care și-au pus speranțe mari în schimbările de regim și care s-au năruit.

Conform analistului Dominique Thomas: „în Egipt au ieșit din închisori mii de oameni, dintre care unii erau jihadiști cu CV-uri destul de grele, iar în Libia, fără a cădea în nebunia lui Muammar Gaddafi, care vede agenți Al Qaīda peste tot, sunt oameni care se întorc din exil pentru a lupta de partea insurecției. Aceste revolte arabe sunt noi teritorii care se deschid pentru ei”.

La rândul său, Ernst Uhrlau, președintele Serviciului Federal de Informații din Germania (BND), consideră că, deși Al Qaīda nu a jucat niciun rol în revoltele din lumea arabă, grupările regionale afiliate acesteia vor aștepta momentul pentru a profita de situație.

Pe de o parte, pentru că serviciile de securitate ale statelor respective au fost distruse și pentru că, pe de altă parte, în Libia, de exemplu, au fost devastate depozitele de armament, iar armele au ajuns nu doar la rebeli, ci și în sudul țării, în sfera de influență a Al Qaīda din Maghrebul Islamic. Conform lui Ernst Uhrlau, deși nu se remarcă încă o consolidare a Al Qaīda în Europa, este probabil să crească capacitatea de acțiune a grupării în Maghreb și în Africa de Vest.

De asemenea, Uhrlau a avertizat că BND deține informații referitoare la faptul că membri Al Qaīda încearcă să se deplaseze din Afganistan și Pakistan în Libia, pentru a participa la luptele împotriva regimului Gaddafi.

De menționat că temerile Serviciului Federal de Informații din Germania cu privire la situația din Libia se află pe agenda de lucru a tuturor statelor occidentale, din cauza faptului că există tot mai multe indicii referitoare la faptul că jihadiștii ar putea profita de situația fragilă pentru realizarea

obiectivelor lor, în Libia existând posibilitatea exercitării unei influențe a Al Qaīda spre deosebire, de exemplu de Egipt, unde gruparea teroristă nu are prea mulți simpatizanți.

Amiralul James Stavridis, comandantul NATO în Europa, a precizat într-o interpelare în Congresul SUA că există semnale ale prezenței în rândurile rebelilor libieni a unor militanți Al Qaīda și Hezbollah, însă a adăugat că această prezență nu este încă 'semnificativă'.

Și Noman Benotman, fost lider al grupării afiliate Al Qaīda din Libia, a declarat că „jihadiști independenți” s-au alăturat forțelor rebele din Libia și că prezența acestora în rândul opoziției constituie o problemă critică pentru guvernele occidentale care conduc operațiunile militare în Libia.

Noman Benotman consideră că jihadismul, ținut sub control de regimul de fier al lui Gaddafi, devine o problemă în zonele eliberate ale Libiei. Consiliul Național de Tranziție, încearcă să-l înfrângă, a arestat mai mulți jihadiști proveniți din Iordania, a încercat să coopteze așa-zisi militanți tineri în procesul politic și s-a angajat în mod public să combată terorismul.

Conform lui Benotman, rebelii trebuie să elimine, cât mai curând posibil, elementele jihadistice din rândurile lor, prin închiderea taberelor de antrenament și dezarmarea jihadiștilor pentru că, dacă jihadismul nu va fi stopat, va fi mult mai dificil de gestionat după soluționarea conflictului.

Ce-i drept, rebelii încearcă să-i împiedice pe adeptii fundamentalismului islamic să se implice în revoluția anti-Gaddafi, orice brigadă a rebelilor libieni, care nu operează sub controlul Consiliului Național de Tranziție este considerată, de la începutul lunii august 2011, organizație criminală.

Consiliul Național de Tranziție și-a înființat deja propriul departament de informații condus de foști jihadiști cu experiență în Afganistan, care urmăresc și controlează rolul militanților islamiști în revoluție. Acest departament a fost înființat cu sprijinul CIA și urmărește interzicerea taberelor ilegale de pregătire, excluderea luptătorilor străini și punerea sub supraveghere a unor comandanți rebeli, mai ales a foștilor deținuți de la Guantanamo Bay.

Unul dintre acești lideri ai rebelilor libieni este Abdel-Hakim al-Hasidi care a recunoscut public că există, în rândul forțelor rebele, luptători Al Qaïda, care au fost în prima linie împotriva forțelor aliate din Irak și Afganistan. Despre luptătorii Al Qaïda care luptă împotriva lui Gaddafi, liderul rebelilor libieni spune că sunt niște „buni musulmani care luptă împotriva invadatorului”.

Numele lui Abdel-Hakim al-Hasidi a fost menționat și de adjunctul ministrului libian al Afacerilor Externe, Khaled Kaim, care a afirmat că Al Qaïda a înființat un emirat islamic la Derna condus de acesta, Al Qaïda având în vedere un scenariu similar celui 'taliban' în Libia. Și Mussa Ibrahim, purtătorul de cuvânt al regimului Gaddafi, a afirmat că dispune de informații potrivit cărora Abdel-Hakim al-Hasidi a plecat din Benghazi, fief al insurecției situat la aproape 1.000 de km est de Tripoli, pentru a ajunge în orașul rebel Misrata, la bordul unui vas cu 25 de „combatanți bine antrenați”, fapt care demonstrează, în opinia acestuia, implicarea Al Qaïda în conflictul din Libia.

Abdel-Hakim al-Hasidi și Sufyan Ben Qumu sunt doar doi foști mujahedini afgani, dintre care primul este fost deținut la Guantanamo Bay, care s-au alăturat campaniei militare din Libia, pentru a-i antrena pe noii recruți. Prezența jihadiștilor în rândul forțelor de opoziție a stârnit îngrijorări, atât în rândul rebelilor, cât și printre aliații occidentali, care consideră că obiectivul unora dintre luptătorii libieni împotriva colonelului Muammar Gaddafi este promovarea fundamentalismului islamic.

De asemenea, Uhrlau a avertizat că BND deține informații referitoare la faptul că membri Al Qaïda încearcă să se deplaseze din Afganistan și Pakistan în Libia, pentru a participa la luptele împotriva regimului Gaddafi. De menționat că temerile Serviciului Federal de Informații din Germania cu privire la situația din Libia se află pe agenda de lucru a tuturor statelor occidentale, din cauza faptului că există tot mai multe indicii referitoare la faptul că jihadiștii ar putea profita de situația fragilă pentru realizarea obiectivelor lor, în Libia existând posibilitatea exercitării unei influențe a Al Qaïda spre deosebire, de exemplu de Egipt, unde gruparea teroristă nu are prea mulți simpatizanți.

Amiralul James Stavridis, comandantul NATO în Europa, a precizat într-o interpelare în Congresul SUA că există semnale ale prezenței în rândurile rebelilor libieni a unor militanți Al Qaïda și Hezbollah, însă a adăugat că această prezență nu este încă 'semnificativă'.

Și Noman Benotman, fost lider al grupării afiliate Al Qaïda din Libia, a declarat că „jihadiști independenți” s-au alăturat forțelor rebele din Libia și că prezența acestora în rândul opoziției constituie o problemă

critică pentru guvernele occidentale care conduc operațiunile militare în Libia.

Noman Benotman consideră că jihadismul, ținut sub control de regimul de fier al lui Gaddafi, devine o problemă în zonele eliberate ale Libiei. Consiliul Național de Tranziție, încearcă să-l înfrângă, a arestat mai mulți jihadiști proveniți din Iordania, a încercat să coopereze așa-zisi militanți tineri în procesul politic și s-a angajat în mod public să combată terorismul. Conform lui Benotman, rebelii trebuie să elimine, cât mai curând posibil, elementele jihadiste din rândurile lor, prin închiderea taberelor de antrenament și dezarmarea jihadiștilor pentru că, dacă jihadismul nu va fi stopat, va fi mult mai dificil de gestionat după soluționarea conflictului. Ce-i drept, rebelii încearcă să-i împiedice pe adepții fundamentalismului islamic să se implice în revoluția anti-Gaddafi, orice brigadă a rebelilor libieni, care nu operează sub controlul Consiliului Național de Tranziție este considerată, de la începutul lunii august 2011, organizație criminală.

Consiliul Național de Tranziție și-a înființat deja propriul departament de informații condus de foști jihadiști cu experiență în Afganistan, care urmăresc și controlează rolul militanților islamisti în revoluție. Acest departament a fost înființat cu sprijinul CIA și urmărește interzicerea taberelor ilegale de pregătire, excluderea luptătorilor străini și punerea sub supraveghere a unor comandanți rebeli, mai ales a foștilor deținuți de la Guantanamo Bay. Unul dintre acești lideri ai rebelilor libieni este Abdel-Hakim al-Hasidi care a recunoscut public că există, în rândul forțelor rebele, luptători Al Qaïda, care au fost în prima linie împotriva forțelor aliate din Irak și Afganistan. Despre luptătorii Al Qaïda care luptă împotriva lui Gaddafi, liderul rebelilor libieni spune că sunt niște „buni musulmani care luptă împotriva invadatorului”.

Numele lui Abdel-Hakim al-Hasidi a fost menționat și de adjunctul ministrului libian al Afacerilor Externe, Khaled Kaim, care a afirmat că Al Qaïda a înființat un emirat islamic la Derna condus de acesta, Al Qaïda având în vedere un scenariu similar celui 'taliban' în Libia. Și Mussa Ibrahim, purtătorul de cuvânt al regimului Gaddafi, a afirmat că dispune de informații potrivit cărora Abdel-Hakim al-Hasidi a plecat din Benghazi, fief al insurecției situat la aproape 1.000 de km est de Tripoli, pentru a ajunge în orașul rebel Misrata, la bordul unui vas cu 25 de „combatanți bine antrenați”, fapt care demonstrează, în opinia acestuia, implicarea Al Qaïda în conflictul din Libia.

Abdel-Hakim al-Hasidi și Sufyan Ben Qumu sunt doar doi foști mujahedini afgani, dintre care primul este fost deținut la Guantanamo Bay, care s-au alăturat campaniei militare din Libia, pentru a-i antrena pe noii recruți.

Prezența jihadiștilor în rândul forțelor de opoziție a stârnit îngrijorări, atât în rândul rebelilor, cât și printre aliații occidentali, care consideră că obiectivul unora dintre luptătorii libieni împotriva colonelului Muammar Gaddafi este promovarea fundamentalismului islamic.

Și liderii Al Qaïda din Maghrebul Islamic au recunoscut că militanți ai acestei grupări teroriste au participat la acțiuni de luptă alături de rebelii din Libia, confirmând astfel informațiile care indicau participarea combatanților lui bin Laden la războiul din Libia. Abu Yahya al-Libi, lider marcant Al Qaïda, a cerut poporului libian să continue acțiunea de revoltă împotriva lui Muammar Gaddafi până când acesta va fi înlăturat de la conducerea țării. De asemenea, un mesaj audio atribuit lui Ayman al-Zawahiri, considerat succesorul lui Osama bin Laden la conducerea Al Qaïda, care a fost postat pe un site jihadist, se referă la schimbările din Tunisia, Egipt și Libia. În ce privește Libia, al-Zawahiri critică dur acțiunile NATO, sfătuindu-i pe egipteni să îi ajute pe libieni în lupta lor și felicitând Egiptul pentru îndepărtarea de la putere a fostului președinte Hosni Mubarak.

Ayman al-Zawahiri, face apel la musulmani să se ridice împotriva regimului lui Muammar Gaddafi, dar și împotriva forțelor NATO din Libia: „vreau să atrag atenția fraților noștri musulmani din Libia, Tunisia, Algeria și restul țărilor musulmane asupra faptului că, dacă americanii și forțele NATO luptă în Libia, atunci vecinii săi, în Egipt, Tunisia, Algeria și restul țărilor musulmane, vor trebui să se ridice și să lupte atât împotriva mercenarilor lui Gaddafi, cât și împotriva NATO”. În ceea ce îl privește pe Muammar Gaddafi acesta încearcă să folosească amenințarea prezenței Al Qaïda în Libia în discursul său pentru a se menține la putere. Inițial, Muammar Gaddafi a acuzat Al Qaïda că se amestecă în afacerile interne ale Libiei, așa cum s-ar afla și în spatele tensiunilor din Liban, Algeria, Nigeria și Afganistan, solicitând sprijinul statelor occidentale în lupta împotriva rebelilor, care ar fi sprijiniți de Al Qaïda: „dacă Al Qaïda preia controlul asupra Libiei, atunci va fi un dezastru. În scurt timp, Europa se va umple cu refugiați fugiți din Africa de frica Al Qaïda. Prezența noastră aici asigură stabilitate și securitate regiunii.

Noi ne opunem Al Qaïda care, dacă preia aici controlul, întreaga regiune, inclusiv Israelul, va cădea pradă haosului. Noi suntem cei mai în măsură să împiedicăm această organizație să acționeze”. Încet-încet discursul lui Muammar Gaddafi a căpătat o tentă violentă, în primă fază amenințând Uniunea Europeană că nu va mai susține lupta împotriva terorismului internațional și a migrației clandestine dacă statele europene ignoră „rolul Libiei în lupta împotriva migrației clandestine și calitatea sa de garant al stabilității în Africa de Nord și în toată Africa”, precum și că Libia va fi obligată să se retragă din eforturile în lupta împotriva terorismului și să-și schimbe complet politica față de rețeaua Al Qaïda.

Când NATO a declanșat campania de bombardamente

aeriene, liderul libian amenința că „dacă guvernele occidentale se vor comporta ca în Irak, Libia se va retrage din alianța internațională împotriva terorismului. Ne aliem cu Al Qaïda și declarăm războiul sfânt”. În acest sens Mohamed Abdul Malek, vicepreședintele grupării Frații Musulmani din Libia, avertiza că există riscul ca liderul libian să se folosească și de Al Qaïda pentru a ataca Europa. Văzând că amenințarea prezenței Al Qaïda în Libia nu îi poate aduce beneficii, Muammar Gaddafi a decis să joace cartea terorii, încercând parcă să ocupe locul rămas liber prin moartea lui Osama bin Laden. Astfel, liderul libian a amenințat că va trimite sute de libieni în Europa pentru a comite atacuri, în semn de răzbunare pentru campania militară condusă de NATO împotriva sa: „sute de libieni vor deveni martiri în Europa. Vei regreta, NATO, atunci când războiul se va muta în Europa! Poporul libian nu are nicio problemă, puterile coloniale sunt cele care au. Vor să dețină controlul asupra petrolului nostru.”

Pentru a demonstra legitimitatea apelului la teroare lansat de Muammar Gaddafi, mii de susținători ai acestuia au chemat la mobilizare generală pentru combaterea „forțelor cruciate” și eliberarea orașelor ocupate de rebeli. „A venit timpul Jihadului”, a îndemnat un imam în timpul unei predici, care a lansat sloganuri pro-Gaddafi, chemându-i pe susținători să meargă la luptă „împotriva forțelor cruciate care au invadat țara”.

Potrivit lui Giorgio Piccirillo, directorul Agenției de Informații și Securitate Internă din Italia, imigranții ar putea deveni arma secretă folosită de Muammar Gaddafi pentru a condiționa Occidentul. Există indicii că liderul libian ar fi eliberat peste 15 mii de persoane provenind din Cornul Africii, Ciad și Africa Subsahariană, deținute până acum în așa-numitele centre-lagăr și cărora li s-a cerut să încerce să ajungă pe continentul european, via Italia. Piccirillo ar fi exclus pentru moment infiltrarea unor teroriști în rândul imigranților ajunși în Italia însă Muammar Gaddafi ar putea încerca să infiltreze potențiali teroriști, în special din Sudan, printre imigranții care provin din Libia.■

Note Bibliografice

- Kurt Shillinger: Global Terror: Africa not Immune to Terror, Business Day, October 7, 2005
- Marion Zunfrey: La CIA évalue le risque des pays arabes et du Maghreb, Février 2011, www.sahel-intelligence.com
- Christoph Ehrhardt: Al Qaïda in Libyen. Das Chaos als Chance, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 25.02.2011
- Al-Qaeda wants to make of the Sahara and Sahel the next Afghanistan, Interpol SG says, Maghreb Arabe Presse, 11.02.2011
- Roman Heflik și Karsten Kamm Holz: Ernst Uhrlau: Die Welt wird unkalkulierbarer, 18.04.2011, www.abendblatt.de
- Wulf Schmiese: BND warnt vor „Al Qaïda im Maghreb“, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 24.10.2008
- Gunther Lachmann: Al-Qaïda-Terroristen wittern ihre Chance in Libyen, Die Welt, 04.04.2011
- Codruț Bălu: NATO se teme de influența Al-Qaeda în Libia, Agerpres, 30.03.2011
- Anthony Loyd: Rebels fight to keep Islamic militants under tight control, The Times, 09.07.2011
- Mihaela Nicolaescu: Al-Qaeda recunoaște că îi ajută pe insurgenții libieni, Agerpres, 27.04.2011
- Ioana Bojan: Ayman Al-Zawahiri le cere musulmanilor să lupte împotriva lui Muammar Gaddafi și forțelor NATO, Mediafax, 15.04.2011
- Florence Bedreagă: Libia: Mii de susținători ai colonelului Gaddafi cheamă la Jihad, Agerpres, 08.07.2011

Femeile și spionajul. Prezența și contribuția femeilor spion în istoria activității de informații

I Corina Sindie

Femeile care activează în cadrul serviciilor secrete sunt învăluite într-o umbră de mister, în percepția publicului. Imaginea femeii spion este una pitorească și fascinantă. În decursul istoriei au existat nenumărate mituri privind femeile din cadrul serviciilor secrete, creionându-se ideea că toate sunt parcă rupte din filmele cu James Bond.

Curiozitatea a reprezentat întotdeauna impulsul pentru dezvoltarea omenirii, motiv pentru care activitatea de intelligence, pornind de la formele rudimentare pe care le-a îmbrăcat de-a lungul timpului, este la fel de veche precum omenirea; la fel și prezența femeilor în această lume populată preponderent de bărbați.

Oare toate acestea au fost femei fatale cu arma în mână? În istoria spionajului întâlnim figuri feminine controversate, care, prin carismă și inteligență au contribuit la scrierea și uneori, la schimbarea istoriei. În cele câteva lucrări privind activitatea femeilor spion, viețile lor sunt conturate într-o manieră compătimitoare, accentuând faptul că, de cele mai multe ori, această lume și contactul cu ea le-a afectat sau chiar le-a distrus viața personală.

Lumina reflectoarelor nu este benefică unui agent de intelligence, motiv pentru care adevăratele Jane Bond nu atrag atenția asupra lor. Wilhelm Dietl, scriitor și jurnalist, fost agent de informații pentru serviciul de spionaj german în Orientul Apropiat și Mijlociu, este de părere că femeile spion seamănă mai degrabă cu

niște funcționare oarecare decât cu adevărate Mata Hari.

Lumea spionajului, privită din exterior, pare un loc dur, în care regăsim bărbați puternici și cruzi. Cu toate acestea, guvernele au ales de multe ori să racoleze femei pentru operațiuni destul de periculoase, pornind de la aspectul că, într-un mediu dominat de bărbați, o femeie poate face apel la puterea ei de seducție pentru a culege informațiile necesare, fiind mai puțin susceptibilă de a fi suspectată.

Carisma sau puterea de seducție nu sunt însă calități suficiente pentru un spion bun, fie el bărbat sau femeie, la acestea adăugându-se puterea extraordinară de intuiție, inteligența, capacitatea de disimulare, curajul și viclenia.

Cu voie sau fără voie? Cum au ajuns femeile, până nu de mult excluse din cercurile bărbaților, să lucreze cu ei?

De-a lungul timpului a existat o paletă întreagă de motivații și moduri de spionaj în care au fost implicate femei, începând cu spioane devotate guvernelor lor, ajungând la agente care au comis acte calificate drept terorism, femei care au practicat această meserie din întâmplare, din iubire, solidaritate sau prietenie, spioane cu simțul aventurii în sânge, femei spion având un profil care nu atrage atenția, până la femeile folosite drept capcane pentru atragerea bărbaților ori agente ale căror sentimente au fost exploatare la maximum, pentru a le determina să devină spioane.

REPERE ÎN TIMP

Femeile spion își fac simțite prezența încă din Antichitate, Dalila, Rahab sau Jezebel fiind câteva dintre exemplele de spionaj feminin întâlnite în Biblie. În Evul Mediu și în perioada modernă au existat împărătese care și-au alcătuit rețele de informații proprii: Theodora, Elisabeta I ori Maria Theresa.

Războiul de Independență (1775 – 1783) a reprezentat condiția de desfășurare de activității de informații pentru alte spioane loiale: Ann Bates și Lydia Darragh, agenta lui Washington. Primul Război Mondial a avut și el agente ale Puterilor Centrale (Rose Stokes, Nora Connolly, Elisabeth Schragmüller supranumită și “Domnișoara doctor”, Anne Marie Leser, ori Mata Hari), precum și spioane ale Antantei (Gertrude Bell, Louise de Bettingnies, Martha Richer - „Ciocârlia” pe „frontul secret”, Juliette Hardy, Edith Louisa Cavell sau Marthe Cnockaert o agentă belgiană decorată de germani).

În România sunt vehiculate nume precum Martha Bibescu, Elena Lupescu - „Duduia”, Veturia Goga - „Privighetoarea lui Hitler”.

LEGENDARA MATA HARI

Dacă ne raportăm la una dintre cele mai celebre femei spion, Mata Hari, conform scriitorului Wilhelm Dietl, trebuie să demontăm miturile potrivit cărora un război mondial a fost pierdut, iar secretele Angliei au fost vândute rușilor.

Mata Hari, pe numele ei adevărat Margaretha Geertruida Zelle, de origine olandeză, s-a născut în anul 1877. Scandalurile, pline de exotism și frivolitate, au existat în viața lui Mata Hari încă din primii ani ai vieții. Ca o cerință a mentalității vremii respective, la vârsta de 14 ani, Mata Hari a fost înscrisă la școală în cadrul unei mănăstiri, pentru a învăța bunele maniere și

arta gospodăriei. După numai doi ani, tânăra a fost exmatriculată, ca urmare a seducerii directorului instituției. Deși urma să devină educatoare, viitoarea spioană și-a început cariera ca dansatoare, la vârsta de 18 ani devenind soția unui ofițer de origine scoțiană, cu 20 de ani mai în vârstă decât ea. În scurt timp a ales să-l părăsească pe ofițerul MacLeod, având în vedere că acesta avea grave probleme cu aventurile extraconjugale și cu alcoolul, adeseori urmate de ieșiri violente.

Criza familială, corelată cu moartea misterioasă a fiului lor, otrăvit, și situația materială precară au împins-o pe Mata Hari să-și reia activitatea de dansatoare, practicând dansuri ritualice, cu tentă erotică.

Ajunsă în trupa unui circ ambulant, Geertruida își reinventează identitatea, prezentându-se ca fiind fiica unei indience care ar fi murit la naștere. A ales să renunțe la numele ei, schimbându-și identitatea în Mata Hari, noul nume având semnificația “ivirea zorilor”. Spectacolele ei au avut un succes răsunător, devenind celebră în toate capitalele europene importante. Devenind curtezana de lux a cercurilor elitiste, în 1915, la Paris, Mata Hari este implicată într-un scandal politic, fiind acuzată de spionaj în detrimentul Franței. Pentru a demonstra faptul că este nevinovată, aceasta se oferă să lucreze voluntar ca agent secret, urmând să culeagă informații din Berlin.

La aproape un secol de la dispariția sa, încă nu a fost deslușit jocul pe care Mata Hari l-a făcut pentru a obține sume enorme de bani din ambele tabere. În anul 1917 a fost executată, pe motiv că navele franțuzești din Marea Mediterană au fost scufundate din cauza ei. Execuția acesteia rămâne însă una misterioasă, existând mai multe mituri privind modul și contextul în care a fost omorâtă. Legenda controversatei și frumoasei olandeze a reușit astfel să depășească granițele timpului, numele ei devenind un simbol în lumea spionajului feminin.

“PRIVIGHETOAREA LUI HITLER”

“Căsătoria Veturiei cu Octavian Goga n-a fost pentru ea altceva decât îndeplinirea unei misiuni încredințate ei de către serviciile secrete germane, a căror agentă recrutată încă din 1914 a fost, la Bayreuth”, destăinuie Mircea Goga, strănepotul lui Octavian Goga.

Veturia Goga s-a născut în anul 1883 la Sebeș, județul Alba, ca fiică de preot. A avut parte de o educație aleasă, cunoscând mai multe limbi străine, germană, franceză, maghiară, având și foarte bune cunoștințe de istorie.

A studiat muzică, îndreptându-se mai târziu către cariera artistică, susținând concerte și călătorind în diverse capitale europene: Berlin, Viena Paris, Budapesta sau Roma.

În anul 1906 a fost invitată de către familia regală la Sinaia, cu ocazia împlinirii a 40 de ani de domnie a lui Carol I.

În anul 1914 este chemată la Bayreuth, pentru participarea la Festivalul „Richard Wagner”, însă declanșarea Primului Război Mondial împiedică acest lucru, Veturia implicându-se în schimb în acțiuni de strângere de fonduri pentru Crucea Roșie.

După o primă căsătorie ratată, în anul 1921 se căsătorește cu Octavian Goga, pe care l-a cunoscut în timpul liceului, mariaj “negociat” de către Goga cu protopopul Lazăr Triteanu, primul soț al Veturiei, în schimbul unui scaun episcopal.

Și Octavian Goga era căsătorit în acel moment cu Hortensia Cosma. Pe marginea poveștii de dragoste dintre cei doi, apar nenumărate povestiri legate de uneltiri și trădări de țară.

Octavian Goga se implică din ce în ce mai mult în politică, iar Veturia se îngrijește de amenajarea domeniului de la Ciucea, dedicându-se și călătoriilor în străinătate, în scopul tratării sterilității. În 1938, Veturia rămâne văduvă, apropiindu-se tot mai mult de familia Antonescu.

Odată cu instaurarea comunismului este acuzată că ar avea legături cu Occidentul. Vocile istoriei spun că Veturia a fost recrutată, încă din anul 1914, ca agent secret german, cu scopul de a lucra pentru Hitler, oferindu-i informații privind politica internă a

INTELLIGENCE

României, activitatea lui Carol al II-lea, a lui Antonescu și chiar a soțului ei. Veturia s-a stins din viață în anul 1979, fiind înmormântată lângă O. Goga.

„Am scris povestea vieții ei mai ales dintr-un profund sentiment justițiar, acela că românii trebuie să înceteze a mai taxa memoria lui Octavian Goga pentru faptele săvârșite de văduva lui“, relatează Mircea Goga.

Teribila poveste de dragoste dintre Octavian și Veturia Goga dăinuie în timp sub forma unui subiect de roman de spionaj, complicat și amar.

CONCLUZII

Profesie considerată specific masculină mult timp, spionajul reprezintă astăzi din ce în ce mai mult apanajul femeilor.

Discreția, capacitatea de analiză și sinteză, buna organizare și lucrul în echipă sunt calități imperioase profesiei de agent de informații și care sunt deținute din plin de către femei.

Drept mărturie stau femeile care au reușit să se impună, dovedind că sunt capabile chiar să conducă serviciile secrete din țările lor de referință (Maria del Pilar Hurtado Columbia, Stella Rimington Marea Britanie, etc.)^{II}

Repere bibliografice

- Alexandru Popescu, "Frumoasele agente. Femeile și spionajul - O istorie universală", Editura Cetatea de Scaun, București, 2010

- George Marcu (coord.), "Dicționarul personalităților feminine din România", Editura Meronia, București, 2009

- Mircea Goga, "Veturia Goga Privighetoarea lui Hitler!", Editura Rao Books, București, 2007

- Wilhelm Dietl, "Femei Spion", Editura Litera, București, 2010

General
Ioan Talpes

I
N
T
E
R
V
I
U

Foști Șefi de Servicii Secrete

Născut pe 24 august 1944, în Topleț, Caraș-Severin, specialistul în istoria contemporană Ioan Talpeș, a acumulat o bogată experiență în domeniile științelor militare, filozofiei, diplomației, serviciilor secrete, dar și politic.

Între 1992-1997 a deținut funcția de Director al Serviciului de Informații Externe.

În perioada 2000-2004 a ocupat postul de consilier prezidențial (cu rang de ministru), Șef al Administrației Prezidențiale și al Departamentului Securității Naționale, fiind membru al Consiliului Suprem de Apărare al Țării.

Timp de 9 luni (martie - decembrie 2004) Ioan Talpeș a fost omul de încredere al președintelui Ion Iliescu în guvernul Năstase, deținând funcția de vicepremier pentru coordonarea activităților pentru Integrare Europeană, Apărare Națională și Justiție.

În noiembrie 2004 este ales senator de Caraș-Severin pe listele Partidului Social Democrat și obține funcția de președinte al Comisiei pentru Apărare, Ordine Publică și Siguranță Națională din Senat.

În 2005, demisionează din P.S.D., supărat pe faptul că fostul președinte Ion Iliescu nu a fost ales președinte al partidului. În 2006 activează ca independent, apoi înființează Uniunea Populară Social Creștină, al cărei președinte este ales în 2007.

Deși câștigă alegerile pentru ocuparea unei funcții de senator al Colegiului 7 - București, în 2008, postul este atribuit, potrivit legii electorale, candidatului clasat pe locul al treilea.

Talpeș a publicat cinci cărți până în prezent: Diplomație și apărare, Istoria militară a poporului român (6 volume), România în anii primului război mondial, România în anii celui de-al doilea război mondial și În umbra marelui Hidalgo.

În septembrie 2011 acordă revistei Intelligence unul din cele mai ample interviuri acordate unei publicații considerând că acesta este doar începutul unor importante dezvoltări pe care le va face.

“

Mi-a plăcut
să le răspund tuturor
că istoria
m-a pus în situația
de a fi
agent al României.
Am fost agent
încă din perioada
când mă străduiam
să promovez
adevărul istoric,
înainte de 1989,
sesizând că
istoriografia
era un domeniu
în care se căutau
a fi activate
imagini false
despre istoria
țării mele și despre
șansele
poporului român
de a răspunde
provocărilor timpului.

”

CV

Flaviu Predescu: Domnule general, în primul rând, ne bucurăm să fim astăzi oaspeții dumneavoastră și aș vrea să încep cu o întrebare pe cât de simplă, pe atât de directă: ce vă definește ca om?

Ioan Talpeș: Nu-i deloc simplu să răspunzi la o astfel de întrebare. Îmi place să cred că, în primul rând, omenia mă definește. Vin dintr-o lume a valorilor simple, fundamentale. Am fost crescut în mediul rural, într-o comunitate mândră de condiția ei, în care credința, onestitatea, munca și respectul erau chiar principiile fundamentale ale existenței. Într-o astfel de atmosferă intimă, a sufletului, cred că vă dați seama că mi-a fost foarte ușor la școală, inclusiv la facultate, să mă exprim pe baza unor criterii cărora sper că le voi rămâne dedicat până la capăt. Educat la școala sufletului și în spiritul marilor romantici și clasici, am avut șansa de a-mi asuma condiția de cetățean al unei patrii care trebuie slujită, care trebuie apărată și care, la rândul ei, în mod natural, își are influența benefică asupra condiției cetățenilor săi.

Nu mi-am imaginat niciodată că am dreptul la o individualitate totală, dincolo de condiția cetățeanului într-un stat de drept, dar, dacă am beneficiat de condițiile puține, limitate, așa cum au fost ale statului din perioada copilăriei mele, m-am considerat și eu dator să fac ceva în folosul comunității în expresia sa majoră, numită patrie.

F.P.: Știm că ați avut o carieră foarte bogată și aș vrea să vă întreb dacă în suflet v-au rămas câteva lucruri foarte importante din cariera dumneavoastră și care ar fi acela?

I.T.: Este puțin forțat a spune „ați avut o carieră foarte bogată” și vă spun și de ce. Niciodată nu mi-am propus să am o carieră. Mi-am dorit doar să ajung un profesionist redutabil, un istoric cu drept la propria exprimare. După ce am fost un elev al tuturor speranțelor și rătăcirilor, am reușit, după ce am trecut și prin experiența „trupețului” condamnat să-și ispășească incapacitatea de a se acomoda la condiția de student al Institutului Superior de Marină de la Constanța am găsit calea compromisului cu „nevoia de a fi în rând cu ceilalți”. Astfel, am reușit să devin după terminarea stagiului militar, purtător al unei experiențe disciplinare redutabile student al Universității Babeș-Bolyai din Cluj.

Am avut, ca student, șansa unei atmosfere extraordinare, deschisă tuturor speranțelor timpului și, cu precădere, a aceleia de a învăța! În anul patru, fiind decis să mă specializez în „istorie contemporană”, m-am transferat la Universitatea București unde am cunoscut o atmosferă aproape similară celei de la Cluj, fără a-i atinge „acutetele” în planul stărilor sufletești. Pentru că s-au spus atâtea despre aterizarea mea la INTELLIGENCE

Universitatea București în anul patru, cum că aș fi venit de la „Băneasa”, este îndeajuns să-i invoc pe foștii mei colegi de la Cluj, unii ajunși acum distinși oameni de știință. N-aș fi avut nicio reținere dacă m-aș fi numărat printre cei „implantați” de la „Băneasa”, soarta interzicându-mi astfel condiția de „securist” și oferindu-mi-o pe cea de „meapenist”, dobândită odată cu repartitia guvernamentală la Centrul de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară. Era o șansă extraordinară pentru un tânăr istoric, aflat la început de carieră, căruia i se oferea fabuloasa ocazie de a participa la deschiderea unuia dintre cele mai spectaculoase „teritorii” de investigație istorică, *cel de-al doilea război mondial* cu antecedentele și determinările sale. Era vorba de posibilitatea accesului la o arhivă aflată încă în

faza de cercetare și sistematizare arhivistică, oferindu-se, astfel, cercetătorilor științifici un adevărat filon diamantifer, majoritatea mutațiilor și schimbărilor suferite de societatea românească, inclusiv de instituțiile de forță ale statului, găsindu-și rădăcinile, explicațiile și exprimările în chiar dinamica evoluției lor.

Nu pot să nu recunosc faptul că la acea dată, când am fost repartizat la Centrul de Istorie și Teorie Militară, nu aveam o viziune pe măsura importanței instituției respective. După aceea, mai ales în anii de după 1989, mi-am dat seama că „Centrul” fusese programat să facă parte dintr-un joc prin care se căuta argumentarea teoretică, istorică și doctrinară a politicii de independență românești, în zone și cu mijloace

compatibile abordărilor posibile în condițiile Tratatului de la Varșovia. Astfel, dincolo și peste toate considerentele timpului sau epocii - cum doriți să-i spuneți - instituția trebuia să abordeze toate acele momente și evenimente din istoria românilor, care demonstrau constanța unei politici de independență, ca și necesitatea acesteia.

În pofida faptului că era și o secție de teorie și doctrină, care, în mod firesc, trebuia să răspundă problematicii respective, inclusiv și mai ales în planul „Tratatului”, până în 1989, nu a fost scrisă nicio lucrare care să fie dedicată relaționării României sau locului acesteia în cadrul Tratatului de la Varșovia.

Am sesizat, tangențial, în perioada respectivă, întâlnindu-mă cu diferite prilejuri cu alți cercetători de la instituții similare din țările membre ale Tratatului de la Varșovia pe care, atunci când îi întrebam despre programele lor de activitate aflam că aceștia se întâlneau în cadrul unor întâlniri de lucru programate de Tratatul de la Varșovia, colaborau la întocmirea de lucrări și chiar desfășurau activități în comun. Singurii care nu participau la astfel de activități comune, refuzând cu obstinație tot felul de invitații, eram noi, acceptând, astfel, și chiar plasându-ne conștient într-o poziție de izolare. Concomitent și aproape provocator - au fost promovate deschideri speciale în Occident, cu instituții din S.U.A., Franța, Germania, Marea Britanie, Italia. Pot spune, acum, că aveam o conexie care reflecta, de fond, politica externă a României de la data respectivă, revenindu-ne menirea de a argumenta științific nu numai nevoia ci și eficiența unei astfel de politici.

Aș putea spune că, în pofida limitelor și restricțiilor politice de ansamblu, unele dintre acestea chiar penibile, mi-a fost dată o șansă deosebită, aceea de a accede într-un mediu științific adevărat, aceea de a participa la conferințe și congrese internaționale, aceea de a cunoaște lumea în dinamica unui desfășurător destul de perceptibil pentru inițiați. În același timp, chiar și astăzi îmi este dificil să cred că am beneficiat de o marjă atât de largă de exprimare, la nivel instituțional promovându-se prezentarea cunoștințelor în perspectiva înnoitoare permisă de abordarea științifică. Cred că instituția respectivă a fost, până în 1989, unul din receptaculele de imagine determinative pentru perceperea situației României pe multe planuri. Aceasta concluzie mi s-a confirmat mai târziu, după 1990, când am văzut câtă importanță a fost acordată modului în care s-a exprimat Centrul de Istorie și Teorie Militară, în „exterior”, chiar la nivelul instituțional cel mai sensibil considerându-se că instituția exprima, oficial, opțiunea factorilor de putere din România, mai ales prin perspectiva armatei și a Partidului Comunist Român.

Desigur, intruziunile unor „aparacici” - despre care s-a vorbit atât, pe bună dreptate - până la confuzie, din păcate, au existat și la Centrul de Istorie și Teorie Militară. Am avut și eu parte de intruziuni ale contrainformatorului, cu conotații destul de dure, el neînțelegând, săracul, care era diferența dintre documentele de partid, chiar și declarațiile șefului statului și rezultatele cercetării științifice. Veniți din lumea celor pregătiți să contracareze și să combată „trădările” și pe „trădători” și bazându-se pe documentele de partid, ei credeau că disputele științifice constituiau practici antistatale, neștiind că una era să te exprimi public și alta ce ți se permitea să

spui într-un cadru dedicat dezbateri științifice despre „insurecție”, așa-zisa „revoluție” din 1944 sau despre „armata populară”.

În pofida unor discuții și chiar dezbateri, uneori aprinse, peste nivelul acceptabil, nu cunosc să se fi luat măsuri punitive deși, după 1989, m-am întâlnit cu o bogată documentare arhivistică, relativă la informatori dedicați protejării regimului comunist și deveniți peste noapte acuzatori publici ai fostului regim. Nu era dificil deloc să fii catalogat ca dușman, iar dacă mă gândesc la faptul că domnul Alexandru Stoenescu, bazându-se pe exprimări făcute în cercuri științifice sau conferințe publice, îmi face înalta onoare de a mă considera drept unul dintre conducătorii grupului anticomunist din armată, este posibil ca și „informatorii” să fi avut parte de adevărul lor. Aflându-mă la acest moment, nu pot să nu mărturisesc că *niciodată nu am fost conștient de așa ceva*. Mi s-a părut că nu făceam decât să exprim niște concluzii științifice și că era obligația mea să o fac, în pofida unor repetate atenționări din partea „persoanelor vigilente”.

Pe acest făgaș, al posibilităților și realităților, vă dau un exemplu semnificativ, cred eu. Am hotărât să retipăresc, fără să schimb vreun cuvânt, o lucrare care mi-a fost publicată în 1988, Diplomatie și apărare. Este de ajuns, probabil, să vă spun, că două luni, seară de seară, s-au citit la „Europa Liberă” diferite paragrafe din lucrare. Nu de puține ori a fost rostită și întrebarea „cum a fost posibil să apară asemenea carte în România?” Oamenii nu aveau de unde să știe că manuscrisul lucrării a stat și a așteptat nouă ani până când a fost dat la tipar, pentru că mi se ceruse să fac niște intervenții și să elimin unele aprecieri. Am refuzat să fac acele intervenții și atunci lucrarea a fost amânată și ținută an de an în rezerva Editurii Științifice, deși se bucura de cele mai elogioase recomandări și de susținerea deplină a redactorului de carte. În 1988, directorul de la acea dată, domnul Măciu, editor de prestigiu, m-a invitat la el (eu eram redactor șef la Editura Militară la data aceea) și mi-a arătat raportul de trimitere în producție. Surprins, i-am spus: „nu cred, domnule Măciu, pentru că va ieși un scandal care vă va periclita poziția.” La acest răspuns, domnul Măciu mi-a arătat decizia de pensionare, spunându-mi: „Domnule Talpeș, cartea dumatăle este ultima pe care eu mi-am pus semnătura de trimitere în producție”.

În lucrarea *În umbra marelui Hidalgo*, spre exemplu, vorbesc despre momentul în care am participat - la Potsdam, în 1983 - la o conferință dedicată comemorării a o sută de ani de la moartea lui Karl Marx, despre Congresul Mondial de Istorie, de la Stuttgart (1985) sau despre alte evenimente și

momente, la care, percepând mutațiile internaționale pe cale de a se impune, am reactionat, firesc și normal, așa cum eram în stare să reactionez la data respectivă, fără a înțelege pe deplin cât de importante erau mesajele primite sau reacțiile mele. La congresul mondial de istorie de la Stuttgart, din 1985 spre exemplu - cu patru ani înainte de evenimentele anului 1989, mi-a fost transmisă o informație de o importantă capitală pentru situația în care se afla România.

Direct - cu argumente irefutabile, dacă se ținea cont de cursul imprimat vieții politice internaționale - mi s-a comunicat că România - țară, nu regimul comunist - era condamnată la prăbușire și de structurare.

F.P.: Și cum ați păstrat acest secret, cum v-ați împacat cu ideea aceasta, în condițiile în care ați perceput că o perioadă de deschidere tot ceea ce traiați la momentul respectiv?

I.T.: În 1985, spre exemplu, începusem să am mari îndoeli asupra modului în care erau abordate interesele

**Ceaușescu începuse să cadă
în perceperea publică internațională,
„bucurându-se” și de un calificat sprijin
extern și intern în materie de
asumare a unor soluții și decizii
contradictorii,
chiar adversative cursului
imprimat vieții politice
internaționale.**

țării de către responsabilii timpului. Gorbaciov era omul momentului, iar Ceaușescu începuse să cadă în perceperea publică internațională, „bucurându-se” și de un calificat sprijin extern și intern în materie de asumare a unor soluții și decizii contradictorii, chiar adversative cursului imprimat vieții politice internaționale. La Potsdam, cu doar doi ani mai înainte, deci în 1983, se încercase adoptarea unui comunicat comun care să evidențieze decizia statelor socialiste de a folosi primele lovituri nucleare, deci ne aflăm în plin război rece și doctrina brejnevistă.

Astăzi, în climatul internațional nu lipsit de adversități, simți că te înfiori când auzi asemenea abordări și declarații publice din parte unor oameni care nu numai că gândeau războiul de mâine, ci chiar îl planificau. Era, pe fond, ultima expresie directă, în vocabularul războiului rece, a doctrinei Brejnev, careia i se va răspunde cu celebra „doctrina Reagan”, o altă abordare a aceleiași problematici a războiului rece. Numai că,

prin formula promovată și angajată de SUA, se transfera abordarea agresivă, distructivă, imprimându-se o conotație defensivă în măsura să sugereze Moscovei, să o convingă chiar - ceea ce s-a și reușit până la urmă -, că SUA detineau mijloacele de distrugere a eventualelor rachete balistice pe care, la un moment dat, cineva s-ar fi hotărât să le folosească pentru a distruge țările NATO.

Aici, s-a dat de fapt lupta între ultimele două mari concepte geostrategice care au animat, în primii ani ai deceniului nouă, cele două tabere angajate în războiul rece. Or, să nu sesizezi că s-a întâmplat după aceea, cum s-a ajuns la înțelegerea finală, care a fost impusă în perceperea crizei strategice și evoluției sale, înseamnă să nu înțelegi nici astăzi nimic. Sau...

În România nu s-a înțeles nici în anul 2000, nici la ora actuală, se pare, și nici nu se dorește să se perceapă cu exactitate care au fost și sunt dimensiunile relațiilor dintre SUA și fosta Uniune Sovietică sau actuala Federație Rusă. Trebuie să înțelegem că toate acomodările și tot ce s-a petrecut în programul desfasurator al schimbărilor din Europa și nu numai din Europa până în 1989, s-a făcut pe baza unor înțelegeri care au fost înscrise în prevederile Tratatului de la Paris din 1947. La fel, toate evenimentele și concretizările politico-diplomatice și economice care au fost angajate începând cu 1989, au purtat amprenta unor înțelegeri și garanții ale marilor puteri.

F.P.: Dacă în România s-ar fi trait bine, domnule general, ar mai fi avut loc această schimbare de regim, dacă soarta era decisă? Cum percepeți atunci sau cum percepeți acum, după anii care au trecut?

I.T.: Eu cred că aici trebuie să gândim și în alți termeni. Ce înseamnă a trai bine? A trai bine, până la urmă, este o chestiune care nu ține de viața materială propriu-zisă, ci de proiectul vieții materiale pe care tu îl gândești sau la care ți se sugerează că ai avea dreptul. Și, din punctul acesta de vedere, lucrez acum la volumul al II-lea al cărții În umbra marelui Hidalgo, am argumentari și demonstrații în măsura să ofere o cu totul altă perspectivă. Am urmărit toate planurile cincinale și programele partidului. Vreau să vă spun că toate s-au împlinit. Nivelul de trai a fost acela care s-a proclamat și programat. Problema nu vine din ce s-a realizat sau nu s-a realizat, ci din perspectiva percepțiilor pe care ni le asumăm din abordările comparative.

În ultimii ani ai fostului regim s-a intrat într-un anumit derapaj venit din construcțiile megalomane și plata datoriei externe care s-au reflectat nemijlocit prin scăderea PIB-ului (Casa Poporului, canalul Dunăre - Marea Neagră, combinatul de la Călărași, centrala de la Anina), care au costat aproape douăzeci de miliarde de dolari fără să fi generat vreun avantaj economic. Dacă cineva ar face o analiză corectă, va fi obligat să înțeleagă că, în 1989, imaginea noastră, a indivizilor, cetățeni ai României - conștienți despre ce este bine și ce înseamnă viață normală, venea dintr-o percepere falsă a ceea ce exista și se consuma în Occident. Trăitor nemijlocit al lumii respective, am întâmpinat, ca fiecare cetățean, probleme ce țineau de hrana de zi cu zi, nu atât a consumului de produse alimentare, care, cartelate și „completate” îți generau doar proiecția incapacității guvernanților „glorioși”, în timp ce listele de așteptare la televizoare color, la mașini, cafeaua, blugii și țigările străine, aflate doar în magazinele pentru străini, te făceau să te simți într-o altă lume, fapt de altfel real. Acestea erau cele mai mari neajunsuri care marcau de fapt societatea românească. Și, poate, încă ceva mi-am dat seama de asta mai târziu faptul că munca, acea datorie de onoare (concept socialist) devenise aproape obligatorie. Or, dacă am face o paralelă între ceea ce se gândea atunci, despre obligația de a merge la muncă și a fi încadrat undeva, și ce se crede astăzi despre dreptul de a avea un loc de muncă, atunci am sesizat, probabil, că de fapt ne aflăm într-o percepere falsă, a unei lumi care de fapt nici nu exista, și asta ca reflecție a blocajului informațional pe care regimul îl promova față de realitățile „celorlalți”, transformându-ne în jalnici prizonieri ai unei propagande mult mai eficiente, bazată pe sentimentele și resentimentele generate de tentațiile consumului.

Astăzi, sunt convins că noi, majoritatea dintre noi, ajunsesem în 1989 să ne considerăm condamnați la cea mai tragică situație posibilă, fără a înțelege propriile condiționări și nici realitățile determinative ale lumii celorlalți.

F.P.: Am înțeles însă nu sunt extrem de lămurit dacă ar fi fost o situație de normalitate în țară, apropiată să zicem de cea a Vestului ca valori, dacă ar mai fi fost această schimbare de regim.

I.T.: O situație apropiată de cea a Vestului nu putea fi pentru că noi eram într-un mediu politic diferit, iar responsabilii politici considerau proprietatea drept cel mai mare inamic al libertății și democrației de tip socialist. Ceaușescu se angajase chiar într-o penibilă controversă cu responsabilii Chinei, care, de la cel mai înalt nivel, îl avertizaseră că sosise momentul unor schimbări în abordarea principiilor economice și

sociale, fără de care societatea socialistă risca să-și atingă limitele propriului colaps.

Analizând cu atenție mutațiile intervenite în problematica geostrategică internațională, mai ales odată cu lansare politicii de „glasnost” și „perestroika”, vom sesiza, fără prea mare dificultate, cât de puerile, de penibile erau pretențiile unor personaje ce s-au erijat în ipostaza de „Guru factotum” al destinului românesc.

În ultimii ani ai fostului regim s-a intrat într-un anumit derapaj venit din construcțiile megalomane și plata datoriei externe care s-au reflectat nemijlocit prin scăderea PIB-ului (Casa Poporului, canalul Dunăre - Marea Neagră, combinatul de la Călărași, centrala de la Anina), care au costat aproape douăzeci de miliarde de dolari fără să fi generat vreun avantaj economic.

Nu mai departe decât teoria atât de susținută și promovată pe seama „dezvăluirilor” aleații ale lui Pacepa, considerat „cutremurul” care ar fi dăruit regimul Ceaușescu. E o aberație, o prostie, e de un penibil feroce o astfel de teorie pentru că, în 1989, nu a căzut doar regimul din România ci s-a făcut o uriașă translatăre a unui sistem politico-ideologico-economico-financiar cel socialist după regulile celui alt sistem de care se desprinsese în 1949. Mă refer la țările aflate în sfera de influență sovietică. Noi nu suntem altceva, dacă ne referim la ce s-a petrecut în 1989, decât consecința acestei uriașe translatări, în condițiile tragice ale neînțelegerii de către conducerea de la acea dată, rectae Ceaușescu -, că se afla în fața unei uriașe schimbări convenită la nivel decizional major internațional.

Pe mine, ca istoric, nu poate nimeni să mă facă să nu sesizez importanța anului 1989 prin prisma anilor 1939 și 1949. În 1939, declanșarea celui de-al doilea război mondial, iar în 1949, după încheierea Păcii de la Paris, divizarea lumii în cele două sisteme Tratatul de la Varșovia și NATO -, intrate în nevoia de a se acomoda, în 1989 cu momentele și evenimentele cunoscute. Deci, este un ecart de timp în care s-au experimentat două căi de dezvoltare, iar, dacă nu vom ajunge să înțelegem logica acestei evoluții, înseamnă că nu vom face decât să discutăm, în continuare, doar despre formă, fără să abordăm fondul.

F.P.: Făcând, acum, o trecere pe alt palier, aş dori să vă întreb dacă există lucruri pe care aţi dori să le clarificaţi din cele pe care le cunoaşteţi dar consideraţi că încă nu este momentul în 2011.

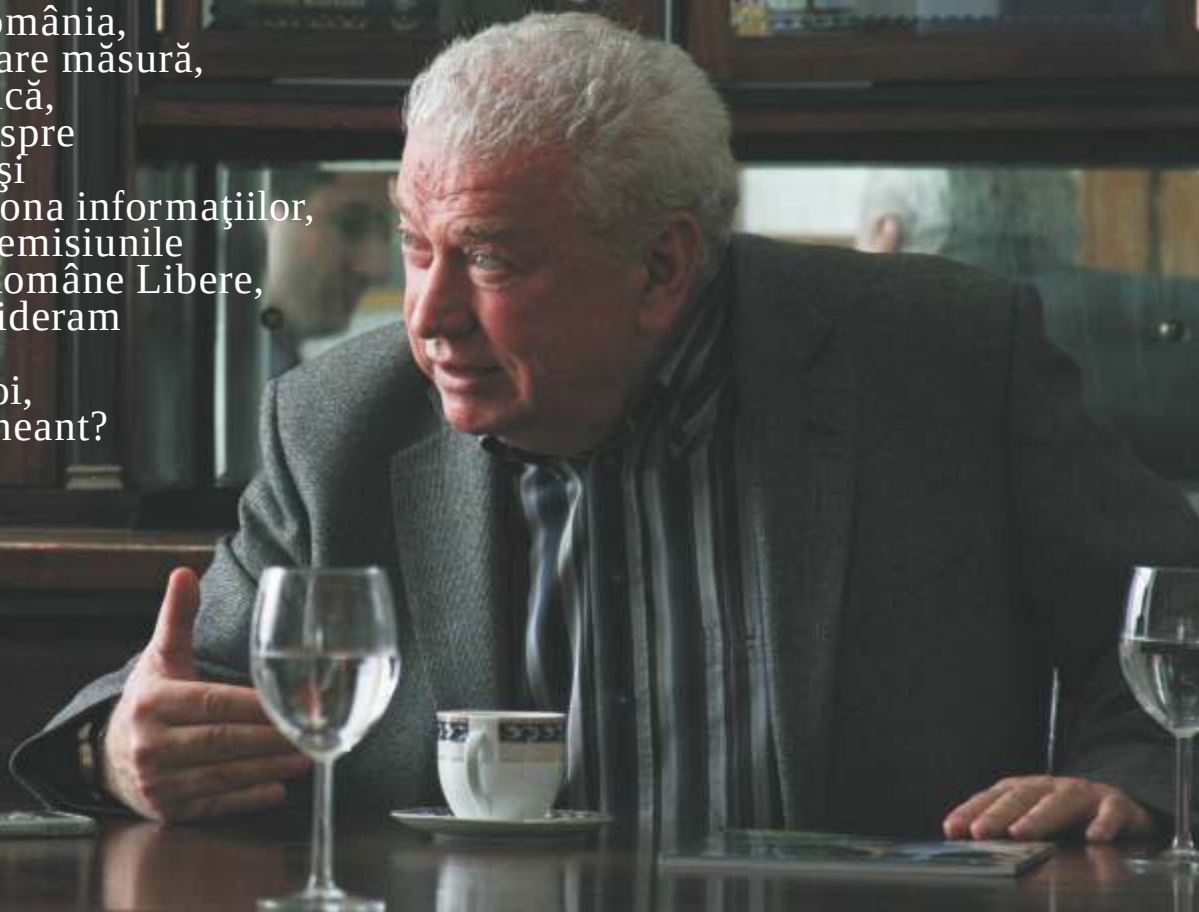
I.T.: Un om ca mine nu poate să nu abordeze zonele sensibile, ce reprezintă probleme fundamentale ale statului prin prisma comportamentelor celorlalţi. Când spun prin prisma comportamentelor celorlalţi, nu mă refer la momentul 1989 doar ca factor de referinţă istorică, ci şi ca îndemn la o modalitate mai rezervată de abordare şi catalogare a momentelor pe care putem să le trăim astăzi, în anul 2011. Or, se ştie la ora actuală, foarte clar, că toţi ceilalţi membri Tratatului de la Varşovia au fost, atunci, mobilizaţi, informaţi şi intraţi în sistem de acţiune informativă, de influenţare şi acţiune având ca obiectiv controlarea situaţiei din România. Referindu-ne la astfel de aspecte, mi se pare o chestiune extraordinară că nimeni nu vrea să discute deschis acele evenimente.

De ce, oare, vecinii angajaţi în România, unii în mai mare măsură, alţii în mai mică, nu vorbesc despre miile de intruşi mai ales din zona informaţiilor, care populau emisiunile Televiziunii Române Libere, iar noi îi consideram revoluţionari, pentru ca, apoi, să dispară în neant? Dacă cineva şi-ar propune, astăzi, să vadă câte

dintre figurile acelea au mai rămas printre noi sau pot fi identificate şi-ar da seama despre ce este vorba: vecinii noştri socialişti au păşit mai repede decât noi în lumea democratică pentru că au fost, de la început, asistaţi şi coordonaţi. Aici se află întârzierile istorice ale României şi derapajele sale actuale. Dacă informaţiile nu ne sunt furnizate de acei care au acţionat împotriva „noastră”, dorindu-ne „binele”, adică eliberarea noastră, în primul rând de ceea ce am putea să credem că reprezentăm, cum să o fac eu fără a genera noi posibile situaţii dificile pentru patrie. Nimeni nu a venit să îmi facă o ofertă sau să îmi spună: uite domnule, asta a fost şi hai să discutăm cinstit, noi cu ce ştim noi şi voi cu ce ştiţi voi.

Deci, eu cred că, şi astăzi, există nevoia unui anumit nivel de secret, chiar asupra momentelor din decembrie 1989. Şi pot să spun că încă mai există pericolul unor retorsiuni dure chiar la nivel statal. „Ceea ce nu poţi garanta, mai bine nu incita” se menţionează într-o expresie cunoscută din lumea profesioniştilor în informaţii. Mă refer la faptul că România şi Iugoslavia au fost singurele state negarantate din perioada respectivă pentru că, dacă nu înţelegem ce s-a întâmplat cu Polonia, cu Cehoslovacia, cu Ungaria, după 1989, de unde şi cine le-a asistat succesele, înseamnă că nu mai înţelegem nimic.

De ce, oare, vecinii angajaţi în România, unii în mai mare măsură, alţii în mai mică, nu vorbesc despre miile de intruşi mai ales din zona informaţiilor, care populau emisiunile Televiziunii Române Libere, iar noi îi consideram revoluţionari, pentru ca, apoi, să dispară în neant?

Am trăit momente și situații de o duritate incredibilă, în care mi se vorbea despre faptul că România ar fi dependentă încă de Rusia, chiar de către un personaj care era șef de serviciu într-o țară vecină și care își făcuse studiile de profesionist la Moscova. Poți să îți faci studiile oriunde și să rămâi ce ești tu și să servești patria ta, până la urmă, dar s-a dovedit și după aceea, pe parcursul anilor, că mulți dintre aceștia nu au procedat astfel. Va trebui să spunem o dată, foarte clar, că anul 1989 a reprezentat fundalul marilor aranjamente.

Iar, pentru a înțelege mai bine, at trebui să revenim la prevederile înțelegerii de la Yalta, în care zonele de influență au fost clar stabilite și prestabilite. Nu cred că ar fi o dezvăluire aici, dacă mă voi referi și numai la relaționările speciale și militare dintre Moscova, Varșovia, Praga, Budapesta, menținute la un nivel special de colaborare, până târziu și chiar și după ce statele respective au intrat în NATO, relațiile cu Federația Rusă continuând să se mențină în zona priorităților.

Am trăit momente și situații de o duritate incredibilă, în care mi se vorbea despre faptul că România ar fi dependentă încă de Rusia, chiar de către un personaj care era șef de serviciu într-o țară vecină și care își făcuse studiile de profesionist la Moscova. Poți să îți faci studiile oriunde și să rămâi ce ești tu și să servești patria ta, până la urmă, dar s-a dovedit și după aceea, pe parcursul anilor, că mulți dintre aceștia nu au procedat astfel. Va trebui să spunem o dată, foarte clar, că anul 1989 a reprezentat fundalul marilor aranjamente. Aș putea spune că izolarea în care s-a aflat România, devenită obiect al schimbărilor, a situat-o în cea mai dificilă poziție internațională, având doar conexii individuale și acelea în zone care erau deja depășite în raporturile relaționale intervenite, foarte recent, cu țările Tratatului de la Varșovia și în cadrele acestora. România nu a putut să reacționeze cu adaptări rapide la provocările timpului.

Așa se explică și dificultățile generate de personaje gen Militaru, Bârlădeanu, Apostol, Radu Nicolae, care nu aveau nici o percepere la nivelul lui Gorbaciov sau în anturajul care conducea schimbarea, putând să invoce doar relații cu cei care fuseseră la putere pe vremea lui Brejnev și a altora de dinaintea acestora, aflați în contradicție cu conceptele care se exprimau de noul val reformator. Deci, și din acest punct de vedere, noi ne-am aflat pe o mare super învolburată, posedând doar câteva sărmene „butoaie cu ulei” la nivelul receptaculilor și concretizatorilor de influențe, care ar fi putut să ne ofere condiții pentru a trece mai ușor peste valul tuturor desființărilor și destructurărilor. Inclusiv ale acelor care vizau integritatea statului român.

F.P.: Domnule general, acum să facem o trecere înspre cartea pe care ați publicat-o în 2009, *În umbra marelui Hidalgo*, și să ne spuneți ce a adus ea nou pentru cititorii din România.

I.T.: E un fel de carte de conștiință. La o anumită vârstă simți nevoia aceasta. S-a vorbit de atâtea fizionomii ale imaginii lui Talpeș, încât nu poți să nu trăiești și blocaje de percepere când te gândești că pot exista zeci de mii de oameni care să-și imagineze fie că ești agent Mossad, sau agent american, ba că ești GRU, că poți fi chiar bandit sau hoț.

Mi-a plăcut să le răspund tuturor că istoria m-a pus în situația de a fi agent al României. Am fost agent încă din perioada când mă străduiam să promovez adevărul istoric, înainte de 1989, sesizând că istoriografia era un domeniu în care se căutau a fi activate imagini false despre istoria țării mele și despre șansele poporului român de a răspunde provocărilor timpului. Dacă ar fi și numai să mă refer la momentul Congresului mondial de istorie de la Stuttgart, din 1985, când mi s-a comunicat că „România fusese vândută” și că urma a fi distrusă (tot pentru că eram considerat un istoric patriot am fost ales ca mesager) am prezentat un raport detaliat generalului Ilie Ceaușescu, care era unul dintre adjuncții ministrului apărării și frate al lui Nicolae Ceaușescu. Povestesc în carte despre ce a fost vorba; mi s-a spus, după o lună, că e în ordine, dar să nu mai vorbesc cu nimeni despre chestiunea aceea. Normal că am rămas surprins, pentru că, pentru mine, condiția patriei nu se lega de comunism, iar acolo nu mi se spusese că o să fie răsturnat comunismul. Nu aveam absolut nicio relație cu nivelul ideologic, considerat de unii a fi chiar condiția existenței unei Români independente. Dacă mi s-ar fi spus că regimul comunist era terminat, aș fi înțeles altcumva, sau poate nici n-aș fi comunicat, dar când mi s-a spus că România va fi divizată, vândută la mezat, vă rog credeți-mă că pentru mine a fost un argument suplimentar pentru a mă comporta așa cum am făcut-o în anii care au urmat.

Am auzit tot felul de exprimări în materie de patriotism sau naționalism, în acest program de demantelare a vechilor valori. Astăzi, dacă cineva zice că ai sentimente naționale este ca și cum ai fi criminal. A fi național nu înseamnă să îți refuzi pe „ceilalți” pentru a-și promova și susține interesele poporului din care faci parte, ci să te dedici și să lupți pentru asigurarea unor condiții și șanse egale. Nu am întâlnit francezi să nu facă așa ceva; nu am văzut la germani, nu am sesizat la americani, deși ei reprezintă pe inițiatorii experimentul fabulos al globalizării, să nu susțină interesele naționale, securitatea națională. Chiar și cele mai recente declarații ale doamnei Merkel sau ale domnului Sarkozy spun foarte clar că va trebui să ținem cont de caracteristicile și identitatea fiecărui popor și stat încă mult timp.

Nu pot, în acest context, să nu îmi amintesc o declarație a domnului Kohl, care cancelar fiind încă, a declarat, la un an de la „căderea zidului”, că unificarea celor două Germanii „nu aparține generației actuale”. Aveam senzația unei intoxicații perfide menită să-i liniștească pe sovietici, eu neștiind la data aceea că aranjamentul era deja făcut dinainte de a se dărâma zidul. Și îmi spuneam că mă aflu într-o lume nu numai perfidă ci și contradictorie, gândindu-mă la faptul că noi ne găseam INTELLIGENCE

deja pe străzi strigând - „Podul de flori; Basarabia inima noastră” - în timp ce germanii, cu tacâmurile toate pe masă, dacă pot spune așa, cu zidul dărâmat și cu toate mijloacele financiare pregătite, lăsau problemele de prestigiu în rezolvarea generațiilor viitoare. Era diferența între marea politică promovată de Germania și cea a impulsului sentimental izvorâtă din colbul străzilor infestate „democratic” de jucători profesioniști. *Se promova, astfel, o stare de continuă răzvrătire împotriva tuturor înțelegerilor internaționale, imaginea unei Români incapabil de a fi administrată, guvernată, a unei geografii politice otrăvite, asupra căreia trebuie să se intervină decisiv din afară pentru a se liniști lucrurile și a se intra, în sfârșit, în prevederile programelor convenite.*

F.P.: Vreau să vă întreb, domnule general, dacă o parte din experiența dumneavoastră ca director al Serviciului de Informații Externe se regăsește și în acest volum.

I.T.: Aș putea spune că într-o măsură chiar foarte mare, întrucât mi-a permis să acced la informații fără de care mi-ar fi fost, poate, imposibil să cunosc logica unor mecanisme de putere sau a unor jocuri derulate în „spatele cortinei”, declarațiile publice, cotidiene având doar menirea de a acoperi adevăratele obiective și interese. Desigur, când spun asta, mă refer la jocurile majore nu și la acelea generate de preocupările unor administrații dedicate rezolvării problemelor zilnice. Deși, dacă ar fi să fim atât de serioși cât ne cer îndatoririle zilnice ale unei guvernări chemată să rezolve problematica unei țări angajată într-o tranziție a cărei agendă constă în protejarea intereselor unui popor intrat în „tentațiile” și „menghina” globalizării, aș considera că doar inamicii și iresponsabilii pot să creadă în virtuțile „deschiderii” renunțând la mijloacele proprii de protecție. Doar cei săraci cu duhul mai pot crede în bunele intenții într-o lume în care puterea și interesele reprezintă singurele condiții și determinări în jocul șanselor. Și - mă întreb nu de puține ori - cum de s-a întâmplat ca poporul nostru să beneficieze din plin și de săraci cu duhul și de atâția doritori întru topirea identităților.

Aș putea spune că „În umbra marelui Hidalgo” a fost scrisă ca un răspuns la o provocare generată de o emisiune televizată în care moderatorul, domnul Horia Alexandrescu, a ajuns să-mi lanseze provocarea unui volum de interviuri. Cum nu mă pot desprinde de condiția de istoric, am completat răspunsurile directe cu perceperele și experiențele funcțiilor și demnităților de după 1989, pentru ca, în final, să le supun confruntării cu perceperele altor implicați, în special din străinătate, relevate atât în materiale arhivistice, ca și în lucrările istorice publicate între timp. Spre exemplu, în

capitolul în care vorbesc despre conferința de la Potsdam, dedicată comemorării a o sută de ani de la moartea lui Karl Marx, am jucat rolul de carne de tun printre miniștrii apărării din statele Tratatului de la Varșovia, eu fiind doar un istoric, cercetător științific, fără nicio abilitate politică.

Or, în pofida rolului ce-mi fusese desemnat, organizatorii s-au purtat ca și cum reprezentam conducerea Ministerului Apărării Naționale al României. Știam că din partea României s-a decis să fie trimis un istoric, fără relevanță politică, deoarece organizatorii anunțaseră că la terminarea conferinței urma să fie adoptată o declarație comună, menită să evidențieze atașamentul participanților, inclusiv al țărilor pe care le reprezentau, la principiile doctrinei Brejnev. Or, România era reprezentată de un căpitan, pe deasupra și istoric. Râsul lumii, vorba unui coleg preocupat de reacția „celorlalte” delegații. Pe fond și de fapt, nici înalții reprezentanți ai țărilor Tratatului de la Varșovia nu s-au făcut că nu sesizează poziția Bucureștiului, renunțând la declarația finală preconizată. Mai târziu, aveam să înțeleg că cei care mi-au decis participarea la Potsdam au luat în considerație nu doar nivelul scăzut în care trebuia să fie reprezentată România ci și faptul că făceam parte dintre personajele devotate șanseii unei țări independente, cunoscând în mare măsură și bucătăria confruntării internaționale. Și... mai dețineam și instrumentele unei abordări istorice, care să-mi permită angajarea problemelor sensibile. În ceea ce privește tupeul, era la nivelul așteptărilor, chiar deasupra lor, considerând fiind convins chiar - la acea dată, că doar argumentele puteau să reprezinte baza oricărei decizii.

F.P.: Se poate spune că ați participat la o întâlnire de maximă importanță din postura de tânăr patriot ...

I.T.: Eu nu mi-am imaginat niciodată că m-aș fi aflat în ipostaza de tânăr patriot și vă spun de ce. Pentru că eram convins, la acea dată, că toți care purtam uniforma o făceam pentru a ne afla între primii chemați în slujirea și apărarea țării. Surpriza am trăit-o, aproape la cote de nebănuit pentru mine însumi, pe parcursul evenimentelor din decembrie 1989, când am văzut că, în pofida dezastrului evident, Ceaușescu și ai lui nu concepeau să renunțe la putere, iar inamicii lor interni erau gata să distrugă toate instrumentele și

mecanismele de putere. Nu pot spune că aș fi avut o părere bună despre practicile Securității, considerând că rolul jucat de acea instituție, în perioada instaurării regimului de dictatură revoluționară a fost de-a dreptul tragic. Speram, însă, în pofida unor excese de comportament, că se produsese schimbări serioase în planul situării instituției respective ca instrument de protecție a statului, în primul rând. Din nefericire, mi-a fost dat să trăiesc în acele evenimente fierbinți efectele tragice ale unui cerc vicios generat de secretomania specifică tuturor regimurilor dictatoriale, ca și de efectele perverse ale unei propagande în care, înainte de declanșarea evenimentelor, părea a nu mai crede nimeni.

**Nu pot spune
că aș fi avut o părere bună
despre practicile Securității,
considerând că rolul jucat
de acea instituție, în
perioada instaurării
regimului de dictatură
revoluționară
a fost de-a dreptul tragic.**

Aș putea spune că pe fondul acelor intoxicații fantastice, când ni se dădeau spre consum imaginile trucate, ale unor victime făcute de reprezentanții criminali ai securității s-au translatat imaginile din memoria colectivă a anilor 50, 60, în trăirile și percepțiile cotidiene, producându-se astfel una dintre cele mai perfide manipulări și intoxicații din existența modernă a românilor.

De la acele momente tragice și penibile, consumate în decembrie 1989 și până astăzi, nu facem decât să abordăm tangențial problematica, prin prisma și la presiunile unor grupuri de interese, fără să cerceteze cineva, în conformitate cu legislația internațională și națională, acele momente specifice stărilor de necesitate și război.

Nu pot să nu mă întreb, astăzi, la 21 de ani și mai bine de la evenimente - dacă tot rămânem prizonierii nevoii de stabilire a „răspunderilor” pentru evenimentele din decembrie 1989 -, de ce nu le extindem și asupra altor momente din istoria noastră apropiată, când nu comuniștii s-au aflat la putere. Vă dați seama ce a însemnat tematica „răspunderii” în anii 1945-1948, după ce muriseră aproape un milion de români, atâtea familii îndoliate dintr-un război dificil de explicat prin prisma celui învins. Cum se poate ca, astăzi, să nu îți mai amintești de faptul că după cel de-al doilea război mondial, România era o țară distrusă, devastată, să nu îți mai amintești cât din populația României era analfabetă, să nu percepi situația tragică și să vorbești despre o lume a belșugului în perioada interbelică... și s-o continuăm tot așa cu ardoare revoluționară demnă de o cauză mai bună, fără să sesizăm adiționarea noilor răspunderi. Sau... o facem din dorința de a reveni la acele stări?

E impardonabil. E criminal să abordezi istoria cu astfel de fetișuri imagistice, fără să îți amintești că în 1945 - 1947 se murea de foame în România și atunci să spui că doar șenilele tancurilor sovietice au făcut translatarea spre o formulă dictatorial-comunistă. Tancurile au fost importante, chiar decisive, dar, să nu constăți nici astăzi, că o mare parte din populația României, e adevărat nu cea mai conștientă, însă cea mai opresată și dezavantajată, a putut să fie atrasă de promisiunile întru egalitate socială și șansa educațională!

Cine își imagina, după cel de-al doilea război mondial, că la 45 de ani de la tragicele evenimente, situația se va schimba așa cum s-a schimbat în 1989 și în modul în care s-a făcut? De ce fac acest excurs? Pentru că mi se pare grav să învinovățești o lume întreagă și să o faci în toate felurile, o lume care de fapt nu a avut de ales, nu a avut nici altă șansă și să nu înțelegi că totul a venit dintr-un raport generat de un context geostrategic în care am făcut, din nou, parte reprezentând unul din compromisurile ce au stat la baza înțelegerilor dintre cei mari.

F.P.: Când ați scris cartea ce v-ați dorit să schimbe ea?

INTELLIGENCE

I.T.: Cartea a fost o reacție intempestivă. Eram într-o dezbatere cu domnul Horia Alexandrescu, într-o emisiune televizată, așa cum am mai spus, și enervându-mă în fața unui „truism” vehiculat printre analiștii televiziunilor noastre libere, chiar și față de proprietarii care îi plătesc, replicându-i „domnule, încep să înnebunesc când aud că și dumneavoastră spuneți așa ceva, chiar în emisiune.” Replica a fost mai mult decât firească: „Domnule Talpeș, nu ne mai învinovățiți. Nu noi trebuie să știm despre ce este vorba. Dumneavoastră ați fost printre ele, de ce nu le spuneți?” Ieșind de la emisiune, n-am putut să rezist jocului unui „presar” cu experiență, care mi-a propus să facem o carte. Am acceptat. În douăsprezece interviuri am făcut această carte, efectiv în douăsprezece zile.

Acum mă aflu în fața unei mari provocări. Mi-am dat seama că a continua pe această formulă ar fi o greșeală pentru că nu aș face altceva decât să continui o politică între apă și foc, turnând din stingător benzină. Sunt convins că ne aflăm cu toții și mai ales eu în fața în care ar trebui să trecem peste momentul confruntărilor ideologice sau ale grupurilor de interese și să abordăm problematica anului 1989, nu doar prin prisma manifestărilor organizate și desfășurate, ci să ne

angajăm în cercetarea și cunoașterea inițiatorilor și intereselor pe care le reprezentau, ca și mai ales a factorilor determinativi, istorici. Dacă vom continua să rămânem cantonați, să jucăm în preceptele informațiilor cotidiene, nu vom reuși niciodată să înțelegem de unde apar abordările și provocările la care trebuie să facem față, adversitățile și șansele dezvoltării într-o Europă și chiar într-o lume tot mai organizată pe criterii de adversitate și prietenie, clar conturate și generate prin evoluții comune, istorice.

S-a sesizat, încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea că suntem într-o mare slavă și la marginea lumii catolice. Toți o cităm fără să înțelegem ce înseamnă această chestiune sau fără să intrăm în detalii, capabile să ne ofere și explicații, dacă refuzăm a crede informațiile istorice.

Este evident că am întâlnit, după 1989, relații foarte strânse între Cehia, Slovacia, Ungaria și Polonia, într-o anumită măsură, chiar și Bulgaria. Numai noi eram în altceva, numai noi suntem altceva în această lume. Suntem altceva pentru că refuzăm să înțelegem sensul determinărilor istorice în logica noilor politici mondiale.

Uitați-vă la statele subiecte de drept internațional, adică recunoscute în jocurile politico-strategice ale timpului, ale tuturor timpurilor care au urmat, le veți găsi pe harta Europei de la anul 1000, toate revendicându-se pe coordonatele moștenirii romano-apostolice, în occident și centrul continentului, pe recunoaștere de esență și mentalitate catolică sau, în Balcani și Est, pe formulă bizantino-ortodoxă. Desigur că au mai fost generate și acomodările impuse de otomani, fără a determina, însă, mutații perceptibile în memoria istorică, cu excepția Bosniei, contrabalansată de Herțegovina sau a Kosovo-ului care mai generează încă dispute.

Un singur stat suveran, prezent în geografia politică europeană actuală, lipsește din cea a timpurilor istorice de dinainte de sfârșitul secolului al XIX-lea: România. La ceilalți, geografia statală a rămas moștenire a unei acceptabilități într-un drept internațional care stă și la baza actuală a statelor în Europa. Noi am devenit România abia începând cu anul 1881. Până atunci am fost Moldova, Muntenia și Transilvania, cel mult cele trei valahii, iar după 1859, Principatele Unite. Când ne-am proclamat România am trezit tot felul de reacții internaționale, tot felul de atacuri. De ce oare?

Am să vă arăt hărțile din secolele XVI-XVII și unde se afla România. Desigur, un rol important în promovarea acestui proiect a avut Școala Ardeleană, care reușise să

pregătească terenul imagistic-cultural al conștiinței românești în rândurile unor cercuri largi ale populației, nu doar la nivelul cititorilor de cronici. Pentru că România este fosta Romanie, actuala Rumelie, regiunea europeană a statului turc modern, fiind până la căderea Constantinopolului centrul latin al imperiului.

Noi suntem niște moștenitori de concept latin în dezvoltare, translatând imagistic Valahiei, Moldovei și Transilvaniei, geografii statale medievale, conceptul etno-politic de România. Cei care s-au alăturat, promovând cu ardoare acest proiect au venit de la sud de Dunăre, fiind de sorginte aromână sau macedoromână.

Chiar și așa nu este ușor: Bulgaria există pe harta politico-diplomatică a Balcanilor de aproximativ 1300 de ani, Serbia de 1100 de ani, Ungaria a fost proclamată regat apostolic acum 1000 de ani, Polonia la fel. Ucraina era Rusia kieveană, doar România se înregistrează de o sută și treizeci de ani în configurația asumată de geopolitica europeană.

F.P.: Și asta e de bine sau de rău, domnule general?

I.T.: Dacă noi am fi mai inteligenți, nu ar fi nici bine, nici rău, ci ar fi normal într-o evoluție istorică care a avut determinări incredibil de complexe în spațialitatea bazinului carpatic, atât în planul unei continuu schimbări a raportului de forță, cât și acela al ciocnirilor neconținute între catolicism, ortodoxism și islamism, ca și în planul markerelor de civilizație. Noi, românii, suntem profund datori unui factor extern geostrategic favorabil, Franța. Lui Napoleon al III-lea i s-a datorat războiul Crimeii, iar sprijinul nepotului lui Napoleon I a fost decisiv pentru constituirea Principatelor Unite, chiar dacă decizia a aparținut moldovenilor și muntenilor. Lumea uită că războiul Crimeii a început prin ocuparea Moldovei și a Munteniei și transformare lor în gubernii ale Imperiului rus. Am putea spune că după agonie a urmat extazul, noi ne ocupăm doar de extaz, preferând ca de fiecare dată, agoniile să le lăsăm în seama altora, deși noi am fost aceia care le-am trăit fără a capota, până la disperarea celorlalți.

În cartea *În umbra marelui Hidalgo* am prezentat momente care nu au fost niciodată abordate în vreo lucrare științifică sau de memorialistică și vorbesc despre persoane aflate în ipostaze și situații diferite față de acelea în care lor le place să se prezinte. Pe un alt plan, toate situațiile și evenimentele pe care le-am trăit și le-am confruntat cu documentația informativă predominantă sau pe care au generat-o, le-am supus contextualității istorice, raportându-le liniilor majore ale evoluțiilor geostrategice.

F.P.: Mi-ați spus că doriți să răspundeți unui articol din revista "Vitrării" care aparține A.C.M.R.R. din Serviciul Român de Informații, referitor la carte, deși eu zic că pe sistemul Hustler, atunci când te atacă cineva îți face reclamă și mai mare ...

I.T.: Nu m-ar fi deranjat cu nimic această chestiune, cu atât mai mult cu cât, în zona științifică de unde vin eu, critica este întotdeauna binevenită, nu numai pentru că oferă și o altă perspectivă, ci și pentru că îți dă șansa de a te controla și reargumenta. Dar, dacă ați văzut și citit materialele respective, atunci nu cred că n-ați observat și tentația unui joc penibil. Astfel, pentru a mi se demonstra lacunele și scăpările științifice, se invocă faptul că aș fi confundat Kölnul cu Bonnul, când am vorbit despre ambasada română din Republica Federală Germania. În loc să mi se demonstreze că informațiile pe care le-am furnizat circuitului științific ar fi false sau contradictorii, condiție ce i-ar fi permis invectivele și aserțiunile, autorul articolului, domnul Paul Carpen, se referă la „scăpările” mele.

Cui îi mai folosește astăzi, în România, să continue penibila epopee de eliberator a lui Pacepa. Chiar și după ce acesta a recunoscut dependența sa de KGB. Trebuie, pentru numele lui Dumnezeu, să ne detașăm și noi de faza propagandistică a proiectului, care a generat evenimentele anului 1989. Noi continuăm de parcă n-am ști că fuga lui Pacepa și actele sale au făcut parte dintr-un plan de infiltrare, intoxicare și discreditare.

În 1978, pe fondul fazei paroxistice a disputelor dintre Brejnev și Ceaușescu, pionul sovietic Pacepa a fost direcționat spre Occident așa-zisa cea mai mare defecțiune din sistemul de informații a Tratatului de la Varșovia - care avea menirea să demonstreze că cel mai mare pericol pentru Occident și NATO era România. Și asta ar fi avut o logică dacă s-ar fi oprit la momentul 1989, care a consemnat voința comună a celor două „tratate”. Mă refer la NATO și la Tratatul de la Varșovia. Dar, după cum știți, personajul a continuat cu și mai mare încrâncenare, dorind a demonstra că România aparținea unei alte lumi decât celei la care se revendica. Noi, românii, am ajuns să fim în anii 90 simbolistica și imaginea răului suprem. Noi eram, promovați să acoperim memoria dezastrelor produse de bolșevism și de fascism, iar Ceaușescu întruchipa o simbioză malefică a lui Dracula, Hitler și Stalin, la un loc. *Cine ne-au fost prietenii care ne-au ajutat atât de mult pentru a reuși să ne situăm în topul tuturor dizgrațiilor*

umanității, într-o identitate ce ar fi trebuit lichidată sau...oricum transformată în mod destructurant? Pentru că, să mai credem, și astăzi, că era vizat doar Ceaușescu și cei care îl susțineau ar însemna să fim condamnați iremediabil.

Și, dacă vă uitați în jur, prin toate paginile sau coloanele tuturor mijloacelor de expresie și comunicare, nu poți să nu te întrebi de unde proveneau acele persoane atât de cunoscătoare a realităților românești? Nu erau oameni veniți de la plug, ca să le dai acea circumstanță a necunoașterii profunde a acelora care nu știu despre ce era vorba. Majoritatea dintre ei aveau pretenții intelectuale, „profesioniști ai culturii” agresati și victimizați ai Fondului Literar și ai vilelor de protocol și nu poți să îți imaginezi că asemenea oameni nu știau că va veni și vremea ca adevărul asupra unor astfel de momente să se afle. Să nu se fi reușit, încă, concretizarea întregului program? Eu nu știu, dar vă întreb pe voi că sunteți mai tineri și mai ales pentru faptul că ce va urma vă privește în primul rând pe voi.

Cui îi mai folosește astăzi, în România, să continue penibila epopee de eliberator a lui Pacepa? Chiar și după ce acesta a recunoscut dependența sa de KGB.

F.P.: Faptul că ne apropiem de sfârșit, domnule general, mă face să vă pun și întrebarea legată de ceea ce urmează să realizați, cu ce o să ne surprindeți în viitor.

I.T.: Nu cred să fie mulți aceia care se așteaptă să le fac vreă surpriză. Cred că cei mai mulți știu care sunt regulile jocului și ce înseamnă să le încalci, impunându-le pe ale tale. Deocamdată, mă simt obligat să spun niște lucruri pe care alții nu mai vor să și le amintească, ba chiar refuză să o facă, însușindu-și toate aberațiile spuse la adresa României. De ce oare, sunt prezentate și dezbătute numai acele momente sau situații cu repercusiuni negative asupra imaginii României și asupra șanselor țării noastre de a fi considerată un partener loial și credibil?

Uitați, vă voi prezenta o problemă pe care nu pot să nu o menționez, pentru că tot m-am referit la materiale publicate în Vitrării. Este vorba de o declarație a fostului director al Serviciului Român de Informații, domnul Virgil Măgureanu, în care spunea că Ioan Talpeș a comunicat FBI-ului identitatea agenților români de pe teritoriul SUA doar pentru a intra în grațiile Washingtonului. Este una dintre cele mai teribile acuze care se pot aduce unui fost șef al serviciului de spionaj român. Nu se poate trece peste așa ceva nici chiar în starea de letargie în care se află sistemele noastre de protecție, sau tocmai de aceea, cu atât mai mult cu cât am mai răspuns la această alegație.

Chiar în momentele din decembrie 1989 m-am numărat printre cei care nu puteau crede toate enormitățile ce se puneau pe seama Securității și știam ce poate însemna pentru statul român anihilarea totală a mijloacelor sale de protecție. Și astăzi mă stupefiază uriașa intoxicare suferită de România și nu numai, inclusiv de opinia publică internațională, privitor la evenimentele provocate și derulate într-un scenariu și sub regia unor profesioniști consacrați.

Dacă deruta a fost firească, continuarea stărilor de confuzie și chiar accentuarea acestora chiar și acum, după douăzeci de ani, este pe cale să devină mai mult decât costisitoare. Nu doar pentru personajele implicate într-un moment sau altul, incidental sau accidental, în situații și evenimente cu implicații grave la nivelul societății românești, ci și pentru această situație în ansamblul ei. Și, asta, cu atât mai grav cu cât nici astăzi nu a fost prezentată o variantă acceptabilă din partea personajelor obligate, prin natura pozițiilor și obligațiilor pe care le aveau, să-și asume responsabilitatea dezastrelor consumate, fără a reuși să le împiedice.

Mă refer la obligații nominale, neexcluzând nici varianta că, în cele din urmă, s-a reușit maximum din ceea ce se putea, dar asta nu în primul rând datorită celor obligați până atunci să protejeze țara. Într-o atmosferă marcată nu doar de confuzie, ci și de nevoia asumării unor responsabilități, m-am implicat chiar și în demersurile cât de cât logice ale vremii, prin care s-a căutat reconstituirea unui sistem de protecție informativă a ceea ce, vrând nevrând, trebuia să devină statul român.

Nu mă număram printre persoanele care își imaginau că protecția și binefacerile urmau să ne vină din afară, mai ales că era evidentă nu numai izolarea totală în care se afla România, ci și preocupările vecinilor, nu doar cei apropiați, de a stabili criterii și principii diferite pentru România, de acelea pe care le promovau ei pentru ei, blocarea noastră considerându-se a le oferi lor șanse suplimentare.

Într-o astfel de atmosferă și cu asemenea preocupări, nu este de mirare că m-am aflat antrenat în demersurile care vizau constituirea unui serviciu de informații în măsură să răspundă provocărilor timpului, devenite ultimative. În căutările „începuturilor”, chiar domnul Virgil Măgureanu mi-a propus să fiu primul adjunct al domniei sale. Am rămas surprins, deoarece încă mai consideram că pentru o asemenea funcție trebuia să ai o pregătire specială, mai ales într-o perioadă în care „voința publică” se exprima în partituri regizate prin „vocale străzii”. Or, „cunoștințele” mele despre servicii

și securitate se datorau activității de cercetător științific atras de misterele „lumii umbrelor”. Avusesem acces chiar la fonduri arhivistice speciale, care mi-au permis să am cunoștințe bogate despre organizarea și funcționarea sistemelor de informații. Problema era că datele mele se refereau doar la perioada care a precedat instaurarea comunismului în România.

Chiar în momentele din
decembrie 1989
m-am numărat
printre cei care
nu puteau crede toate
enormitățile ce se puneau
pe seama Securității și
știam ce poate însemna
pentru statul român
anihilarea totală a
mijloacelor sale de protecție.
Și astăzi mă stupefiază
uriașa intoxicare
suferită de România
și nu numai,
inclusiv de
opinia publică internațională,
privitor la evenimentele
provocate și derulate
într-un scenariu și
sub regia
unor profesioniști consacrați.

După ce i-am mulțumit pentru onoranta propunere, i-am spus că-mi era imposibil să mă angajez într-un demers pentru care nu am abilități, cu atât mai mult cu cât - reproduc mai mult sau mai puțin exact în termenii utilizați - „dumneavoastră nu știți nimic despre cum trebuie să se lucreze într-un astfel de serviciu, iar eu habar nu am, atunci ce fel de Serviciu vom reuși să organizăm? Ar trebui să vă atrageți niște profesioniști care să gândească în termenii unui astfel de proiect de specialitate. Eu pot să-mi dau cu părerea despre lumea serviciilor, ca un cunoscător din afara acestora, fără să-mi pot imagina că pot contribui la punerea bazelor unui nou serviciu”.

Nu mică i-a fost surpriza d-lui Măgureanu când a aflat că am fost nominalizat, în luna iulie 1990, consilier prezidențial pe probleme de apărare, ordine publică și siguranță națională. Am avut continuu impresia că mă considera un concurent, deși nu putea să nu sesizeze reticența cu care eu tratam orice angajare directă în serviciile constituite cu mari dificultăți, generate de reacțiile „mass-mediei avizate întru democrație”, ca și

cum se dorea organizarea unor sisteme destinate destrukturărilor României. Partea simpatică a lucrurilor consta în faptul că, astfel de interese și manifestări purtate pe fondul celebrului slogan „revoluția continuă” și-a avut chiar și „pasionariile” sale autohtone. Conform conștiințelor programate și asistate ale străzii, totul și în primul rând spiritul securității trebuia distrus. Nimeni nu vorbea despre nevoile firești de protecție ale cetățeanului și statului.

În 1992, am acceptat, după multe insistențe, să fiu șeful Serviciului de Informații Externe. De la început, am avut surprinderea să sesizez că, deși fuseseră impuse cu mari dificultăți în viața cotidiană a României, cele două servicii erau angajate în tot felul de confruntări, practici provenite dintr-o mentalitate specific românească, dificil de a fi sesizată și la alții.

Ce mă stupefia, de-a dreptul, era absența oricăror atacuri la adresa securității care participase la marile epurări, comisese mii de crime și împlinise programele de deportări a sute de mii de oameni, în numele revoluției și a dictaturii proletare. Pentru perioada neagră a celor douăzeci de ani de ocupație străină (1944 - 1964) și dezmăț revoluționar, programat pe coordonatele unor practici dictatoriale teroriste, doar referiri tangențiale. Și paradoxal toate aceste stări de comportament și acțiune, nu din partea „puterii, ci din partea „opозиției”, purtau tentația vocală a purtătorilor vremurilor bune de până în 1964.

Într-un asemenea climat, nu mică mi-a fost surpriza când am primit, într-o zi de mai 1991, vizita inopinată a domnului Roman, prim-ministru al României la acea dată, care mi-a comunicat că, împreună cu domnul Ion Iliescu, președinte la acea dată, au convenit că cel mai în măsură personaj pentru a conduce reforma și modernizarea SRI-ului eram eu. „Domnule - mi-a spus domnul Roman suntem într-o situație dificilă; nu mă înțeleg cu Măgureanu, avem tot felul de dispute. Este nevoie de o schimbare reală la nivelul SRI-ului și a sosit timpul să te angajezi în această acțiune.” I-am răspuns că mă impresionează încrederea, dar nu mă consider pregătit să răspund unei astfel de provocări, aflându-mă în afara oricărei relații cu profesioniștii instituției respective. După repetarea refuzului meu, am fost primiți de domnul Iliescu, în fața căruia mi-am repetat decizia, avertizându-l că în situația continuării presiunilor eram gata să-mi dau demisia din funcția de consilier prezidențial. Nu pentru că aveam o părere proastă despre Serviciul Român de Informații, ba încă făceam parte dintre cei care gândeau că era necesar să fie un astfel de Serviciu de protecție a României, ci

pentru că nu mă consideram capabil să reformez și să conduc o astfel de instituție. Nu am fost și nici astăzi nu sunt pregătit să cred că aș fi fost mai bun decât d-nul Măgureanu, în conducerea și administrarea celei mai sensibile problematice publice a timpului. Din păcate - în primul rând publică și doar într-o măsură politică - lăsând astfel un loc mare unor jocuri și ingerințe care nu aveau nimic de-a face cu securitatea adevărată a României.

În 1992, aprilie, am acceptat, după multe insistențe, să fiu șeful Serviciului de Informații Externe. De la început, am avut surprinderea să sesizez că, deși fuseseră impuse cu mari dificultăți în viața cotidiană a României, cele două servicii erau angajate în tot felul de confruntări, practici provenite dintr-o mentalitate specific românească, dificil de a fi sesizată și la alții. Noi trăim condiția tragică de a considera că inamicul se află printre noi și nu de puține ori cu temei, nesesizând, în ruptul capului, natura, logica și condițiile infiltrărilor.

După mai multe refuzuri și fiind pus în fața unei situații dramatice, am spus că accept doar în situația în care se va înțelege că ne aflăm într-o izolare totală, iar dacă vom continua să ne comportăm și în viitor așa, nu aveam nicio șansă, urmând să fim, pur și simplu, măcinați până la destrutturarea țării. Și am propus să abordăm o politică ofensivă de deschidere spre ceilalți. „Dacă mergem spre NATO, atunci să fim serioși și să trecem la abordarea directă a statelor NATO, demonstrându-le că suntem hotărâți să o facem. Pentru că, până la urmă, izolați între cele două tabere nu aveam nicio șansă de relansare fiind sufocați. Să nu înțelegi că era nevoie de o altă politică însemna să persisti într-o abordare simplistă, tragică, politica de independență a României pe care am susținut-o și eu în anii 70-80, devenind chiar hazardată. După decembrie 1989, un astfel de proiect nu mai avea nimic de-a face cu situația României și nu ar fi făcut nimic altceva decât să genereze o izolare internațională catastrofală, evidențiată deja de climatul „revoluționar” imprimat în dinamica străzii, controlată de alții, pe fondul unei incapacități ce părea endemică, prin absența Constituției.

Eram convins că un stat care nu are Constituție, nici măcar nu există, în absența cutumelor și tradițiilor de sistem incluse într-un „*Habeas corpus act*” impus regalității suverane (o mică glumă, desigur). Nu știu, nici astăzi, cum nimeni nu a observat acest lucru și nici nu vrea să-și amintească. Nu puteam nici măcar să ne

raportăm la o lege fundamentală. Eram lăsați să plutim într-un mediu toxic total, băjbâind într-o lume care își găsea tot mai evident logica, fără noi dar nu și în afara intereselor noastre.

Am primit de la început garanțiile și sprijinul direct al președintelui Iliescu. A doua zi după ce am fost nominalizat ca director al SIE, la 14 aprilie 1992, am plecat într-o vizită în Germania, apoi, după o lună, în Anglia și așa mai departe, având ca obiectiv țările NATO. Bineînțeles, peste tot am găsit o atmosferă grea, conform căreia România era vinovată de toate relele de dinainte de 1989, iar în ceea ce privea situația aflată în desfășurare, nu numai că eram corigenți la toate materiile, ci mai și dovedeam o totală incapacitate și voință de a ne adapta. Uluit, am reușit să aflu că, în noua concepție asumată la nivelul relaționărilor internaționale, nici măcar nu existase vreo confruntare între NATO și Tratatul de la Varșovia, că doar România otrăvise relațiile internaționale. Ce să mai vorbim despre furturi tehnologice, agresivități de tot felul, asasinate și provocări internaționale, în timp ce foștii aliați din Tratatul de la Varșovia erau tratați ca prieteni ce veneau dintr-o istorie și geografie culturală comune, doar noi o moșteneam pe cea balcanică-otomană, care, oricum, era greu de adaptat. Reținerile și blocajele pe care eram obligat să le constat nu veneau numai din mentalitatea interlocutorilor, ci și din coparticiparea la un program ce fusese deja convenit.

Nu pot să trec peste un moment petrecut la primul bilanț al Serviciului Român de Informații. Invitat de domnul Iliescu, la „Măgureanu, la bilanț”, am asistat într-o atmosferă rece și sumbră la prezentarea rapoartelor directorilor de departamente. Toate, fără excepție, înfățișau dimensiunile unui dezastru comparabil doar cu acela reprezentat de o țară aflată sub regim de ocupație. România se afla într-o stare de dezastru total. Nu numai demonstrațiile de pe străzi, toate în afara legii, dar așa cum se sesiza în teritoriu, peste tot eram implantați informațional de către serviciile din jur și nu numai din jur, chiar din America Latină și Asia.

Și, atunci, bineînțeles că rapoartele evidențiau această stare, marcându-i evidențierile, toți „oaspeții noștri”, indiferent cui aparțineau, deveniți în majoritate profesori de democrație - se comportau ca niște

inamici, fiind de neimaginat vreo retorsiune proprie în condițiile absenței unui cadru legal asumat. Într-un final, de-a dreptul înghețat, domnul Măgureanu l-a rugat pe președinte să-și spună punctul de vedere. Reacția a fost pe potrivă: „Păi, la ce s-a spus, ce aş putea spune eu? E rău dacă e așa. Nu știu ce vom face.” După o tăcere prelungită, l-am rugat să-mi aprobe să-mi spun și eu punctul de vedere.

„Din materialele prezentate aici am îndrăznit eu - rezultă că nu avem absolut nicio relație cu nimeni și nu numai că nu avem nicio relație, ci toți sunt peste noi și încearcă să ne pună în situații cât mai dificile. Păi, dacă e așa, cum credeți că vom rezista? Pentru că, de bine, de rău, Ceaușescu avea o frontieră pe care o controla. Noi nici măcar nu avem frontieră, ce să mai vorbim de mijloace de contracarare. ... Tratându-i cu adversitatea specifică „lumii umbrelor” nu ne facem decât rău. Dacă ce se întâmplă la noi s-ar petrece la alții, noi cum am proceda? Am fi trimis și noi, să vedem ce se întâmplă acolo, ce își doresc, cum putem să ne promovăm interesele? Dacă mă uit cu atenție, nu știu ce ar putea să aibă italienii, spaniolii, francezii sau germanii împotriva noastră (mă aflu încă în faza unor percepere umanitariste)? Nu putem să continuăm politica românului cu șapte inimi în pieptul de aramă. Trebuie să ne adaptăm la condițiile dezastruoase în care ne aflăm și să găsim căi de acomodare și deschidere. Altfel, suntem cu toții nebuni care se sinucid și nici n-ar fi asta o tragedie, dar vom provoca noi distrugerea statului ceea ce ar fi mai mult decât lamentabil pentru că nu noi l-am construit.

Eu cred că, de acum înainte, trebuie să se facă un program de deschidere spre cei care ne „calcă”; îi știm cine sunt, îi „agățăm” pe stradă, nu pentru a le spune să plece, ci să le spunem ... domnule, știm cine sunteți, hai să discutăm, hai să vedem despre ce e vorba, de ce crezi că noi chiar suntem inamicii voștri. Vrem să avem relații de colaborare și cooperare.” De atunci și până astăzi, n-am înțeles și nici nu cred că voi pricepe vreodată de ce ne-au tratat atât de mult timp ca și cum le-am fi fost inamici, deși nu doream decât să ne protejăm țara și încă mai păstrez senzația rece a sloiului de gheață care îmi însoțea tentațiile de a găsi soluții unor situații terifiante, mai mult prin inconștiența coparticipanților autohtoni.

Depășind faza conotațiilor și considerațiilor, mă voi referi în continuare la un moment care văd că face epocă în „Vitrării”, cel al „dosarelor date de Talpeș americanilor”, după expresia domnului Măgureanu. Când auzi așa ceva din gura unui om care a fost șeful SRI, timp de șase ani, iar cel acuzat a fost șeful SIE, timp de cinci ani, plus încă șase ani consilier al președintelui pe probleme de apărare și securitate națională, membru al CSAT și o vezi preluată cu insistență de revista pensionarilor SRI, „Vitrării”, cu „aprecieri” transformate în formule vituperante, devenite truisme, nu poți să nu sesizezi că se încearcă un joc murdar peste dezmințirile repetate pe care le-a făcut.

Depășind faza conotațiilor și considerațiilor, mă voi referi în continuare la un moment care văd că face epocă în „Vitrării”, cel al „dosarelor date de Talpeș americanilor”, după expresia domnului Măgureanu. Când auzi așa ceva din gura unui om care a fost șeful SRI, timp de șase ani, iar cel acuzat a fost șeful SIE, timp de cinci ani plus încă șase ani consilier al președintelui pe probleme de apărare și securitate națională, membru al CSAT și o vezi preluată cu insistență de revista pensionarilor SRI, „Vitrării”, cu „aprecieri” transformate în formule vituperante, devenite truisme, nu poți să nu sesizezi că se încearcă un joc murdar peste dezmințirile repetate pe care le-a făcut.

Astfel, tocmai acei care ar trebui să fie percepuți a se afla la vârsta maturității depline se pretează la practici de tristă amintire, „securiste”, intoxicând nu numai imaginea unei persoane, ci și mediul de percepere a unor mutații esențiale, petrecute în poziționarea geostrategică a țării.

În luna martie 1993, după mai multe demersuri și contacte la diverse niveluri, am fost invitat în SUA pentru a purta discuții asupra relațiilor dintre cele două țări, în planul serviciilor de informații. Sesizasem, în urma mai multor reacții curioase ale reprezentantului FBI la București, domnul Nicholson, că mesajele mele erau nu numai prost înțelese, ci chiar distorsionate. În disperare de cauză am apelat la ambasadorul american la București, pe care l-am rugat să informeze și el Washingtonul. Nici nu puteam să-mi imaginez, la acea dată, că Nicholson era racolat de serviciile speciale rusești. Se pare că insistențele mele l-au convins pe domnul ambasador care, după experiența diplomatică avută în Polonia, era dispus să sprijine și eforturile românești de deschidere, trecând peste barajul mediatic la care eram supuși.

Astfel, mai mult prin bune oficii semioficiale, am reușit să obțin o „programare” la Washington, nivelul contactelor urmând să fie stabilit în raport de interesul pe care urmam să-l stârnesc. Un moment era clar stabilit, cel al conferinței cu titlul „Civilizarea securității române”, pe care urma să o expun în fața presei. Se pare că întâlnirile programate (FBI, CIA, Departamentul de Stat), ca și conferința de presă a depășit așteptările, făcându-mi-se onoarea de a fi primit, pentru concluzii, de chiar șeful FBI-ului.

Am ajuns astfel în fața unei personalități impozante, afabilă, chir amabilă, dispusă nu numai să discute, ci și să afle, vorbindu-mi în cei mai direcți termeni despre mult disputata problemă, în acea perioadă, a „fantomelor” românești de pe teritoriul SUA. Direct, și fără alte discuții, mi-a spus că pentru a trece la negocieri și stabilirea de relații de colaborare, trebuia să predăm listele cu ofițerii acoperiți de pe teritoriul SUA, așa cum deja au făcut - eram sigur - Polonia, Ungaria și Cehia. I-am răspuns că „nu am nicio îndoială în ceea ce privește comportamentul celor trei țări, deoarece nu făceau decât să transfere niște informații din arhivele speciale (calculatorul de la Praga) ale Tratatului de la Varșovia, noului viitor aliat, SUA. Or, în ceea ce privea România, oamenii noștri nu au mai fost incluși în programele și acțiunile Tratatului de la Varșovia, începând cu anul 1971 și nu aveam, încă, nicio promisiune, nu mai vorbesc de garanțiile deja acordate conducerilor de la Varșovia, Praga și Budapesta.

Am informat, din nou, că România a întrerupt orice acțiune informativă pe teritoriul țărilor NATO și, în special, al SUA, urmând ca cei „acoperiți – fantomele” să fie retrași în cadrul unui program deja angajat. Oricum, nu puteam să predau asemenea persoane, fără nicio garanție, cu atât mai mult cu cât România își dorea să devină un aliat fidel și real al SUA, într-o alianță adevărată, bazată pe prietenie și încredere.

Replica a fost directă și fără prea multe menajamente.

„Nu. Va trebui să acceptați și dvs. ce s-a convenit cu celelalte țări, cu care am stabilit să intrăm în relații de colaborare”.

Ajunși într-un moment de blocaj total al discuțiilor, având și perspectiva unei variante greu de acceptat, i-am spus interlocutorului că, pentru mine personal, o astfel de variantă era imposibilă, cu atât mai mult cu cât sunt de formație istoric.

Reacția l-a surprins total.

„Bine domnule, ești istoric, dar acum ești ce ești. Nu poți să refuzi să iei o decizie de mare importanță pentru țara dumitale doar pentru că ești istoric.” „Cum nu i-am răspuns - dacă dumneata îmi impui o astfel de condiție, refuzând-mi orice perspectivă de colaborare, ceea ce înseamnă că mă tratezi ca pe un inamic, fără nicio perspectivă, distrugându-mi și ultima dintre armele pe care România le mai are astăzi – încrederea. Situația țării mele este disperată, economia la pământ, iar din punct de vedere social ne aflăm într-o bulversare greu de imaginat, pe fondul unei izolări internaționale nu doar amenințătoare, ci și devastator de presantă. Dacă

Șeful FBI mi-a spus
că pentru a trece
la negocieri și
stabilirea de relații
de colaborare,
trebuia să predăm
listele cu
ofițerii acoperiți
de pe teritoriul SUA,
așa cum deja au făcut -
eram sigur -
Polonia, Ungaria și Cehia.

ai dori real să ne oferi o șansă, ai începe prin acceptarea colaborării între cele două țări și servicii, situație în care „oamenii noștri” ți-ar deveni automat colaboratori. În situația în care eu accept să-i predau, iar dumneata nu vei putea sau nu vei voi să vii în întâmpinarea propunerilor noastre de colaborare, eu nu voi mai avea nici șansa unui stat care își asumă dreptul de a se apăra. La propunerea dvs. de predare necondiționată, eu vă ofer viitori colaboratori, iar dvs. îi doriți prizonieri, obligându-mă să renunț la dreptul la apărare.

„Ca istoric, știu că peste 30-40 de ani, discuțiile noastre, ca și actele pe care le vom conveni, vor deveni publice. Nu am încă nepoți, dar sper că voi avea. Cum aș putea

să le las o astfel de moștenire, indiferent care ar fi condiționările determinante. Bunicul lor, adică eu, voi fi considerat trădătorul care nu și-a apărut subordonații. Eu nu pot să-mi asum o astfel de responsabilitate, așa că mâine îmi voi prezenta demisia. După cum știți, domnul Ion Iliescu, președintele României se află la Washington și este în măsură să decidă asupra situației. În cazul în care va decide să accepte propunerea dvs., eu voi demisiona pe loc.

Această poziție este adoptată de mine - am încheiat eu - un personaj care nu a avut nicio legătură cu securitatea, dar care consideră că doar asumându-ne niște criterii bazate pe dreptul statelor la apărare se pot pune bazele unor relații de încredere pentru viitor”.

Și de această dată reacția a fost promptă: și-a chemat adjuncții și m-a rugat să repet cele declarate, ceea ce am și făcut, atmosfera devenind cu fiecare cuvânt tot mai destinsă.

Apoi, adresându-se celor de față, a spus că începe să creadă că a greșit cerând o „predare totală”, fără a ține cont de faptul că discuțiile se purtau cu viitori aliați: „El are dreptate, dacă vrem să fim aliați și vrem să fim împreună, de ce ne mai cramponăm de niște chestii din astea? Trebuie să găsim compromisuri cu respectarea legilor fiecărei țări”.

După câteva aprecieri măgulitoare la adresa mea, mi-a cerut să le prezint propunerile mele.

Ar fi de prisos
să mai insist asupra faptului că
atunci când am vrut
să prezint lista cu
ofițerii care refuzaseră
să execute ordinul „Centralei”,
partea americană
nu a mai dorit să o primească.

Le-am spus că, în conformitate cu regulamentele românești, eu, ca șef al Serviciului am dreptul să-i retrag în termen de șase luni, iar „fantomele” au obligația să revină în țară, în condițiile convenite la plecare. Deci, aveam nevoie de șase luni. În situația că va exista cineva care să refuze executarea ordinului, urma să-i predau toate datele pe care le cunoșteam despre persoana aflată în stare de insubordonare.

Spre surpriza mea totală chiar provocator mi-a spus că partea americană, pentru a-mi sprijini demersurile, ne acordă un an până la rezolvarea situației.

Și astăzi îmi amintesc privirile care mă fixau, ușor șăgalnic, când mi s-a prelungit termenul „socotelilor”.

A doua zi, la micul dejun organizat la hotelul unde se afla președintele Iliescu și unde a participat și șeful FBI-ului, au fost repetate înțelegerile convenite. Totul într-o atmosferă plină de speranțe. Întorși la București, am trecut imediat la declanșarea procedurilor care trebuiau să aducă „fantomele” acasă.

Și acum îmi amintesc insomniile care mă bântuiau la

gândul că aveam mari dificultăți în rezolvarea obligațiilor materiale față de „fantomele” ce urmau să fie repatriate.

La încheierea termenului stabilit adică un an - , în pofida repetatelor apeluri adresate conform regulamentelor în vigoare, am trăit condiția unui comandant părăsit de trupe. Cu o singură excepție, și aceea utilizată de viitorii noștri aliați ca momeală în vederea consemnării comportamentului nostru, ceilalți adică „fantomele” noastre - se aflau cu toții în stare de dezertare, refuzând executarea ordinelor date în conformitate cu obligațiile pe care le-am asumat de bună voie și nesiliți de nimeni.

În astfel de condiții după ce am prezentat situația președintelui, am plecat la Washington cu lista incriminată. Este de prisos să mai spun că m-am aflat într-o ipostază pe cât de penibilă, pe atât de confortabilă.

Aveam cea mai concretă și directă dovadă că „fantomele” noastre se aflau de mult timp sub control direct american.

Întregul joc făcut până la acea dată și din nefericire, nu a încetat nici din acel moment a creat dificultăți uriașe demersurilor românești vizând scoaterea țării din izolarea dezastruoasă în care se afla. Pot spune, fără teama de a greși, că dezertorii noștri au contribuit la discreditarea noului curs pe care se angajase țara și sistemele sale de protecție, negociindu-și astfel propriile șanse. Ar fi incorect să-i condamnăm prea mult pentru soluțiile de dezertare adoptate, uitând întregul spectacol al atacării și devoalării arhivelor. Dacă domnul Măgureanu și alți parteneri întru credință și moralitate trăiesc încă îndoieli asupra celor spuse aici de mine, prezentate în mod repetat și cu alte ocazii, Serviciul de Informații Externe posedă materialele probatorii, iar domnul Ion Iliescu poate să confirme cele declarate. Sunt sigur.

Ar fi de prisos să mai insist asupra faptului că atunci când am vrut să prezint lista cu ofițerii care refuzaseră să execute ordinul „Centralei”, partea americană nu a mai dorit să o primească.

Refuzul a fost însoțit de declarația: „Nu. Nu avem nevoie. Suntem siguri că aveți toate motivele pentru a

vă respecta obligațiile asumate.”

De ce mai sunt rostite încă asemenea acuzații și imprecapii la adresa lui Ioan Talpeș? Într-adevăr, rămâne o întrebare la care va trebui să se dea și un răspuns acceptabil.

Ar fi prea frumos ca „novicele” Ioan Talpeș să reușească deschiderea și încheierea relațiilor de prietenie și colaborare cu toate serviciile NATO, fără să primească și felicitările cuvenite.

Oricum, primesc cu o mare plăcere toate felicitările de genul celor prezentate în „Vitrinii” și sunt gata să le răspund.

Mulțumesc revistei dvs. pentru eleganța oportunității de a mă exprima în fața unor cititori avizați, fiind gata să particip la orice discuție organizată în vederea stabilirii „trădărilor” și „trădătorilor”, inclusiv a acelora de grup sau gașcă.

Asupra trădătorilor de țară ... sunt convins că istoria se va pronunța, indiferent ce dorim noi, trăitorii trecători.■

Studiu asupra evenimentelor care au marcat evoluția globală a fenomenului radicalizării

Lucrare elaborată în baza Raportului Poliției din New York privind Radicalizarea în Vest, în anul 2007

I Simona Enescu

Folosirea termenului „radicalizare” este asociată unei serii de momente cu impact major în istoria contemporană a omenirii, cum ar fi atentatele de la New York din 11 septembrie 2001 (9/11), Madrid și Amsterdam, din anul 2004, sau cele de la Londra, din 2005. Toate acestea sunt cazuri de radicalizare finalizate cu atentate teroriste.

Lucrarea de față abordează 10 cazuri de radicalizare, din Statele Unite și din alte țări ale lumii, pornind de la Raportul Poliției din New York privind Radicalizarea în Vest. Documentul analizează procesele conexe acestui fenomen, înregistrate la nivel internațional, respectiv în: Europa, Australia și America de Nord. Acestea, deși s-au derulat după un scenariu prestabilit, nu s-au înregistrat pagube.

Iată evoluția cronologică a celor mai importante evenimente care au schimbat, pentru totdeauna, proiecția mentală a ceea ce reprezenta, pentru fiecare dintre noi, terorismul:

Madrid. La 11 martie 2004, un grup de tineri islamiști au derulat o serie de atacuri cu bombe asupra sistemului feroviar regional Cercanias, atentatele soldându-se cu moartea a 191 persoane și rănirea altor 2.050.

Cunoscut sub numele de Al-Muhajiroun Two, acest caz nu a implicat nicio amenințare directă la adresa New York-ului sau a Statelor Unite, dar a conținut aspecte conexe fenomenului de radicalizare. Teroriștii în cauză erau rezidenți în New York, unde au parcurs procesul de radicalizare, până la punctul de a se angaja în Jihad. Syed Hashmi și Mohammed Junaid Babar, ambii membri ai grupului extremist Al-Muhajiroun, au călătorit în Marea Britanie și s-au alăturat unor „elemente” Al-Qaeda. Ambii s-au implicat în activități teroriste desfășurate în afara Statelor Unite. Babar a fost arestat, în New York, la

întoarcerea sa din Pakistan, în aprilie 2004. În cadrul procesului care a urmat, acesta a pledat vinovat pentru cinci capete de acuzare, între care și implicarea sa în atragerea și furnizarea de sprijin financiar și material pentru organizația Al-Qaeda, în teatrele de operațiuni din Afganistan.

Doi ani mai târziu, pe Aeroportul Heathrow din Londra, autoritățile britanice l-au arestat și pe Syed Hashmi. Acesta a fost acuzat de facilitarea planurilor Al-Qaeda de a ataca țintele din Londra prin intermediul echipamentelor și tehnicii militare furnizate, precum și prin atragerea de fonduri destinate organizațiilor islamiste cu sediul în Pakistan și Afganistan.

Lakawana Six este un alt caz în care intervenția promptă a autorităților a condus la zădărnicierea eforturilor organizațiilor teroriste din orașul New York. Înainte de evenimentele de la 11 septembrie 2001, serviciile de intelligence monitorizau activitatea a șase cetățeni americani de origine yemenită despre care se știa că se pregătesc într-o bază militară a Al-Qaeda din Afganistan.

Deși toți cei șase aveau pregătire militară, inclusiv cunoștințe privind utilizarea armelor de asalt, a lansatoarelor de grenade, fabricarea de dispozitive explozive improvizate, de cocktail-uri Molotov și utilizarea de mine antitanc, acestea nu s-au concretizat niciodată în atentate teroriste. Grupul a fost dizolvat prin arestarea membrilor săi, urmare a monitorizării comunicării dintre aceștia, în special a celei prin Internet.

În cazurile Portland Seven și Virginia Paintball, atacurile de la 11 septembrie au dus la adoptarea deciziei de a comite atentate. Mulți dintre cei care făceau parte din organizație au călătorit în afara Statelor Unite și s-au pregătit în anumite baze, unde și-au definitivat încredințarea.

Planul Herald Square, NY, s-a desfășurat la data de 27 august 2004, cu puțin timp înaintea organizării Convenției Naționale Republicane, când Shahawar Siraj și James Elshafay au fost arestați sub acuzația de conspirație în operaționalizarea atacului asupra celei mai aglomerate stații de metrou din New York, Herald Square, prin amplasarea de dispozitive explozive improvizate. Convenția urma să aibă loc începând cu data de 30 august, la Madison Square Garden, în imediata apropiere a stației de metrou vizate. Atacatorii urmăreau distrugerea clădirii Manhattan Mall, situată în imediata apropiere a Madison Square Garden. Atacatorii realizaseră hărți ale locurilor care se pretau la amplasarea explozibilului, mergând până la punerea în scenă, în data de 21 august, a unei „repetiții”, al cărei scop era acela de a testa viteza de reacție a poliției. În anul 2006, s-a încheiat procesul celor doi teroriști, în care Curtea Federală din New York l-a declarat pe Shahawar Siraj vinovat de planificarea comiterii unui atac terorist, faptă pentru care a primit o sentință de 30 de ani de închisoare, iar James Elshafay a primit o pedeapsă de cinci ani de detenție, pentru complicitate.

Amsterdam. Tinerii componenți ai Grupului Hofstad plănuiau organizarea unor atacuri în Olanda, vizând pe lângă țintele strategice, precum Parlamentul, aeroportul național și un reactor nuclear, și asasinarea unor membri ai Executivului și ai Parlamentului. În noiembrie 2004, după ce Mohammad Bouyeri, unul dintre membrii grupului, l-a ucis pe Theo Van Gogh, a urmat un șir de arestări.

Atentatul de la Londra, din 7 iulie 2005, s-a declanșat începând cu ora 8:50, când, pe trei rute ale metroului londonez, au fost detonate trei bombe, la interval de cincizeci de secunde una de cealaltă. Explozia celei de-a patra bombă s-a produs o oră mai târziu, într-un autobuz, în stația Tavistock Square. Atentatul s-a soldat cu înregistrarea unui număr de 52 de morți, 700 de răniți, generând, pe durata întregii zile, întreruperi/ disfuncționalități în mecanismul infrastructurii de transport.

Melbourne/ Sydney (Operațiunea Pendenis). La data de 9 noiembrie 2005, poliția australiană a distructurat, în Melbourne și Sydney, o rețea constituită din 17 bărbați. Reținerile s-au făcut pe baza informațiilor care indicau un interes sporit al grupării pentru studierea unor obiective considerate strategice, cum ar fi centrala de energie nucleară Lucas Heights și Sydney Harbor Bridge, precum și sediul Operei din Sydney. În momentul descinderilor, au fost confiscate materiale utilizate la fabricarea artizanală a bombelor, precum și hărți ale Casselden Place și ale sediilor Ministerelor de Externe, Comerț și Imigrație. În urma anchetelor desfășurate, nu s-au putut identifica, însă, cu maxim de precizie, obiectivele vizate de teroriști, datorită faptului că, printre probele aduse la dosar s-au numărat și înregistrări video cu sediile

Bursei Australiene și Gării Flinders.

Toronto (Conspirația 18). În perioada 2-3 iunie 2006, poliția și agențiile de securitate din Ontario au derulat o serie de raiduri contra-teroriste în zona metropolitană Toronto, soldate cu arestarea a 17 indivizi acuzați de planificarea unor atacuri teroriste la scară largă, cum ar fi detonarea unor mașini-capcană în cel puțin două obiective din Toronto, deschiderea de focuri de armă în zone publice aglomerate și executarea premierului canadian, Stephen Harper. În urma anchetelor efectuate, oficialitățile nu au exclus ipotezele conform cărora în sfera de interes a grupului se aflau și alte clădiri, cum ar fi: Centrul Media Canadian, Parlamentul, sediile serviciilor secrete canadiene și Turnul CN.

Atacurile asupra turnurilor World Trade Center constituie cel mai important factor în proliferarea procesului radicalizării violente, în special în Occident. Mai mult, acestea au indus actuala abordare a atentatelor teroriste, planificate și desfășurate în numele Jihadului global, ca recunoaștere a asumării integrale a radicalizării violente, precum și a responsabilității supreme adjudecate de indivizii jihadizați, pe principiul „*totul sau nimic*”.

Înainte de atacurile de la 9/11, parcurgerea etapelor din cadrul procesului de radicalizare violentă avea loc mult mai lent, iar singura legătură directă cu Jihadul era cea de a deveni mujahedin. Viitorii indivizi jihadizați călătoreau în Afganistan fără a avea vreo intenție de a deveni teroriști. Acum, respectând spiritul ideologiei salafiste, procesul radicalizării se accelerează, atât din punct de vedere al timpului necesar parcurgerii fiecăreia dintre etape, cât și în ceea ce privește vârsta indivizilor recrutați, în sensul scăderii semnificative a acestora.

Mai mult, odată cu apariția și asocierea noilor riscuri asimetrice, adepții acestei ideologii au mai beneficiat de o facilitate în lupta cu autoritățile responsabile, și anume, aceea de a-și ascunde, sub aparența unei vieți obișnuite, cotidiene, intenția/ motivația acțiunilor teroriste. În plus, 9/11 este momentul în care Statele Unite și aliații săi au inițiat lupta împotriva terorismului, contribuind fără să vrea la accelerarea sau, și după caz, la declanșarea proceselor de radicalizare a indivizilor aparținând altor organizații.

De exemplu, în cazul Portland Seven, în timp ce unii membri ai grupului au avansat în procesul radicalizării, la etapa de jihadizare, până în vara anului 2001, abia după evenimentele din 9/11, grupul, ca un întreg, a început să caute oportunități de a comite un act terorist.

În cazul Virginia Paintball, deși, la nivel individual, unii membri ai organizației optaseră pentru varianta

punerii în practică a unui atentat, acest lucru s-a extrapolat, ca obiectiv principal al grupului, la un interval de cinci zile de la 9/11. Și pentru Siraj, membru al grupului de la Herald Square, aceeași dată a reprezentat momentul deciziei finale, luate în favoarea jihadului, el susținând că atacurile sinucigașe din Israel au fost un răspuns individual la atrocitățile autorităților asupra musulmanilor, iar misiunea celor de la 9/11 nu a fost completă, accentuând necesitatea derulării unor alte atacuri asupra Statelor Unite.

În urma studiilor efectuate de experți din diverse domenii, se pare că s-a conturat o explicație coerentă în privința dezvoltării și extinderii fenomenului de radicalizare violentă în Europa, în contextul în care istoria, geopolitica, demografia și cultura sunt factori care influențează viteza și gradul de diseminare și de absorbție al acestui fenomen. Europa a oferit cea de a doua șansă pentru imigranți, prin politicile sale privind acordarea azilului politic, de integrare socială și sprijin economic, însă legislația în domeniu nu prevedea și aspecte privind asimilarea acestor comunități mari de musulmani în cultura și societatea europeană. Acest fapt a creat o falie discriminatorie între reprezentanții, aceleiași populații și a dus la o izolare a imigranților, pentru care Europa a devenit mai degrabă un loc de rezidență și nu unul față de care să manifeste un sentiment de apartenență. Prin intermediul acestei comparații, Raportul NYPD abordează și cataloghează Statele Unite ca fiind „imune” la acest proces, datorită faptului că indivizii implicați în cazurile prezentate fie au fost radicalizați în afara teritoriului (cazul 9/11), fie activitatea lor s-a aflat sub auspiciile atingerii obiectivului de a deveni mujahedini. Cu toate acestea, același document menționează că și pe teritoriul Statelor Unite s-au derulat procese de radicalizare, dar numai până la etapa de concretizare, în plan psihologic, a intenției de a comite un atentat terorist, deci fără ca acestea să se metamorfozeze în amenințări directe la adresa societății sau a infrastructurilor americane. Istoria a arătat că, începând cu evenimentele de la 9/11, fiecare proces de radicalizare a respectat o evoluție structurată în patru etape.

I. Pre-radicalizarea - sub influența factorilor demografici, sociali și psihologici, se creează un mediu propice în care indivizii devin vulnerabili în fața unui mesaj radical. De cele mai multe ori, acest proces s-a inițiat în interiorul unor comunități etnice majoritar musulmane, adevărate „sanctuale ideologice” pentru înrădăcinarea ideilor radicale. În astfel de comunități, indivizii trăiesc un puternic sentiment de izolare, nutrind dorința de a se alătura altor persoane cu aceeași cultură sau religie. În comunitățile musulmane din Vest există o reală toleranță pentru extremism care activează fenomenul de radicalizare.

În general, indivizii care încep procesul de radicalizare (candidații) întrunesc următoarele trăsături:

- *gen - masculin (numai în cazul Portland Seven apare o femeie);*
- *adulți (până în 37 de ani);*
- *rezidenți;*
- *au un trecut etnic variat (aflați la a doua sau a treia generație în țara gazdă, provenind din Orientul Mijlociu sau Asia de Sud);*
- *convertiți recent la Islam;*
- *încadrați, din punct de vedere sociologic, în clasa de mijloc (bine integrați în societate, educație bună - fiind cel puțin absolvenți de liceu, slujbe și vieți „comune”, fără probleme economice și fără cazier). Excepția de la această regulă se regăsește în cazul celor din Lakawana Six, care, înainte de 9/11, au beneficiat de pregătire paramilitară într-o bază Al-Qaeda.*

Madrid

Începând cu anii '80 și până în prezent, Spania găzduiește o comunitate musulmană constituită din aproximativ 600.000 de persoane, din care majoritari sunt cei proveniți din Maroc. În anii '90, numărul celor care s-au stabilit aici a înregistrat o creștere semnificativă, datorită ofertei de locuri de muncă în domenii precum agricultură, construcții, servicii, domenii aflate în plină dezvoltare. În prezent, Spania oferă oportunitățile de dezvoltare pentru cea de-a doua generație de adolescenți de origine nord-africană, cu vârsta cuprinsă între 16-17 ani. În general, acest mediu multietnic, permisiv și tolerant, a facilitat asimilarea în cultura spaniolă și a altor naționalități.

Profilul candidaților de la Madrid:

- *media de vârstă - aproximativ 30 de ani;;*
- *aparținând primei generații de bărbați musulmani nord-africani stabilite în Spania;*
- *mediul familial - guvernat de probleme multiple și diverse, multe dintre acestea fiind de natură personală (traficantți de droguri, slujbe cu jumătate de normă, studenți navetiști sau cu dosare*

penale pentru infracțiuni minore). Excepție de la aceasta făceau câțiva indivizi care erau studenți buni, pârând că s-au adaptat la rigorile socio-culturale spaniole și care păreau să aibă un viitor strălucit în această țară.

Amsterdam

Comunitatea musulmană olandeză, formată, preponderent, din aproximativ 350.000 de persoane de origine turcă și alte 300.000 de naționalitate marocană, este concentrată mai ales în zona urbană.

Integrată mai greu în societatea și cultura olandeză, datorită faptului că un procent mai mare de 90% dintre aceștia nu au avut acces la educație, aceasta a căpătat consistență în anii '60, când, pe fundalul problemelor economice din țările de origine, s-a înregistrat un val masiv de emigranți, aceștia acceptând să lucreze în condițiile impuse de angajator, fără a ridica nicio pretenție. Candidații aparținând Grupului Hofstad - tineri musulmani olandezi de origine nord africană, cu vârste cuprinse între 18 și 28 ani.

Londra

Marea Britanie, deține o comunitate musulmană semnificativă de aproape două milioane de indivizi, dintre aceștia un procent de aproximativ 66% provin din Asia de Sud, din țări ca Pakistan, India și Bangladesh.

Londra reprezintă punctul de atracție pentru aceștia, demonstrat prin faptul că, jumătate din totalul musulmanilor sunt locuitori ai metropolei. Exodul către nordul Angliei a început în anii '60 și '70, când, pentru reprezentanții acestei comunități, au apărut oportunități de încadrare oferite de industria textilă, industrie care se afla într-o perioadă de dezvoltare.

Candidații: Trei dintre atentatori, respectiv Mohammed Siddique Khan, Shehzad Tanweer și

Hasib Hussain, toți originari din Leeds, erau a doua generație de cetățeni britanici de origine pakistaneză, iar Germaine Lindsey era exponent al primei generații jamaicane stabilite în Buckinghamshire, suburbie a aceleiași oraș. Toți erau bine integrați în societatea britanică, beneficiind de o educație bună, fără a urma cursurile unei școli islamice.

Sydney/ Melbourne

În Australia trăiesc, într-o comunitate relativ nouă, aproximativ 340.000 musulmani, preponderent refugiați libanezi. După declanșarea războiului civil în Liban, în perioada 1970-1980, Australia a oferit azil politic pentru cetățenii acestui stat care au dorit să întemeieze, pe acest teritoriu, o comunitate, astfel încât în prezent, aceasta reprezintă 1,6% din totalul populației.

Candidații: Atât grupul din Melbourne, cât și cel din Sydney, au fost constituite din musulmani, cetățeni australieni sau cu permis de rezidență, având vârsta cuprinsă între 18 și 28 de ani.

În cazul Melbourne, adeptii proveneau din familii libaneze, imigrante cu două generații în urmă, care se integraseră din punct de vedere socio-economic. Contrar condițiilor oferite de acest mediu familial, tinerii au optat pentru calea oferită de Islam, pe care au adoptat-o cu numai 18 luni înaintea arestării lor, ca suspecți de terorism.

Din punct de vedere al pregătirii profesionale, grupul era format atât din studenți, cât și din persoane active pe piața muncii. Unii dintre ei aveau cazier pentru fapte minore.

Toronto

Densitatea demografică a musulmanilor stabiliți în metropola Canadei se ridică la cifra de 250.000 de persoane, reprezentând aproximativ 5% din totalul populației. Important de menționat despre evoluția acestei comunități ar fi două aspecte și anume: faptul că ponderea cea mai mare în structura acestei comunități o reprezintă imigranții din Asia de Sud, din țări precum India, Bangladesh și Pakistan - 37% și, respectiv, 24% din Orientul Mijlociu și, în al doilea rând, apartenența lor la clasa socială medie și de sus.

Candidații: Grupul din Toronto era format din 18 persoane, majoritatea aflați la vârsta adolescenței sau puțin peste 20 de ani, locuitori ai suburbiilor Mississauga și a Scarborough.

Din declarațiile familiilor și ale prietenilor apropiați a reieșit faptul că aproape toți cei arestați sub învinuirea de terorism erau persoane adaptate și integrate în normele, rigorile și valorile societății canadiene.

Lakawana Six

Candidații: Grupul de la Lakawana era format din opt americani de origine yemenită, aflați la a doua și a treia generație pe acest teritoriu, cunoscuți pentru pregătirea lor paramilitară realizată, înainte de 9/11, într-o bază Al-Qaeda din Afganistan.

Șase dintre aceștia urmaseră cursurile Liceului Lakawana, fiind descriși de cei apropiați ca fiind mai degrabă interesați de fotbal și de hochei, decât de o activitate religioasă capabilă să-i conducă pe drumul jihad-ului. Totuși, în acest anturaj, se afla un individ care deținea cunoștințele necesare utilizării armamentului de ultimă generație.

Portland Seven

Candidații: Acest grup era format din opt bărbați, din care, șase erau născuți în Statele Unite. Imediat după evenimentele de la 9/11, serviciile de securitate au arestat cinci dintre membrii acestui grup, în momentul în care aceștia încercau să se alăture grupării Al-Qaeda, din Afganistan.

Printre cei reținuți se numărau pe lângă persoane cu cetățenie americană, studii superioare și un istoric personal impecabil (un inginer, un cadru activ al armatei americane și un expert în Studii Internaționale și limba chineză) și indivizi de origine arabă (un iordanian, rezident în Portland, care susținea că fusese mujahedin și luptase în Războiul Sovietic în Afganistan și un imam libanez extremist, care ținea predici în cadrul comunității locale).

Virginia Paintball

Candidații din cadrul acestui grup proveneau din culturi și medii diferite, astfel: liderul spiritual al grupului era un doctorand în biologie, la Universitatea George Mason; patru activau în cadrul US Army, unul dintre ei fiind chiar veteran al Războiului din Golf; un sud-coreean, de profesie inginer; un yemenit, provenit dintr-o familie de diplomați și doi cetățeni pakistanezi (un expert în tehnologia computerizată și un designer).

Herald Square și Al-Muhajiroun Two

New York-ul are o populație numeroasă, a cărei cifră se ridică la valoarea de 8,5 milioane de locuitori, din care aproximativ 600. 000 - 750 000 de indivizi sunt de origine musulmană, din care un procent semnificativ de 40% îl reprezintă cei născuți în afara Statelor Unite. În comunitățile urbane musulmane se găsesc cei mai mulți extremiști, care utilizează Islamul ca vehicul de diseminare și justificare a viziunilor extremiste. Aceștia predică despre radicalizare, valorificând vulnerabilitățile generate de viața cotidiană într-o mare metropolă.

Candidații: Ca și în celelalte cazuri, extremiștii din New York erau bărbați musulmani, cu vârsta cuprinsă între 20 și 30 de ani. Shahawar Matin Siraj (23 de ani), fost

membru al sectei islamice Ismaili, emigrase ilegal, în Statele Unite, în anul 1999, ca urmare a regimului din Pakistan, de represiune asupra minorității din care acesta făcea parte.

James Elshafay (19 ani), provenea dintr-un mediu familial multicultural, respectiv din tată egiptean și mamă de origine irlandeză, fapt ce a condus la convertirea la Islam, la insistențele tatălui, la frageda vârstă de numai 12 ani. Ulterior, acesta a renunțat la școală, eșuând într-o viață prinsă între droguri și alcool. Syed Hashmi, un tânăr pakistanez, în vârstă de 27 de ani, absolvise, în anul 2003, Colegiul din Brooklyn, obținând o diplomă în Studii Politice. Era descris ca fiind un tânăr calm și inteligent, devotat Islamului, fără a fi însă fanatic. Muhammad Junaid Babar (29 ani), născut în Pakistan, s-a mutat în Queens, Statele Unite, împreună cu familia încă de când acesta avea doi ani. A urmat și a absolvit, în anul 1994, cursurile Academiei Militare La Salle, din Long Island, cu gradul de locotenent secund. În paralel cu studiile militare, acesta a urmat și cursurile Universității St. John, din New York, specializarea Farmacie, pe care însă le-a abandonat înainte de absolvire.

II. Auto-identificarea. Procesul de radicalizare se declanșează, de fapt, în cea de-a doua etapă, cea de auto-identificare, asimilată unei crize de identitate, de „căutare religioasă”, care marchează momentul începerii transformării individului, generând sentimentul de incertitudine în credința anterioară și totodată, o nouă percepție asupra lumii.

Înclinația către Islamul salafist este primul pas în această etapă, căruia îi cad pradă cei care încearcă să-și stabilească un anumit reper pentru evoluție, căutând aprobare și validare pentru această cale. Din păcate, în interiorul comunităților musulmane, sunt din ce în ce mai mulți extremiști care propagă radicalizarea, iar membrii acestora devin astfel vulnerabili în fața mesajelor care folosesc Islamul ca mijloc de diseminare și justificare a viziunilor extremiste.

Radicalizarea este nediscriminatoare, atrăgând, astfel, cetățeni din toate mediile, de la studenți, ingineri, oameni de afaceri, profesori, avocați, șoferi de taxi, până la muncitori în construcții etc.

De cele mai multe ori, elementele care motivează această etapă sunt de natură economică, socială, politică sau personală. Cel mai des întâlnite sunt, pe de o parte, conflictele politice - cele care apar în condițiile tacticilor de tip „șoc moral”, folosite de către extremiști în diseminarea argumentelor și mesajelor politice, prin intermediul presei, literaturii, a discursurilor publice, televiziunii, website-urilor, forumurilor, videoclipurilor sau altor forme de informare în masă. Expunerea agresivă a acestor campanii politice extremiste (ex. conflictele musulmanilor din

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

ROMÂNIA

SERVICIUL ROMÂN DE

Afganistan, Bosnia, Cecenia, Kashmir, Israel/ palestinieni și Irak) poate genera apariția sentimentelor de ură. Aceasta, de obicei, asociată unei crize de identitate, generează individului dorința de „a renaște”, de a se redefini, într-o interpretare radicală a ceea ce înseamnă musulman într-o societate non-musulmană. Pe de altă parte, conexiunile sociale, prietenii și familia, conducătorii religioși, literatura și Internet-ul sunt elementele de natură personală care pot influența această etapă. Astfel, date fiind diversitatea, popularitatea și natura agendei extremiste, un individ care caută răspunsuri identitare va fi expus unui exces de interpretări salafiste ale Islamului.

Departate de a fi un fenomen exclusiv european, acesta regăsindu-se și în Statele Unite, mulți tineri musulmani luptă cu propriile identități și adesea cad victime ideologiei extremiste. Nemulțumirea față de direcția și valorile pe care le promovează familia tradițională și liderii religioși conduc spre căutarea unor conducători și grupuri sociale alternative, care să răspundă acestor nevoi. Pe măsură ce explorează identitatea islamică, spiritul activist îi apropie de mesajele militante ale Islamului jihadist-salafist, agresive și distorsionate.

Cauzele generatoare ale acestei transformări au fost fie călătoria în țara de origine (Londra: Hasib Husain părea să devină mai religios. Începuse să poarte haine tradiționale, după o călătorie în Arabia Saudită, în 2002; Lakawana: După reîntoarcerea din Yemen, în 1998, Derwish a fost descris ca „membru Al-Qaeda cu certificat”; Herald Square: Elshafay a călătorit în Egipt, cu scopul de a-și vizita rudele, călătorie ce pare să-i fi indus acest nou interes în Islam), decesul unui membru al familiei; Portland: Mike Hawash s-a dedicat Islamului, în încercarea de a-și reveni după decesul tatălui său, în 2000) sau un episod din viață petrecut în închisoare (Amsterdam: Drumul lui Mohammed Bouyeri spre radicalism pare să fi început în cele șapte luni de detenție).

În alte cazuri, motivul transformării nu a fost

descoperit (Madrid: Sarhane ben Abdelmajid Fakhet, care a crescut într-o familie din clasa de mijloc, în Tunisia, s-a mutat în Spania, în 1994, când a obținut o bursă în economie).

La puțin timp de la începerea studiilor, acesta a abandonat studiile și s-a retras și din viața cotidiană; Toronto: Chand, înrolat în corpul rezerviștilor din 2000, a renunțat la credința sa hindusă, s-a auto-declarat musulman).

Internetul pare să capete un rol important, în această etapă, pentru evoluția individului în radicalizare (În cazul Al-Muhajiroun Two, Mohammed Junaid Babar a început explorarea ideologiei salafiste, după ce a renunțat la cursurile universitare, alocând resursa timpului liber pentru accesarea Internet-ului. Tot prin intermediul acestuia și-a lărgit cercul de cunoștințe, cu membrii on-line a diverselor rețele de socializare și a luat contact cu Al-Muhajiroun, cel care a devenit în scurt timp centrul lui ideologic).

În final, individul renunță la cutumele din vechiul stil de viață, alăturându-se oamenilor cu aceleași idealuri și credințe și care, datorită dinamicii specifice unui grup mic, își accentuează devotamentul față de Islamul salafist. Uneori, în aceste cercuri sociale, numite „incubatoare extremiste”, se dezvoltă celulele jihadiste, cele care comit atentatele teroriste.

Transformarea poate merge până la renunțarea la hainele moderne, în favoarea celor tradiționale, schimbarea numelui (ex.: Londra Germaine Lindsay devine Jamal; Portland Seven - Mike Hawash devine Maher) sau chiar la achitarea integrală a creditelor, în baza legilor islamice care interzic modalitatea de plată în rate (ex.: Portland Seven - Mike Hawash).

De obicei, în această etapă indivizii se caracterizează prin activism social, implicându-se din ce în ce mai mult în problemele societății și renunțând la ceea ce religia le cataloghează ca vicii (țigări, alcool, jocuri de noroc etc.).

Al doilea indicator-cheie al parcurgerii acestei etape este frecventarea moscheii salafiste, locul unde fac cunoștință cei care, ulterior, alcătuiesc grupul sau celula teroristă.

Acesta survine după momentul de inițiere a transformării și este în raport de cauză și efect cu manifestarea coeziunii în interiorul unui grup format din indivizi cu aceleași idealuri sau credințe. De cele mai multe ori, cei doi indicatori se află în relație de interdependență, condiționându-se reciproc.

Interesul pentru Islam și pentru ideologia salafistă se activează atunci când se stabilește contactul cu grupuri/ indivizi care diseminează mesajul salafist și care, ulterior, devin mentori ai celulelor aflate în curs de organizare (Madrid: Sirianul Basel Ghayon și marocanul Anghar Foud el Morabit s-au alăturat unui cerc salafist, condus de Rabei Osman el Sayed Ahmed, un tânăr egiptean, în vârstă de 32 de ani, cunoscut sub numele de „Mohamed Egipteanul”; Melbourne/ Sydney: Pentru Benbrika, Sheikh Mohamed Omran a fost cel care i-a arătat calea extremismului. Omran era adept al preotului salafist Abu Qatada; Toronto: Saad Khalid, elev la Liceul Meadowvale, a creat „Clubul de Cunoaștere Religioasă”. Acesta predica Islamul în fața colegilor și petrecea o mare parte din timp cu Fahad Ahmad și Zakaria Amara. Cei trei formaseră un grup de discuții, numit „Frații Meadowvale”; Lakawana: Kamal Derwish a reprezentat atât o autoritate spirituală, cât și mijloc de radicalizare pentru grupul de la Lakawana;

Virginia Paintball: După ce i-au cunoscut pe Al-Timimi și Royer, câțiva membrii ai grupului au început să interacționeze direct cu aceștia, ajungând să discute problemele religioase și dincolo de ușile moscheii).

Un alt indicator în evoluția fenomenului cunoscut sub numele de „moscheea salafistă”, este caracterizat de organizarea de întâlniri ale membrilor viitoarelor grupuri, în locații cunoscute ca având o agendă extremistă (Madrid: Pe măsură ce acești indivizi se apropiau de salafism, au început să frecventeze Centrul Cultural Islamic, cunoscut sub numele de Moscheea M-30.

INTELLIGENCE

Aceasta și extremiștii au jucat un rol important în radicalizarea detonatorilor de la Madrid; Amsterdam: Odată ce a devenit activist, Bouyeri a început să organizeze evenimente la centrul comunității, unde a interzis atât prezența femeilor, cât și consumul de alcool.

În timp, Bouyeri a început să frecventeze moscheea Al-Tawheed, cunoscută autorităților ca fiind de orientare salafist-extremistă; Londra: Mohanmmmed Siddique Khan mergea la trei moschei, dintre care cel puțin două aveau influențe extremiste; Melbourne/ Sydney: Benbrika a început să predice în moscheea Brunswick.

Îl numea pe Ossama ben Laden un „mare om” și susținea obiectivele și acțiunile Grupului Salafist pentru Chemare și Luptă din Algeria (GSPC). Ulterior, și-a putut extinde influența, creând o a doua celulă la Sydney. O parte din cei arestați la Melbourne, în operațiunea Pendenis, frecventau moscheea Brunswick, cunoscută ca nucleu al auto-identificării cu ideologia jihadi-salafistă, promovată de Benbrika;

Toronto: Tinerii au început prin a frecventa moscheea Al Rahman, din Mississauga, prilej cu care s-au întâlnit cu Qayyum Abdul Jamaal, „autoritatea spirituală” a grupului, cel care i-a ajutat, ulterior, în evoluția către radicalizare. Un alt membru al grupului, Steven Vikash Chand, a frecventat Centrul Islamic Salaheddin, o cunoscută moschee radicală, unde l-a avut ca mentor pe imamul Aly Hindy, cunoscut fundamentalist islamic.

Trebuie menționat că astfel de întâlniri se derulau în paralel și în afara moscheii, având ca principal scop diseminarea mesajului salafist (Lakawana: Derwish susținea întâlniri private în propriul apartament pentru grupuri restrânse de tineri care participau la rugăciunile de seară.

Aceste întâlniri, cu program extremist, au devenit treptat extrem de populare, atrăgând aproximativ 20 de adepți tineri, toți având în jur de 20 de ani. Derwish era un mentor experimentat, asimilând, adesea, religia cu petrecerea timpului liber. Tinerii erau captivați de retorica fanatică a acestuia, supranumind-ul „muzician al religiei”; Portland: Mike Hawash, începând să frecventeze Centrul Islamic din Portland, Asjid as-Saber, s-a asociat cu musulmani fundamentalști, fapt ce i-a facilitat, în timpul unei călătorii în Afganistan, contactul cu viitorii organizatori ai atentatului; Virginia Paintball: Al-Arqam, din Falls Church, Virginia, a fost centrul ideologic salafist pentru grupul din Virginia, locul în care adepții acestuia au descoperit retorica extremistă. Aici s-au întâlnit cu Ali Al-Timimi, cel care predica în această locație și care, datorită carismei sale, și-a pus amprenta asupra viitorului tinerilor musulmani din Virginia de Nord, devenind, în scurt timp, mentorul și liderul lor intelectual și spiritual.

Tot aici a avut loc întâlnirea cu un alt predicator, Randall Todd Royer, fost soldat în armata americană și cel care a devenit, în anul 1994, veteran al jihadului din Bosnia).

În New York, flagelul salafist a îmbrăcat mai multe forme, de la discursurile oferite de imami radicali care tranzitau orașul, până la comercializarea de înregistrări foto și audio-video despre jihad, crearea de website-uri extremiste, derularea activităților de sponsorizare a asociațiilor studențești, organizarea de pelerinaje la moschei și promovarea literaturii radicale din Arabia Saudită.

Astfel, membrii grupurilor de la Herald Square și Al-Muhajiroun Two, care își căutau identitatea, au avut șansa de a se întâlni cu membrii diverselor celule extremiste. La sfârșitul anilor '90, Syed Hashmi s-a alăturat Cercului Islamic din America de Nord (ICNA) cu sediul în Queens, un ONG musulman, originar din Jamaica, care avea ca principal obiectiv explorarea Islamului. Datorită faptului că mesajul ICNA nu era foarte puternic, deși era construit pe doctrina salafistă, Hashmi s-a alăturat celor din al-Muhajiroun, unde a și început transformarea sa extremistă. Drumurile lui Siraj și ale lui Elshafay s-au intersectat într-o librărie islamică, care a devenit ulterior celula ideologică în interiorul căreia au evoluat în procesul de radicalizare. La scurt timp după evenimentele de la 9/11, citind și participând la rugăciune la moscheea sunnită din apropiere, Siraj a devenit tot mai interesat de Islam. În august 2002, Elshafay, în urma călătoriei în Egipt, și-a descoperit un interes deosebit pentru Islam, manifestat și după întoarcerea lui în New York și care l-a condus către librăria unde lucra Siraj.

III. Îndoctrinarea. A treia etapă, cunoscută sub numele de îndoctrinare, reprezintă momentul în care grupul, aflat sub îndrumarea unei „autorități spirituale”, se identifică cu idealurile religioase, adoptând în totalitate valorile ideologiei salafiste, iar indivizii căpătă convingerea că trebuie să acționeze în sensul promovării cauzei, respectiv „pedepsirea” Vestului prin înlăturarea ordinii și valorilor democratice, reinstaurarea Califatului și instituirea legii islamice Shari'a.

Retragerea din moschee marchează demararea procesului de consolidare a relațiilor din interiorul grupului și de identificare a liderului, cu unele excepții (Lakawana: Membrii grupului au călătorit în Afganistan, înainte de a accepta în totalitate ideologia salafistă, la recomandarea lui Derwish, liderul spiritual și operațional, pentru a-și „rectifica” comportamentul considerat ca fiind insuficient dezvoltat, pe latura de devotament pentru viața islamică. Îndoctrinarea acestora s-a produs în baza de antrenament Al-Farouq, aparținând Al-Qaeda, fără ca aceștia să fi conștientizat că locația era anume aleasă pentru a facilita acest

demers. Călătoria în Afganistan a reprezentat retragerea din mediul din Lakawana, iar întâlnirile lor ulterioare au fost organizate la reședința lui Derwish; Toronto: În anul 2005, câțiva membri ai grupului, elevi ai Liceului Meadowvale, au început să viziteze Musall-e-Namira, o locație privată pentru rugăciuni, aflată în imediata apropiere a școlii, iar în cazurile de la New York, librăria islamică și moscheea al-Muhajiroun au reprezentat atât celulele de îndoctrinare pentru grupul Herald Square și Al-Muhajiroun Two, cât și refugiul lor atunci când s-a produs retragerea din viața socială).

În această etapă are loc un exigent proces de selecție a membrilor viitorului grup și ca modalitate de proliferare a mesajului extremist este preferată utilizarea dialogului. În momentul în care jihadul militant devine un obiectiv, indivizii se retrag din moschee. Acestea, percepute acum ca o amenințare pentru materializarea intențiilor jihadiste, sunt constant monitorizate de autorități, urmare a intensificării activităților teroriste. Retragerea poate fi determinată, pe de-o parte, de lipsa satisfacțiilor corespunzătoare nevoilor de radicalizare ale indivizilor sau, pe de altă parte, ca urmare a apariției unor conflicte cu oficialii religioși sau cu alți adepți. Părăsirea moscheii se produce în mod firesc, marcând sfârșitul acestei etape a procesului de radicalizare (Madrid: Membrii grupului de la Madrid au părăsit moscheea M30 pentru că acesta nu încuraja diseminarea unui mesaj suficient de extremist și se afla deja în atenția autorităților; Amsterdam: Retragerea lui Bouyeri din moscheea Al-Tawheed a influențat grupul din care făcea parte, acesta optând pentru organizarea întrunirilor într-un spațiu care să le ofere condițiile necesare pentru susținerea de predici, sesiuni de discuții politice, vizionări de filme, precum și pentru promovarea on-line a jihadului; Londra:

În anul 2001, cei doi lideri ai Grupului 7/7, Mohammed Siddique Khan și Shezhad Tanweer au părăsit moscheea Deobandi din Beeston afirmând că aceasta aborda, superficial și apolitic, aspectele cotidiene ale musulmanilor. După ce au părăsit moscheea, aceștia au optat pentru frecventarea Centrului de Învățare Iqra, locul unde se organizau dezbateri politice vizând problematica din Irak, Kashmir sau Cecenia, se vizionau filme care aveau, în principal, ca tematică prezentarea atrocităților comise de Vest asupra lumii musulmane și se putea accesa Internetul; Melbourne/ Sydney: Imamul Abdul Nacer Benbrika s-a retras din moscheea Brunswick, luând cu el acele elemente ale congregației care se dovediseră ca fiind cele mai violente și radicale, atât în exprimare, cât și în comportament. Acesta s-a izolat, ulterior, de restul comunității, redimensionând și reconceptualizând interpretările salafiste ale Islamului, fapt ce i-a adus recunoașterea lui ca „îndrumător” pentru cei mai tineri membri ai grupului).■

-va urma-

Provocări actuale la adresa securității juridice ca fundament al statului de drept

| Eugen Iorga, Alina Topârceanu

Definirea principiului securității juridice

Cu toate că principiul securității juridice nu este propriu nici dreptului administrativ și nici celui constituțional, considerat de unii specialiști „clandestin”, regăsim numeroase aplicații ale sale care s-au dovedit esențiale pentru drept: previzibilitatea legii, claritatea și accesibilitatea normei, stabilitatea situațiilor juridice.

Principiul a fost consacrat de jurisprudența Curții Europene de Justiție de la Luxemburg (CJE) și a Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), mai ales în spețe legate de aplicarea dreptului comunitar.

Este considerat, în mediile de specialitate juridică, ca unul din fundamentele statului de drept, semnalând amenințarea la adresa acestuia indusă de complexitatea tot mai mare a normelor.

De altfel, întreaga societate este preocupată, în prezent, de acest aspect, de la cetățeni, aleși locali, mediu de afaceri - mai ales IMM-uri - și până la specialiști în drept.

Complexitatea dreptului se traduce și prin: proliferarea dezordonată a textelor legale, instabilitatea normelor și degradarea manifestă a acestora.

Conținutul principiului

Principiul securității juridice presupune ca cetățenii să fie în măsură să aprecieze, fără a depune eforturi insurmontabile, ce este permis și ce este apărât prin intermediul dreptului aplicabil. Pentru a ajunge la acest rezultat, normele trebuie să fie clare și inteligibile și să nu sufere, în timp, modificări frecvente sau imprevizibile.

Cerințele cu privire la forma, respectiv tehnica de

redactare a legislației din România se regăsesc în art. 8, 36 și 48 din Legea nr. 24/ 2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

a) Axa formală: însușirile legii

În primul rând, legea trebuie să fie normativă, adică să prevadă, să interzică, să sancționeze. Legea non-normativă slăbește legea necesară, prin crearea unor dubii cu privire la efectele reale ale dispozițiilor sale.

Desigur că, în cazul anumitor legi, efectele normative pot fi, în timp, „eliberate” succesiv de judecător de exemplu, Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, al cărei efect util a fost progresiv afirmat de jurisprudența CEDO și de jurisdicțiile naționale ale statelor membre. Pentru a ști ce prevede legea trebuie ca aceasta să îndeplinească o serie de condiții: să fie material accesibilă (exigența esențială a publicării, pentru a fi opozabilă), inteligibilă, clară, precisă și coerentă.

Potrivit Consiliului Legislativ din România, au fost adoptate, până în prezent, peste 60.000 de acte normative (legi, ordonanțe de urgență ale Guvernului, ordonanțe ale Guvernului, hotărâri de Guvern și alte acte), care, deși publicate în Monitorul Oficial, fiind astfel îndeplinită cerința publicității, nu sunt accesibile majorității persoanelor la resursele legislative este dificil de realizat. Cu toate acestea, nimeni nu poate invoca necunoașterea legii.

a) Axa temporală: previzibilitatea legii

Potrivit principiului securității juridice, legea trebuie să fie previzibilă, iar situațiile juridice să rămână relativ stabile, în funcție de dinamica realităților ce se impun a fi normate. Există cazuri în care acesta intră în concurență cu principiul legalității, principiu esențial al dreptului public deși, de regulă, cele două se sprijină reciproc.

Principiul legalității poate avea consecințe asupra securității juridice mai ales în cazuri de anulare contencioasă cu caracter retroactiv.

Astfel, neretroactivitatea legii reprezintă unul din fundamentele securității juridice și trebuie identificat un echilibru între exigența de securitate juridică, pe de o parte, și necesitățile de adaptare și respectul pentru legalitate, pe de altă parte.

Materializarea principiului

a) În dreptul european

Prin decizia în cauza *De Geus en Uitdenbogerd vs Bosch* din 6 aprilie 1962, judecătorul comunitar/ CJE a consacrat solemn principiul securității juridice la rang de principiu general al dreptului comunitar. Astfel, CJE l-a statuat ca pe un principiu „fondator” din care derivă alte principii, cum este principiul neretroactivității legii penale sau principiul încrederii legitime.

În temeiul art. 177 al Tratatului de instituire a CEE (având ca scop armonizarea între curțile naționale și cea europeană în privința interpretării dreptului comunitar), Curtea de Apel de la Haga a solicitat pronunțarea unei hotărâri preliminare în litigiul dintre societatea *De Geus en Uitdenbogerd* în calitate de reclamant și compania *Robert Bosch* în calitate de pârât.

Concret, societatea *De Geus en Uitdenbogerd* solicita constatarea în justiție a invalidității unei prevederi contractuale impuse de *Bosch* referitor la interzicerea exportului unor produse ca urmare a încălcării art. 85 din Tratatul CEE (promovarea unei piețe libere și a liberei concurențe).

Și jurisprudența CEDO oferă principiului securității juridice un statut similar celui acordat de CJE, consacându-l în decizia din 13 iunie 1979 în cauza *Marckx vs Belgia*, prin care Curtea l-a apreciat ca fiind în mod necesar inerent atât dreptului Convenției, cât și dreptului comunitar.

Cauza privea o solicitare de verificare a conformității legislației belgiene civile cu prevederile Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (art. 8 dreptul la respectarea vieții private și de familie, respectiv art. 14 interzicerea discriminării).

CEDO a decis că legislația belgiană încalcă Convenția Europeană, întrucât potrivit art. 8 statul are obligația de a permite dezvoltarea unor relații de familie normale, iar art. 14 interzice discriminarea în ceea ce privește „copiii legitimi” și cei „nelegitimi”, între „mamele căsătorite” și cele „necăsătorite”. În jurisprudența CEDO, acest principiu este consacrat în

mod explicit în legătură cu unul dintre drepturile fundamentale, respectiv dreptul la un proces echitabil. În numeroase cauze împotriva României, de exemplu cauza *Brumărescu* împotriva României, această instanță a statuat că unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care impune, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv de către tribunale unui litigiu să nu fie repusă în discuție.

b) În dreptul constituțional

În legislația română, principiul nu este expres stipulat, însă se poate regăsi sub formula „garanției drepturilor de către Constituție”:

„Art. 15

Universalitatea

(1) Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile. (...)”

În soluționarea unor conflicte de natură constituțională, Curtea Constituțională din România a statuat *expressis verbis* (de exemplu, în Decizia nr. 838/ 2009), că „potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, «Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor». Efectul *ex nunc* al actelor Curții constituie o aplicare a principiului neretroactivității, garanție fundamentală a drepturilor constituționale de natură a asigura securitatea juridică și încrederea cetățenilor în sistemul de drept, o premisă a respectării separației puterilor în stat, contribuind în acest fel la consolidarea statului de drept”.

Un punct de vedere similar oferă Olivier Dutheillet Lamothe, membru al Consiliului Constituțional din Franța. Acesta susține că deși Consiliul Constituțional a refuzat să consacre securitatea juridică drept principiu constituțional, exigența conceptului rezidă, fiind utilizat la nivelul acestei instanțe sub trei moduri: pentru limitarea posibilității de retroactivitate a legii, pentru a proteja contracte legal încheiate și în încercarea de a salva calitatea legii.

1. Factori perturbatori la adresa securității juridice

1.1. Multiplicarea surselor externe și interne ale dreptului, concomitent cu apariția unor noi domenii ale activității umane și noi așteptări din partea dreptului

Printre cauzele obiective ale „dezordinii” normative se numără: dezvoltarea noilor surse de drept, mai ales europene și internaționale, multiplicarea emitenților normelor și tendința legiuitorului de a-și depăși sfera de competență prevăzută constituțional.

Referitor la întâietatea dreptului comunitar asupra celui național, aceasta a fost statuată prin decizia CJE din 15 iulie 1964 în cauza Costa vs ENEL.

Aceasta presupune obligația înlăturării aplicării reglementărilor incompatibile cu normele europene și constrânge judecătorul național să nu aplice o dispoziție legislativă care ar fi contrară unei reglementări comunitare sau obiectivelor unei directive a cărei dată limită de transpunere în dreptul intern a fost depășită.

Cauza Costa vs ENEL se referă la o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în ceea ce privește conformitatea unei legi naționale cu Tratatul de instituire a CEE. Giudice Conciliatore din Milano a formulat o serie de întrebări preliminare în temeiul art. 177 CEE vizând interpretarea unor articole din Tratat, care ar fi fost încălcate de legea națională.

Încălcarea dreptului comunitar poate fi invocată de orice justițiabil în fața jurisdicțiilor naționale, ceea ce poate reprezenta o sursă de insecuritate juridică, în contextul în care o decizie luată de un judecător în respectarea dreptului național poate fi anulată pe motiv că nu respectă dreptul comunitar netranspus în legislația internă.

Imperativele de transpunere a dreptului comunitar și de adaptare a textelor naționale sunt la originea unui flux legislativ semnificativ, caracterizat adeseori printr-o marjă redusă de acțiune din partea guvernelor sau parlamentelor naționale.

Art. 288 din TFUE prevede tipurile de acte normative care se pot adopta la nivelul instituțiilor Uniunii, respectiv modalitatea lor de aplicare în dreptul statelor membre.

În timp ce regulamentul are aplicabilitate generală, este obligatoriu și se aplică direct în fiecare stat membru, directiva este obligatorie pentru fiecare stat membru destinatar cu privire la rezultatul care trebuie atins, lăsând autorităților naționale competența în ceea ce privește forma și mijloacele de adoptare.

Decizia este obligatorie în toate elementele sale, iar în cazul în care se indică destinatarii, este obligatorie numai pentru aceștia, iar recomandările și avizele nu sunt obligatorii.

De asemenea, Tratatul prevede, în temeiul art. 291 alin.(1), obligația statelor membre de a lua toate măsurile de drept intern necesare pentru punerea în aplicare a actelor obligatorii din punct de vedere juridic ale Uniunii. În ceea ce privește ramurile emergente ale dreptului care au determinat apariția și transpunerea în dreptul intern a noi și noi reglementări amintim, cu titlu exemplificativ, dreptul concurenței, dreptul mediului INTELLIGENCE

sau cel aplicabil noii tehnologii a informației și comunicațiilor.

Totodată, extinderea domeniului dreptului internațional prin creșterea numărului acordurilor și convențiilor multilaterale și a celor bilaterale reprezintă o sursă de complexitate juridică și uneori de insecuritate, putând conduce la apariția unor incoerențe, având în vedere multiplicarea părților de negociere și faptul că, de multe ori, unele activități prealabile adoptării acestora se desfășoară concomitent.

Probleme similare pot ridica și *gentlemen's agreements* sau *lex mercatoria* (uzanțele comerciale internaționale), deoarece trebuie (re)cunoscute și aplicate de toate subiectele de drept implicate într-un raport juridic.

1.1.Excesul normativ - sursă de instabilitate și complexitate

Cauzelor obiective ale complexității și instabilității normative li se adaugă o serie de alți factori, îndeosebi de natură sociologică și politică decât de ordin juridic. Este vorba despre imperativul comunicării mediatice, presiunea mediilor profesionale și de opinie sau forța simbolică a legii.

Odată anunțată în mass media, inițierea unei reforme normative suscită așteptări care contribuie în a-i imprima caracterul de urgență. Astfel, pentru cetățeanul adeseori necunoscător de proceduri de elaborare a actelor normative sau de amânare a adoptării parlamentare, anunțul viitoarei acțiuni ajunge să se confunde cu acțiunea în sine. Pe de altă parte, nu putem omite faptul că a legifera este reforma cea mai rapidă și mai puțin costisitoare, fiind preferată oricărei alte forme de acțiune publică.

Din altă perspectivă, cetățenii, syndicatele etc, manifestă o deferență pentru lege, în general, și pentru efectele sale benefice, fapt ce duce la existența unei presiuni constante pentru elaborarea unor noi norme favorabile acestora. Modele de urgență a dreptului conducând la insecuritate juridică sunt, de exemplu, dreptul social sau cel fiscal, mai ales din cauza dificultăților structurale și conjuncturale șomaj, evoluție economică negativă, diverse deficite etc.

2. Efectele „destabilizării” securității juridice

„Complexitatea tot mai mare a dreptului a devenit o sursă majoră de fragilitate pentru societate și economie. (...)

Ea poate distruge „lizibilitatea” deciziilor Guvernului și Parlamentului și induce îndoieli cetățenilor cu privire la eficacitatea deciziei politice”.

(Raportul din 2003 al Guvernului francez referitor la măsurile de simplificare legislativă)

Efectele negative se resimt la nivelul legiuitorului, operatorilor economici, societății, în general, dar și al judecătorului național, care se regăsește într-o poziție solicitantă.

Legiuitorul este constrâns de imperativul transpunerii în legislația internă a unui număr impresionant de acte normative comunitare, acorduri și tratate internaționale. Obligația transpunerii și/sau aplicării actelor internaționale se regăsește în Constituția României în art. 11, 20, 148 și 149.

Totodată, legiuitorul este copleșit de proiecte de lege lungi, cu un conținut complex, la care se adaugă numeroase amendamente, care, admise, duc la un produs final greoi și dificil de gestionat. Influență negativă au și organizarea sesiunilor parlamentare extraordinare sau utilizarea extensivă, de către Guvern, a procedurii de urgență.

Pentru societate, efectul creat este de dezorientare, percepend dreptul ca puțin „lizibil”, prea puțin accesibil și instabil.

Numărul actelor normative în vigoare este în creștere continuă, la fel și ritmul modificării lor, context în care cetățeanului îi este tot mai greu să cunoască legile și astfel să-și organizeze comportamentul în funcție de acestea.

În plan economic, cadrul juridic are o importanță deosebită, influențând fluxurile economice ale unui stat cu parteneri sau investitori externi. În ceea ce privește judecătoria, aceștia sunt nevoiți să-și găsească un reper în multitudinea de dispoziții legislative numeroase și neclare, iar contextul duce la augmentarea puterii și rolului lor de interpretare. Conflictul între norme îl aduce pe judecător în situația de a fi singurul capabil a determina legea aplicabilă.

Un adjuvant pentru judecător poate fi recursul la întrebările/ trimerile preliminare adresate CJEU mecanism fundamental al dreptului UE, menit să confere instanțelor naționale mijloacele de a asigura interpretarea și aplicarea uniforme a dreptului comunitar în toate statele membre.

Astfel, în temeiul art. 267 din TFUE, orice instanță națională a unui stat membru poate adresa CJEU o întrebare referitoare la interpretarea unei norme a dreptului UE, în cazul în care apreciază că este necesar pentru soluționarea unei acțiuni cu care a fost sesizată.

În fapt, CJE, răspunzând unei trimeri preliminare, poate fie să ofere o interpretare a dreptului UE, fie să se pronunțe asupra validității acestuia, însă nu și să aplice acest drept la situația de fapt care face obiectul acțiunii principale, rol ce revine exclusiv instanței naționale.

Soluții

„În fața dezordinii dreptului, principiul securității juridice apare ca ultima șansă de care dispun jurisdicțiile supreme pentru a menține un simulacru de ordine și a permite dreptului să-și îndeplinească misiunea.” (Olivier Dutheil de Lamothe, Seminarul franco-brazilian „Priviri încrucișate asupra securității juridice”, 2005).

În inițierea unui demers pe acest palier trebuie întâi avut în vedere că pentru a readuce cetățeanului încrederea în lege se impune o reformă în domeniu; în acest sens, poate cel mai util este demersul de simplificare legislativă, ce presupune suprimarea efectelor nefaste ale sedimentării normelor, însă acesta trebuie însoțit de măsuri de prevenire a creșterii fluxurilor legislative.

Logica sedimentării presupune analizarea succesivă a textelor cu aceeași tematică pentru sistematizarea și simplificarea eficientă a normelor juridice. Conex, așa cum diverși specialiști români în drept constituțional au subliniat, nu trebuie omis rolul Consiliului Legislativ, care, potrivit art. 79 din Constituție, în calitate de organ consultativ de specialitate al Parlamentului, avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații și ține evidența oficială a legislației României.

Cadrul normativ de referință în România este compus din: Constituția României; Legea nr. 24/ 2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative; HG 561/ 2009 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile, la nivelul Guvernului, pentru elaborarea, avizarea și prezentarea proiectelor de documente de politici publice, a proiectelor de acte normative, precum și a altor documente, în vederea adoptării/aprobării; HG nr. 1.361/ 2006 privind conținutul instrumentului de prezentare și motivare a proiectelor de acte normative supuse aprobării Guvernului.

Prezentăm, exemplificativ, o serie de soluții identificate în Marea Britanie, de către Better Regulation Task Force - o structură independentă stabilită de Guvernul de la Londra în 1997 în scopul consilierii în probleme de reglementare.

Este vorba de 5 principii fundamentale:

- Transparența sau simplitatea normei pentru „utilizator”;

INTELLIGENCE

- Responsabilitatea emitentului normei în fața Executivului, Parlamentului, „utilizatorilor”;

- Proportionalitatea normei în raport cu riscul pe care l-ar presupune absența ei;

- Coerența dispozitivului normativ de ansamblu pentru a evita riscul eventual de conflict între norme;

- Urmărirea scopului stabilit, astfel încât să se limiteze efectele colaterale.

Tot britanicii apelează deseori la realizarea unor studii de impact asupra populației, înainte de a opera modificări legislative, pentru a putea releva categoriile afectate, costurile și avantajele. Această procedură integrează și o consultare a mediilor interesate de noile norme propuse, iar evaluarea finală este aprobată de ministrul competent.

În Germania, procesul de elaborare a legislației se caracterizează prin consultări informale și schimb amplu de informații cu mediile interesate, universitare etc.

De altfel, jurisprudența Curții Constituționale federale a statuat că evaluarea efectelor legii survine din principiul protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

Spania a demarat o reformă fundamentală a metodelor de lucru guvernamentale, în aplicarea căreia proiectele de lege și orice reglementare trebuie să fie însoțite de o analiză de oportunitate și necesitate, de o estimare a costurilor implicate și de o apreciere asupra procesului de consultare publică - dacă acesta a avut loc.

Menționăm că în țara noastră este incidentă Legea nr. 52/ 2003 privind transparența decizională în administrația publică - care își propune să stimuleze participarea activă a cetățenilor în procesul de luare a deciziilor administrative și în procesul de elaborare a actelor normative.

Aceasta se realizează mai ales prin intermediul consultării cetățenilor și a asociațiilor legal constituite, care se face la inițiativa autorităților publice.

Inspirându-se din aceste reforme, Comisia Europeană a luat o serie de decizii în sensul: generalizării practicii studiilor de impact, inclusiv pentru amendamentele aduse de Consiliu și Parlament la propunerile Comisiei; relansării simplificării și codificării *acquis*-ului comunitar;

întăririi procedurii de consultare prealabilă; dezvoltării unei metodologii de măsurare a costurilor administrative care să fie compatibilă cu cea a statelor membre care au întreprins deja o măsură similară.

Cu toate că și în România se aplică unele dintre metodele enumerate, se impune identificarea unor soluții eficiente și coerente având ca scop disciplinarea excesului normativ și supunerea normelor edictate rigorilor securității juridice. Acest deziderat are o importanță deosebită, dacă se are în vedere faptul că stabilitatea dreptului determină și stabilitatea societății, în ansamblu.■

Repere Bibliografice

- Popescu, Sorin; Țândăreanu, Victoria, Securitatea juridică și complexitatea dreptului în atenția Consiliului de Stat francez, http://www.clr.ro/eBuletin/1_2007/Buletin_1_2007.pdf;
- Predescu, Ion, Principiul securității juridice, fundament al statului de drept- repere jurisprudențiale, <http://www.ccr.ro/publications/buletin/8/predescu.pdf>;
- Vasilescu, Florin Bucur, conf. univ. dr., Dreptul la un proces echitabil, <http://www.ccr.ro/default.aspx?page=publications/buletin/1/vasilescu>;
- Decizia Curtii Constitutionale nr. 1352/2008 din 10.12.2008, http://www.dreptonline.ro/decizii_rekurs_constituti onala/detalii_decizie.php?id_decizie=354;
- Decizia Curtii Constitutionale nr. 838 din 27 mai 2009, <http://www.ccr.ro/default.aspx?page=decisions/2009>; http://fr.wikipedia.org/wiki/S%C3%A9curit%C3%A9_juridique; http://www.lexinter.net/JF/principe_de_securite_juridique.htm;
- Qualité des normes et sécurité juridique: un enjeu pour l'Etat de droit, <http://www.ladocumentationfrancaise.fr/dossiers/qualite-normes-securite-juridique/index.shtml>;
- Conseil d'État. Rapport public 2006. Jurisprudence et avis de 2005. Sécurité juridique et complexité du droit, <http://www.conseil-etat.fr/cde/>, <http://lesrapports.ladocumentationfrancaise.fr/BRP/064000245/0000.pdf>;
- Rapport général du Groupe de travail Incertitude et sécurité juridique, animé par Michel Pinault, http://www.courdecassation.fr/colloques_activites_f

ormation_4/2005_2033/rapport_general_8048.html;

Pour une meilleure qualité de la réglementation, 2004, rapport du groupe de travail présidé par Bruno Lasserre, <http://lesrapports.ladocumentationfrancaise.fr/BRP/044000158/0000.pdf>;

- Rapport du Groupe de travail interministériel sur la qualité de la réglementation, 2002, présidé par Dieudonné Mandelkern, <http://lesrapports.ladocumentationfrancaise.fr/BRP/024000213/0000.pdf>;

- Rapport du Conseil d'État de 1991; Stirn, Bernard, Processus normatif et sécurité juridique : le principe de sécurité juridique, définition et portée, 2007, Institut d'études politiques de Paris; Arrêt Société KPMG et autres du 24 mars 2006 consacrant le principe de sécurité juridique, <http://www.conseil-etat.fr>;

- de Lamothe Dutheillet, Olivier, La sécurité juridique. Le point de vue du juge constitutionnel, 2005, <http://www.conseil-constitutionnel.fr>;

- Regards croisés sur la sécurité juridique n° spécial, Les Petites Affiches, 21 décembre 2006, no 54, avec les interventions de Pierpaolo Bottini, Eros Roberto Grau, Olivier Dutheillet De Lamothe, Edson Vidigal, Jean-Michel Belorgey, Guy Canivet, Rodrigo Janot Monteiro De Barros, Jean-Louis Nadal, http://www.courdecassation.fr/IMG/File/pdf_2007/divers/pa2006254_pa254.pdf;

- Rolin, Frédéric, Le rapport 2006 du Conseil d'État « Sécurité juridique et complexité du droit » : quelques observations impertinentes, 19 mars 2006, <http://frederic-rolin.blogspot.com/archive/2006/03/19/le-rapport-2006-du-conseil-d-etat-securite-juridique-et-comp.html>;

- Olson, Terry; Cassia, Paul, Le droit international, le droit européen et la hiérarchie des normes, PUF, 2006;

-de Salvia, Michele, La place de la notion de sécurité juridique dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme; Puissochet, Jean-Pierre ; Legal, Hubert, Le principe de sécurité juridique dans la jurisprudence de la Cour de Justice des communautés européennes; Mathieu, Bertrand, Réflexions en guise de conclusion sur le principe de sécurité juridique, Cahiers du Conseil constitutionnel no 11, 2001.

Aurelian Andra

șeful Frontului de Vest

unul din cei mai buni ofițeri de informații din istoria serviciilor de informații românești

I Tiberiu Tănase

Ca șef al Frontului de Vest, Aurelian Andra a întocmit mai multe lucrări de sinteză cu caracter militar, economic, politic și social despre Ungaria, ca de exemplu: Revizionismul maghiar, Substratul provocărilor ungurești la adresa României, Corpul expediționar ungar, Minoritarii în armata maghiară, Aviația ungara, Ungaria-Fortificații, Ungaria – organizații iredentiste și formațiuni paramilitare.

Pentru meritele deosebite în activitatea de șef al Frontului de Vest, Aurelian Andra a fost decorat cu Coroana României, clasa a V-a, în anul 1942 și cu Vulturul german, în 1943.

Ramas invalid, în urma luptelor pentru eliberarea Transilvaniei de Nord, a fost decorat cu Steaua României clasa IV și ordinul Victoria, dar arestat și anchetat de securitatea poporului. Așa a intrat în istoria frontului secret generalul erou Aurelian Andra unul din cei mai buni ofițeri de informații din istoria serviciilor de informații românești.

Andra Aurelian s-a născut la 30 martie 1898 în localitatea Șicula, județul Arad dintr-o familie de țărani cu o avere de 4 hectare, care a rămas moștenire la 8 copii . În anul 1910 elevul eminent Andra Aurelian, după ce a terminat 6 clase primare în comuna natală, la intervenția și insistențele preotului și ale învățătorului din comună și ale părinților săi Florian (tatăl) și Sofia (mama), a intrat în clasa I la Liceul românesc din Brad.

După absolvirea a patru clase de liceu, din 1914 se înscrie în anul I la școala normală din Arad, dar neavând banii pentru taxe pleacă la Brașov pentru a continua liceul teoretic . Începând cu 1 noiembrie 1916 urmează cursurile de ofițeri în rezervă de la Budapesta , neputând fi avansat ofițer pentru că nu avea bacalaureatul și cinci luni de serviciu pe front, fiind

trimis pe front în Italia. Înapoiat de pe front este avansat sublocotenent și ca urmare a faptelor de arme săvârșite primește trei decorații și o medalie.

Din luna mai 1920 este activat ca sublocotenent și repartizat la Regimentul 23 Brașov, iar din 1923 urmează cursurile Școlii Speciale de Infanterie București, după care este avansat locotenent, iar în perioada 1927- 1929 urmează cursurile Școlii Superioare de Război, fiind avansat la gradul de căpitan în 1930.

Din 1 octombrie 1936, devine șef la Biroul 2 informații din cadrul Diviziei a 6-a Focșani, după care este mutat la Serviciul Special de Informații ca referent militar pentru Ungaria în cadrul Frontului de Vest, fiind promovat în această funcție la recomandarea maiorului Gheorghe Ionescu Micandru, având în vedere cunoștințele sale foarte bune de limbă maghiară.

În iulie 1940, după prăbușirea avionului cu șefii Frontului de Vest (Mihai Averescu și maior Scorțeanu), la conducere a fost numit căpitanul Ion Bălțeanu, iar din 16 iulie 1940 până în 9 mai 1944, funcția de șef al Frontului de Vest a fost îndeplinită de Aurelian Andra.

În perioada cât a avut ca șef pe Aurelian Andra, Frontul de Vest era compus din 9-12 ofițeri și funcționari civili: un referent politic pentru Ungaria, funcționar civil; un referent politic pentru celelalte țări din Vest (Slovia, Austria, Germania, Franța, Belgia, Olanda, Anglia și America); 5 traducători de limbă maghiară, funcționari civili (un traducător de limbă maghiară la Centrul Informativ „Turda”; un traducător de limbă cehă; un traducător de limbă franceză; 3 traducători de limbă germană; doi traducători de limbă engleză; un secretar la Biroul de Evidență; 3 funcționari-dactilografi.

Ca șef al Frontului de Vest, Aurelian Andra a întocmit mai multe lucrări de sinteză cu caracter militar, economic, politic și social despre Ungaria, ca de exemplu: Revizionismul maghiar, Substratul provocărilor ungurești la adresa României, Corpul expediționar ungar, Minoritarii în armata maghiară, Aviația ungara, Ungaria-Fortificații, Ungaria – organizații iredentiste și formațiuni paramilitare. Pentru meritele deosebite în activitatea de șef al Frontului de Vest, Aurelian Andra a fost decorat cu Coroana României, clasa a V-a, în anul 1942, și cu Vulturul german, în 1943.

A activat din 14 septembrie 1944 ca șef al Marelui Stat Major al Diviziei 7 infanterie, aflată pe front în sectorul Turda, iar la 25 septembrie a fost trecut pe aceeași funcție la Divizia a 6 –a infanterie din sectorul Târgul Mureș, participând la operațiunile ofensive de forțare a Mureșului, de cucerire a înălțimilor de la nord - vest de Mureș, până la 25 octombrie 1944 când este rănit în luptele de la Nord de localitatea Mociu (Cărnăușu).

Disponibilizat din 22 iulie, este trecut în rezervă ca invalid de război, clasat 60%, fiind avansat general de brigadă. Securitatea dispune arestarea sa la 21 iulie 1951 pentru trecutul său de fost ofițer SSI, fără a se găsi nimic compromițător la percheziția efectuată, care ar fi interesat securitatea poporului.

Cu toate acestea generalul Andra Aurelian va fi suspus unor cercetări amănunțite și unor interogatorii prelungite, fiind încarcerat cu alți ofițeri SSI la Penitenciarul Făgăraș, prelungindu-i-se mandatul de arestare până la 31 ianuarie 1956 cu toate că era grav bolnav . Eliberarea sa se face la 11 ianuarie 1956 prin ordinul Ministerului de Interne nr. 836.

Despre optimismul și încrederea sa, colonelul Popescu Gheorghe Ioan , șeful frontului de Sud , menționa că era optimist deoarece, spunea el, din moment ce am lucrat pe front nu are ce învinuiți să ne aducă.

Aceasta este povestea vieții generalului de brigadă Andra Aurelian, rămas invalid, în urma luptelor pentru eliberarea Transilvaniei de nord și decorat cu Steaua României clasa IV și ordinul Victoria.

Un erou uitat al fronturilor secrete și de război, despre care un subaltern, inginerul translator de limbă maghiară spunea: Era un șef foarte sever având pretenții față de subalterni de a-și face datoria în mod conștiincios. Era devotat cauzei naționale și căuta să se achite de îndatoririle lui chiar dacă acestea nu-i plăceau.ii

Note bibliografice

- L. Ochea, Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest (1940-1944) p142.

- Apud, L. Ochea, Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest (1940-1944), p. 133.

- Cf. L. Ochea, Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest (1940-1944), p. 167.

Eșalonul Mobil - structură de intelligence a Serviciului Special de Informații în al Doilea Război Mondial

Motto:

„Conducerea statului și a Marelui Stat Major, prevăzând o campanie în est, au dat dispoziții precise SSI să organizeze o grupă care să contribuie la acțiunea informativă a Marelui Cartier General”.

Eugen Cristescu („Către sfârșitul lunii mai 1941”)

I Tiberiu Tănase

Reorganizarea Serviciului Special de Informații pentru starea de război

Una din primele măsuri organizatorice întreprinse de generalul Ion Antonescu, după numirea în funcția de președinte al Consiliului de Miniștri, a constat în emiterea, pe 8 septembrie 1940, a Decretului-lege nr. 3083, prin care a transferat Serviciul Special de Informații din subordinea ministrului Apărării Naționale în „subordinea directă a Conducerii Statului Român”.

Bugetar (financiar) și administrativ, Serviciul depindea, în continuare, de Ministerul Apărării Naționale, prin Secretariatul general. S-a prevăzut, de asemenea, posibilitatea colaborării Serviciului Special de Informații cu Marele Stat Major, precum și cu celelalte ministere.

Aceste măsuri demonstau importanța și urgența pe care generalul Ion Antonescu, în calitate de conducător al statului, le-a pus în organizarea unei astfel de instituții fundamentale. Prin acest Decret-lege s-au pus bazele SSI și a început o nouă etapă în istoria și tradiția informativă din România.

Noul serviciu de informații se înființa pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri și se subordona direct conducătorului statului, iar, ca înzestrări bugetare, logistice și administrative depindea de Ministerul Apărării Naționale și Secretariatul General. În domeniul culegerii, verificării și valorificării informațiilor ce interesau factorii de decizie politico-militară, art. 2 al Decretului-lege nr. 3/083 stipula că „SSI conlucrează cu celelalte ministere și cu Marele Stat Major al Armatei”. După cum comenta Eugen Cristescu: „textul fiind destul de larg, pentru interpretarea lui trebuie să ne referim la intențiile legiuitorului [Ion Antonescu], care a voit ca el să fie INTELLIGENCE

șeful superior al acestui serviciu ce urma să acționeze numai conform ordinelor și directivelor sale”.

Aceeași reglementare juridică mai specifică la art. 3 că SSI era „un corp de specialitate, condus de un director general”, iar Serviciul urma să funcționeze pe baza unui statut-regulament propriu. În prima fază s-a conceput ca personalul Serviciului să nu beneficieze de prevederile Codului funcționarilor publici „Regele Mihai I”. Ulterior s-a revenit asupra acestui aspect.

Simpla funcționare a SSI a fost insuficientă pentru a da dinamism activității informative. Astfel, la 12 noiembrie 1940 a fost elaborat un nou Decret-lege nr. 3813 privind organizarea și funcționarea SSI, ocazie cu care a fost numit în funcția de director general Eugen Cristescu, fost șef al Siguranței și cunoscut ca un temut adversar al mișcărilor politice extremiste de dreapta și de stânga, un adevărat reformator și deschizător de drumuri.

Decretul-lege din 12 noiembrie 1940 stipula funcționarea SSI pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri (art.1) și îl subordona (art. 2) directivelor conducerii statului. În ceea ce privește administrația, SSI se subordona Subsecretariatului de Stat pentru Armata de Uscat și Subsecretariatului General.

Spre deosebire de prevederile Decretului lege nr. 3/083 din 8 septembrie 1940, noua reglementare juridică prevedea la art. 6 că „personalul civil al SSI este supus dispozițiilor care reglementează Partea I din Codul Funcționarilor Publici, «Regele Mihai I». Gestiunea SSI intra în competența Subsecretariatului de Stat pentru Armata de Uscat. Șefului SSI care avea gradul de director general i se încredințează „deplina libertate în ceea ce privește organizarea Serviciului, mânăuirea fondurilor afectate și fixarea atribuțiilor pentru întregul personal (cf. art. 5).

Potrivit acestei prime reorganizări, Serviciul Special de Informații urma să funcționeze pe lângă Președinția Consiliului de Miniștri, fiind subordonat în ceea ce privea directivele de funcționare direct Conducerii Statului Român, iar în privința administrației, Secretariatului general al Subsecretariatului de Stat pentru Armata de Uscat, urmând să conlucreze atât cu Marele Stat Major, cât și cu celelalte departamente.

Reorganizarea din noiembrie 1940, rămasă în vigoare până în ianuarie 1942, a însemnat, de fapt, și, așa cum documentele o demonstrează, o adaptare a structurilor serviciului secret la noile cerințe politico-diplomatice și militare ale statului.

Aparatul informativ-operativ a rămas structurat pe cele două mari secții: Secția I Informații și Secția a II-a Contrainformații.

Prima structură informativă - Secția I Informații a suferit din punct de vedere organizatoric cele mai serioase transformări. I s-au încredințat unele sarcini noi, cum ar fi: întocmirea sintezelor și studiilor ce interesau conducerea SSI, intensificarea activității informative în alte direcții. A fost încadrată cu personal mai numeros și în special cu ofițeri de Stat Major cunosători ai muncii informative. Tot acestei secții îi revenea și misiunea de a întocmi anual Planul de căutare a informațiilor. Această activitate se realiza prin colaborarea cu specialiști de la Marele Stat Major, în funcție de necesitățile de informare.

În realizarea Planului de mobilizare al SSI, colonelul Lissievici a plecat de la principiul că activitatea de informații în caz de pace are un caracter static, spre deosebire de situația de campanie când trebuia să prevadă:

1. mijloace de tot felul (personal, materiale, mijloace tehnice și de transport etc.) necesare completării celor existente, în funcție de nevoi;

2. organizarea, încadrarea, dotarea, instruirea și antrenarea unui nou serviciu de informații mobil, care să ia ființă la mobilizare, capabil să se deplaseze în raport cu situația frontului și să satisfacă la timp și în bune condiții nevoile Armatei, reprezentate prin marele Cartier General al acesteia.

Concluziile formulate de șeful Secției I prezintă interes din punct de vedere al doctrinei activității de informații: „Pentru cazul de război trebuie ca din timp de pace să se organizeze, încadreze, doteze, instruiască și antreneze agenți informatori parașutați, putând executa misiuni variabile în timp și spațiu, în spatele

frontului inamic; personal special instruit pentru interogarea prizonierilor de război; un serviciu pentru strângerea documentelor inamicului rămase pe câmpul de luptă, identificarea și punerea în siguranță a întreprinderilor industriale și depozitelor de tot felul, interesând armata și economia generală a țării; eventual și alte servicii cu caracter special”

Cea de a doua structură - Secția a II-a Contrainformații - a suferit masive modificări de personal, atât în funcțiile de comandă, cât și în rândurile echipelor și agenților de teren. În activitatea ei s-a pus accent pe latura preventivă.

Comentând atribuțiile acestei Secții, Eugen Cristescu sublinia un aspect de interes pentru doctrina activității de informații: „Obligația cea mai importantă a unui serviciu de informații stă în opera de prevenire”.

Începând cu luna aprilie 1941, la conducerea Secției a fost numit locotenent-colonelul Traian Borcescu, detașat și el de la Biroul II al Marelui Stat Major.

Anterior reorganizării, Secția a II-a de Contrainformații reprezenta doar un imens depozit de hârtii și dosare cu o valoare informativă extrem de scăzută. Personalul birocratic era de bună calitate, însă mult mai numeros decât cel de pe teren.

Problemele urmărite de Secția de Contrainformații erau împărțite pe grupe: informații generale, politice, economice, despre minorități, supravegherea legațiilor și a ministerelor.

Pentru că noțiunile de contraspionaj și contrasabotaj erau foarte confuze, aceste acțiuni fiind urmărite în cadrul celorlalte grupe, s-a luat măsura împărțirii mult mai clare a compartimentelor contrainformative.

Misiunea principală a Secției, în special în timp de război, era contraspionajul și contrasabotajul, motiv pentru care a fost înființată, în afara secției propriu-zise, o grupă de informatori, precum și Agentura a III-a de teren pentru supravegheri, filaj și verificări.

Constituirea Eșalonului Mobil - o noutate în structura organizatorică a SSI

O altă noutate în structura organizatorică a SSI este reprezentată de „Eșalonul Mobil”, care, alături de elaborarea Planului de mobilizare a SSI, dovedește cel mai bine adaptarea activității informative la condițiile de campanie.

„Către sfârșitul lunii mai 1941 - spune Eugen Cristescu - Conducerea statului și a Marelui Stat Major, prevăzând o campanie în Est, au dat dispoziții precise SSI să organizeze o grupă care să contribuie la acțiunea informativă a Marelui Cartier General”.

Colonelul Ion Lissievici susține că el ar fi acela care l-a convins pe directorul general de necesitatea organizării acestui Eșalon. Pornind de la iminența intrării în război a României, la jumătatea lunii mai 1941, colonelul Ion Lissievici i-a raportat lui Eugen Cristescu: „Singura posibilitate a SSI ca să procure informații pentru Marele Cartier General, constă în a organiza din timp elementele necesare care să se deplaseze o dată cu frontul marilor unități operative”.

„Eșalonul Mobil” avea următoarea structură organizatorică întocmită imediat după decretarea mobilizării:

- Șeful Eșalonului, în persoana colonelului Ion Lissievici, care își menținea și funcția de șef al Secției Informații. În situația în care directorul general se afla

INTELLIGENCE

în apropierea frontului, Eșalonul i se subordona direct;

- Aparatul de lucru al Frontului de Est, organizat pe două birouri (unul de studii și altul al agenturii);

- Biroul „Agenturii”, structură care avea în subordine trei centre informative amplasate în apropierea frontierei (Suceava, Iași și Galați) și două subcentre (Fălciu și Tulcea).

Militar de carieră, șef al Secției I Informații din SSI, subdirector în perioada în care Eugen Cristescu a condus SSI-ul și ulterior chiar director al SSI, Ion Lissievici este unul din ofițerii onești și loiali ai frontului secret sau intelligence-ului românesc dintre cele două războaie, dar și din perioada celui de-al Doilea Război Mondial.

Ion Lissievici s-a aflat la conducerea "Eșalonului Mobil" al SSI în campania din est, având în subordine și Agentura Frontului de Est în perioada mai august 1944. Acest Eșalon Mobil a fost principala structură de informații pe frontul de Est în războiul antisovietic. Considerat ca un SSI în variantă mai mică, dar și mobilă, Eșalonul avea ca principale misiuni:

- procurarea de informații despre armatele sovietice angajate în lupte;

- apărarea spatelui Armatei române de acțiuni de spionaj, sabotaj și terorism;

- recuperarea oricăror documente militare sovietice găsite pe câmpul de luptă;

În plus, cadrele din Eșalonul Mobil erau obligate să asiste la interogarea prizonierilor de război, a dezertorilor și a partizanilor prinși.

Întreaga structură a Eșalonului Mobil s-a realizat în mare grabă. Cauza ne-o spune colonelul Lissievici: „A fost necesar ca încadrarea Eșalonului să se realizeze cu efectivul personalului din timp de pace. Or, acesta era destul de redus față de nevoi și, ca atare, atât încadrarea «Eșalonului Mobil», cât și a Centralei Serviciului rămasă în București au fost sub posibilități”.

Pentru culegerea de date și informații din adâncimea frontului inamic, care în proporție de 90% aveau caracter militar, „Eșalonul Mobil” dispunea de o grupă specială numită conspirativ „Vulturul”, condusă de locotenent-colonelul Vasile Palius, ajutat de Nicolae Trohani.

Fluxul informativ obținut de grupa specială „Vulturul” era dirijat spre Biroul de studii și documentare al Eșalonului, unde se făcea o primă verificare și evaluare, după care, sub formă de sinteze, ajungea la Marele Cartier General, în vederea valorificării.

Concluzii

Opera de reconstrucție a Serviciului a fost inițiată și derulată în condițiile unei puternice presiuni a evenimentelor politice interne și internaționale. În timpul lui Cristescu, SSI a fost conceput și reorganizat ca un serviciu de informare generală, sub ordinele și directivele conducătorului statului, Mareșalul Ion Antonescu.

Crearea „Eșalonului Mobil”, inclusiv a grupei speciale „Vulturul”, a fost impusă de necesități de ordin strategic intrarea Armatei române în război, iar organizarea lui a fost întocmită și încadrată de militari, ceea ce constituie o dovadă că SSI a rămas, și după 1940, o structură informativă militarizată, adaptată însă la condițiile de campanie ale unui război ofensiv.

După actul de la 23 august, din ordinul Comandamentului Armatei Sovietice de ocupație, structurile informative ale SSI care activaseră pe Frontul de Est au fost desființate, iar asupra ofițerilor și a documentelor informative întocmite de ei, s-a declanșat o adevărată „vânătoare de vrăjitoare”. Documentele din arhiva Frontului de Est au fost fie distruse, fie au luat masiv drumul Moscovei.

În timpul regimului comunist, majoritatea ofițerilor SSI au fost condamnați la ani grei de temniță, fiind acuzați de „activitate intensă contra clasei muncitoare”. O astfel de aberație venea să acopere adevărul, și anume experiența copleșitoare acumulată în timpul campaniei de reîntregire național-statală din cel de-al doilea Război Mondial. În prezent, este greu să tragem o concluzie definitivă privind eficiența activității

Eșalonului Mobil sau cu atât mai puțin a Secției I Informații externe ținând cont de faptul că nu se dispune de prea multe documente despre activitatea concretă desfășurată de SSI pe Frontul de Est.¶

Note Bibliografice

- Cristian Troncotă, Istoria serviciilor secrete românești, de la Cuza la Ceaușescu.
- Cristian Troncotă, Mihail Moruzov și frontul secret, Editura Elion, București, 2004.
- Cristian Troncotă, Glorie și Tragedie. Momente din Istoria Serviciilor de informații și contrainformații române pe Frontul de Est (1941-1944), Editura Nemira, București, 2003.
- Cristian Troncotă, Omul de taină al mareșalului, Editura Elion, București, 2005.
- Cristian Troncotă, Glorie și Tragedie. Momente din Istoria Serviciilor de informații și contrainformații române pe Frontul de Est 1941-1944, Editura Nemira, București, 2003.
- Cristian Troncotă, Asul serviciilor secrete românești, Editura Roza vânturilor, 1994.
- Cristian Troncotă, România și frontul secret, 1859-1945, editura Elion 2007
- Lionide Ochea, Serviciul Special de Informații al României pe Frontul de Vest (1940-1944), Editura Tipart, București 2004
- Florin, Pintilie, Serviciul Special de Informații din România (1939-1947), Editura ANI, București, 2003
- Florin Pintilie, Serviciul Special de Informații în cel de-al Doilea Război Mondial, Profil, nr. 9/2005, p. 17-20.
- Tiberiu Tănase Ion Lissievici, în Intelligence nr. 19 martie 2011,
- Pavel Moraru, Pavel Moraru, Serviciile secrete și Basarabia (1918-1991) dicționar, editura Militară, București, 2008

I Tiberiu Tănase

Fronturile Serviciului Secret de Informații al Armatei Române au reprezentat subdiviziuni informative teritoriale din cadrul Secției I Informații a Serviciului Secret al României și cuprindeau – Frontul de Est, Frontul de Vest și Frontul de Sud – care, structural, erau compuse din: Agentura Frontului (căutarea informațiilor), Frontul (analiza/evidența informațiilor) și Culegerea de date prin Centrele de Informații și rezidențele externe.

Înființarea Fronturilor s-a realizat după concepția lui Mihail Moruzov privind organizarea Serviciului Secret al Armatei Române, care conținea:

I. Crearea serviciilor secrete de informații operative, la frontiere, care să fie conduse, din punct de vedere tactic, de ofițeri după directivele Marelui Stat Major (Secția a II-a), Serviciul “S” purtând numai răspunderea elementelor de agentură, din punct de vedere etnic;

II. Crearea unui Serviciu de contrainformații operative, sub conducerea directă și pe răspunderea Marelui Stat Major, cu trei centre: Est, Vest și Sud, având misiunea să pregătească aparatul de contrainformații necesar armatelor de operațiuni în caz de război;

III. Crearea unui Serviciu “S” de Informații înăuntrul statelor ce ne interesează, dincolo de zonele informative din raza Centrelor ce țin direct de Marele Stat Major, având misiunea să procure, atât în timp de pace, cât și în timp de război, materialul de informații cu caracter general, necesar Armatei;

IV. Crearea unui Serviciu de contrainformații care să procure informații asupra oricăror chestiuni tot cu caracter general, interesând Armata.

În urma reorganizării Serviciului Secret, din 20 aprilie 1934, Secția Informații se compunea din trei fronturi: Est, Vest și Sud. Totuși, cele mai importante Fronturi au fost cele de Est și de Vest. Nu în zadar, în cadrul Serviciului circula pe atunci, în privința Fronturilor,

INTELLIGENCE

gluma: „Estul, Vestul și Restul”. Frontul de Est a fost condus inițial de maiorul Dumitru Rădulescu, despre care Nicolae D. Stănescu scria că era „licențiat în drept, nu se destinase inițial carierei militare, dar împrejurările primului război mondial îl făcuseră să se activeze și era ofițer de Stat Major; era un element cult, inteligent, agreabil, ironic și lipsit de spirit cazon”.

În locul maiorului Rădulescu plecat să-și facă stagiul de ofițer într-o unitate militară, conform normelor militare de atunci vine maiorul Constantin Ionescu-Micandru, ofițer de Stat Major, care, în calitate de șef al Frontului de Est, este trimis împreună cu Niky Ștefănescu la Berlin pentru a stabili contacte și a face schimb de informații.

După numirea lui Eugen Cristescu în funcția de director general al SSI, colaborarea cu Abwherul a continuat, fiind aprobată de generalul Ion Antonescu. Contactele se făceau direct, între Eugen Cristescu și colonelul Rodl, șeful Secției din România a Serviciului de Informații al Armatei Germane, iar pentru problemele operative și tehnice contactul era permanent între colonelul Constantin Ionescu Micandru, șeful Secției a III-a G din SSI, și colonelul german, Alexandru von Stransky.

De remarcat că Ionescu-Micandru a rămas efectiv în zona frontului până în noiembrie 1941, perioadă în care, în colaborare cu Abwherul, a organizat și condus centrele speciale de informații.

Din lipsă de personal, rezidentura Frontului de Est, în baza unor planuri minuțios întocmite, era susținută cu opt cadre de la Centrala S.S.I., care se schimbau lunar.

Ofițerii detașați aveau misiunea de a coordona munca informativă, de a sintetiza materialele cu informații ce veneau de pe front sau din spatele frontului, de la agenții infiltrați. Se întocmeau astfel rapoarte ample, care erau trimise apoi la centru. De asemenea, Frontul de Est a elaborat multiple studii referitoare, în special, la Uniunea Sovietică și Armata Roșie.

Pot fi menționate lucrările sintetice: Caucazul, asupra situației la Don și Volga, precum și lucrări documentare asupra potențialului industriei de război și tăriei partidului comunist, care au prezentat, în acest sens, realitatea.

Dat fiind caracterul acestor note și lucrări, redactarea și trimiterea lor a obligat luarea unor măsuri stricte de precauție și anume: notele erau trimise în plicuri sigilate fie direct Șefului Serviciului Special de Informații, fie Șefului Secției a I-a Informații, sub formă de note sau scrisori, în care se arată, în amănunțime, situația generală.

Frontul de Est după reorganizarea SSI din 1942. Până la sfârșitul anului 1941, SSI își extinsese mult sfera de activitate, crescuse numărul angajaților, iar vechile compartimente se dezvoltaseră și ele, astfel că s-a simțit nevoia unei noi reorganizări.

Eugen Cristescu spune că reorganizarea a fost „determinată de motive de ordin general și altele de ordin special”, precum și de necesitatea de a realiza un echilibru între sferele de activitate informativă. Potrivit reglementărilor din ianuarie 1942, SSI era structurat pe 12 secții coordonate de un aparat de conducere central.

Conducerea Serviciului era constituită dintr-un șef cu funcție de director general și un adjunct. În funcția de director general a fost reconfirmat Eugen Cristescu, iar funcția de adjunct a rămas neocupată până în septembrie 1943, când a fost numit colonelul Ion Lissievici, iar după plecarea sa la stagiul pe front, începând cu 1 ianuarie 1944, a fost numit locotenent-colonel Traian Borcescu.

Conducerii Serviciului îi era subordonat un Secretariat General și Oficiul de Studii și Documentare. Despre Secția I Informații Externe, condusă de colonelul Ion Lissievici, Eugen Cristescu spune că „avea un caracter specific militar, fiind compusă în majoritate din ofițeri de Stat-Major, ajutați de personal birocratic și câțiva referenți civili. Maniera de lucru era asemănătoare cu cea de la Secția a II-a din Marele Stat Major, secție având ca sarcini principale procurarea, verificarea și completarea informațiilor externe, conform necesităților semnalate de Președinția Consiliului de Miniștri, Marele Stat Major și celelalte departamente.

Întocmea și difuza zilnic două Buletine de informații (unul militar și altul politic), iar săptămânal două sinteze informative (una militară și alta politică). Periodic, sau în funcție de solicitări, întocmea și studii de analiză a situației militare, politice, economice și sociale, referitoare la principalele teatre de operațiuni militare sau a forțelor care erau angajate în conflagrație.

Tot acestei Secții îi revenea misiunea de a elabora împreună cu Marele Stat Major „Planul general de

conducere, orientare, control și îndrumare a întregii activități a Serviciului”, care era mereu adaptat situațiilor operative ce interveneau. Sub aspect organizatoric, s-a păstrat structurarea pe cele trei fronturi (de Vest, Sud și Est), în schimb și-a dezvoltat mai mult centrele, subcentrele, rezidențele și rețelele informative.

Încă înainte de intrarea Armatei române în război (22 iunie 1941), Eugen Cristescu întocmise un plan de acțiune informativă în care potențialul informativ al Frontului de Est trebuia să „urmărească exploatarea tuturor posibilităților pentru stabilirea dispozitivului și a potențialului de război sovietic” și „infiltrarea de agenți în linia întâi și în spatele frontului” imediat după începerea operațiilor militare.

Frontul de Est a fost condus de locotenent-colonel Grigore Ernescu și dispunea de cel mai puternic potențial informativ, aspect firesc dacă luăm în considerație faptul că pe acest teatru de operații era angajată Armata română în luptele de eliberare a teritoriilor răpite de URSS la 27 iunie 1940.

Frontul de Est era alcătuit din centre informative în țară, la Cernăuți și Chișinău, și în URSS, la Odessa. După 1942, s-au mai organizat încă două centre în URSS, la Sevastopol și Rostov; subcentre informative în URSS, la Verhiva, Strovopolskaia, Krasnodar, Piatrikovsk, Ordjonikidze, Sodovoje, Abganierova, Ciskiakova și Vecea-Telsveachi; rețele informative în Peninsula Crimeea, la Ialta, Sevastopol, Eupokaria, Kierci și Djankai, la care se adaugă cele de la Nicolov, Krivoirog și Dniepropetorsk.

În afară de acest potențial informativ, Frontul de Est a fost sprijinit de „Eșalonul Mobil”, care și-a extins acțiunile informative și asupra Armatei germane începând cu sfârșitul lui decembrie 1942. În acest sens, într-un raport privind aspectele activității fostei Agenturi a Frontului de Est, din 23 octombrie 1944 se arăta : „...fără a avea nicio dispoziție scrisă din partea serviciului, care, de altfel, nici nu putea fi dată în acest mod, Agentura Frontului de Est a considerat, din proprie inițiativă, de datorie să informeze direct conducerea Serviciului și a Secției I-a asupra unor anumite stări de lucruri observate la trupele germane, atrăgând în mod special atenție asupra moralului, în INTELLIGENCE

scădere progresivă a trupelor germane din Est precum și asupra politicii și atitudinii, cu totul funeste în consecințe, pe care Comandantul Superior German o adoptase față de populația civilă din U.R.S.S.

Din documentele prezentate de Agentura Frontului de Est s-a ilustrat realitatea faptelor în multe compartimente, care au putut să contribuie la stabilirea unor concluzii generale.

Colonel,
Victor Siminel”

După ieșirea României din războiul împotriva U.R.S.S. (23 august 1944), Frontul de Est a fost dizolvat, iar agentura deconspirată, lista informatorilor nimerind în mâinile foștilor inamici – a sovieticilor iar cea mai mare parte a arhivei Frontului a fost distrusă.■

Note bibliografice

- Pavel Moraru, Serviciile secrete și Basarabia (1918-1991) - dicționar, Editura Militară, București, 2008,

- Cristian Troncotă, DIN ISTORIA SERVICIILOR DE INFORMAȚII- Al Doilea Război Mondial, Editura „A.N.I.” București, 2002.

- Cristian Troncotă, Mihail Moruzov și frontul secret, Editura Elion 2004

- Cristian Troncotă, România și frontul secret , 1859 – 1945, editura Elion 2007

- Cezar Măț, Serviciile secrete ale României în războiul mondial (1939-1945), Casa Editorială Demiurg, Iași , 2010 . Nicolae D. Stănescu, Întâmplări și oameni din Serviciul Secret. Cuvânt înainte, note și selecția textului M. Ștefan și Gh. Neacșu. Ed. enciclopedică, București, 2002,

- Cristian Troncotă, Din istoria unei colaborări, SSI - Abwehr, în „Magazin istoric“, s.n., iulie 1994, p. 13–17, august 1994, p. 73–77 și septembrie 1994, p. 28–32

- Tiberiu Tanase, Ion Lissievici, în Intelligence nr. 19 martie 2011

13.01.05.1951-01.05.2011 - 60 de ani de existență și funcționare a sistemului de transport și protecție a corespondenței clasificate

I Georgică Budu

Existența și dezvoltarea societății omenești este nemijlocit legată de apariția, transmiterea și utilizarea informației. De-a lungul timpului, comunitățile umane și-au creat instituții esențiale pentru existența și dezvoltarea lor.

Nevoia de comunicare a devenit una din condițiile principale ale ființării și eficienței acestor instituții, fiind însoțită inevitabil de cerința asigurării secretului informațiilor transmise, deoarece oamenii au sesizat avantajele pe care le pot obține când dispun de informații despre cei cu care sunt în conflict sau concurență de interese, dar și dezavantajele cu care se pot confrunta atunci când adversarii dispun de informații complete, veridice și nepermise despre acțiunile lor.

Problema securității documentelor conținând informații considerate secrete pe timpul transportului s-a pus dintotdeauna, însă în țara noastră a cunoscut diferite abordări, determinate de structura statului, modul de organizare social-politică, interesele proprietarilor de întreprinderi, precum și de ponderea redusă în economie a așa-ziselor regii ale monopolurilor de stat, ceea ce a determinat ca statul să fie mai puțin interesat în a pune în funcțiune vreun organism propriu în beneficiul acestora.

Din această cauză, transportul documentelor secrete se realiza individual de către fiecare instituție și regie autonomă, necontrolat, de către persoane neverificate, ceea ce a condus în multe cazuri la sustragerea, pierderea ori reproducerea frauduloasă a acestora.

Documentele vremii atestă o preocupare mai mare pentru apărarea secretului militar, sens în care, în cadrul Ministerului Apărării Naționale, au fost înființate, pe lângă oficiile poștale civile, Oficii poștale militare conduse de un salariat al poștei civile, rezervist asimilat. Oficiile poștale militare se subordonau garnizoanei militare și funcționau în localitățile în care se aflau unități militare. Un prim început în ordonarea transportului corespondenței secrete la nivelul statului

a fost făcut în 1940 printr-un document al conducerii de stat în care se stabileau câteva reguli obligatorii atât pentru unitățile militare, cât și pentru instituțiile civile și înființarea, pe lângă serviciile de secretariat, a câte un birou de curieri care avea sarcina să transporte corespondența secretă până la destinatar.

Pentru asigurarea unei circulații operative și sigure a documentelor secrete între instituțiile statului, Consiliul de Miniștri al Republicii Populare Române hotărăște înființarea, la 1 Mai 1951, a „Serviciului poștal special”, ca structură cu competență generală în domeniu, aflat la acea dată în compunerea Ministerului Afacerilor Interne (H.C.M. nr. 341/1951).

Constituirea acestui sistem a avut ca scop aplicarea unor norme unitare și obligatorii pentru toate instituțiile care expediază documente secrete, prevenirea scurgerii de informații și așezarea acestei activități deosebit de importante pe principii organizatorice temeinice.

Ca la orice început, în activitatea sistemului au existat și unele dificultăți, generate de existența unor reglementări incomplete, a unei dotări inadecvate pentru transportul corespondenței în teritoriu și a unei pregătiri mai puțin temeinice a personalului angajat pentru astfel de misiuni.

În scurt timp, aceste dificultăți au fost depășite prin optimizarea structurilor specializate, adaptarea cadrului normativ și a metodologiei de muncă la cerințele de protecție a informațiilor secrete ce se transmiteau între instituțiile statului și instruirea adecvată a personalului.

În acest context, au fost luate și alte măsuri, cum ar fi:

- transportul corespondenței oficiale a instituțiilor publice s-a realizat de către serviciul civil de poștă, cu regim „recomandat” (H.C.M. nr. 2093/1952), activitate care, din 1968, a fost preluată de Serviciul poștal special;

- francarea corespondenței secrete (H.C.M. nr. 825/1964), măsură la care s-a renunțat patru ani mai târziu, (H.C.M. nr. 2422/1968), stabilindu-se ca toate cheltuielile pentru transport să fie suportate de Ministerul Afacerilor Interne;

- elaborarea unor noi instrucțiuni privind colectarea, transportul și distribuirea corespondenței secrete, pregătirea pentru expediere, evidența acesteia, atribuțiile echipelor de curieri în situații normale și deosebite ș.a.

Noua împărțire administrativ-teritorială a României din 1968 a impus adaptarea corespunzătoare a sistemului de transport și protecție a corespondenței secrete, atât în plan central, cât și teritorial, precum și a modului de efectuare a tranzitului de corespondență între beneficiarii dispuși pe magistrale feroviare diferite.

Adoptarea Legii nr. 23/1971 privind apărarea secretului de stat a presupus mutații, atât în plan organizatoric, cât și în cel normativ, îndeosebi pe linia obligațiilor ce revin echipelor de curieri, registratorilor și delegaților unităților beneficiare privind lucrul cu documentele secrete și asigurarea securității acestora.

Evenimentele din decembrie 1989 găsesc cadrele sistemului la datorie, asigurând astfel continuitatea misiunilor de curierat pentru noile instituții ale statului. La 23.12.1989, sistemul trece în subordinea Ministerului Apărării Naționale, la Comandamentul Trupelor de Transmisiuni. Mutațiile produse în societatea românească în plan social, economic, juridic și al realizării securității și apărării naționale, au impus inițierea unor noi măsuri de îmbunătățire a cadrului normativ, organizatoric și procedural pentru colectarea, transportul, distribuirea și protecția corespondenței secrete, precum și pentru prevenirea actelor teroriste prin intermediul trimiterilor poștale.

În cadrul acestor preocupări se înscrie adoptarea H.G. nr. 948/1990, prin care sistemul este transferat, la 15.08.1990, în structura Serviciului Român de Informații, a H.G. nr. 426/1992 și ulterior, în aplicarea Legii nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, a H.G. nr. 1349/2002, prin care S.R.I. este abilitat să organizeze și să realizeze

colectarea, transportul, distribuirea și protecția, pe teritoriul României, a corespon-denței ce conține informații secrete de stat și secrete de serviciu, între autoritățile și instituțiile publice, agenții economici cu capital integral sau parțial de stat, precum și alte persoane de drept public ori privat, deținătoare de astfel de informații.

Precizăm că, deși sistemul a avut din punct de vedere organizatoric mai multe denumiri și a funcționat în diverse structuri ale M.A.I., M.Ap.N., S.R.I., acesta a funcționat fără întrerupere, principala sa misiune fiind aceea de a asigura transportul și protecția corespondenței clasificate pentru toate autoritățile și instituțiile publice de pe teritoriul României.

Privind retrospectiv, în perioada ultimelor două decenii de existență, sistemul a fost supus unui permanent proces de transformare și adaptare la cerințele de securitate în transmiterea informațiilor clasificate prin

corespon-dență, ajungând în prezent la standarde ridicate de calitate.În noul context, de profunde transformări ale mediului de securitate specifice progreselor „erei informaționale”, reconceptualizarea modelelor de securitate națională se fundamentează pe creșterea importanței informațiilor clasificate pentru asigurarea avantajului competitiv al statului atât în spațiul fizic, cât și în cel virtual. Tendința de mutare graduală a informației de pe suport de hârtie în rețele informatice de comunicare, pe lângă avantajele vitezei de reacție și a diseminării informației în timp real, creează noi vulnerabilități, cum sunt cele de tip wikileaks sau de accesare neautorizată a informațiilor, indiferent de tipul lor.

De aceea, suportul fizic al informațiilor clasificate nu poate să dispară, dimpotrivă, măsurile de protecție a acestora trebuie să se întărească. Aceste cerințe reprezintă obiectivele definitorii pentru modernizarea sistemului în anii ce vor urma.

Prin specificul misiunilor încredințate, sistemul se va afla în continuare la dispoziția autorităților și instituțiilor publice de pe întreg teritoriul țării, precum și a altor persoane juridice care gestionează informații clasificate, fapt ce îi conferă o poziție de mare răspundere, ce va putea fi onorată și confirmată doar prin profesionalism, loialitate, solicitudine, modestie și un comportament ireproșabil în toate împrejurările.■

Repere bibliografice

- Hotărârea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, nr. 341 din 15.04.1951;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, nr. 2093 din 27.11.1952;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române, nr. 825 din 27.10.1964;

- Hotărârea Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, nr. 2422 din 31.10.1968;

- Legea nr. 23/1971 privind apărarea secretului de stat;

- H.G. nr. 948/1990;

- Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, art. 3, alin. 2;

-Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, art. 34, lit. h;

- H.G. nr. 585/2002 pentru aprobarea standardelor naționale de protecție a informațiilor clasificate în România, art. 81, 82;

- H.G. nr. 781/2002 privind protecția informațiilor secrete de serviciu, art. 10;

- H.G. nr. 1349/2002 privind colectarea, transportul, distribuirea și protecția, pe teritoriul României, a corespondenței clasificate, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 909 din 13.12.2002, intrată în vigoare la 14.03.2003, cu modificările și completările ulterioare (H.G. Nr.172/2004).

I Oana Magdalena Ciobanu

Securitatea energetică, temă aflată constant pe agenda de discuții și dezbateri a factorilor decizionali de la nivel european, activi în domeniul politicii energetice, trebuie să se constituie ca parte integrantă a strategiilor economice comunitare ale căror obiective vizează analizarea și integrarea piețelor, precum și armonizarea reglementărilor legislative, dezvoltarea sustenabilă și protecția consumatorului, în contextul intensificării proceselor de coeziune socio-economică.

Limitările impuse de evoluțiile înregistrate pe piața petrolului și recente creșteri de prețuri, fără a mai aminti de riscul producerii de atacuri teroriste împotriva elementelor de infrastructură de importanță majoră, au făcut ca securitatea energetică să devină, din nou, un aspect de o importanță strategică.

Una dintre vulnerabilitățile de acest gen privește liniile de comunicații și transport. Patruzeci la sută din petrolul furnizat la nivel global tranzitează acum prin Strâmtoarea Hormuz din Golful Persic și experții au calculat că ponderea acestuia va atinge 60% în următorii 20 de ani. Anumite țări joacă un rol disproporționat de mare în furnizarea petrolului și a gazului pe piața mondială, ceea ce face ca politicile și evoluțiile interne ale acestora să aibă o importanță deosebită pentru economia lumii.

De exemplu, 60% din resursele de gaze naturale se găsesc în doar două țări: Rusia și Iran. În același timp, este din ce în ce mai evident că devine dificil să se sporească volumul cantităților furnizate sau să se găsească noi surse de energie pentru a răspunde cererilor crescânde, venite în special din partea Chinei și a Indiei.

În fiecare an, pierdem echivalentul producției Mării Nordului la nivelul producției totale. Rusia și Iranul se confruntă, de asemenea, cu dificultăți în privința

creșterii producției din cauza investițiilor insuficiente și îmbătrânirii infrastructurii. Recenta instabilitate din Delta Nigeriei

a redus cu un sfert cantitățile furnizate de această țară. Spre deosebire de multe domenii ale economiei, o mare parte a producției mondiale de petrol este supusă controlului de stat. Astăzi, doar 4% din rezervele de petrol cunoscute sunt controlate de marile companii multinaționale de petrol, cum ar fi Exxon, Shell sau BP.

Rusia a renaționalizat o treime din producția sa după anul 2000, ceea ce este un lucru semnificativ atunci când ne gândim că aportul Rusiei s-a ridicat la 40% în cadrul sporirii cantităților furnizate în ultimii ani. Optzeci la sută din totalul activelor de petrol sunt acum în posesia statului, iar acele state care beneficiază de actualele prețuri ridicate au un interes scăzut să crească nivelul producției.

De aceea, prețurile ridicate și strâmtorarea de pe piața petrolului, având o capacitate de rezervă limitată sau chiar inexistentă la care se poate apela, vor face ca până și cele mai mici scăderi la nivelul cantităților furnizate să aibă un efect semnificativ pentru America de Nord și Europa.

Totodată, America de Nord și Europa devin din ce în ce mai dependente de energia importată. De exemplu, UE importă în prezent 44% din gazul natural necesar, iar jumătate din acesta provine exclusiv din Rusia. Schimbarea ponderii principale, în cadrul consumului, de la petrol la gaze naturale va spori din câteva puncte de vedere dependența de anumite țări.

De exemplu, Rusia deține numai 6% din rezervele mondiale de petrol, dar posedă 30% din rezervele de gaze naturale. Fără să surprindă pe nimeni, actuala strâmtorare a pieței a reaprins dezbaterile privind

sursele alternative de energie, cum ar fi bio-combustibilii sau energia solară, ca să nu mai amintim de renașterea interesului pentru energia nucleară.

Totuși, bio-combustibilii reprezintă doar 1% din combustibilul folosit pentru transporturi, iar experții cred că această valoare nu va depăși 5% în următorii 20 de ani.

Chiar și astăzi, cărbunele acoperă două treimi din consumul de energie din China și India, iar combustibilii fosili asigură 90% din cererile de energie din întreaga lume. Petrolul reprezintă în continuare 40% din mix-ul global de energie datorită dominației sale în sectorul transporturilor.

Statistica indică modul în care cererea ar putea crește într-adevăr exponențial în anii viitori. În SUA, 868 de oameni dintr-o mie posedă un automobil personal, iar în UE 680 dintr-o mie.

Dar, în China, doar 13 oameni la mie au un automobil propriu. Imaginați-vă impactul asupra furnizărilor de energie dacă cifrele privind China s-ar apropia de cele din UE sau SUA în următorii 20 de ani.

Orientul Mijlociu va continua să aibă o importanță crucială pentru sectorul energetic, având în vedere că 61% din rezervele de petrol se află în prezent în această regiune.

Agenția Internațională pentru Energie (AIE) a calculat că, în ultimii 30 de ani, au existat 17 întreruperi în aprovizionarea cu petrol, care au implicat pierderi de mai mult de o jumătate de milion de barili pe zi la nivelul producției.

Paisprezece dintre acestea au avut loc în Orientul Mijlociu. În același timp, Orientul Mijlociu este în continuare regiunea în care se găsesc cele mai multe câmpuri petroliere nedezvoltate din lume. De aceea, în secolul XXI, stabilitatea politică în regiune va reprezenta cheia securității energetice în aceeași măsură ca rezolvarea altor tensiuni.

Această scurtă analiză a tendințelor globale în domeniu subliniază că energia reprezintă cu adevărat un element al securității.

Pe o piață atât de ermetică și cu atâtă dependență de petrol și gaze, amenințările la adresa furnizării de energie ar putea fi generate de câteva surse, precum atacurile teroriste, dezastrele naturale, intimidarea politică și șantajul sau întreruperile ca urmare a conflictelor sau tensiunilor regionale, pentru a aminti doar câteva dintre acestea.

Acest lucru sugerează nevoia de o strategie de prevenire a întreruperilor și de aranjamente care să minimizeze efectele asupra nivelului cantităților

furnizate în cazul producerii unei crize mondiale majore.

De asemenea, sugerează că securitatea energetică deține potențialul de a crea o criză majoră sau, cel puțin, că încercarea de a asigura furnizarea garantată a cantităților necesare ar putea să modeleze din ce în ce mai mult politica externă și prioritățile statelor membre NATO și din întreaga lume.

O altă caracteristică a actualei preocupări privind securitatea energetică este aceea că din ce în ce mai multe țări depind de cantitățile de energie care sunt furnizate de la distanțe foarte mari, prin conducte ce traversează întregi continente sau petroliere ce transportă gaze naturale lichefiate peste oceane. În următorul deceniu, aceste super-tancuri urmează să-și sporească nu numai numărul, ci și dimensiunile.

.Elemente de infrastructură din ce în ce mai sofisticate și vulnerabile, cum ar fi proiectele de noi conducte sau de construire a terminalelor de gaze, sunt create pentru a răspunde creșterii cererii. Acesta reprezintă un aspect al globalizării, întrucât el subliniază inter-dependența dintre consumatori și furnizori într-un lanț complex, care necesită asigurarea securității terestre și maritime pe întreaga lungime a acestuia.

În ceea ce privește terorismul, Al Qaida a amenințat, în mod explicit, că va desfășura un „jihad economic” prin atacarea capacităților energetice (ex. atentatul din Golful Persic asupra unui petrolier aflat sub pavilion francez și cel asupra celei mai mari rafinării din Arabia Saudită).

Spectrul acestor afirmații, susținute de realitate, au stimulat, la nivelul companiilor petroliere, o serie de dezbateri privind eficiența și gradul de securitate pe care și-l pot asigura prin mijloace proprii versus nevoia de sprijin legislativ și civic, în special pentru situațiile producerii unui incident sau al unei crize.

Producția de energie în statele Uniunii Europene

Statele membre ale Uniunii Europene se pot împărți, din punct de vedere al surselor de energie primară, în trei categorii: net producători, net importatori și categoria specială a țărilor coeziunii.

Țările net producătoare sunt Olanda, Danemarca și Marea Britanie. Odată cu descoperirea zăcămintului de la Groningen în anul 1959, Olanda a devenit cel mai mare producător de gaz dintre țările UE.

Consumul de gaz, care depășește 20% din consumul total de energie primară în spațiul comunitar, este acoperit în mare parte de doi mari furnizori, Rusia și Norvegia, pe locurile următoare situându-se Olanda și Algeria.

Danemarca este un exportator net de gaz natural, dar într-o cantitate mult mai mică decât Olanda. Necesarul de petrol și-l acoperă în proporție de 98% din resurse interne.

Marea Britanie este un alt mare producător și exportator de energie. Ca unul dintre actorii principali în politica europeană, alături de Germania, Franța și Italia, Marea Britanie necesită o privire mai atentă asupra sectorului său de energie. Între anii 1980-1990, acest sector, ca de altfel întreaga economie, a suferit schimbări majore.

Industria de petrol, gaze și cea producătoare de energie electrică au intrat într-un vast program de privatizare, în ciuda opoziției extrem de puternice manifestate de companiile de stat sau publice care dețineau monopolul absolut al acestor activități. O demonopolizare totală, urmată de înființarea instituțiilor de reglementare, au creat cea mai liberă piață a energiei din Europa. Singurul domeniu care a rămas încă în monopolul statului este energia nucleară. Obiectivul politicii guvernamentale în domeniul energiei a fost încurajarea competiției, iar guvernul a intervenit numai pentru a stabili regulile jocului.

Țările net importatoare sunt Germania, Franța și Italia.

Germania este un mare importator de gaz (78% din necesar) adus mai ales din Rusia, și petrol (99% din necesar). Germania este, în același timp, un important producător și un transportator de energie în UE. Producția de cărbune a scăzut în ultimii ani, în timp ce producția de energie nucleară crește relativ încet.

Diversificarea surselor de energie și siguranța în alimentare sunt două din preocupările majore ale statului german. Politica de energie nu este uniformă în ce privește organizarea și implicarea autorităților guvernamentale. În sectorul cărbunelui și al energiei nucleare, statul are un rol major, în timp ce sectorul petrolului este guvernat de regulile pieței libere. În domeniul gazului, piața este „împărțită” pe secțiuni dominate de diferite companii (așa-numita „piață organizată”).

Energia nucleară nu este privită cu prea mult entuziasm, iar industria cărbunelui, care se bucură încă de subvenții aspru criticate de oficialii CE, este în continuu declin. Începând cu anii '80, protecția mediului a devenit obiectiv prioritar al guvernului și o preocupare majoră în domeniul energiei. Așadar, Germania nu urmează o politică de energie articulată și omogenă, unul din motivele importante fiind structura sa federală, care acordă landurilor o largă autonomie.

Franța este un importator net de energie. Importă aproape în totalitate petrolul și gazul de care are nevoie (99%) și peste 75% din cărbune. Dezvoltarea puternică a sectorului nuclear a fost rezultatul firesc al dependenței excesive față de importul de combustibili clasici.

Conform datelor publice furnizate de EU-RO Newsletter, Franța deține primul loc în UE, cu o cotă de producție a energiei nucleare de 79%, având 59 de unități nucleare cu o putere instalată de 63.473 MW.

Mai sunt de reținut, ca procente din producția totală de energie nucleară europeană, următoarele exemple: 55,6% Belgia, 44,1% Bulgaria, 37,2% Ungaria, 32,9% Finlanda, 31,1% Germania, 56% Slovacia, 42% Slovenia etc. Din afara Uniunii, reținem 49% Ucraina și 15,8% Rusia.

În total, Uniunea Europeană deține 145 de unități nucleare, neincluzându-le pe cele oprite din Bulgaria și Lituania și nici pe cele care operează în Elveția. Deși Franța deține rezerve de petrol și gaz, producția internă se menține la un nivel scăzut. Sursele de importuri sunt Rusia și Algeria, urmate de Norvegia. Franța are o veche tradiție în ce privește companiile de stat în domeniul energiei.

Electricité de France și Gaz de France sunt companii monopoliste prin tradiție. Privatizarea sectorului de energie se află pe agenda politicii guvernamentale, dar ei i se opun, fără vehemența celei înregistrate în Marea Britanie, sindicatele și companiile însele. Protecția mediului, ca o componentă integrată a politicii de energie, este încă la început.

Italia este săracă în resurse energetice și importă din Algeria cea mai mare parte din gazul necesar, fiind de altfel și țara de tranzit a gazului algerian spre Europa.

Nu există sector nuclear, ca rezultat al moratoriului impus prin referendumul din 1987. Sectorul de energie este tradițional de stat, ca și în Franța. Holding-ul energetic ENI a început să fie privatizat pe componente, iar ENEL, compania de electricitate, este și ea pe cale de a fi complet privatizată, pe baza unui plan de restructurare pe activități.

Fiind foarte dependentă de importurile energetice, Italia este preocupată în special de creșterea eficienței energetice, dar și de protecția mediului.

Țările mici, net importatoare de energie sunt Austria, Belgia, Finlanda, Suedia și Luxemburg. Acestea ar fi favorizate de o politică de energie condusă de la Bruxelles, mai degrabă decât să rămână la latitudinea statelor membre. În acest grup de state există însă contraste importante.

Țările nordice din acest grup pun un accent puternic pe protecția mediului și pe energia nucleară (fiind sărace în resurse, în comparație cu vecinele lor mai bogate, Danemarca și Norvegia), în timp ce Austria are o poziție privilegiată datorită potențialului hidroelectric, care asigură circa 70% din producția internă de energie.

Utilizarea biomasei ocupă locul doi, cu 11% din producția internă de energie. Belgia, total lipsită de combustibili fosili, se bazează pe importuri și pe energie nucleară, deși nu există planuri de dezvoltare a acestui sector în viitor. Belgia este una din susținătoarele puternice ale politicii de energie în UE.

Irlanda, Grecia, Spania și Portugalia, țări care au beneficiat de un masiv suport financiar din partea țărilor mai bogate ale UE prin Fondul de Coeziune Socială, sunt net importatoare de energie.

Ele au o infrastructură energetică mult mai slabă decât a celorlalte state. Sectorul energetic este relativ slab dezvoltat, eficiența tehnologiilor este redusă, iar sistemele de transport pentru gaz și electricitate nu sunt suficient dezvoltate.

De exemplu, Portugalia, care se bazează mai ales pe potențialul său hidroelectric, poate ajunge să importe în anii secetoși până la 90% din energia consumată.

Grecia a înregistrat o creștere spectaculoasă a consumului de energie până la 80% din necesarul de gaz care provine din Rusia, iar, potrivit oficialilor companiei de stat de gaz, DEPA, la acesta se adaugă gazele care provin din Azerbaidjan, prin Turcia.

Aproape 80% din consumul de energie este asigurat din import. Spania importă peste 80% din gazul metan, tot petrolul și aproape jumătate din cărbune. Moratoriul asupra energiei atomice a stopat dezvoltarea sectorului nuclear în această țară.

În Irlanda, peste 70% din consumul de energie primară este importat, iar procentul va crește odată cu epuizarea resurselor interne de gaz. De aceea, orientarea este către construcția de magistrale de transport pentru gaz.

Dacă țările Nordului bogat sunt intens preocupate de descentralizare și demonopolizare fără a se interesa prea mult de o politică comună, cele mai puțin dezvoltate ale Sudului caută surse de dezvoltare a sectorului de energie în interiorul UE.

De aceea, nu există grupuri de state cu o viziune comună asupra politicii de energie dincolo de clasificarea mai sus-menționată importator/exportator. În schimb, există o diferență clară pe axa Nord-Sud în ce privește nivelul de dezvoltare al sectorului energetic, infrastructură și utilitățile de energie.

În ceea ce privește structura producției de energie, aceasta se bazează în principal pe combustibili fosili, energie nucleară și, într-o măsură mai mică, pe surse regenerabile.

Temerile legate de încălzirea Pământului au schimbat percepția asupra energiei nucleare. Este un fapt recunoscut acela că folosirea energiei nucleare și a celor regenerabile, împreună cu eficiența energetică crescută, conduc la limitarea efectului de seră al gazelor emise de combustibilii fosili. Abandonarea totală a energiei nucleare ar însemna ca 35% din producția de energie electrică să fie acoperită din alte surse.

De aceea, opțiunea nucleară rămâne deschisă statelor europene care o doresc. Totuși, procesarea și transportul deșeurilor radioactive rămâne o chestiune încă nerezolvată.

Noile țări membre care au reactoare vechi trebuie să le închidă sau să le modernizeze, așa cum este cazul grupurilor nucleare de la centrala Dukovany din Cehia sau Kozlodui din Bulgaria.

Fiind un subiect de interes major, siguranța nucleară face obiectul unor raportări regulate și se are în vedere INTELLIGENCE

elaborarea unui standard de practici comune și a unui mecanism european de control și peer-review.

Dacă în anii '70 energia verde era considerată o utopie și tratată ca un vis al cercetătorilor, situația s-a schimbat de-a lungul anilor și viziunea unui „viitor solar” a devenit un subiect de dezbatere.

Sursele de energie noi și regenerabile (biomasa, energia solară, energia vântului, hidroenergia, pila fotovoltaică etc) au devenit deja, pentru țările industrializate, obiective naționale în structura producției lor de energie.

Aceasta s-a întâmplat mai ales ca urmare a două evenimente. Primul a fost publicarea în 1972 a raportului „The Limits to Growth” a Clubului de la Roma, iar al doilea l-a reprezentat prima criză a petrolului și criza energetică din 1973/1974. Raportul prevedea încă de atunci o reducere dramatică a resurselor energetice clasice și o creștere rapidă a poluării mediului. Concurența celor două evenimente a adus în discuție chestiunea siguranței în alimentarea cu energie.

În acest context, energia regenerabilă a fost privită pentru prima oară ca o posibilă soluție alternativă la petrol. Când prețul petrolului a scăzut brusc, în anii 80, viziunea „solară” și-a pierdut din nou atractivitatea. Și totuși, evoluțiile ulterioare au confirmat concluziile Clubului de la Roma, iar problemele de mediu au început să se discute la scară planetară, mai ales după Conferințele de la Rio (1992) și Kyoto (1997).

Situația producției de energie electrică din surse regenerabile, precum și țintele vizate pentru anul 2010 au fost următoarele:

	Hidro	Vânt	Biomasă	Geotermală	Total	Ținte pentru 2010*
Belgia	0,5 %	0	1,1 %	0	1,6 %	8 %
Danemarca	0,1 %	12,3 %	4,8 %	0	17,2 %	29 %
Germania	4,1 %	1,6 %	1,1 %	0	6,8 %	12,5 %
Grecia	6,9 %	0,8 %	0	0	7,2 %	20,1 %
Spania	13,1 %	2,1 %	1,0 %	0	16,2 %	29,4 %
Franta	12,5 %	0	0,6 %	0	13,1 %	21 %
Irlanda	3,5 %	1,0 %	0,4 %	0	4,9 %	13,2 %
Italia	16 %	0,2 %	0,7 %	1,7 %	18,6 %	24 %
Liechtenstein	10,2 %	2,3 %	4,8 %	0	17,3 %	5,7 %
Olanda	6,2 %	0,9 %	3,6 %	0	10,7 %	9 %
Austria	67,3 %	0,1 %	2,6 %	0	70 %	78,1 %
Portugalia	24,0 %	0,4 %	3,5 %	0,2 %	30 %	39 %
Finlanda	20,0 %	0,1 %	12,2 %	0	32,3 %	31,5 %
Suedia	54,1 %	0,3 %	2,7 %	0	57,1 %	60 %
M. Britanie	1,4 %	0,3 %	1,3 %	0	2,8 %	10 %
UE	12,4 %	0,9 %	1,5 %	0,2 %	14,9 %	22 %

Sursa: Eurostat

Consumul de energie în statele Uniunii Europene

Deși situația energetică pe ansamblul țărilor în curs de aderare și a celor candidate la UE pare similară cu a statelor membre în ce privește dependența de importurile de resurse energetice, tabloul energetic arată diferit în cel puțin câteva domenii: structura producției de energie și dependența energetică, infrastructura, eficiența energetică, dar și contextul politico-istoric.

Structura producției și dependența energetică în țările din Estul Europei

Țările din Europa Centrală și de Est sunt mult mai dependente de importul dintr-o singură sursă decât statele membre, deși per total, dependența de importuri este mai redusă (36,9% față de 47,6% în UE).

Dependența României față de resursele energetice din import este de 21,9% (statisticile românești indică procente cuprinse între 30-40%).

Ceea ce este diferit și caracteristic țărilor Central și Est Europene este faptul că această dependență este legată în proporții covârșitoare de un furnizor unic, Rusia, care asigură, de exemplu, întreg importul de gaze și petrol al Slovaciei, 98% din cel de petrol și 89% din cel de gaze al Ungariei, 50% din importul de petrol al Poloniei, 78% din importul de gaz al Cehiei.

În privința managementului consumului de energie trebuie arătat ca acesta să fie controlat și dirijat, îndeosebi prin monitorizarea atentă a eficienței energetice și prin diversificarea surselor de energie primară. În 2004, Uniunea lărgită consuma peste 20% din producția mondială de petrol. Pentru siguranța în alimentarea cu combustibili energetici, este necesară asigurarea de stocuri strategice de petrol și coordonarea utilizării acestora, ca și solidaritatea între statele membre pe timp de criză. O abordare similară trebuie să existe pentru stocurile de gaz.

Fragilitatea bazelor juridice

Cu toate că problemele legate de energie au fost la originea întregii construcții europene, începând cu Tratatul de instituire a Comunității Europene a

Cărbunelui și Oțelului (CECO), continuând cu Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Tratatul Euratom) și respectiv Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (devenit ulterior TCE), nici unul dintre actele constitutive ale entității, devenite ulterior Uniunea Europeană, nu conținea nicio referire specifică cu privire la o politică comună în domeniul energiei.

Cât privește Tratatul Euratom, acesta își are originea în criza petrolului din Suez, din 1956. Tratatul și-a propus, pe de o parte, reducerea dependenței față de importurile din Orientul Mijlociu, iar pe de alta, să ofere o contrapondere la dominanța nucleară a SUA și URSS ce începuse să se manifeste la acea vreme. Mai târziu, Euratom a încurajat dezvoltarea programelor nucleare naționale. Prin faptul că TCE a rămas fără prevederi referitoare la problemele energetice, în timp

ce celelalte două tratate se refereau strict la unele produse din domeniul energiei, Comunitățile Europene au fost condamnate să suporte lipsa unei politici comune în acest domeniu. Energia nu a fost singura lacună a Tratatului de la Roma asupra instituirii Comunității Economice Europene.

La fel au stat lucrurile în privința protecției mediului, a dezvoltării regionale sau a industriei. Totuși, deși uitate într-o primă fază, acestea au fost avute în vedere în tratatele ulterioare de revizuire a celor instituite (prin Actul Unic European sau prin Tratatul de la Maastricht). Energia nu a fost abordată decât indirect, în cadrul reglementărilor privitoare la politica de mediu. Astfel, art.175 alin.2 al Tratatului de la Roma menționa faptul că orice măsură în domeniul protecției mediului care ar avea ca efect „afectarea sensibilă a

alegerii de către un stat între diferitele surse de energie, precum și structura generală a aprovizionării sale cu energie” trebuie să fie luată printr-un vot în unanimitate în cadrul Consiliului.

Tăcerea Tratatului de la Roma a fost, totuși, cel puțin parțial, suplinită prin modificările ulterioare ale acestuia. În același timp, mai multe dintre prevederile Tratatului conțin norme juridice care permit o abordare indirectă a problemelor energetice.

Astfel, pentru a putea promova reglementări comunitare în acest domeniu, Comisia Europeană a fost constrânsă de mai multe ori să recurgă la soluții ingenioase, formulându-și susținerile pe unele texte ale Tratatului care reglementează alte aspecte:

- art.308 TCE, “oferă puteri Consiliului de a adopta, cu unanimitate, după îndeplinirea procedurilor de consultare a Parlamentului European și în baza unei propuneri a Comisiei, măsuri vizând atingerea unuia dintre obiectivele Comunității”;

- instrumente suplă, precum demersurile vizând apropierea legislației statelor membre (întemeiate pe art.95 al TCE), orientări în materie de rețele transeuropene (art.156 TCE), sau politica comunitară de mediu (art.175 TCE);

- se poate avea în vedere, în egală măsură, recurgerea la reglementări în domeniul concurenței, transporturilor, fiscalității sau relațiilor externe.

Momente cheie în evoluția spre o politică comună în domeniul energiei

În contextul în care cadrul juridic, dat de tratatele constitutive ale comunităților europene, putea fi caracterizat mai degrabă ca lacunar, au fost necesare unele abordări bazate pe o strategie a „pașilor mărunți”, pentru a se contura primele elemente ale unei politici comune în domeniul energiei.

O primă deschidere spre unele clarificări s-a făcut în 1964, când a fost încheiat un Protocol de Înțelegere între statele membre, pe probleme de energie. Documentul atrăgea atenția asupra caracterului global al problemelor de energie și asupra faptului că Tratatul Comunităților Europene acoperă acest sector într-o manieră necoordonată.

Urmare a acestui demers, precum și a condițiilor istorice concrete, în 1967, Comisia Europeană a realizat o primă încercare de coordonare, printr-o Comunicare către Consiliul Miniștrilor, în care indica primele măsuri în construcția unei politici comune în acest domeniu.

Actul Unic European (1987) a marcat un punct de turnură pentru piața unică, dar energia nu s-a bucurat INTELLIGENCE

de un interes special, pentru că, la acea vreme, guvernele nu erau dispuse să cedeze o parte din controlul lor asupra monopolurilor naționale de energie în favoarea deschiderii către piață.

La Consiliul European de la Dublin, din 1990, s-a lansat ideea că refacerea economică în fostul spațiu comunist, ca și siguranța în alimentarea cu energie a țărilor din spațiul comunitar, ar putea fi întărite printr-o colaborare în domeniul energiei.

Așa s-a născut Carta Europeană a Energiei, al cărui document final a fost semnat la Haga de către 51 de state, în decembrie 1991. Aceasta stabilește principiile, obiectivele și mijloacele de realizare a unei cooperări pan-europene în domeniul energiei. Cadrul legal de cooperare pentru a pune în practică principiile Cartei a fost realizat prin Tratatul asupra Cartei Energiei.

Acesta este un document multilateral semnat în decembrie 1994, la Lisabona, având drept obiectiv „stabilirea unui cadru de promovare pe termen lung a colaborării în domeniul energiei” pe axa Est - Vest, pornind de la principiile Cartei Europene a Energiei.

Tratatul se bazează pe respectarea principiilor pieței interne a energiei și reprezintă o extensie a acesteia la întreaga Europă și mai departe (Japonia este una dintre semnatare). O parte importantă a Tratatului se referă la eficiența energetică și problemele de mediu.

Comerțul cu energie între părțile semnatare este guvernat, conform Tratatului, de procedurile GATT, ceea ce înseamnă că țările semnatare trebuie să aplice aceste proceduri chiar dacă nu sunt parte a „Acordului General asupra Tarifelor Vamale și Comerțului” (GATT) sau a „Organizației Mondiale a Comerțului” (OMC).

Totodată, sunt prevăzute articole care stabilesc condițiile de concurență, transparență, suveranitate, taxare și mediu, ca și articole dedicate protecției investițiilor, tranzitului de energie și tratamentului aplicat disputelor. Tratatul a intrat în vigoare în anul 1998.

Tratatul privind Uniunea Europeană, cunoscut sub numele de Tratatul de la Maastricht, încheiat în 1992, a reprezentat un ușor pas înainte deoarece art.3 al TCE menționa între domeniile de acțiune ale Comunității „măsurile în domeniul energiei, protecției civile și turismului”. Consecințele acestor modificări au fost totuși dezamăgitoare.

Tratatul a adus unele completări la definirea conceptului de piață internă a energiei (PIE), fără să includă un capitol de energie. Aceasta, în pofida faptului că executivul european a pregătit o propunere de capitol, care ar fi trebuit, între altele, să investească Comisia Europeană cu anumite competențe în domeniu. Trei țări s-au opus vehement acestei inițiative: Marea Britanie, Olanda și Germania.

Aceeași soartă a avut și o altă propunere a Comisiei, referitoare la administrarea Cartei Energiei de către Direcția de Energie din cadrul CE.

Tratatul de la Amsterdam (semnat în anul 1997 și intrat în vigoare în anul 1999) a consfințit pentru prima dată o inițiativă comunitară din domeniul energiei, anume Rețelele de Energie Trans-Europene (TENs), proiect care urmărește extinderea rețelilor de transport, telecomunicații și infrastructuri energetice pan-europene, dincolo de cadrul strict al Uniunii.

Scopul acestor programe este de a mări capacitatea de interconectare și interoperabilitate a rețelilor naționale, ca și accesul la acestea și, de asemenea, să lege zonele izolate și periferice cu regiunile centrale ale Uniunii. Pentru administrarea acestor programe există o linie bugetară specială la nivelul Uniunii.

Comisia Europeană joacă un rol central în dezbaterile dintre diferiții actori de pe piața energiei, unii dintre ei dorind descentralizarea, iar alții, dimpotrivă, așa cum s-a văzut anterior.

Prima comunicare a Comisiei Europene care abordează chestiunea unei politici energetice comune datează din 1995 și s-a numit Cartea Verde "For a European Union Energy Policy". Cartea Verde a Energiei este primul studiu energetic cu adevărat important realizat după anii '70 în spațiul european și reprezintă baza unei strategii energetice pe termen lung a Comunităților Europene. Scopul său nu a fost să prezinte soluții, ci să atenționeze asupra stării actuale a sectorului de energie, precum și a implicațiilor și consecințelor consumului de energie asupra economiei și mediului înconjurător.

Pentru a îmbunătăți siguranța în alimentarea cu energie și a răspunde în același timp cerințelor de mediu (în special în problema schimbărilor climatice și a încălzirii globale), Cartea Verde evidențiază necesitatea ca sursele de energie regenerabilă să devină o parte tot mai importantă din structura producției de energie. Potrivit documentului, până în anul 2010, proporția surselor regenerabile ar trebui să ajungă la 12%, față de 6%, în anul 1998.

I-au urmat, în același an, „An Energy Policy for the European Union”, apoi o nouă secvență de comunicări, în 1996 și 1997, numite Cartea Verde „Energy for the Future: Renewable Sources of Energy”, respectiv Cartea Albă „Renewable Sources of Energy”.

Aceste documente stau la baza actualei politici energetice comune și a legislației europene create pentru a o pune în practică. Complexitatea problemelor legate de producerea energiei, transportul și consumul energiei a crescut mult în ultimele decenii,

odată cu acutizarea problemelor globale de mediu, schimbările climatice și epuizarea resurselor naturale. Pe lângă acestea, Uniunea Europeană se confruntă cu câteva probleme specifice, între care cea mai serioasă este cea legată de dependența accentuată față de resursele energetice de import.

Propunerea de includere a Capitolului de Energie a fost repusă pe agenda următorului Tratat de la Amsterdam, din 1997, dar a fost respinsă. Este interesant că Parlamentul European a fost un susținător puternic al Capitolului de Energie, adversarii fiind chiar statele membre.

Tratatul UE a adus totuși ceva nou pentru sectorul energetic, lărgind aria de acțiune a principiului subsidiarității, valabil până la acea dată numai pentru chestiunile de mediu. Principiul subsidiarității are o importanță specială în domeniul energiei, pentru că permite Comisiei să armonizeze raportul de forțe dintre statele membre și instituțiile comunitare, utilizând ca instrument principal directiva.

Aceasta, după cum se știe, nu impune mecanisme rigide, ci definește un cadru care permite statelor membre să opteze pentru acele sisteme care se potrivesc cel mai bine resurselor naturale, profilului industrial și politicilor de energie din fiecare țară în parte.

Aflată și sub presiunea angajamentelor asumate prin Protocolul de la Kyoto, Comisia Europeană a lansat în anul 2000 cea de-a treia Carte Verde „Spre o strategie europeană a siguranței în alimentarea cu energie”. Raportul final asupra Cărții Verzi a Energiei, rezultat în urma unei dezbateri publice de o amploare fără precedent în ultimii 30 de ani, a fost prezentat de Comisia Europeană la 27 iunie 2002. ■

Doctrina și cadrul normativ din România postdecembristă privind amenințările la adresa securității naționale.

I Liviu Mihail Iancu

Securitatea națională reprezintă acea stare de normalitate și de echilibru fundamentată pe păstrarea intactă a atributelor de bază ale statului național (suveranitate, unitate, independență, indivizibilitate), menținerea ordinii publice și respectarea drepturilor și libertăților cetățenești, care se răsfrânge în mod pozitiv asupra cetățenilor, comunităților, statului și societății, ca ansamblu.

Securitatea națională se obține prin apărarea permanentă, prin acțiuni oportune, planificate și dinamice, a valorilor, intereselor și obiectivelor naționale.

Această triadă valori-interese-obiective reprezintă suma aspectelor ce constituie identitatea națională și aspirațiile legitime ale națiunii de supraviețuire și evoluție într-un climat pașnic, de prosperitate.

Apărarea triadei amintite trebuie derulată împotriva acelor elemente din mediul de securitate care, prin natura lor, împiedică dezvoltarea normală a națiunii.

Cele trei elemente pe care le au în vedere instituțiile statului abilitate în acest sens ca fiind periculoase pentru realizarea securității naționale sunt riscurile, amenințările și vulnerabilitățile.

Dacă riscurile reprezintă mai degrabă aspecte ale evoluției situației de securitate care se pot materializa în mod negativ în viitor, iar vulnerabilitățile se referă la însușirile proprii ale unei națiuni și ale organizării ei statale care îi pot influența negativ dezvoltarea, amenințările sunt acei factori concreți de pericol, susceptibili să lezeze imediat, în prezent, securitatea națională.

Amenințările sunt consecințe ale modului în care este configurat la un moment dat mediul de securitate, care se află într-o permanentă schimbare, reflectând prin însăși evoluția sa modificările generale ale societății umane. Prin urmare, amenințările se schimbă și ele, de la epocă la epocă, de la secol la secol, ba chiar de la

deceniu la deceniu. Obligația instituțiilor statului cu responsabilități în domeniu este de a decela în permanență, cu maximum de luciditate, modificările petrecute la nivelul mediului de securitate, global și regional, de a stabili cu rigurozitate amenințările nou-apărute și mutațiile intervenite în cazul celor vechi, de a elabora și implementa cadrul conceptual și legislativ potrivit prin care factorii de pericol descoperiți pot fi preveniți sau contracarați.

Instituțiile statului român responsabile în domeniu s-au achitat de această sarcină, cu un grad acceptabil de promptitudine și profesionalism.

Față de Legea 51/1991 privind Siguranța națională, noile documente ce stabilesc cadrul de acțiune în domeniul securității naționale, aprobate și implementate, sau aflate încă în stare de proiect, reprezintă o îmbunătățire evidentă și o racordare binevenită la noile cerințe de securitate.

Prin Strategia de Securitate Națională a României (SSNR), aprobată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) pe 17 aprilie 2006, Strategia Națională de Apărare (SNAp), aprobată de CSAT pe 22 iunie 2010, și Proiectul de lege privind activitatea de informații, contrainformații și securitate, aflat în Parlament pentru dezbatere, cadrul conceptual și legislativ pentru cunoașterea, prevenirea și combaterea amenințărilor s-ar îmbunătăți considerabil, creând premisele pentru sporirea eficienței statului în realizarea securității naționale.

Deși Legea nr. 39/1990 stipula că CSAT trebuie să elaboreze o concepție fundamentală de apărare a țării,

un asemenea document programatic sau altele asemănătoare nu au fost elaborate anterior aprobării și promulgării Legii 51/1991 (care a intrat în vigoare chiar înaintea adoptării Constituției). Din acest motiv, evaluarea mediului de securitate la care au procedat factorii de decizie de la acel moment nu poate fi analizată. Totuși, în baza studierii amenințărilor înscrise la art. 3, lit. a-l, din Legea nr. 51/1991, această evaluare se poate reconstitui.

Amenințările pe care le statuează Legea 51/1991 sunt amenințări convenționale, precum acțiuni pentru înlesnirea ocupației militare străine, trădarea prin ajutarea inamicului, spionajul, sabotajul, subminarea economiei naționale, atentatele la adresa persoanelor ce dețin funcții înalte în stat, propaganda în favoarea extremismului comunist, legionar sau fascist, revizionismul, separatismul etc.

Ele descriu o concepție actuală la acel moment, dar care intra deja în desuetudine, construită în baza experienței realităților Războiului Rece. Principalii factori de pericol proveneau din partea altor state și ideologii politice.

Probabil că, dacă Războiul Rece ar fi continuat și dezvoltarea tehnologică ar fi stagnat, atât prevederile referitoare la amenințări din Legea nr. 51/1991, cât și concepția în baza căreia au fost incluse în actul normativ ar fi fost, astăzi, mai puțin anacronice.

Mediul de securitate s-a schimbat, însă, cu repeziciune. Ritmul de producere a modificărilor a fost atât de alert, încât pentru unele amenințări nici nu s-a așteptat reconsiderarea întregii viziuni asupra mediului de securitate. Exemplul cel mai evident este adoptarea Legii 535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului.

Totuși, reconsiderarea analizei s-a produs. Primul document programatic care descrie realist noul mediu de securitate și identifică lucid noile amenințări este Strategia de Securitate Națională a României din 2006, intitulată „România Europeană, România Euroatlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură și prosperă”.

În descrierea făcută actualei situații internaționale se arată că „lumea postbipolară” reprezintă un mediu care se transformă rapid sub impactul globalizării. Principalele tendințe sunt acelea de acutizare a competiției dintre state pentru resurse, în general, și resursele strategice, în particular, dar și pentru piețe și ascuțirea conflictelor identitare.

Noua configurație a sistemului internațional și noile coordonate socio-politice și tehnologice determină, pe lângă modificarea vechilor amenințări, apariția unor noi amenințări, neconvenționale.

Dintre acestea sunt amintite: terorismul internațional structurat în rețele transfrontaliere, proliferarea armelor de distrugere în masă, biologice, chimice sau nucleare, criminalitatea organizată transnațională, guvernarea ineficientă, conflictele interetnice, conflictele înghețate și mișcările separatiste, ca focare de răspândire a insecurității, catastrofele naturale și problemele de mediu etc.

După cum se observă, noile amenințări au foarte puțin în comun cu cele vechi. Vectorii purtători ai amenințărilor nu mai sunt entități politice, iar adeseori nu mai sunt nici măcar oamenii.

Se remarcă, de asemenea, faptul că dimensiunea acestor amenințări este globală, depășind capacitățile statului-națiune modern de a le combate prin propriile mijloace și resurse.

Componenta colaborării și cooperării între state pentru gestionarea comună a securității internaționale devine un leitmotiv al SSNR, subliniindu-se faptul că structura noilor amenințări obligă la însăși reconsiderarea conceptului de securitate națională.

Ea nu mai este o identitate independentă la mijlocul altora de același fel, ci devine parte integrantă a securității internaționale.

Analiza mediului de securitate și identificarea noilor amenințări conduce, prin urmare, la o modificare de paradigmă, care este completată și prin alte elemente importante, total noi față de concepția imediat postrevoluționară.

Dintre acestea, sunt demne de amintit enunțarea principiului referitor la echilibrul dintre siguranța cetățeanului și securitatea statului ca obiectiv, de aceeași importanță în cadrul securității naționale, sau stabilirea legăturii intrinseci care există între securitate și prosperitate, ca elemente prin care se pot preveni, combate și înlătura amenințările.

Strategia Națională de Apărare „Pentru o Românie care garantează securitatea și prosperitatea generațiilor viitoare” (2010), deși cu un titlu neinspirat, pentru că un astfel de program trebuie să fie destinat și să se preocupe în principal de generațiile actuale, completează în mod fericit SSNR, dezvoltând elemente de continuitate din aceasta și subliniind mai cu seamă modificările survenite în intervalul 2006-2010.

Există de altfel un întreg capitol în SNAp prin care se subliniază continuitatea dintre viziunea exprimată în SSNR și cea din SNAp.

Elementele de noutate cu privire la mediul de securitate sunt reprezentate de reapariția conflictelor convenționale în apropierea teritoriului României INTELLIGENCE

(războiul ruso-georgian din 2008) și de regresul în domeniul neproliferării armelor convenționale (suspendarea unilaterală de către Federația Rusă a participării la Tratatul cu privire la Forțele Armate Convenționale în Europa, survenită în 2008). Sunt subliniate și elemente pozitive precum coagularea unei poziții unitare a NATO pe problematica Mării Negre.

Terorismul internațional, proliferarea armelor de distrugere în masă și criminalitatea organizată transfrontalieră reprezintă, în continuare, cele mai periculoase amenințări neconvenționale cu care se confruntă lumea și, prin urmare, România, cu atât mai mult cu cât, din 2007, statul român este membru cu drepturi depline și al Uniunii Europene.

Consecința este aceea că, deși nu reprezintă în sine o țintă predilectă a acestor amenințări, prin integrarea europeană și euroatlantică, România își însușește amenințările de acest tip ca factori de pericol ce îi periclitează prin extensie și propria securitate națională.

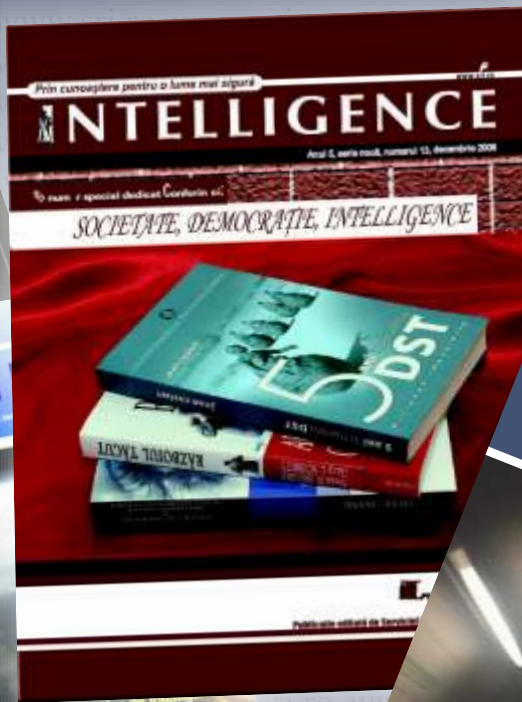
Interesant este faptul că în SNAp se insistă asupra amenințărilor cu privire la lipsa resurselor energetice și la atacurile informaționale. Accentuarea acestor aspecte arată că există capacitatea instituțională de a repera în mod constructiv schimbările petrecute la nivel internațional (crizele gazului din iernile trecute, atacul cibernetic suferit de Estonia în 2007) și de a trasa direcții optime de acțiune pentru a le putea face față cu succes.

Se observă că reconsiderarea petrecută la nivelul amenințărilor este însoțită și de noi paradigme teoretice. Se dezvoltă concepția inclusă inițial în SSNR și se adaugă elemente noi, precum cel al „matricei de securitate”, ca o măsură prin care ne aliniem și în plan conceptual la eforturile statelor NATO și UE pentru realizarea securității naționale și internaționale.

Bazată pe cinci piloni (triada securitate-prosperitate-identitate, multidimensionalitatea, multidirecționalitatea și multifuncționalitatea securității, siguranța cetățeanului, controlul democratic al activităților de securitate națională și gestionarea integrată a securității, corelată cu conceptul de comunitate de informații), „matricea de securitate” este fundamentală pentru realizarea managementului eficient al sistemului național de apărare.

Dacă pentru perioada imediat postdecembristă remarcasem că există o lege în domeniul securității naționale, dar că nu există o strategie, pentru momentul actual se observă că există strategii, dar nu au fost adoptate încă legi în această privință.

Unul dintre cele mai evidente aspecte în acest sens este legat de stabilirea amenințărilor la adresa securității naționale.

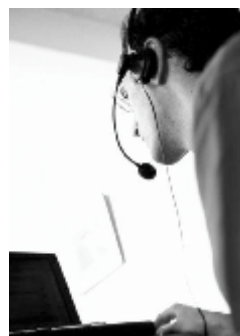
INTELLIGENCE

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII

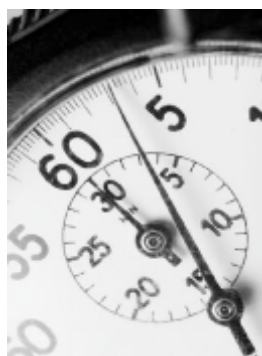

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

www.sri.ro

Toate amenințările incluse în strategiile de mai sus își găsesc locul în cadrul unui cuprinzător articol 8. Noile amenințări enumerate în SSNR și SNAp, precum terorismul internațional (pct.4), criminalitatea organizată transfrontalieră (pct.5) și proliferarea armelor de distrugere în masă (pct.7), sunt menționate explicit în acest articol.

Adeseori se detaliază anumite amenințări, prin descrierea formelor pe care le pot lua, cum se întâmplă în cazul punerii în pericol a ordinii constituționale (pct.9), periclitării capacității de apărare a țării (pct.10), punerii în pericol a securității economice (pct.11), punerii în pericol a securității informatice (pct.12) sau periclitării securității infrastructurilor de comunicații de interes național (pct.14). Vechi amenințări sunt reactualizate în conformitate cu realitățile prezente, de exemplu „subminarea economiei naționale” devine „punere în pericol a securității economice naționale” (evident, în măsura în care este anacronic să vorbim astăzi de economii naționale în sensul Legii nr. 51/1991).

De asemenea, amenințări convenționale care au rămas de actualitate, cum ar fi spionajul, își păstrează locul în cadrul textului normativ. Este interesant de remarcat că până și ordinea în care sunt enumerate amenințările este diferită de cea din Legea nr. 51/1991, dovadă a remodelării opticii asupra mediului de securitate și a creșterii importanței amenințărilor neconvenționale. Amenințările la adresa bunei guvernări și capacității instituționale (precum corupția la nivel înalt) ocupă și ele un loc important, ca de asemenea amenințările la adresa securității informatice, a comunicațiilor, a mediului.

În baza acestor noi reglementări, activitatea de informații, contrainformații și de securitate ar fi mult înlesnită, ofițerii de informații nemaifiind nevoiți a da un adevărat examen de creativitate pentru a contracara activități care, deși amenințări la adresa securității naționale, nu erau stipulate ca atare în lege.

Trebuie, totuși, remarcat că proiectul trebuie dezbătut cu atenție pentru a nu se strecura erori, cum poate fi formularea art. 48, unde se stipulează că autoritățile informative pot acorda asistență în activitățile prevăzute la articolul 45 și 47, unor persoane fizice și juridice, contra cost. A stabili în textul normativ premise care să pună sub semnul întrebării faptul că autoritățile informative sunt instrumente întreținute exclusiv din resursele națiunii, acționând exclusiv pentru atingerea obiectivelor acestuia este o eroare ce poate avea consecințe din cele mai grave și care poate contribui la slăbirea statului în fața factorilor de pericol la adresa securității naționale.

Studiul întreprins relevă că instituțiile abilitate în domeniul securității naționale au identificat corect

noile tendințe ce animă mediul de securitate și, prin urmare, au decelat corespunzător amenințările ce planează asupra bunei evoluții a cetățenilor, comunităților și statului român. Racordarea la noile cerințe de securitate este esențială, iar primii pași au fost făcuți prin adoptarea strategiilor din 2006 și 2010. Procesul trebuie continuat prin adoptarea unei legi eficiente care să înlocuiască învechita Lege nr. 51/1991, dar, mai presus de orice, trebuie subliniat că nu atât enunțarea unor principii, descrierea unor amenințări și elaborarea unor documente programatice și acte normative sunt cele în măsură să asigure realizarea securității naționale. Deși condiții esențiale, aspectele mai sus menționate trebuie să fie însoțite de voință fermă și de priceperea de a le aplica, cu rigurozitate, în practică.■

Repere Bibliografice

Documente

- Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, publicată în Monitorul Oficial nr. 163 din 7 august 1991.
- Strategia de Securitate Națională a României (SSNR) „România Europeană, România Euroatlantică: pentru o viață mai bună într-o țară democratică, mai sigură și prosperă” (2006), la adresa de Internet <http://www.presidency.ro/static/ordine/SSNR/SSNR.pdf>, accesată pe 18 februarie 2011.
- Strategia Națională de Apărare (SNAp) „Pentru o Românie care garantează securitatea și prosperitatea generațiilor viitoare” (2010), la adresa de Internet <http://www.presidency.ro/static/ordine/SNAp/SNAp.pdf>, accesată pe 18 februarie 2011.
- Lege privind activitatea de informații, contrainformații și securitate. Propunere de proiect, la adresa de Internet <http://securitate.audieripublice.ro/UserFiles/File/securitatenationala/Bibliografie/1.%20Romania/2.%20Propuneri%20de%20L%20E%20G%20I/L%20E%20G%20E%20privind%20activitatea%20de%20informatii.pdf>, accesată pe 18 februarie 2011.

Articole, declarații și comentarii

- BUZAN, Barry, WAEVER, Ole, WILDE, Jaap de Security: a new framework for analysis, Boulder, CO & Londra, Lynne Rienner Publishers, 1998, pp. 240.
- FOTA, Iulian Ce este o strategie națională de apărare sau securitate?, la adresa de Internet http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles%7CdisplayArticle/articleID_20540/Iulian-Fota-Ce-este-o-strategie-nationala-de-aparare-sau-securitate.html, accesată pe 19 februarie 2011.
- GEOANĂ, Mircea Declarație de presă de pe 6 mai 2008, la adresa de Internet <http://webtv.realitatea.net/actual/m-geoana-strategia-de-securitate-a-romaniei-es?autoplay=true>, accesată pe 18 februarie 2011.
- NĂSTASE, Dorina Maria Strategia națională de securitate: de la apărare teritorială, la securitate umană?, în „Revista 22” (27 decembrie 2005), la adresa de Internet <http://www.revista22.ro/strategia-nationala-de-securitate-de-la-aparare-teritoriala-la-securit-2312.html>, accesată pe 18 februarie 2011.
- POP, Adrian Strategia de Securitate Națională de la proiect la realitate, în „Revista 22” (30 iunie 2006), la adresa de Internet <http://www.revista22.ro/strategia-de-securitate-nationala-de-la-proiect-la-realitate-2844.html>, accesată pe 18 februarie 2011.

Kazahstanul - Un nou EL DORADO Petrolier?

I Dan Bărbuț

Fostul stat sovietic ar putea deveni unul dintre principalii 5 producători petrolieri din lume în următorii 10 ani. Producția de petrol a Kazahstanului s-a dublat în ultimul deceniu.

Specialiștii spun că această tendință va continua, iar țara va ajunge unul dintre liderii mondiali în domeniu. Dezvoltarea la capacitate maximă a principalelor câmpuri petrolifere din Kazahstan ar propulsa țara pe un loc fruntaș în topul producătorilor mondiali de petrol, cred specialiștii de la Administrația Informațiilor din Energie din Statele Unite ale Americii (EIA).

Produsul Intern Brut pe cap de locuitor din Kazahstan a ajuns, anul trecut, la peste 9.000 de dolari, de la 700 de dolari în urmă cu 20 de ani. În ultimii 10 ani, producția de petrol a statului s-a dublat, ajungând la 78 de milioane de tone în 2009 (față de 35,3 milioane de tone în 2000).

Fenomenul se va repeta și în următorul deceniu, iar producția statului se va dubla până în 2019, potrivit analizelor EIA publicate recent. În prezent, dintre fostele țări sovietice, numai Rusia depășește Kazahstanul în ceea ce privește producția de petrol. Giganții energetici mondiali par să fie de aceeași părere. ExxonMobil (cea mai mare companie din lume), Chevron și Conoco, lideri pe piața producției de petrol, au deja investiții în Kazahstan.

Chevron a anunțat, la începutul acestei luni, că producția înregistrată de compania Tengizchevroil (proiectul său în Kazahstan și cel mai mare producător din țară) s-a ridicat, în 2010, la 25,9 milioane de tone, cu 3,4 milioane de tone peste cea din 2009.

Mai mult, 20% din producția de petrol a statului se află sub controlul Chinei, a declarat Kairat Kelimbetov, INTELLIGENCE

CEO al fondului suveran Samruk-Kazyna din Kazahstan, într-un interviu pentru CNBC. Rezervele dovedite de țiței ale kazahilor se ridică la 5.300 de milioane de tone, reprezentând 3% din totalul mondial.

La începutul acestui an, președintele venezuelean Hugo Chavez a declarat că statul pe care îl conduce a depășit Arabia Saudită, țara cu cele mai mari rezerve de petrol din lume.

Potrivit acestuia, zăcămintele dovedite de țiței ale Venezuelei se ridicau, la sfârșitul lui 2010, la peste 40.000 de milioane de tone. Însă tot rezervele din Rusia sunt cele care stârnesc conflicte la nivel mondial.

În ianuarie, gigantul britanic BP a semnat un acord cu Rosneft pentru a obține accesul în zona arctică a Rusiei, una dintre ultimele regiuni ale cărei zăcămintele de țiței nu au fost explorate. Proiectul a fost blocat la numai câteva zile de partenerii ruși ai BP (grupul AAR), care susțin că trebuiau incluși în acord.

Principalii producători mondiali de petrol		Țările cu cele mai mari rezerve de țiței din lume	
Țara	Producția*	Țara	Rezerve reale*
1. Rusia -	494,2	1. Arabia Saudită -	36.300
2. Arabia Saudită -	459,5	2. Venezuela -	24.800
3. SUA -	325,3	3. Iran -	18.900
4. Iran -	202,4	4. Irak -	15.500
5. China -	189	5. Kuweit -	14.000
6. Canada -	155,7	6. Emiratele Arabe Unite -	13.000
7. Mexic -	147,5	7. Rusia -	10.200
8. Venezuela -	124,8	8. Libia -	5.800
9. Irak -	121,8	9. Kazahstan -	5.300
10. Kuweit -	121,3	10. Canada -	5.200
*milioane de tone			

"Petrom" a cumpărat, la finele anului trecut, compania Korned LLP din Kazahstan, care deține 100% din drepturile asupra licenței de explorare a zăcămintului Kultuk, aflat în apropierea unui alt perimetru concesionat de "Petrom" în Kazahstan.

Contractul a fost semnat la data de 29 octombrie 2009, iar finalizarea tranzacției a avut loc pe 31 decembrie 2009, după obținerea aprobărilor din partea autorităților din domeniu din Kazahstan. Vânzătorul și cumpărătorul au fost de acord ca prețul tranzacției să rămână confidențial. Această achiziție nu este substanțială, situându-se sub pragul de 10% din valoarea totală a activelor "OMV Petrom", se arată într-un comunicat al celei mai mari companii petroliere din România.

Aflat la 34 de kilometri față de zăcămintul Petrom de la Komsomolskoe, zăcămintul Kultuk a fost descoperit în anii 1980 și nu a fost dezvoltat de atunci. Precum zăcămintul Komsomolskoe, acesta este localizat în zona de tranziție onshore-offshore, dificilă din punct de vedere tehnic și de mediu, care este inundată sezonier de Marea Caspică.

Studiile tehnice indică faptul că zăcămintul Kultuk poate fi conectat la zăcămintul Komsomolskoe și poate astfel beneficia de instalațiile și infrastructura existentă. Sinergiile tehnice și operaționale ar trebui să ducă la costuri reduse de producție pentru ambele zăcămintele comparat cu dezvoltarea acestora în mod individual.

Petrom a intrat în Kazahstan în 1998 și deține licențe de explorare și producție pentru zăcămintele: Tasbulat, Aktas, Turkmenoi, Komsomolskoe, și Jusaly. Activitățile "Petrom" din Kazahstan sunt desfășurate prin intermediul reprezentanței Petrom din Kazahstan, prin biroul de reprezentanță din Astana precum și două companii, "TOO Tasbulat Oil Corporation" (100% deținut de "Petrom") și "TOO KomMunai" (95%

deținut de Petrom). În 2008, producția zilnică de țiței și gaze a "Petrom" în Kazahstan a atins aproximativ 5.700 de barili echivalent petrol pezi, cu 24% mai mare comparativ cu 2007.

Ruta gazului kazah spre Europa include și România?

Țara central-asiatică poate utiliza infrastructura românească pentru exportul petrolului și gazelor în Vest. În urma vizitei efectuate în Kazahstan, președintele României și omologul său kazah, Nursultan Nazarbaev, au convenit realizarea unei noi rute de transport al petrolului și gazelor prin Marea Caspică.

Utilizarea infrastructurii românești este o bună oportunitate pentru accesul pe piețele din Uniunea Europeană a Kazahstanului, a susținut președintele României, Traian Băsescu, în cadrul vizitei oficiale efectuată în statul caspic. „România înțelege necesitatea Kazahstanului de a avea oportunități de export în Uniunea Europeană.

Aceasta este o piață uriașă, de 500 de milioane de consumatori. În acest sens, suntem gata să colaborăm cu Kazahstanul pentru ca acest stat să poată folosi infrastructura românească. Este o oportunitate uriașă pentru Kazahstan pentru a-și asigura accesul spre piețele europene", a spus președintele.

Întâlnirea președintelui României cu omologul său kazah, Nursultan Nazarbaev, are o semnificație mult mai adâncă decât o strângere de mână și două zâmbete. Dincolo de aceste declarații stă oportunitatea României de a se afirma pe harta statelor care au un cuvânt de spus în politica economică regională. Kazahstanul, ca și alte state caspice, este un important izvor de resurse energetice, iar Europa, un mare energofag. România se află la confluența acestor două lumi și poate juca o carte importantă, asumându-și un rol activ de pod energetic.

România ar avea foarte multe de câștigat dacă se va afla pe o rută a hidrocarburilor. Pe lângă veniturile importante din taxele de tranzit, țara noastră va câpăta o poziția strategică și întregul dialog se va purta prin intermediul României.

Astfel, petrolul și gazele din Kazahstan pot fi aduse prin conducte până la țărmul georgian al Mării Negre, de unde vor fi preluate de petroliere. Gazele vor fi lichefiate la Batumi și transportate pe mare la Constanța. În portul românesc va exista o instalație de delichefiere, de unde gazele vor pleca spre Europa.

În ceea ce privește transportul țițeiului, acesta va veni tot pe mare până la Constanța, de unde va fi transportat spre consumatori europeni prin viitoarea conductă PEO (Pan European Oil Pipeline, numită și Constanța-Trieste). Kazahii au arătat în repetate rânduri disponibilitatea de a participa la acest proiect atât în calitate de furnizori de țiței, cât și de finanțatori.

Cam așa va arăta noua versiune a drumului european al mătășii, care a devenit în secolul al XXI-lea drumul resurselor energetice. Mutarea făcută de compania kazahă KazMunaiGaz în 2007, când a cumpărat grupul Rompetrol de la Dinu Patriciu, a anticipat această poziționare strategică a României.

Anul trecut, KazMunaiGaz a adus din Kazahstan 2,4 milioane de tone de țiței pentru a fi procesate la Rafinăria Petromidia, principalul activ al Rompetrol, iar cantitatea va crește pe măsura modernizării rafinăriei.

Principal furnizor al Nabucco

Considerăm că vizita președintelui Băsescu în Kazahstan nu a fost întâmplătoare, imediat după ce "Gazprom" a invitat România să facă parte din South Stream, concurentul proiectului Nabucco. Avem acum oportunitatea de a face parte din ambele proiecte și este normal să vedem ce surse avem, ținând cont că statele caspice sunt principalii furnizori pentru Nabucco.

Kazahstanul este situat în extremitatea estică a Europei, lângă Rusia și China, având o coastă importantă a Mării Caspice. Este a noua țară din lume ca suprafață, iar populația depășește cu puțin 16 milioane de locuitori.

Din cauza reliefului de stepă semideșertică, este una dintre cele mai puțin populate țări, cu aproape 6 locuitori pe kilometru pătrat. În perioada 2000-2008, PIB-ul Kazahstanului a crescut cu 9-10%. Anul trecut, creșterea economică a statului caspic a fost de 1,1%, iar pentru acest an este estimată o majorare de 1,5% - 2%. În anul 2010, 2,4 milioane de tone de țiței kazah au fost importate în România.

INTELLIGENCE

Concluzii

Ce oferă Kazahstanul?

Ca stat ex-sovietic, relațiile dintre Kazahstan și Rusia stau bine din punctul de vedere al cifrelor, schimburile comerciale dintre cele două țări fiind de peste trei miliarde de dolari anual.

La finele anului trecut, Kazahstanul, Rusia și Belarusul au ajuns la un consens privind formarea unui spațiu economic unic până în 2012 și au hotărât să ia toate măsurile necesare pentru introducerea taxei vamale unice. Totuși, aversiunea pe care o au față de Rusia majoritatea țărilor desprinse din fosta URSS nu a ocolit nici Kazahstanul.

Faptul că țin să participe la proiecte de transport al hidrocarburilor spre Europa care ocolesc Rusia este principala dovadă în acest sens.

Zăcămintul Kashagan din Kazahstan, cea mai mare descoperire de țiței și gaze din ultima decadă, cu rezerve comerciale estimate la 16 miliarde de barili, a atras în statul caspic cele mai importante nume din industria petrolieră mondială: Eni, BG Group, BP, Statoil, ExxonMobil, Shell și Total.

După începerea producției, în 2014, acest zăcămint va aduce un plus de 50 de milioane de tone de țiței anual. Și Petrom, cea mai mare companie românească, are licențe de explorare și exploatare în cinci perimetre petroliere în acest stat.

Statistic, Kazahstanul are rezerve dovedite de 1,82 de trilioane de metri cubi de gaze, ceea ce echivalează cu 1% din rezervele mondiale, potrivit unui raport al pieței mondiale de hidrocarburi la finele anului 2008, realizat de BP. La producția actuală, aceste resurse sunt suficiente pentru următorii 60 de ani.

La capitolul petrol, statul central-asiatic reunește 3,2% din rezervele dovedite la nivel global, respectiv 39,8 de miliarde de barili, suficiente pentru încă cel puțin 70 de ani.

Chiar dacă relațiile diplomatice ale României cu Republica Kazahstan (1992), nu au înregistrat evoluții semnificative deoarece interesul național al României nu cuprindea o viziune care să aibă în vedere și noile state independente din Asia Centrală, interesele strategice ale României în Kazahstan au început practic odată cu perspectivele de începere a construirii conductei de petrol Constanța-Trieste în anul 2002, cu posibila finalitate în 2012, și a conductelor de gaze și de petrol Azerbaidjan-Georgia-România.

Acestea sunt legate de transportul de gaze și de petrol de la câmpurile de hidrocarburi Tengiz și Atyrau din Kazahstan.

Traseul pornește apoi de la portul Aktau din Marea Caspică, ajungând la portul Baku din Azerbaidjan. De aici conductele vor traversa Caucazul până la Marea Neagră, apoi rutele de transport vor uni portul de tranzit Batumi din Georgia portul românesc Constanța.

Prin portul Constanța, România devine punct strategic pentru Balcanii de vest și pentru Italia, pentru că gazele și petrolul vor fi transportate prin Serbia, Croația, Slovenia către Trieste, în Italia. Mai departe, petrolul va fi transportat prin conducta Transalpină care leagă

Italia de Austria și Germania.

Deci ni se deschide ușa către două posibilități de a transporta gaze și petrol prin România și poate să fim mai puțin dependenți de gazele ce vin direct din Rusia prin intermediul conductei Soyuz, ce trece prin Republica Moldova.

În prezent, România importă din Rusia 25% din necesarul de gaz, procent care va crește în viitor din cauza opțiunilor restrânse și greu de materializat în materie de transport direct de la alți furnizori. România a susținut Kazahstanul pentru Președinția Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa, țară care a și preluat mandatul din ianuarie 2010.

Față de proiectele de conducte menționate mai sus, România poate oferi Kazahstanului, prin intermediul portului Constanța, deschidere către piața mult dorită a țărilor din vestul Europei. ■

Perspectiva strategiei pan-europene de securitate

I Marius Bogdan Crăcea

Europa se bucură de existența a 3 instrumente prin care se asigură transparența și se urmăresc măsuri pentru asigurarea unui climat propice păcii: Tratatul Cer Deschis (Open Skies Treaty), Tratatul privind Forțele Armate Convenționale în Europa (CFE, The Treaty on Conventional Armed Forces in Europe) și Măsurile de Consolidare a Încrederii și Securității (Confidence and Security Building Measures) Documentul de la Viena.

Tratatul privind Forțele Armate Convenționale în Europa (CFE) care precizează cantitățile admise de armament pe zone geografice și pe categorii, fie că este vorba de tancuri, piese de artilerie, vehicule blindate de luptă, avioane de luptă sau elicoptere de atac (de exemplu, flota rusă de la Marea Neagră nu intră în prevederile tratatului), în spațiul de la Oceanul Atlantic la Munții Ural, a ajuns într-un impas prin transformările care au avut loc la nivel mondial. Astfel, CFE a fost conceput în perioada celor 2 blocuri militare, NATO și Pactul de la Varșovia, în evoluția istorică statele baltice nu au mai făcut parte din tratat dar au devenit membre NATO, ceea ce ar fi permis NATO să comaseze armament în această zonă fără a încălca prevederile stabilite, în tratat nu se stabilea modalitatea în care noi state să devină și ele părți ale acestei înțelegeri, cum ar fi putut fi cazul statelor din vestul Balcanilor (Bosnia și Herțegovina, Croația, Muntenegru și Serbia), iar Federația Rusă nu a respectat cantitățile de armament care puteau fi dislocate pe flancuri, cel de nord și cel de sud-est al Europei.

Pentru a remedia aceste inconveniente s-a semnat un nou tratat la Istanbul (1999), ocazie cu care Federația Rusă a promis retragerea trupelor din Republica Moldova și din Georgia, lucru nementionat însă în textul tratatului.

INTELLIGENCE

Noul tratat a fost semnat iar statele NATO au condiționat ratificarea documentului de retragerea trupelor rusești din cele două state. În perioada 2000-2004 s-au realizat progrese importante privind evacuarea de muniție și tehnică militară din Transnistria, dar procesul nu a fost finalizat.

Ratificarea noului tratat nu s-a putut face întrucât miza retragerii trupelor din Republica Moldova și Georgia nu a putut fi atinsă, la Chișinău menținându-se și o temere că Moldova și Georgia ar putea fi abandonate de statele NATO în baza unor negocieri legate de scutul antirachetă, prin acceptarea de către Federația Rusă a unor elemente ale acestui scut în vecinătatea ei în schimbul unor concesiuni legate de prezența trupelor ruse în Moldova și Georgia.

Statele care sunt parte ale CFE sunt: Armenia, Azerbaijan, Belarus, Belgia, Bulgaria, Canada, Cehia, Danemarca, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Islanda, Italia, Kazakstan, Luxemburg, Moldova, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Marea Britanie, România, Slovacia, Spania, Statele Unite ale Americii, Turcia, Ucraina, Ungaria dar și Federația Rusă.

În 2007, Federația Rusă își anunță, cu 150 de zile înainte, autosuspendarea din tratat, autosuspendare care devine efectivă la sfârșitul anului, chiar înainte de perioada de raportări. Odată cu această mișcare se constată totuși o menținere a atitudinii transparente prin continuarea misiunilor de observare desfășurate în baza Tratatului Cer Deschis și o intensificare, cu rol de compensare, a celor care au loc în temeiul Documentului de la Viena. Tratatul Cer Deschis a permis realizarea, în perioada august 2002 - decembrie 2010, a peste 700 de zboruri între state cu aparatură la

bord: cu camere optice care aveau o rezoluție la nivelul solului de 30cm, adică pentru ca două puncte să apară ca fiind distincte trebuie să se afle la o distanță de 30cm, fapt care permite să se facă diferența între un camion și un tanc dar nu se poate face între tipuri de tancuri cu aspect exterior asemănător, cu sisteme radar care aveau o rezoluție la nivelul solului de 3m, ceea ce permitea identificarea unui dispozitiv mobil de lansare a rachetelor în câmp deschis sau a garniturilor de tren și cu sisteme de detecție în infraroșu care aveau o rezoluție la nivelul solului de 50cm.

Observațiile desfășurate în baza Tratatului Cer Deschis au continuat chiar dacă a existat un impas în funcționarea CFE.

Astfel, au fost următoarele misiuni de observație desfășurate de România sau deasupra României, cu mijloacele tehnice descrise mai sus la bordul aeronavelor, în 2010:

- Ucraina, zbor deasupra României, 24 martie;
- zbor comun România / SUA deasupra Federației Ruse, 10 mai;
- zbor comun România / Germania deasupra Federației Ruse, 8 septembrie;
- Federația Rusă, zbor deasupra României, 9 septembrie;
- România, zbor deasupra Ucrainei, 1 octombrie;
- Ucraina, zbor deasupra României, 29 noiembrie.

Trebuie spus că Republica Moldova nu este parte a acestui tratat, acesta având în vedere o suprafață întinsă pornind din America de Nord (SUA și Canada), continuând cu o bună parte din Europa, și ajungând prin Federația Rusă până la Vladivostok. Țările care au semnat și ratificat tratatul sunt în număr de 34: Belarus, Belgia, Bosnia-Herțegovina, Bulgaria, Canada, Croația, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Georgia, Germania, Grecia, Islanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Polonia, Portugalia, Regatul Unit al Marii Britanii, România, Rusia, Slovacia, Slovenia, Spania, Statele Unite ale Americii, Suedia, Turcia, Ucraina, Ungaria.

Și sub Documentul de la Viena (Vienna Document: VD92, VD94, VD99) s-au realizat foarte multe misiuni: peste 460 de inspecții și peste 200 de vizite de evaluare.

Tot în anul 2007, începe o mișcare inedită, Franța lansează negocieri de întoarcere în structura integrată a NATO și în 2009 acest lucru se realizează, ocazie cu care Franța obține funcția de conducere a

Comandamentului Aliat Reunit din Lisabona (Allied Joint Command Lisbon) pentru generalul Philippe Stolz și funcția de conducere a Comandamentului Suprem Aliat pentru Transformare (Supreme Allied Command Transformation) pentru generalul Stephane Abrial.

Comandamentului Suprem Aliat pentru Transformare din Norfolk (Virginia, SUA) are ca obiective: trasarea unei viziuni de evoluție pe termen lung, identificarea unor concepte utile desfășurării operațiunilor militare, dezvoltarea lor, includerea în doctrină, valorificarea maximă a acestora prin mijloace tehnologice, asigurarea unui cadru conceptual de conducere a războiului, identificarea capacităților necesare în vederea punerii lor la dispoziție.

Se desfășoară și o serie de activități educative și de promovare a unor idei prin conferințe, seminarii și prin convingerea națiunilor să asigure educația, astfel încât noile concepte să fie implementate. Legislația conflictelor armate (law of armed conflict) se află printre obiectivele educaționale promovate.

Astfel, Franța a reintrat în structura integrată a NATO după 43 de ani, dar nu și pe linia capacităților nucleare.

Revenind tot la anul 2007, avem blocajul în transformarea CFE și autosuspendarea Federației Ruse din tratat care a devenit efectivă la sfârșitul anului 2007. Pe acest fond, în 2008, președintele rus Medvedev, lansează ideea unui spațiu de securitate euroatlantic de la Vancouver la Vladivostok, dar respinsă de SUA și îmbrățișată de Franța și Germania, propunere concretizată printr-o ciornă de Tratat European de Securitate, elaborată de către Federația Rusă și făcută publică pe 29 noiembrie 2009.

În tratatul de securitate pan-european se propun, printre altele, ca amenințarea cu forța sau folosirea forței împotriva integrității teritoriale și independenței politice a oricărui stat, fie membru semnatar sau nu, să fie interzisă și se recunoaște rolul Consiliului de Securitate al ONU, Cartei Națiunilor Unite, a Actului Final de la Helsinki, Declarației de la Manila privind reglementarea pașnică a diferendelor internaționale și a Cartei Securității Europene în menținerea păcii și securității internaționale.

Tot în textul acestei propuneri de tratat, se vorbește despre faptul că o țară membră a acestuia să se manifeste, în organizațiile, coalițiile și alianțele militare din care face parte, în conformitate cu o serie de elemente de drept internațional și să nu afecteze, din interiorul acestora, securitatea altor state membre ale tratatului pan-european.

Astfel, la 18-19 octombrie 2010 (la 21 de ani de la demisia liderul est-german Erich Honecker), pe coasta Normandiei, în localitatea Deauville a avut loc o

întâlnire la nivel înalt Franța-Germania-Rusia, ocazie cu care s-a discutat despre aspecte ale unei evoluții europene.

George Friedman, într-un interviu acordat la sfârșitul anului 2010, pe tema Republicii Moldova, a susținut opinia că Germania se află departe de SUA și în consecință aproape de Federația Rusă și întrebând fiind de inițiativa Germaniei de la întâlnirea, de la Deauville, dintre președintele francez Nicolas Sarkozy, cancelarul german Angela Merkel și președintele rus Dmitri Medvedev de a propune părăsirea de către trupele ruse a Transnistriei și atragerea acestora înspre UE prin avantaje economice, a răspuns că Germania încearcă să demonstreze SUA că poate să obțină ceva de la ruși, că ar fi posibil să reușească acest lucru, dar că nu va putea obține avantaje substanțiale din partea Rusiei.

La această întâlnire la nivel înalt s-a avut în vedere un cadru mai larg, pornind de la ideea că războiul rece a luat sfârșit pentru totdeauna, s-a discutat despre o apropiere NATO-Rusia, despre scutul antirachetă, retragerea necesității vizelor pentru cetățenii ruși care vor să călătorească în UE, despre încheierea unor conflicte considerate înghețate, cum este cel din Republica Moldova și din Georgia, situația din Moldova fiind practic la granița UE.

Oficiali americani au exprimat indignare legată de faptul că europenii fac propriile aranjamente de securitate împreună cu Rusia: „De când, mă întreb, securitatea europeană nu mai este o chestiune care interesează și Statele Unite, ci o problemă care se rezolvă între Europa și Rusia?”, „După ce au fost în centrul securității europene timp de 70 de ani, este ciudat să auzi că securitatea europeană nu mai privește Statele Unite.”

În contextul întâlnirii dintre cele trei mari puteri din octombrie 2010, expertul german Alexander Rahr a elaborat varianta retragerii trupelor ruse din Transnistria urmată de o reducere a armamentului convențional de către România iar Moldova unificată să înainteze pe drumul UE.

De altfel, Sarkozy este de opinia că într-o perspectivă de 10-15 ani UE și Rusia vor forma un spațiu economic unic, că vor avea un concept de securitate comun și că între ele nu vor exista vize.

INTELLIGENCE

Considerații suplimentare

1) Întâlnirile Franța-Germania-Rusia au început să aibă loc începând cu 1997, întâlniri sistematice la nivel înalt, pentru a stabili între Europa și Rusia o bună conlucrare pe probleme economice și de securitate, aceste întâlniri aveau rolul de implica Rusia în procesul decizional de la nivel european, mai ales că aceasta nu făcea parte nici din UE, nici din NATO.

2) Interesul Federației Ruse de a obține scoaterea vizelor pentru cetățenii ei pentru spațiul european nu este unul recent ci el este urmarit în mod declarat încă din 2002, iar Franța și Germania nu au refuzat acest lucru dar au propus abordarea problemei pas cu pas, urmărind mai multe capitole: afaceri externe, cooperare economică, securitate internă și aspecte culturale.

3) În cadrul UE există două orientări majore privind spațiul de securitate: pe de-o parte se află Franța, Spania și Italia interesate de vecinătatea de securitate mediteraneeană, aici incluzând Egipt, Maroc, Libia și orientarea Germaniei către problemele din Ucraina, Georgia și Kazakstan.

4) Există pe de-o parte afinități occidentale cu SUA în ceea ce privește democrația și dorința de a realiza un spațiu de liber schimb transatlantic (TAFTA-Transatlantic Free Trade Area) dar acest lucru ar putea împinge la realizarea unui spațiu al liberului schimb între Federația Rusă și China, eventual pe bazele Organizației de Cooperare din Shanghai. ■

Note bibliografice

- Open Skies Treaty Observations Flights, U.S. Department of State: <http://www.state.gov/documents/organization/106957.pdf>;
- Julie 2010 Compliance Report, U.S. Department of State: <http://www.state.gov/documents/organization/145181.pdf>;
- France takes over key NATO command post, RFI: http://www.rfi.fr/actuen/articles/117/article_5066.asp;
- Allied Command Transformation, Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/Allied_Command_Transformation;
- European integration, Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/European_integration;
- The draft of the European Security Treaty: <http://eng.news.kremlin.ru/news/275>;
- George Friedman mp4 (min.12): <http://www.youtube.com/watch?v=obuK17sRluU>;
- Sarkozy to Propose New Bond With Russia, The New York Times: <http://www.nytimes.com/2010/10/02/world/europe/02france.html>;
- Securitatea europeană, discutată de Merkel, Sarkozy și Medvedev, Evenimentul Zilei: <http://www.evz.ro/detalii/stiri/securitatea-europeana-discutata-de-merkel-sarkozy-si-medvedev-909391.html>;
- Troica Medvedev-Sarkozy-Merkel a deschis calea Summitului Rusia-NATO: <http://www.financiarul.ro/2010/10/21/troica-medvedev-sarkozy-merkel-a-deschis-calea-summitului-rusia-nato/>

I Costinel Anuța

Cei douăzeci de ani care au trecut de la sfârșitul Războiului Rece au fost marcați de evenimente care au depășit capacitatea noastră de a le gestiona oportun. Succesiunile de lebede negre sau gri nu au făcut decât să ne deschidă ochii asupra necesității de dezvoltare a abilităților noastre de a anticipa și de a ne pregăti pentru cel puțin o parte din evenimentele majore care ne vor marca viitorul.

Totodată, transformarea factorilor care determină evenimentele de tipul lebedelor negre sau gri (puterea computerului, banda de Internet, miniaturizarea, interdependența globală) înregistrează o accelerare exponențială, necesitând dezvoltarea unor perspective pe termen lung pentru factorii decizionali.

În contextul unor asemenea evoluții, dezvoltarea și utilizarea studiilor prospective în analiza și implementarea politicilor de orice natură a devenit o cerință fundamentală. Astfel, o lucrare precum Starea Viitorului 2010 capătă o semnificație aparte în raport cu agendele decidenților la nivel regional sau global.

Rapoartele privind starea viitorului au fost elaborate începând cu 1997 de către think-tank-ul global Proiectul Millenium, care „conectează” experți internaționali din cadrul corporațiilor, universităților, organizațiilor neguvernamentale, agențiilor ONU sau guvernelor statelor ONU, prin intermediul a 40 de Noduri.

Proiectul Millenium a fost fondat în urma unui studiu de fezabilitate de trei ani, la care au colaborat Universitatea ONU (UNU), Smithsonian Institution, Futures Group International și UNU American Council.

În contextul unor asemenea evoluții, dezvoltarea și utilizarea studiilor prospective în analiza și INTELLIGENCE

implementarea politicilor de orice natură a devenit o cerință fundamentală. Astfel, o lucrare precum Starea Viitorului 2010 capătă o semnificație aparte în raport cu agendele decidenților la nivel regional sau global.

Rapoartele privind starea viitorului au fost elaborate începând cu 1997 de către think-tank-ul global Proiectul Millenium, care „conectează” experți internaționali din cadrul corporațiilor, universităților, organizațiilor neguvernamentale, agențiilor ONU sau guvernelor statelor ONU, prin intermediul a 40 de Noduri.

Proiectul Millenium a fost fondat în urma unui studiu de fezabilitate de trei ani, la care au colaborat Universitatea ONU (UNU), Smithsonian Institution, Futures Group International și UNU American Council.

Deși structura și metodele utilizate în elaborarea rapoartelor au atins un grad înalt de complexitate pe măsura apariției acestora, putem aprecia că „firul roșu” l-a constituit „proiecția” evoluțiilor a 15 provocări globale identificate în 1997, iar - începând cu 2001 - dezvoltarea unor prognoze asupra evoluției națiunilor prin intermediul modelului SOFI (State of the Future Index). Stadiul celor 15 provocări globale este monitorizat anual, prin aplicarea continuă a unui chestionar Delphi, asociată cu proceduri de scanare a mediului.

Una dintre caracteristicile principale evidențiate de către Starea Viitorului 2010 - comună celor 15 provocări - o constituie faptul că acestea nu pot fi abordate de către actorii implicați prin acțiuni individuale ci numai prin dezvoltarea unui mecanism decizional trans-, respectiv supra-instituțional, precum și prin utilizarea unor platforme colaborative în sprijinul procesului decizional.

Pe lângă utilizarea unui model SOFI din ce în ce mai complex (în prezent are 20 de indici, în condițiile în care Human Development Index - un instrument similar dezvoltat de către ONU - are doar trei), ediția 2010 a raportului marchează o nouă dezvoltare în materie de modelare - introducerea SOFI în sistemul de modelare International Futures (IFs) al Universității din Denver - aspect ce permite calcularea și compararea SOFI pentru toate statele incluse în model (183, inclusiv România).

Starea Viitorului 2010 are - similar rapoartelor anterioare - două „componente”: o prezentare succintă a concluziilor / evoluțiilor (ediția imprimată, 90 de pagini), însoțită de un CD cu detaliile aferente (aproximativ 7.000 pagini de cercetare, care detaliază aspectele incluse în ediția imprimată). De asemenea, raportul Starea Viitorului 2010 este primul document de acest tip realizat de Proiectul Millenium, care a fost tradus și în limba română (doar ediția imprimată, miile de pagini de cercetare care susțin concluziile raportului fiind disponibile doar în limba engleză). Astfel, versiunea în limba română a raportului a fost editată și lansată sub egida Universității Europei de Sud-Est - LUMINA (cu sediul în București), în octombrie 2010.

Totodată, reperele de conținut ale raportului vizează stadiul și perspectivele celor 15 provocări globale, prognozele asupra evoluției națiunilor prin intermediul modelului SOFI, dezvoltarea a trei teme semnificative - construirea unor sisteme colaborative de intelligence, implicații emergente ale securității mediului, precum și o prognoză asupra evoluțiilor din America Latină cu orizont de timp 2030 (având în vedere că, între 2010 și 2030, majoritatea țărilor din America Latină vor sărbători 200 de ani de independență) - respectiv o descriere a stadiului problemelor / studiilor prospective la nivel global. Există cel puțin trei aspecte care diferențiază „produsul” Starea Viitorului de alte lucrări cu obiective similare: complexitatea, atât „geografică” (localizarea Nodurilor), cât și științifică (diversitatea experților, atât ca spațiu cultural, cât și ca pregătire profesională), modularitatea (poți utiliza și dezvolta, separat, „segmentele” care prezintă interes în raport cu un anumit stat / o anumită regiune), respectiv actualizarea anuală (care permite luarea în considerare a evoluțiilor înregistrate de la ultima analiză).

Ca aplicabilitate / utilitate a metodelor prezentate în Starea Viitorului am putea menționa determinarea obiectivelor strategice de orice natură în baza rezultatelor aplicării acestora, inclusiv - de exemplu - în cazul operațiunilor în domeniul apărării și stabilizării.

Per ansamblu, Starea Viitorului 2010 este construită în jurul a două potențiale scenarii pentru următorii 50-100 de ani: o lume instabilă, „în cazul în care tendințele actuale privind creșterea populației, epuizarea resurselor, schimbările climatice, terorismul, crima

organizată și epidemiile continuă și converg”, respectiv o lume stabilă, „dacă tendințele actuale privind autoorganizarea prin intermediul viitoarelor forme de Internet, cooperarea transnațională, științele materialelor, energia alternativă, științele cognitive, dialogurile interreligioase, biologia sintetică și nanotehnologia continuă și converg”.

În pofida discrepanțelor actuale semnificative în dezvoltarea națională / regională, ideea principală ce transpare din raportul Starea Viitorului - rezultat a peste 14 ani de cercetare a viitorului la nivel mondial în cadrul Proiectului Millennium - are o conotație pozitivă: lumea are resursele necesare pentru a răspunde provocărilor globale.

Factorul care aruncă însă o umbră de îndoială asupra naturii pozitive a dezvoltărilor viitoare îl constituie incertitudinea privind luarea deciziilor necesare unei abordări serioase a provocărilor globale detaliate în acest document. ■

Repere bibliografice

- Martin, Michael, The applicability of a national focus State of the Future Index (SOFI) on developing nations and the Implications for Stabilisation Operations

- A case study of Timor-Leste, Futures 43 (2011) 112-119, www.elsevier.com/locate/futures

- <http://www.millennium-project.org/millennium/challenges.html>

NATO - factor de stabilitate și securitate la nivel regional și global

I Claudiu Ionel Pasăre

Într-un mediu de securitate care cuprinde o mare doză de imprevizibil, într-o lume a decalajelor și a asimetriilor în care sinergiile amenințărilor dezechilibrează sistemele, o viziune sistemică a securității care să aibă ca atribute claritatea, realismul, echilibrul și nu în ultimul rând pragmatismul se prezintă ca o necesitate absolută.

Securitatea internațională este condiționată, în mod determinant, de securitatea din spațiul euroatlantic, fie și numai pentru că în acest spațiu sunt acumulate majoritatea efectivelor și tehnicii militare, inclusiv arsenalul nuclear. Din acest motiv, la edificarea arhitecturii de securitate în acest spațiu există o aglomerare de instituții care participă la edificarea securității cum sunt: ONU, NATO, UE, OSCE. Este o adevărată arhitectură al cărui proiect presupune două componente: crearea unui cerc de securitate în interiorul căruia națiunile europene să se simtă sigure și stabile și diviziunea numai între diferite organisme de securitate în vederea creării unui cadru instituțional mai larg.

În ceea ce privește NATO, încă de la înființarea sa în 1949, Organizația a fost marcată de mai multe valuri de largire, fiecare fundamentate în mod diferit, în baza oportunității și câștigului strategic al extinderii, a orizontului său temporal, precum și a dimensiunii sale cantitative. La momentul Praga, necesitatea extinderii a fost susținută de toate statele membre, problematica fiind relevantă din perspectiva asumării celei mai robuste largiri a Alianței din istoria acesteia. Prin aderarea unor state din sud-estul Europei și prin conturarea unei formule substanțiale de extindere, NATO a înregistrat o schimbare structurală remarcabilă în existența sa de peste o jumătate de secol. NATO traversează un proces de transformare de la o organizație de apărare colectivă către una de securitate

și apărare, luând în considerație un spectru lărgit de amenințări și provocări. Principiul central al alianței militare a fost, de asemenea, modificat de extinderea treptată a rolului forțelor armate, pe baza unei viziuni mai largi a misiunilor și capabilităților. Noile abordări au generat în mod corespunzător noi misiuni pentru forțele armate, de la diplomația apărării, asistența și cooperarea în domeniul securității, la măsurile de creștere a încrederii și a securității, de prevenire și stabilizare a diferitelor crize subregionale, în Europa și nu numai.

În secolul XXI, noi considerații strategice generează o serie de provocări complexe la adresa securității globale. Premisele tradiționale sunt supuse astăzi unui nou test. Atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001, au contribuit la crearea unor noi forme de solidaritate interstatală, depășind inerția sistemului de alianțe și antagonisme ale Războiului Rece și demonstrând că insecuritatea, respectiv riscurile asimetrice au devenit globale.

Strategiile și planurile de contraproliferare și contraterorism, o nouă dimensiune a conceptului desfășurării forțelor de reacție rapidă, reprezintă axe strategice în viitorul itinerar al NATO. Indubitabil, Alianța a fost proiectată ca un scut de apărare pentru a proteja și a promova valorile, normele, regulile și procedurile democratice transatlantice. Atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001, au condus la un proces complex de transformare și reevaluare a organizației, a țărilor membre și a celor candidate, atât la nivelul aranjamentelor interne cât și la nivelul interacțiunii lor strategice.

NATO a putut fi, așadar, percepută și înțeleasă ca o comunitate de securitate plurală a cărei tradiție de peste o jumătate de secol și al cărui nivel de instituționalizare

democratică ridicat, o transformaseră, deja, în cel mai bun mijloc de a influența tranziția dificilă la realinierea strategice sistemice post-Război Rece.

Începutul secolului al XXI-lea reprezintă intervalul de timp în care are loc o puternică revoluție în domeniul militar, revoluție generată de descoperirile obținute în cercetarea științifică, de noutățile apărute în organizarea economică și instituțională, de tendințe manifestate în sfera socialului, politiciii etc. Fără îndoială, acest început de secol a marcat și un pas important în apariția și evoluția unor structuri de securitate și apărare, ca un răspuns la noile provocări ale vieții cotidiene.

Divizarea lumii postbelice în cele două blocuri ostile - pe de o parte, Occidentul în frunte cu SUA, iar, pe de altă parte, „blocul comunist” condus de URSS - a dus, în plan militar, la apariția celor două organizații care, timp de aproape cinci decenii, s-au aflat față în față: NATO și Tratatul de la Varșovia. În această perioadă au avut loc războaie regionale (Coreea, Vietnam etc.) și situații de criză în relațiile est-vest (criza Berlinului, criza rachetelor nucleare din Cuba etc), care puteau declanșa chiar un conflict nuclear.

După moartea lui I. V. Stalin (la 5 martie 1953). URSS cere oficial aderarea la NATO, ca membru cu drepturi depline, la 31 martie 1954. Această cerere a fost respinsă în același an de SUA, Marea Britanie și Franța, în schimb, Republica Federală Germania a fost invitată oficial să adere la Uniunea Europei Occidentale și apoi la Alianța Nord-Atlantică. Respingerea cererii URSS de a intra în NATO și admiterea R.F. Germania (la 6 mai 1955) pot fi considerate ca fiind momentul crucial care a determinat Moscova să formeze, în replică, propriul bloc militar, respectiv Tratatul de la Varșovia, având ca țări membre Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, R.D. Germană, Polonia, România, Ungaria și URSS. Definit ca un tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală încheiat pe o perioadă de 20 de ani. Noua Organizație opusă NATO avea ca organisme, în plan politic, Comitetul Politic Consultativ (art. 6), iar pe plan militar, Comandamentul Unit al Forțelor Armate (art. 5).

Tratatul de la Varșovia încheiat la 14 mai 1955, replica roșie a celui de la Washington, preciza în articolul 11 că, "în cazul în care în Europa va fi creat un sistem de securitate colectivă și va fi încheiat în acest sens un tratat general european de securitate colectivă, lucru spre care părțile contractante vor tinde neîncetat, prezentul tratat își va pierde valabilitatea în ziua intrării în vigoare a Tratatului general european". Cu alte cuvinte, conducerea sovietică propunea desființarea simultană a NATO și a Tratatului de la Varșovia și înlocuirea lor cu un sistem de securitate colectivă.

La ședința Comitetului Politic Consultativ al Tratatului de la Varșovia, de la 24 mai 1958, a fost adoptată o

Declarație care propunea încheierea unui pact de neagresiune între Tratatul de la Varșovia și NATO. Potrivit articolului 2 din proiectul pactului de neagresiune, toate disputele care ar fi putut apărea între statele Tratatului de la Varșovia și cele din NATO urmau să fie rezolvate numai prin mijloace pașnice. În schimb, sovieticii se refereau în Declarație la abținerea de la orice amestec reciproc în afacerile interne.

Obsesia Rusiei de a influența procesul de luare a deciziei în cadrul NATO a împins-o să semneze, în 1997, "NATO-Russia Founding Act", prin care era creat Consiliul Permanent Întrunit (Permanent Joint Council - PJC). Bineînțeles că Moscova n-a reușit să blocheze nici o decizie a Alianței.

În schimb, la 24 martie 1999, când NATO a recurs la lovituri aeriene împotriva fostei Iugoslavii. Rusia a protestat, suspendându-și participarea în Consiliul Permanent Întrunit și retrăgându-și personalul din Misiunea Permanentă a Rusiei la NATO. Relațiile dintre Rusia și NATO atingeau un punct critic.

Atacurile de la 9 septembrie 2001 asupra SUA precum și expansiunea fenomenului terorist a făcut ca administrația de la Kremlin să permită folosirea spațiului aerian al Rusiei de către avioanele Alianței, pentru a susține acțiunile coaliției în Afganistan. Acest sprijin i-a adus Rusiei posibilitatea de a se manifesta în anumite domenii (peace keeping, lupta împotriva terorismului, nonproliferarea) ca un partener egal al NATO, fără a avea însă drept de veto asupra deciziilor Alianței. Astfel, în luna mai 2002, la Roma, liderii Rusiei și ai țărilor NATO au semnat declarația comună "Relațiile NATO-Rusia: o nouă calitate" (NATO-Russia relations: New Quality), punând bazele Consiliului NATO-Rusia. Potrivit Declarației șefilor de stat și de guvern din statele membre ale NATO și din Federația Rusă de la 28 mai 2002, în cadrul Consiliului NATO-Rusia, "statele membre NATO și Rusia vor conlucra ca parteneri egali în domenii de interes comun".

După constituirea Tratatului de la Varșovia și producerea de către URSS a armei cu hidrogen, Consiliul Ministerial al NATO a adoptat hotărârea de trecere la înarmarea nucleară a forțelor armate ale Alianței. S-au adăugat producerea și dislocarea în Europa a armamentului operativ-tactic american, astfel încât existența celor două blocuri militare avea să concentreze în Europa, în condiții de pace, cele mai numeroase și mai puternice efective militare din istoria omenirii.

În timpul evoluției din anii Războiului Rece, NATO a cunoscut și momente dificile, printre care poate fi menționat cel al retragerii Franței din organismele militare ale NATO. În cadrul Conferinței de presă din 21 februarie 1966, De Gaulle a anunțat intenția Franței

de a se retrage din structurile militare ale NATO, și nu din Alianță, precizând faptul că Parisul nu părăsește Alianța Nord-Atlantică și nu are intenția de a denunța Tratatul din 1949. Ca urmare, la 26 octombrie 1966, Consiliul NATO hotărăște transferarea sediului său de la Paris la Bruxelles.

Anul 1967 a reprezentat un moment important în strategia Alianței Nord-Atlantice, deoarece la Reuniunea Consiliului Ministerial din 13-14 decembrie 1967 s-a adoptat noul concept, denumit al „ripostei flexibile”, care a fost menținut până în 1991, adică până la dizolvarea Tratatului de la Varșovia.

După dizolvarea organizației Pactului de la Varșovia, șefii de stat și de guvern ai țărilor membre NATO au dat publicității, la 8 noiembrie 1991, "Declarația de la Roma asupra Păcii și Cooperării", care a deschis calea cooperării cu statele Europei Centrale și de Est.

NATO nu are un serviciu de informații independent, dar funcționează ca un organism central coordonator, cu rolul de a aduna și difuza informațiile furnizate de autoritățile naționale.

La nivelul NATO există mai multe structuri capabile de a primi și de a furniza un produs analitic necesar în procesul de luare a deciziei. Ele sunt însă în departamente diferite, cu subordonări diferite, atât în cadrul Staffului Internațional (International Staff- IS), care este o structură preponderent civilă, cât și în cadrul Staffului Militar Internațional (International Military Staff - IMS), structură preponderent militară. Pot apărea dificultăți în ceea ce privește coordonarea centralizată a activității de informații la nivelul Alianței, neexistând o singură autoritate care să pună la dispoziția factorilor de decizie produsul de intelligence în forma analitică, multisursă, capabil să răspundă necesităților pe care le reclamă procesul de luare a deciziei. Fiecare dintre aceste structuri are alt lanț de raportare, astfel că informațiile pot ajunge la factorii de decizie în forme diferite.

La nivelul Staff-ului Militar Internațional, Directorul pentru Informații conduce un grup de experți în domeniul informațiilor, care face o analiză primară a informațiilor primite, precum și planificarea priorităților informative, raportând rezultatele activității președintelui Comitetului Militar. Divizia pentru Informații a Staff-ului Militar Internațional colaborează cu serviciile militare de informații ale statelor membre. Nu elaborează materiale analitice laborioase sau analize pe termen mediu și lung, structura sa fiind proiectată pentru punerea la dispoziție de analize cu caracter predominant militar. Schimbul de informații între Alianță și alte structuri ale organizațiilor internaționale de securitate (OSCE, UE, INTELLIGENCE

ONU) este dificil, având în vedere faptul că din operațiunile de tip coaliție conduse de NATO fac parte și state non-NATO, care nu sunt nici măcar parteneri ale Alianței. În acest sens, este necesară readaptarea reglementărilor actuale în domeniul asigurării securității NATO, pentru a permite schimbul de informații între toți partenerii din coaliție.

Procesul de transformare a NATO în domeniul informațiilor presupune adaptări și modificări pentru fiecare dintre componentele ciclului de realizare a produsului de informații (planificare, colectare, procesare, analiză, diseminare, schimbul de informații). În acest sens, crearea unui

Centru de Fuziune a Informațiilor va permite concentrarea tuturor informațiilor sosite din partea serviciilor de informații militare, ca și a celor civile, precum și punerea la dispoziția factorilor de decizie politică și militară ai Alianței a unor informații/analiză multisursă. Acest Centru se constituie cu participarea națiunilor membre, în așa fel încât să fie asigurați experți pe toate domeniile de interes.

Anul 2010 a fost declarat un an reformativ al Alianței Nord-Atlantice. Declarațiile oficialilor de la Bruxelles au fost confirmate de decizia secretarului general al NATO, Anders Fogh Rasmussen de a stabili un grup de lucru în vederea adoptării unui nou concept strategic, care să-l adapteze pe cel intrat în vigoare în anul 1999. Grupul de lucru, condus de fostul secretar de stat al SUA, Madeleine Albright, a redactat un material care a

conținut mai multe propuneri în vederea adaptării deciziilor Alianței la noile provocări din mediul internațional.

Instrumentele folosite au fost multiple și variate și s-au axat pe investigații, analize macrosociale și defalcate pe domenii, studii comparative, producții think-tank, forumuri diverse, în care au fost implicați peste 600 de oameni din peste 50 de țări, diverse instituții de cercetare, alte instituții de securitate și organizații non-guvernamentale, direct sau prin corespondență. Produsele activității sunt cuprinse în documente ample, publicate pe site-urile oficiale ale NATO, special destinate

acestui scop.

Conceptul Strategic este un document oficial care subliniază durata, natura și sarcinile fundamentale de securitate ale NATO.

Acesta identifică caracteristicile centrale ale noului mediu de securitate, precizează elementele de abordare ale Alianței cu privire la securitate și oferă liniile directe pentru adaptarea ulterioară a forțelor sale militare.

În cadrul Summit-ului NATO de la Lisabona din luna noiembrie a anului 2010, liderii Alianței au adoptat un nou Concept Strategic, "Angajament activ, apărare modernă", care urmează să ghideze acțiunea Alianței în

următorii zece ani. Liderii NATO au convenit asupra necesității unui scut antirachetă, adoptând un concept strategic care descrie toate amenințările la adresa securității lor și răspunsurile moderne pe care le pot da. Ca o noutate, el menționează un sistem antirachetă menit să apere și să protejeze populațiile și teritoriile NATO, care va fi, fără îndoială, "unul dintre elementele centrale ale apărării colective".

Noul Concept Strategic al Alianței reafirmă caracterul defensiv al NATO și voința membrilor săi de a-și apăra securitatea, suveranitatea și integritatea lor teritorială, dar și intenția de a participa la gestionarea crizelor și conflictelor, la asigurarea securității în spațiul euro-atlantic. El confirmă politica de securitate a Alianței, bazată pe dialog, cooperare și pe o apărare colectivă eficientă, astfel încât să mențină securitatea, apelându-se la nivelul cel mai scăzut de forțe militare pe care îl permit nevoile de apărare.

Conceptul Strategic nu menționează nici țări precum Iranul, nici regiuni ca Orientul Mijlociu, care se presupune că ar constitui o amenințare de proliferare balistică și nucleară care să justifice instalarea scutului. Turcia a obținut ceea ce dorea în această privință. Franța și Germania, care erau în dezacord privind rolul disuasiei nucleare și al apărării antirachetă, au ajuns de asemenea la un compromis, care le menajează interesele și sensibilitățile. Așa cum dorea administrația de la Berlin, documentul "angajează NATO asupra obiectivului care constă în crearea condițiilor pentru o lume fără arme nucleare". După cum dorea Parisul, acesta "reconfirmă că atât timp cât vor exista arme nucleare în lume, NATO va rămâne o Alianță nucleară".

Chiar dacă folosirea armei nucleare este considerată "extrem de improbabilă", "garanția supremă" a securității aliaților decurge din arsenalele strategice, "în particular al Statelor Unite", dar și din forțele de atac britanică și franceză.

Pe lângă amenințarea balistică, pe care scutul trebuie să o contracareze, liderii aliați enunță și alte amenințări directe și în creștere, precum terorismul, atacurile cibernetice, dar și vulnerabilități, făcând apel la aliați să se doteze cu capacități de ripostă corespunzătoare. Fără a vorbi deloc despre Afganistan, NATO își afirmă vocația de a efectua pe viitor și alte expediții îndepărtate, de contrainsurecție sau de stabilizare, ținând cont de experiența sa afgană și dotându-se cu o "modestă" celulă civilă de gestionare a crizelor.

Adoptarea noului Concept Strategic al NATO este un eveniment de o importanță deosebită în cadrul Alianței, un document care face față noilor provocări și vulnerabilități și ghidează acțiunile blocului politico-militar pe o perioadă de cel puțin zece ani.

Deși progresele făcute în timp de către NATO și membrii săi sunt remarcabile, rămân încă multe lucruri de făcut. În acest context, provocările actuale pentru transformarea NATO includ: procesul politic de luare a deciziilor; procesele de planificare existente; generarea forței de acțiune; achizițiile de sisteme de arme; finanțarea operațiunilor; restricțiile fiscale. Toate aceste veritabile condiționări, care se constituie în tot atâtea obstacole, trebuie depășite, în vederea transformării complete a NATO într-o structură partenerială mai eficientă.

În prezent, țările membre ale NATO contribuie în cadrul Alianței cu trupe, pe baza unor restricții naționale. Deși acest lucru păstrează un grad maxim de suveranitate, în practica aceste restricții generează dificultăți operaționale majore, care diminuează eficiența acțiunilor Alianței în ansamblu. Așa cum afirma Adunarea Parlamentară a NATO, „problema reală constă în existența unor avertismente nedeclarate pe care comandantul nu le constată decât atunci când dă un ordin unui contingent național și află că acesta nu poate îndeplini misiunea ordonată”

În concluzie, este evident faptul că, odată cu încetarea „Războiului Rece”, în cadrul NATO au avut loc numeroase schimbări, de o deosebită importanță. Astfel, dacă, la început, Alianța a constituit o organizație însărcinată, prioritar, cu apărarea teritorială a Europei, acum instruește forțele de securitate irakiene, asigură menținerea păcii și a stabilității în Afganistan și în Balcani, își intensifică eforturile antiteroriste și se extinde, din ce în ce mai mult, spre partenerii săi mediteraneeni. În același timp, continuă implicarea în punerea în aplicare a Rezoluțiilor ONU pentru stabilirea păcii în focarele de conflict, Kosovo, Libia.

Optimismul NATO trebuie, totuși temperat, mai ales în condițiile în care restricțiile de resurse și divizările strategice adânci continuă să afecteze credibilitatea și eficiența acțiunilor Alianței. Capacitatea NATO de a răspunde la provocările impuse de misiunile prezente și viitoare se sprijină pe posibilitatea de „a face” și, în același timp, de „a transforma”.

Amenințările actuale la adresa securității solicită întreaga atenție și angajare a NATO, context în care Alianța trebuie să identifice noi moduri de soluționare a finanțării reduse pentru cazuri neprevăzute, a planificării inadecvate pe termen lung, a deficiențelor de capabilități persistente și a bugetelor pentru apărare în declin. Provocarea critică pentru NATO constă, actualmente, în a transforma atât capabilitățile, cât și practicile proprii, adaptându-le la mediul de securitate al secolului XXI.

Caracterul politico-militar al NATO s-a materializat în procesul de planificare strategică prin implicarea, în INTELLIGENCE

efort conjugat a acțiunii liderilor politici cu cea a specialiștilor militari, având ca rezultat identificarea zonelor de maxim interes în care Alianța va trebui să-și adapteze capabilitățile, din punct de vedere al forțelor, mijloacelor și acțiunilor, pornind de la extragerea implicațiilor militare din cele de securitate rezultate în urma analizei tendințelor determinante ale mediului de securitate.

Modelată pentru realități politico-militare care au început să se modifice în ultimul deceniu al secolului trecut, Organizația Atlanticului de Nord a fost pusă în fața unor provocări noi. Pentru a-și demonstra credibilitatea și atașamentul față de valorile pe care le-a apărât de la înființare, dar și pentru a gestiona eficient noile riscuri și amenințări specifice perioadei post Război Rece, NATO a inițiat un profund proces de adaptare la noile condiții.

Primele măsuri au vizat dezamorsarea situației militare pe continentul european. Au urmat, ulterior, măsuri mult mai profunde, vizând întărirea stabilității și securității pe termen îndelungat: promovarea de noi membri, dispuși la îndeplinirea unor responsabilități corespunzătoare, și lansarea politicii ușilor deschise, asumarea de misiuni noi, vizând îndeosebi stabilizarea unor situații conflictuale ce amenințau securitatea, și, în sfârșit, depășirea limitelor spațiale așa cum erau ele definite în Tratatul de la Washington.

Concomitent, s-au dezvoltat parteneriatele cu actori din zonele limitrofe, ceea ce contribuie decisiv la diseminarea valorilor în jurul cărora s-a coagulat Alianța. Parteneriatele se amplifică în continuare, constituind, totodată, un model de relații între state dinafara NATO.

Evoulția rapidă în lumea invențiilor și iminența unui salt tehnologic de anvergură care să revoluționeze producția de sisteme de armament și tehnica militară va transforma foarte mult termenii în care cunoaștem războiul din ziua de azi, mai ales în contextul conflictelor asimetrice.

Legătura foarte strânsă dintre asimetrie și revoluția în afaceri militare, presupune deschidere și apetență față de nou, curaj, asumarea responsabilităților și inițiativă din partea liderilor politici și militari.

Efortul colectiv, capabilitățile de cercetare ale NATO și abordarea științifică riguroasă a problematicii oferă posibilitatea identificării și valorificării unor oportunități potențiale, simultan cu evitarea surprinderii în cazul, foarte probabil, în care beneficiarii unui salt tehnologic revoluționar sunt adversarii Alianței.

Mediul de securitate actual, provocările cu care se confruntă Alianța, evoluțiile celorlalți actori statali și

non-statali, dezvoltările interne conceptuale și operaționale din cadrul NATO au creat cadrul pentru discutarea anumitor aspecte legate de rolul dinamic al Alianței în noul context internațional.

În Declarația Summit-ului de la București s-a subliniat faptul că procesul de transformare a Alianței va continua prin: integrarea a noi membri; răspunsuri mai adecvate la provocările de securitate, luând în considerare lecțiile învățate; capacități care se pot desfășura mai eficient în teatru, precum și prin noi relații cu partenerii noștri.

În procesul de transformare trebuie să se încadreze și țările care sunt candidate la statutul de membru al Alianței. Acest deziderat poate fi realizat numai prin desfășurarea unui alt proces, de această dată în sens dublu, de instruire, pe de o parte, a candidaților, iar, pe de altă parte, a membrilor NATO, în privința conceptelor și eforturilor de transformare ce există și se desfășoară atât în cadrul, cât și în afara Alianței, pentru a putea asigura interoperabilitatea viitoarelor operații.

În pofida evoluției pozitive a mediului strategic și a faptului că o agresiune convențională de mare anvergură îndreptată împotriva Alianței este improbabilă, posibilitatea apariției unor amenințări noi neconvenționale pe termen lung există. Totodată, în contextul mediului internațional, interesele de securitate ale Alianței pot fi periclitate de alte riscuri cu caracter general, în special de acte legate de terorism, sabotaj și crimă organizată, întreruperea aprovizionărilor cu resurse vitale, deplasările masive de populații ca urmare a unor conflicte armate.

În consecință, în contextul noului mediu de securitate al secolului XXI, fluid și dinamic, cu evoluții aparent contradictorii și surprinzătoare, generatoare de incertitudini, Alianța și-a propus o abordare globală a securității, care recunoaște importanța factorilor politici, economici, sociali și de mediu, factori care se adaugă dimensiunii esențiale a apărării.■

Bibliografie

Gabor, Gabriel Transformarea organizațiilor militare în actualul mediu globalizat, teză de doctorat Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2009.

Maior, George Cristian, Noul Aliat - Regândirea politicii de apărare a României la începutul secolului XXI, Editura RAO, București, 2009

Maior, George Cristian, Incertitudine. Gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI, Editura RAO, București, 2009

Maior, George Cristian, (coord.) Un război al minții, Editura RAO, București, 2010

Medar, Sergiu, Lățea, Cristi, Intelligence pentru comandanți. București, Editura CTEA, 2007

Oprea, Gabriel, Onișor, Constantin, Toma, Gheorghe, Teodoru, Gheorghe-Ștefan, Securitate colectivă, comună și prin cooperare, Editura A.N.I., București, 2009

Păsăre, Ionel-Claudiu, Transformările NATO între certitudini și așteptări, Editura A.N.I, București, 2010

Toma Gheorghe, Liteanu, Traian, Evoluția arhitecturilor de securitate sub impactul globalizării, Editura A.N.I, București, 2007

Toma, Gheorghe, Considerații privind dimensiunile securității naționale și internaționale, Editura A.N.I, București, 2011

Intranetul organizației în era informațională

I Codruț Mitroi

Noile provocări ale erei informaționale

Societatea viitoare va fi o societate a cunoașterii în care toți oamenii vor trebui să beneficieze de avantajul tehnologiilor și serviciilor digitale. Această societate digitală va aduce o serie întreagă de avantaje în sprijinul realizării unor obiective strategice ale omenirii precum lupta împotriva schimbărilor climatice, reducerea consumului de energie, îmbunătățirea stării de sănătate a populației, promovarea diversității culturale și multilingvistice, asigurarea unor servicii mai bune ale administrației publice către cetățeni, simplificarea tranzacțiilor comerciale, dezvoltarea unor servicii de transport inteligente orientate către o mai bună mobilitate.

În această lume, dominată de dezvoltarea intensă a tehnologiilor și în care dimensiunea internațională a business-ului devine din ce în ce mai dominantă la nivelul managementului asociat economiei globale, este evident că multe dintre conceptele și definițiile tradiționale vor căpăta noi valențe, unele chiar nebanuite.

Un exemplu în acest sens îl reprezintă chiar o organizație, care poate suferi modificări esențiale în ceea ce privește nivelul instituțional sau funcțional prin migrarea în zona virtuală. Vorbim astfel despre o organizare virtuală a unei astfel de entități, în acest caz relansându-se formele tradiționale de comunicare și regulile din cadrul unei organizații tradiționale, dar și de posibilitatea transformării unei organizații sau întreprinderi într-o entitate virtuală.

În Statele Unite, numărul cyberîntreprinderilor se situează în jurul cifrei de 1 milion. Un exemplu de astfel de întreprindere este compania Amazon, una din întreprinderile virtuale cele mai importante din lume, în ciuda faptului că, practic, nu are puncte de vânzare fixe, logistica de livrare fiind tratată tot electronic de companii partenere.

Un alt exemplu vine din domeniul bancar, unde alături de anumite activități deja virtualizate, ca de exemplu serviciile financiare zilnice, pot fi adăugate și servicii specializate care pot fi efectuate de la domiciliul clienților.

Exemple similare găsim și în domeniul militar, unde aceeași tehnologie care permite în prezent oamenilor să schimbe informații sau să își ridice nivelul de cunoaștere, se regăsește în teatrele de operațiuni sau la nivel strategic, acolo unde procesul de decizie trebuie să se realizeze rapid. Sistemele de tip C4I (comandă, control, comunicații, computere, intelligence) cu variațiile C4I2 (intelligence și interoperabilitate) sau C4ISR (intelligence, supraveghere și recunoaștere) furnizează în prezent din câmpul tactic un nivel de cunoaștere care permite, pe de o parte șefilor/comandanților să ia decizii într-un timp scurt, iar pe de altă parte controlul forțelor în scopul îndeplinirii misiunilor.

Este evident faptul că, pentru a se putea alinia la cerințele erei informaționale, organizațiile trebuie să-și regândească sistemele informatice și de comunicații. În condițiile în care rețeaua Internet nu poate susține în totalitate sistemul informațional al organizației din punctul de vedere al performanțelor oferite și/sau al nivelului de securitate, alternativa viabilă este reprezentată de constituirea, de către acestea, a unor sisteme de comunicații proprii, cu adoptarea de soluții pentru interconectarea cu lumea exterioară, fie că este vorba de clienți, parteneri de afaceri sau publicul larg (fig. 1). Realizarea interconectării și compatibilizarea între organizații aduce cu sine necesitatea dezvoltării și adoptării unor standarde comune, deschise pentru conexiuni, sisteme de operare și interfețe de utilizator.

În acest sens, la nivel mondial există o preocupare deosebită pentru îmbunătățirea standardizării în domeniul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor, a creșterii gradului de interoperabilitate.

Menționăm în acest sens, la nivelul Uniunii Europene, două documente extrem de importante, adoptate de Comisia Europeană la data de 16 decembrie 2010, Strategia europeană de interoperabilitate (*European Interoperability Strategy - EIS*) și Cadrul european de interoperabilitate (*European Interoperability Framework - EIF*) pentru serviciile publice europene, două elemente cheie ale Agendei digitale pentru Europa, care promovează interoperabilitatea administrațiilor publice.

Fig. 1: O arhitectură tradițională de interconectare a unei organizații

Principalele funcționalități ale unui sistem informațional

Scopul principal al unui sistem informațional este de a asigura furnizarea către fiecare utilizator din cadrul unei organizații nivelul de cunoaștere la care este abilitat să aibă acces. Un astfel de sistem trebuie să permită informarea tuturor nivelurilor funcționale ale organizației, operativitatea acestor informări, posibilitatea de selectare a informațiilor după anumite criterii, adaptabilitatea la modificări structurale ale informațiilor sau metodelor de procesare a acestora.

Informațiile furnizate de un astfel de sistem trebuie să prezinte următoarele caracteristici:

- relevanță - oferirea elementelor de cunoaștere necesare decidențului pentru rezolvarea unor sarcini;
- accesibilitate - ușurința de obținere și de transmitere către utilizator;
- acuratețe - gradul de reproducere cât mai fidel a situației reale;
- concizie - plusvaloarea dată de raportarea strictă la obiect, fără elemente suplimentare lipsite de relevanță;

- oportunitate - prezentarea în timp util către utilizator în vederea fundamentării deciziei sale;
- cost - totalitatea resurselor financiare implicate în achiziție, procesare și prezentare către utilizator.

Alături de date și informații, una din componentele principale unui sistem informațional este reprezentată de fluxul informațional propriu-zis, definit ca fiind ansamblul datelor, informațiilor și deciziilor vizând una sau mai multe activități specifice vehiculate pe trasee prestabilite cu o anumită viteză, frecvență și utilizând anumite resurse informaționale.

Intranetul - coloana vertebrală a fluxurilor informaționale într-o organizație

Este evident că în prezent, nicio organizație nu își poate îndeplini obiectivele strategice fără dispune de resurse din domeniul tehnologiei informațiilor și comunicațiilor, fie că vorbim de o firmă de anvergură redusă care dispune de un sediu mic, sau de o companie răspândită geografic.

Din acest punct de vedere, modelul structural al unei organizații (fig. 2) este axat pe îndeplinirea proceselor/aplicațiilor organizaționale. Un exemplu în acest sens îl poate oferi zona administrației publice, unde pot coexista mai multe aplicații, fie asociate colectării unor taxe, fie furnizării unor informații către cetățeni sau domeniul militar, unde pe lângă procese asociate colectării și furnizării de informații în scopul comunicării acestora forțelor proprii, putem vorbi și de procese logistice, necesare asigurării resurselor materiale necesare.

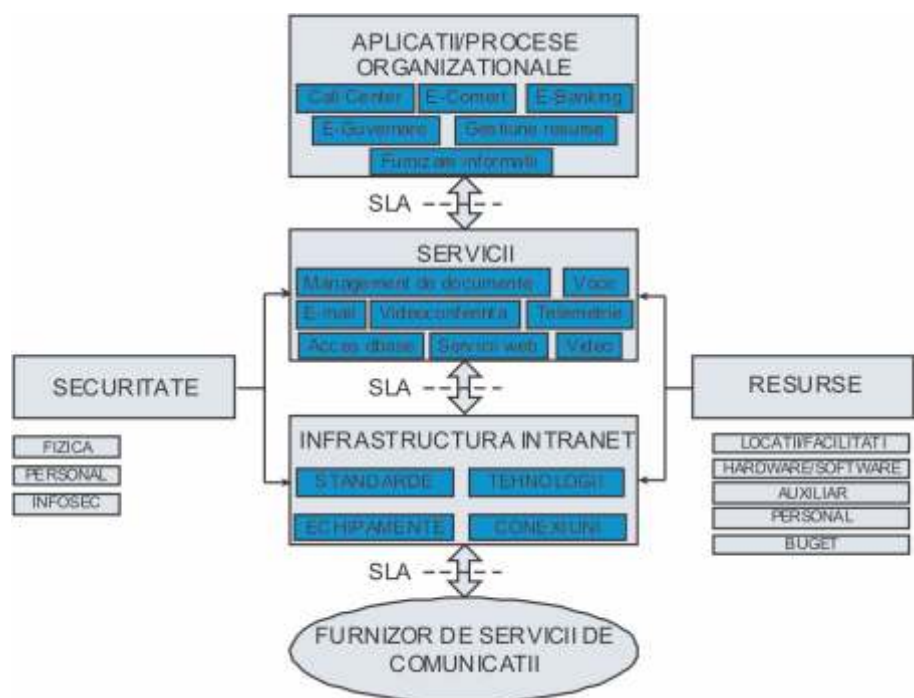

Fig. 2: Modelul de structurare informațională în cadrul unei organizații

Procesele/aplicațiile organizaționale sunt duse la îndeplinire prin asigurarea unor servicii organizaționale, acestea putând activa independent sau în asociere cu alte servicii pentru îndeplinirea unui singur proces.

Palierul inferior serviciilor este practic legat indisolubil de conceptul de Intranet, având în vedere faptul că reprezintă totalitatea resurselor informatice și de comunicații asociate acestuia. Bineînțeles că infrastructura Intranetului nu este privită ca o „insulă”, ci în strânsă corelare cu celelalte categorii de resurse material-financiare și umane precum și cu zona de securitate.

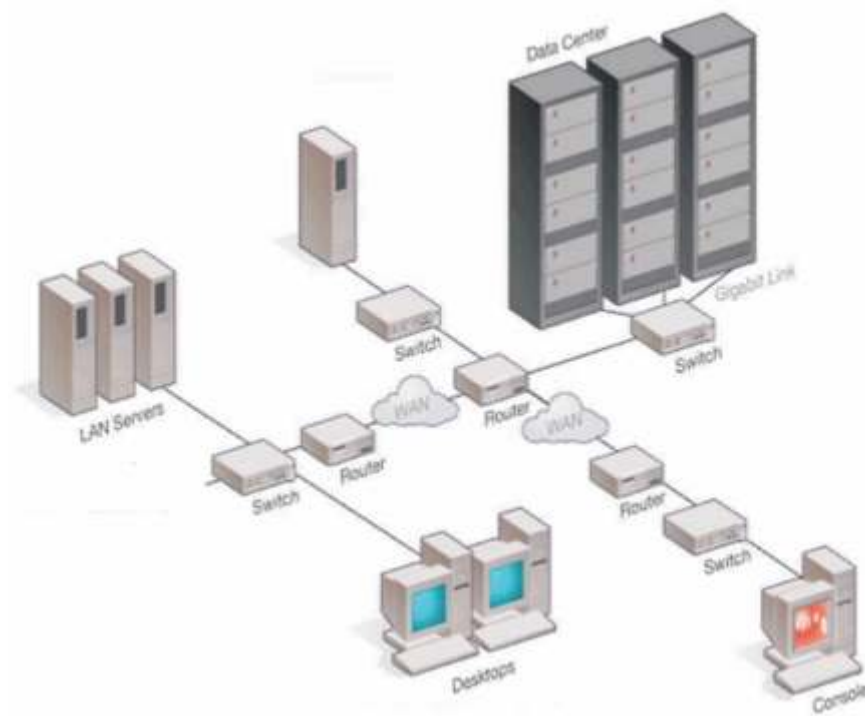

Fig. 3: Arhitectura simplificată a unui Intranet

În sens larg, Intranetul unei organizații poate fi privit ca un Internet privat al acesteia, preluând, practic, multe din standardele, principiile și tehnologiile Internetului, bazate în esență pe protocolul IP (fig. 3). Există, totuși particularități ale Intranetului, determinat de specificitățile organizației care-l deține, spre exemplu există cazuri în care acesta poate fi extins în afara cadrului organizației prin conceptul care în limbajul de specialitate poartă denumirea de Extranet (practic vorbim de un Intranet extins care folosește ca mediu de transmisie Internetul).

Dintre avantajele aduse de rețeaua Intranet, putem enumera:

- accesul rapid la bazele de date ale organizației;
- sprijinirea fluxurilor de lucru (workflows) și managementul documentelor;
- planificarea și derularea unor întâlniri, ședințe între diferitele departamente ale organizației, fără a necesita prezența fizică într-un anumit loc a participanților prin INTELLIGENCE

realizarea comunicațiilor audioși / sau video;

- desfășurarea proceselor de învățământ și instruire pentru angajați;
- o mai bună viziune a conducerii organizației asupra proceselor și aplicațiilor care se desfășoară în cadrul acesteia;
- optimizarea costurilor în cadrul organizației, prin ridicarea nivelului de eficiență și creșterea productivității;
- managementul facil și suportul pentru un foarte număr de utilizatori;
- sporirea vitezei de reacție a managementului companiei la diferite solicitări de afaceri prin accesul direct la date concrete care reliefează „parametrii de funcționare” ai companiei la un moment dat;
- îmbunătățirea nivelului de securitate organizațională.

În diagrama din fig. 4 sunt prezentate sintetic principalele beneficii ale Intranetului, conform unor studii realizate asupra unor companii din Statele Unite, Marea Britanie și Europa.

Revenind la palierul de servicii, acestea pot fi structurate în funcție de mai multe categorii, fiecare dintre acestea fiind raportate la obiectivele organizației. O primă categorie este reprezentată de serviciile interactive, dintre acestea putând enumera audio - și videoconferințele sau serviciile de tip mesagerie instantanee, în timp ce altă categorie se referă la serviciile

de tip tranzacțional, ca de exemplu accesul în bazele de date sau planificarea resurselor organizaționale - *Enterprise Resource Planning (ERP)*.

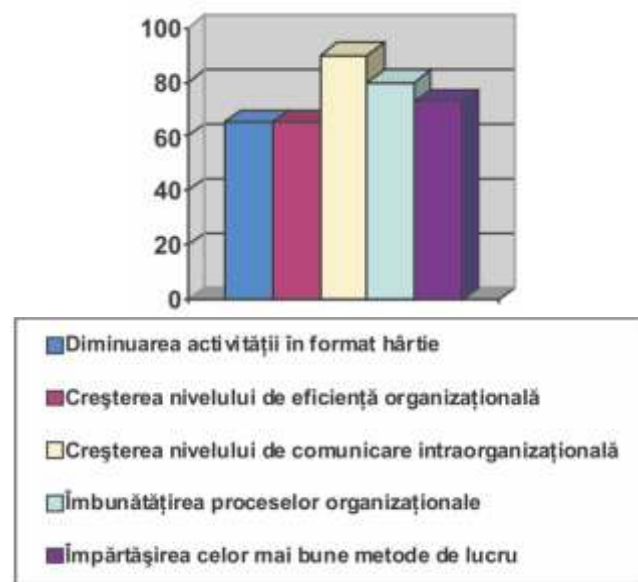

Fig. 4: Principalele beneficii ale Intranetului

O altă abordare este legată de necesarul de resurse informatice și mai ales de comunicații pe care îl solicită un serviciu. Avem în vedere mai ales cazul organizațiilor răspândite geografic, al căror Intranet depinde în mare măsură de infrastructura unui operator public sau privat de comunicații, cu costurile aferente de operare care de cele mai multe ori nu sunt de neglijat. Din acest punct de vedere, serviciile pot fi structurate în servicii de timp real, ca de exemplu comunicațiile telefonice sau videoconferințele, serviciile critice în cadrul cărora se regăsesc datele tranzacționale, videostreamingul, semnalizările aferente rețelei și serviciile best effort (poșta electronică, transfer de fișiere).

Rolul administratorului/departamentului IT&C în asigurarea calității serviciilor asociate fluxurilor informaționale în Intranetul organizației

Pornind de la cerințele și caracteristicile menționate anterior, este evident că administratorul/departamentul IT al unei organizații deține rolul-cheie în asigurarea calității serviciilor informatice și de comunicații către utilizatorii/angajații acesteia.

Când vorbim în general despre calitatea serviciilor, avem în primul rând în vedere menținerea anumitor caracteristici asociate serviciilor între anumite limite, pentru ca acestea să poată fi vehiculate în Intranet și prezentate către utilizatori într-o formă inteligibilă (putem menționa, ca exemplu, serviciul de videoconferință, care trebuie să satisfacă cerințe foarte stricte în ceea ce privește întârzierea semnalului sau pierderile de informații).

Abilitatea administratorului/managerului IT&C în a asigura o calitate maximală a serviciilor se bazează pe o planificare riguroasă a resurselor tehnice, începând încă din momentul previzionării introducerii unor noi servicii la nivelul organizației, dar și pe un management eficient al resurselor umane specializate pe care le are la dispoziție. Totodată, este necesară dezvoltarea unor măsuri procedurale în vederea asigurării unei reacții rapide în cazul apariției unor evenimente nedorite care pot conduce la afectarea unor fluxuri informaționale.

Eficiența managementului exercitat de administratorul IT&C se transpune, la nivelul utilizatorilor într-o calitate a experienței ridicată.

Calitatea experienței - Quality of Experience (QoE) reprezintă o modalitate de măsurare, în general subiectivă, a gradului de satisfacție pe care îl are un utilizator față de un serviciu.

Tendința de evoluție a managementului calității serviciilor este de a trece de la o comportare reactivă, în care practic administratorul/managerul IT&C acționează în urma derulării unor incidente sau mai

grav, în urma unor stimuli primiți de la utilizatori (fie că este vorba de reclamații ale nefuncționării serviciului în condițiile cerute, fie că sunt solicitate anumite rafinări ale unor parametri), la o comportare proactivă, în care cele două părți implicate (utilizatorul și administratorul/managerul IT&C) sunt, practic, parteneri, contribuind la creșterea calității experienței și implicit la ridicarea nivelului de eficiență organizațională.

Concluzii

Deși aparent rețeaua Intranet evoluează mai lent decât Internetul, noile cerințe ale erei informaționale impun ca organizațiile să-și reevalueze strategiile de dezvoltare în scopul eliberării informației corporatiste de inaccesibilitatea intrinsecă sistemelor informaționale complexe.

Această abordare va permite nu numai o atingere mai rapidă a obiectivelor organizaționale, dar și o tratare mult mai profundă a unor valori esențiale ca de exemplu tehnicile de învățare, productivitatea angajaților și colaborarea.

Din acest punct de vedere Intranetul poate avea rolul de a facilita generarea de cunoștințe și managementul acestora în cadrul organizației.

Iată deci, suficiente motive pentru ca administratorul/managerul IT&C al unui Intranet să fie conștient de rolul său în furnizarea „uneltelor” necesare comunicării organizaționale. ■

Bibliografie

- Comisia Europeană, Agenda digitală pentru Europa, comunicare către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor, august 2010;
- Comisia Europeană, Către interoperabilitatea serviciilor publice europene, comunicare către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor, decembrie 2010
- www.wikipedia.org;
- Concepte privind sistemele informaționale și sistemele informatice ale organizațiilor economice, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor Craiova, (http://s132.central.ucv.ro/feaa/master/mop_valcea);
- L. Weng Yeoh, M. Chun Ng, Architecting C4I Systems, Second International Symposium on Engineering Systems, MIT Cambridge, Massachusetts, 2009;
- www.tree.ro, Soluții de Intranet și Extranet;
- www.intranetjournal.com;
- www.cisco.com;

LARRY L. WATTS

Ferește-mă, Doamne, de Prieteni

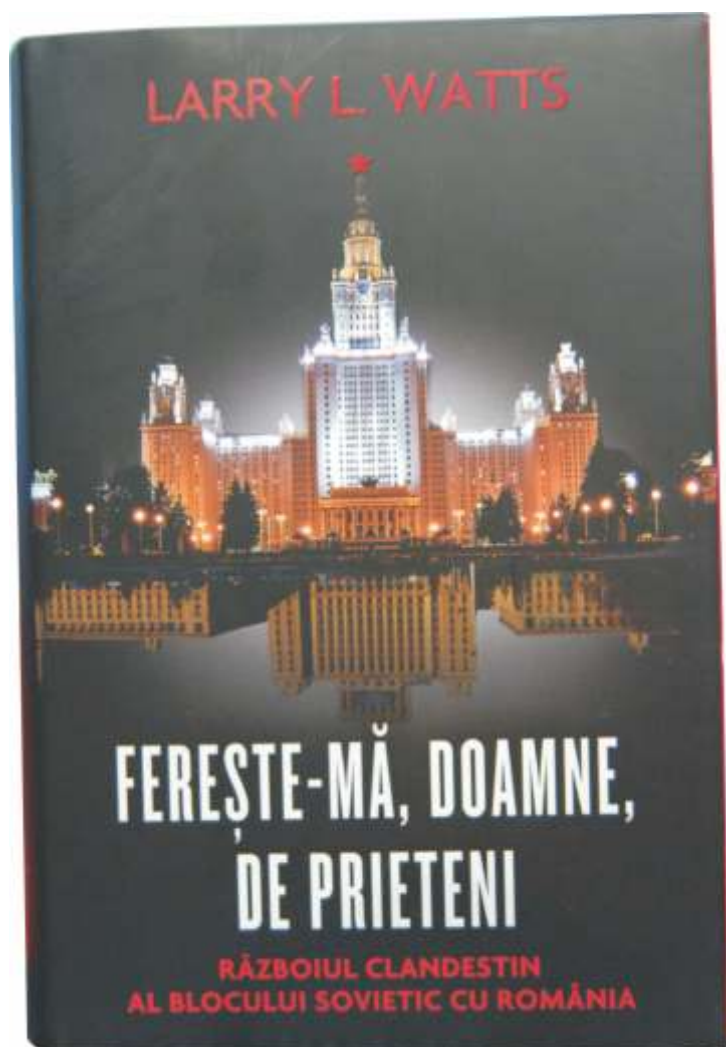
Războiul clandestin al
Blocului Sovietic cu România

I Tiberiu Tănase

RAO, 2011, 794 p., deschide o perspectivă amplă atât istoricilor români cât și publicului românesc cunoscător sau martor al unor evenimente ale căror explicații nu reprezentau nici pe departe ceva din adevărul acelor evenimente.

Este meritul incontestabil al autorului, cunoscut specialist al istoriei românilor și specialist în domeniul serviciilor de Intelligence, care printr-un efort remarcabil de ani de studii și cercetări, îndeosebi în arhive, și-a depășit cu mult statutul de *consilier al modelelor noi de intelligence*, prin cercetarea unui vast material documentar ce acoperă o mare parte din istoria României moderne, pentru a ne dezvălui aspecte noi și deosebit de interesante, unele chiar inedite, privind evoluția țării noastre. Interesantă atât prin conținutul lucrării, al documentelor (unele nepublicate până în prezent și interpretate în premieră) al bibliografiei (803 titluri) și numeroaselor note de subsol cu trimiteri la documente sau surse în premieră. Toate acestea sunt extrem de utile pentru înțelegerea profundă a lucrării de bază, dar și documentării și informării cititorului prin trimiterile bibliografice și punctelor de vedere/interpretărilor autorului deosebit de utile și interesante.

Rezultatul este o lucrare în care specialistul, și cititorul în general - cum rezultă din documentele oficiale sau din arhive, unele prezentate în premieră - adevărată atitudine față de România a regimurilor unor state vecine și prietene, coordonate de marele prieten de la Răsărit, precum și amploarea și agresivitatea cu care acele regimuri/ sisteme, parte a marelui sistem reprezentat de Tratatul de la Varșovia, au acționat pentru menținerea sub control a României și pentru contracararea oricăror demersuri românești, fie ele pe plan intern sau internațional, de distanțare de blocul sovietic și realizarea intereselor naționale.

Noua și inedita lucrare a istoricului american dr. Larry Watts, un excepțional cunoscător al realităților românești ante și post-decembriste este o carte-document, care a văzut lumina tiparului, într-o prima ediție în limba engleză la Editura Militară în anul 2010 - *With Friend like this ... The clandestine War of the Soviet bloc against Romania*, Editura Militară București 2010, 733 p. Ediția în limba Română, *Ferește-mă Doamne de prieteni - războiul clandestin al blocului sovietic cu România*, Editura

INTELLIGENCE

Referindu-ne la structura lucrării care cuprinde 9 părți împărțite în 26 de capitole și în care se pot remarca de la început cele două perioade care asigură continuitatea problemei Războiului clandestin al Blocului Sovietic cu România și anume cea dinaintea de Războiul Rece (Partea I-III) și desigur cea mai dezvoltată a a Războiului Rece (Partea IV-IX), ceea ce înseamnă că accentul abordării cade pe tratarea războiului clandestin împotriva României în perioada Războiului Rece, dar asigurând cu argumente continuitatea acestuia după anii '50.

De altfel, trebuie remarcat ca un argument al acestui război subteran împotriva României chiar relațiile româno-sovietice în aceasta perioadă în:

partea a IV-a, *Ieșirea de sub tutela Moscovei în perioada Hrusciiov* (p.189-251),

partea a V-a - *De la Primăvara de la București la Primăvara de la Praga* (p.257-355, în special cap. II *Subminarea dominației sovietice în cadrul Blocului Comunist 1965-1967*, p.283-298),

partea a VI-a - *1968 Turiști, Prieteni și Dezamăgiri*, (p.361-445, în special *Intențiile Pactului de la Varșovia, vizavi de hotărârea României*, p.405),

partea a VII-a *Tirul pe România* (p. 451-523, în special cap. 18, *Lansarea teoriei <reconcilierii > româno-sovietice 1968-1970*, p.453) și

partea a VIII-a - *Angajarea în războiul clandestin* p.529-602, în mod deosebit cap. 24 - *Penetrării ostile și dezinformări 1971- 1974*, p.582-602), desigur un aspect mai nou atât pentru cercetarea istorică cât și ca noutate a problematicei abordate, și impactului asupra viziunii istorice de până acum.

În esență, cartea examinează geneza transformării României din aliat în inamic al blocului sovietic, a eforturilor sale de a ieși de sub dominația sovietică în domeniul spionajului și amenințarea pe care o reprezenta pentru Moscova. De asemenea sunt prezentate contramăsurile sovietice și ale Pactului de la Varșovia pentru discreditarea regimurilor și a politicilor

independente ale României din perioada Războiului Rece. După ce abordează problema intereselor strategice și a antagonismului cu vecinii ruși și unguri din perioada anterioară comunismului (II-III p.59-185), studiul urmărește procesul de generare a ostilităților sovietice și a Pactului de la Varșovia, precum și politicile urmate de URSS și de partenerii ei loiali pentru a curma politicile externe și de securitate independente ale României.

Încearcă să pătrundă dincolo de propaganda și de dezinformarea referitoare la relațiile intra-Pact prin examinarea procedurilor interne ale Tratatului de la Varșovia, a rapoartelor serviciilor de informații și a documentelor naționale ale partidelor care au devenit disponibile după colapsul URSS. (p.57). În acest fel este subliniat impactul dezinformării coordonate de sovietici și al măsurilor active asupra percepțiilor occidentale, mai ales a celor americane prin corelarea evenimentelor, dezbaterilor și conflictelor din cadrul Pactului de la Varșovia (p.57).

Subliniem încă o dată faptul că Larry Watts, un bun cunoscător al intelligence-ului (serviciilor secrete) din perioada Războiului Rece, nu ezită să analizeze cu aceeași măsură modul de acțiune agresiv al serviciilor de informații est-europene din blocul sovietic împotriva României, dar și modul în care intelligence-ul occidental, în special american, au furnizat analiștilor proprii fie date distorsionate datorate lipsei unor surse umane credibile (HUMINT) de care nu dispuneau în legătură cu estul Europei și în special cu România, fie de canale media (mai ales pe filieră poloneză sau maghiară) și puternic influențate de măsurile active întreprinse de serviciile sovietice de securitate (KGB, GRU) ce vizau România. Toate au făcut ca punctele de vedere cu privire la România prezentate decidenților politici americani să fie permanent controversate, iar de multe ori deciziile bune să fie astfel blocate.

Faptul că Larry Watts nu a trecut cu vederea sau sub tăcere anumite probleme sensibile - cunoscute prin cercetările sale - indiferent de interesele pe care le-ar fi putut deranja, au fost recunoscute și chiar subliniate de istorici de marcă români, prezenți la lansarea ediției în limba română de la Biblioteca Centrală Universitară.

În cuvântul lor, academicienii Florin Constantiniu, Dan Berindei, Dinu C. Giurescu, profesorii universitari Ioan Scurtu, Mihai Retegan și istoricul Alex Mihai Stoenescu, pe lângă sublinierea unor aspecte inedite privind anumite părți sau pasaje din lucrare ori cu privire la autor și importanța contribuției sale, au ținut să precizeze că este greu de presupus ca unul din istoricii români ar fi avut posibilitatea *dezvăluirilor remarcabile, poate pentru unii chiar șocante* atât pentru istorie cât și pentru mass-media și cititori.

De altfel, chiar Larry Watts recunoaște că a fost surprins de *gradul de ostilitate reflectat în frecvența și agresivitatea atacurilor la adresa României în cadrul reuniunilor interne ale Tratatului de la Varșovia, pe aproape toate problemele legate de coordonarea la nivelului blocului sovietic, gradul de atenție și volumul resurselor utilizate de cei loiali Moscovei pentru contracararea României, aceasta în contrast cu persistența cu care sursele din Tratatul de la Varșovia își asigurau interlocutorii occidentali că poziția României față de Moscova era fie iluzorie, fie inconsecventă (sau în mod paradoxal și illogic, ambele deodată).*

În final, așteptăm cu deosebit interes volumul al doilea pentru a se certifica relaționări despre care doar se specula sau chiar nu se puteau imagina privind comportamente și atitudini care au persistat mult timp după căderea comunismului în Europa.

Volumul al II-lea poate dezvălui publicului român, dar și tuturor celor interesați, inclusiv politicienilor sau observatorilor internaționali amănunte absolut senzaționale din culisele politicii și ale spionajului, care au precedat revoluția din decembrie 89 și manevrele care i-au urmat. Cunoscând faptul că autorul se bazează pe o serie de documente importante, multe desecretizate recent, considerăm că apariția următorului volum al *Războiului Clandestin al Blocului Sovietic cu România*, poate oferi o perspectivă apropiată realității asupra unor evenimente și persoane privite până acum din cu totul alte unghiuri.

Despre autor

Fost consultant RAND, Larry Watts a absolvit cu master Universitățile din Washington, Seattle și UCLA, având și un doctorat la Umea University din Suedia.

Între 1990 și 1991 a fost conducătorul Biroului IREX din București, până în 1997 a fost Senior consultant al Project on Ethnic Relation și director al Biroului PER din România.

Din 1990, dl. Watts a fost consilierul mai multor autorități române, în probleme de reformă democratică și control asupra instituțiilor statului.

A fost implicat direct în înființarea Colegiului Național de Apărare și a Consiliului pentru Minorități Naționale.

A semnat numeroase cărți și studii de istorie, între care "Reforma militară românească și integrarea în NATO", "O Casandă a României"- volum considerat drept cea mai bună biografie politică a Mareșalului Antonescu, co-editor la "Globalization of Civil-Military Relations: Democratization, Reform and Security" etc.

Articolele și studiile sale au apărut frecvent în publicații precum "Studies in Intelligence", "Problems of Post-Communism", "Armed Forces & Society", "World Policy Journal", "European Security" s.a.■

I Nicolae Rotaru

Politicienilor le place să spună că trăim într-o țară democratică, istoricii și juriștii invocă statul de drept, noi, trăitorii fără ranguri și orientări politice, dorim un stat de dreptate. Un habitat al dreptății, liniștii și sănătății sociale, unde conviviul să fie acea râvnită și binefăcătoare stare de normalitate.

Dar organizațiile sociale, indiferent cât de mari sunt, au structură ierarhică. Nu putem vorbi de egalitate și cu atât mai mult de egalizare, atât timp cât suntem apartenenții unei lumi miraculoase tocmai prin diferențieri. De aceea și călătorim, de aceea studiem, cercetăm să descoperim diferențe, să găsim „altceva același” al altora, care este diferit decât al nostru. E drept, de la natură, se zice că suntem egali, că avem aceleași șanse, dar diferența ne-o construim singuri, fiecare după capacități și contexte, după preferințe (ale lor sau ale familiei) și după necesitatea stabilită de liderul organizației.

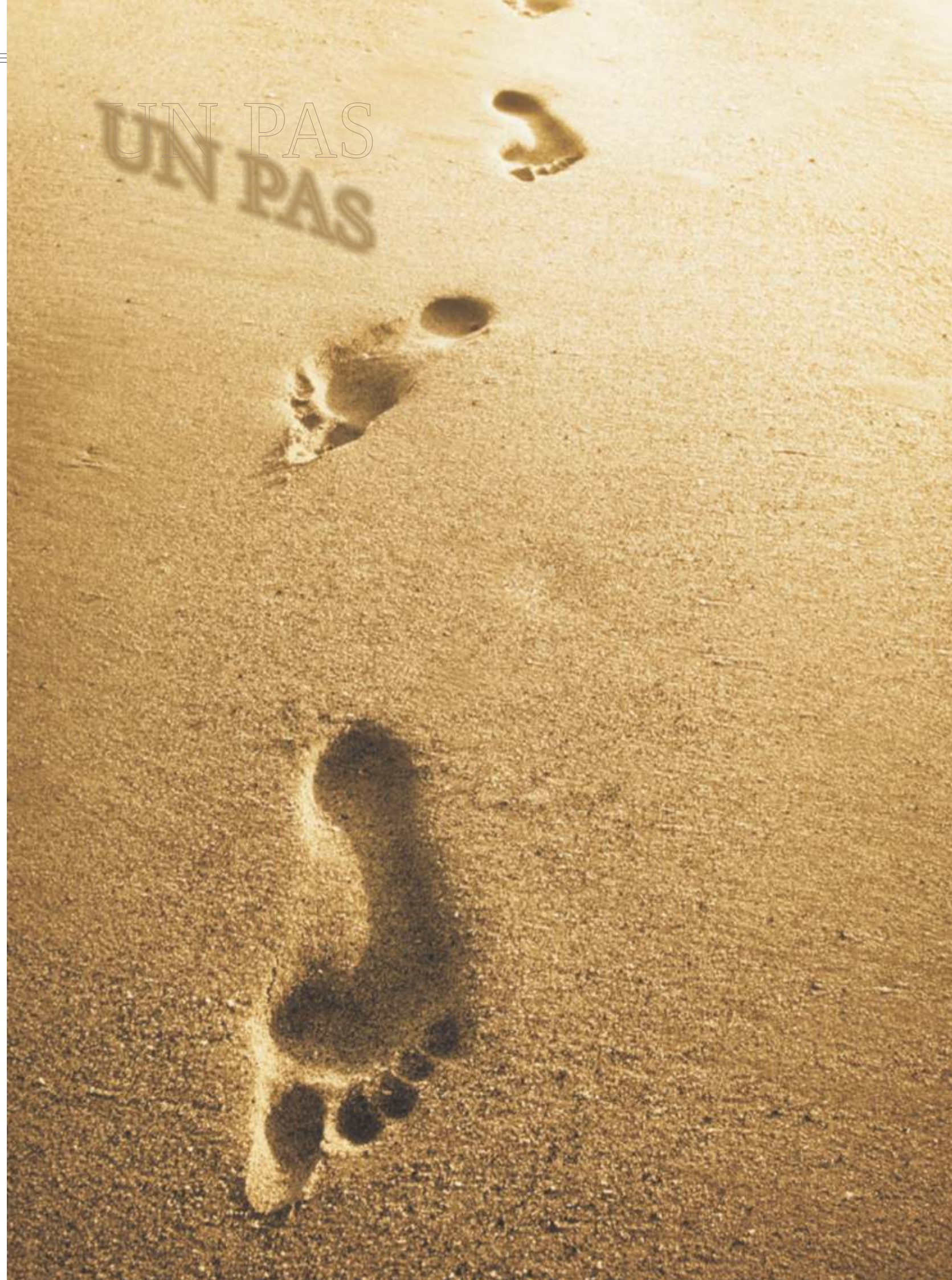
Important este, într-o lume de diferențieri, de inegalități, de specificități să existe o medie unanim recunoscută (majoritar) a condițiilor de existență și evoluție.

Ei, bine, asemenea macro-habitat este greu de acceptat de toți, fiindcă verbele sunt diferite: unii trebuie să cedeze, alții trebuie să primească, pentru a se stabili un echilibru al ierarhiei, o proporționalitate a decenței.

Se spune că acei ce au mai doresc, fiindcă banul la ban trage, pe când la omul sărac nici boii nu trag. Paremiologia este bună, la fel ca trasul de mână amical, dar factologia socială nu evoluează după proverbe, ci după legi, norme, regulamente.

Când se întâmplă altfel, statul (de drept, democratic, unitar, indivizibil, național și de dreptate) intervine prin pârghiile sale existente ad hoc.

INTELLIGENCE

Celor care trec cu mașinile lor, în care nu-și mai încap de-atâta autoritate a ghiulurilor și lanțurilor și telefoanelor și relațiilor cu alți învârtiți ca ei, printre bariere, ignorându-i pe ceilalți fiindcă tocmai respectă legea circulației, nu le convine că există poliție fermă (dacă există!) care-l face pieton pentru totdeauna și locatar temporar al arestului pe acel iresponsabil și periculos șofer.

Celor care strigă „măscări” la adresa autorităților statului (și nu numai), spărgând vitrine, folosind obiecte explozive, tulburând ordinea și liniștea publică, agresând autoritățile, ignorând regulile privind organizarea și desfășurarea acțiunilor legale de protest, nu le convine că intervine în forță (dacă o face!) Jandarmeria și li se întocmesc acte constatatoare, piese de dosar ce pote fi și penale.

La fel și altora care fac focul în pădure sau poluează ape, celor ce braconează ori contrafac produse, celor ce sparg mașini și apartamente, celor care cerșesc sau își oferă nurii contra cost, deturnează fonduri sau fură din banul public nu le convine când intervin (dacă intervin!) autoritățile statului.

Dar celor (autohtoni sau venetici) care pun în pericol securitatea națională furând și vânzând secrete, spionând pentru arginți, încălcând procese de fabricație, umblând cu ciori vopsite pe post de papagali, trădând interese de stat contra profituri de grup, falsificând documente (inclusiv istorie), nesfiindu-se să facă din interdicție sau restricție țintă de curiozitate și nesăbuiță (ca la depozitul de arme și muniții de la Ciorogârla) cum să le convină când sunt prinși (după îndelungi, discrete și migăloase demersuri ca-n cazul operațiunilor îndelung mediatizate din unele puncte de trecere a frontierei și vămile aferente!) și primesc (dacă primesc!) ceea ce merită, potrivit legii?

Nu le convine, desigur, dar aceasta este dovada funcționalității pârghiilor democrației, a principiilor statului modern, a compatibilizării euro-atlantice a structurilor noastre de securitate națională. Funcționalitate care trebuie mereu augmentată și updatată, știut fiind (de la unele țări europene!) că de la aritmie socială la liber arbitru și haos nu-i decât un pas. Structurile de intelligence trebuie să vegheze ca acel pas (greșit) să nu fie făcut!■

S U M M A R Y

of the articles

☞ Ambassador George Maior's editorial "Intelligence in the Information Age" dwells on the changes technology developments bring in the intelligence process, by generating wider freedom for citizens as well as higher risks for national security. The solution advanced by the Romanian Intelligence Service's Director - also comprised in the institution's Strategic Vision "SRI in the Information Age" - is a successful symbiosis between the intelligence officer's instincts and art and a supercomputer K's speed and precision.

☞ In his extensive exposé on cybersecurity, Marius Sticlaru assesses the importance of cyberspace starting with new media, which generated new phenomena, such as the recent Twitter / Facebook revolutions. The author examines vulnerabilities and threats as well as the means of adequately managing them. His study reviews prominent cases of cyber attacks, as well as the importance various states place on securing their strategic infrastructures. The conclusions of the article dwell of the implications new developments in cybersecurity have for Romanian authorities and particularly for the Romanian Intelligence Service's strategic vision.

☞ Seeing literature as both fiction and mirror of a specific age, Professor Dorin Uritescu, PhD, is among the first Romanian scholars to take interest in analyzing literary works in order to find reflections of Romanian intelligence. His article, Aspects of Foreign Espionage on Romanian Territory as Signaled by Liviu Rebreanu's novel "The Mutiny" is actually a comprehensive collection of texts from several literary works whose message can be enriched by keeping an open mind to this new perspective of interpretation.

☞ Continuing his research into the developing field of intelligence analysis, Ionel Nițu presents the evolutions in the three areas considered defining for it, those of process, product and personnel, united under the title The 3P Project. His extensive study titled Challenges of an Unitary and Comprehensive Reform Implementation in Intelligence Analysis defines intelligence analysis as instrumental to a country's security needs and lays the foundations for an academic approach to it.

☞ Cristian Barna, PhD, writes a comparative study on the risks the current political situations of North African states pose to international security, since Jihadist propaganda perceives the power vacuum in Egypt, Tunisia and Libya as an opportunity for installing fundamentalist governments.

☞ In her article, Women and Espionage. Spy women's Presence and Contribution to Intelligence History, Corina Sindie presents a different aspect of the intelligence world, commonly considered one dominated by men. The brief study teases readers with a tentative timeline placing women spies as far back as the Antiquity, as well as with more detailed references about notorious international and national feminine characters of the intelligence world: Mata Hari and Veturia Goga.

☞ In his interview with Editor-in-chief Flaviu Predescu, general Ioan Talpeș reveals details of his career, from the time spent as a student of the Babes Bolyai University to his assignments as national security advisor to the Romanian president and chief of the first Foreign Intelligence Service after the 1989 Revolution.

S U M M A R Y of the articles

The interview is spiced with an insider's perspective on various historical events, as well as the beginning of an interesting polemic with former chief of the Romanian Intelligence Service, Virgil Măgureanu.

☞ Simona Enescu publishes an extensive study on the radicalization phenomenon and its worldwide evolution, starting from the New York City Police Report on Radicalization in the West (2007). The article comprises ten case studies which are illustrative for the evolution of terrorism and radicalization. The case studies form the basis for a theoretical frame which posits the existence of a four-step process leading to radicalization that can be useful in understanding and preventing the phenomenon.

☞ In their article, Current Challenges to Legal Security as Pillar of the Rule of Law, Eugen Iorga and Alina Topârceanu draw attention to a matter which should be among the first issues of the public agenda, the citizens' right and obligation to know state legislation. International context, such as the need to align legislation to that of the European Union, as well as national factors leading to frequent and unpredictable amendments of legislation are determined as threats to legal security and the rule of law, because they generate difficulties for citizens and members of the legal staff alike.

☞ In his endeavor to shed light on Romanian intelligence notabilities, Tiberiu Tănase, PhD, sketches the professional journey of a lesser known but dignified intelligence professional who could easily constitute a role model, in his article titled Aurelian Andra Chief of the Western Front One of the Best Intelligence Officers in the Romanian Intelligence Services' History.

☞ Historian Tiberiu Tănase, PhD, deals with the beginnings of Romanian intelligence in his article, The Mobile Echelon, an Intelligence Structure of the Special Intelligence Service in the Second World War. His thorough research presents the development and structure of the Service, as well as a detailed account of the factors leading to its reconstruction.

☞ Directly connected to the previous two articles, Tiberiu Tănase's The Eastern Front Territorial Intelligence Subdivision of the First Section of the Romanian Army's Secret Service and of the Special Intelligence Service deals with the establishment of the Secret Service's Fronts as territorial subdivisions. Details of the Eastern Front refer to its leadership, activities and evolution within the timeframe of the Second World War.

☞ Georgică Budu's article, 60 Years of Existence of the Classified Mail Transportation and Protection System, constitutes a detailed account of a significant aspect for each intelligence agency's activity, presented from a historical perspective.

☞ Oana-Magdalena Ciobanu's study The Energy Security Dimension is a comprehensive research on one of the hot topics of the moment and of the foreseeable future. The first part of the article is an extensive review

S U M M A R Y of the articles

of the energy production and consumption in EU countries, followed by a thorough research on the key aspects of EU cooperation towards a unitary strategy aiming at reducing energy dependence.

☞ Liviu Mihail Iancu`s article approaches the sensitive matter of the intelligence services` legal frame in Romania, a country with a relatively new democratic system. It identifies the flaws of the National Security Strategy and of the National Defense strategy, while pointing to the need for enacting legislation according to the guidelines the two documents set forth.

☞ In line with Oana-Magdalena Ciobanu`s article on energy security, Dan Bărbuț approaches new possibilities for Romania to decrease its dependence on Russian gas, by reviewing Kazakhstan`s potential for becoming a new Oil El-Dorado. Given that this country`s oil production has doubled in the last few decades and it needs delivery infrastructure, Romania`s pipelines and close partnership with the Kazakh authorities could prove advantageous for both parties.

☞ Marius Bogdan Crăcea discusses The Pan-European Security Strategy Perspective following three guidelines, set by the three main peace and cooperation instruments: The Open Skies Treaty, The Treaty on Conventional Armed Forces in Europe and the Confidence and Security Building Measures.

☞ Costinel Anuța reviews the Millenium Project`s 2010 State of the Future, a study drawing on the work of a wide think tank consisting of futurists, scholars, business planners and policy makers. While projecting best-case, worst-case scenarios, the authors point out that uncertainty in decision making will continue to be the leading challenge for future development.

☞ In his article, Ionel Claudiu Pasăre approaches NATO as Factor for Regional and Global Stability and Security both from a historical perspective by reviewing aspects of the Treaty`s evolution and from a current one, grounded in the challenges of the present security environment.

☞ Codruț Mitroi deals with the importance of internal communication networks in his article "Organization Intranet in the Information Age". He sees the development of technology as an incentive for organizations` development, based on the creation of internal networks which help information generation and management. One of the extreme effects of recent developments in technology is the emergence of completely virtual organizations, such as Amazon.

☞ The book review section is filled by historian Tiberiu Tănase, PhD, with an article on Larry Watts` With Friends Like These The Soviet Bloc`s Clandestine War against Romania. The author praises Watts` initiative, as well as his remarkable research efforts and courage, while stressing the need for a second volume with a mission to answer all open-ended questions the first book has raised.

☞ Professor Nicolae Rotaru, PhD, briefly reviews some of our society`s flaws and the institutional answers one must expect from state structures, among which the intelligence agencies, in his article titled One Step.

**FERESTE-MĂ, DOAMNE,
DE PRIETENI**

RĂZBOIUL CLANDESTIN AL BLOCULUI SOVIETIC CU ROMÂNIA

era bine-tinut
trul blocului
seamă de par
URSS și al
e caute și
valși occide
venite conl

CENTRUL EXPOZIȚIONAL ROMEXPO

EXPOMIL 2011

Expoziție Internațională pentru Echipament Militar

22 – 25 Septembrie
ediția a VII-a

București • ROMÂNIA

Program de vizitare

22–23 Septembrie: 10:00–18:00 (specialiști)

24 Septembrie: 10:00–18:00 (pentru public)

25 Septembrie: 10:00–16:00 (pentru public)

www.expomil.ro

Co-organizatori:

Parteneri media:

Organizator:

Membru:

